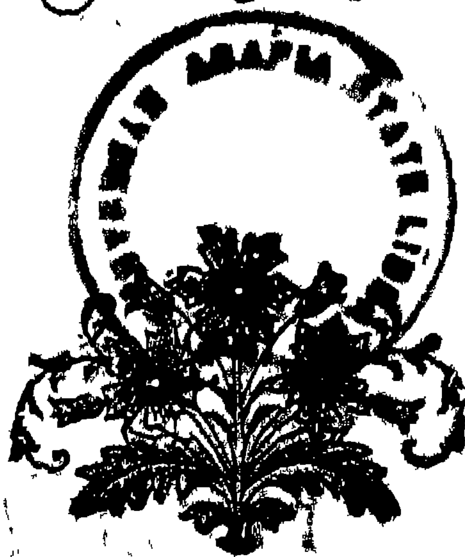
శ్రీ

ధర్మఖండము

(ద్వితీయసంపుటము)

ఈఁదులపల్లి భవానీశకవీంద్ర

ప్రణీతపద్యకావ్యము

శ్రీపీఠికాపురసంస్థానాధీశ్వరుల యాజ్ఞ ననుసరించి

విమర్శాదర్శక

నడకుదుటి వీరరాజకవిగారిచే

బరిష్కరింపఁబడి

శ్రీ విద్వజ్జన మనోరంజనీ ముద్రాశాలయందు

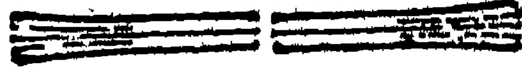
ముద్రింపఁబడినది.

1931.

శుభమస్తు

అవిఘ్నమస్తు

ధర్మఖండము

షష్ఠాశ్వాసము

శ్రీకరమౌళిశశాంక
ప్రాకటనవకౌముదీనిరాకృతలోకా
నీకాంధకారచయ[illegible]
[illegible]కరరాజన్యవలయ శ్రీగిరినిలయా. 1

వ. అవధరింపుము వివిధపురాణకథాకథనప్రఖ్యాతుం డగు సూతుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె వట్లు బృహస్పతి సురపతి కిట్లనియె. 2

క. రక్షోవరుఁ డైన హిర
ణ్యాక్షుఁడు దెగటార నతనియనుజుఁడు పంకే
జాక్షునితోఁ బగఁగొనియెన్
సాక్షముఁడై కనకకశిపుఁ డాగ్రహవృత్తిన్. 3

మ. హరిదేవాలయపంక్తిఁ గ్రోచి హరివే
షాన్వితులన్ శ్రీహరి
స్మరణాసక్తుల నూర్ధ్వపుండ్రతులసీ
సన్మంజరీధారులన్
బరమామర్షత నొంచె విష్ణుహితదం
భవ్యక్రియుల్ వేదశా
స్త్రరహస్యార్థము లుజ్జగించితిరి మీ
ర ల్దండ్యు లంచున్ వెసన్. 4

క. కమలాక్షునిభక్తుల రై
క్రమమున శివనిందసేయుకష్టులు మీరల్
శమనుఁడు దండించు మిమున్
శమనుఁడు నేఁ గాక యొండు శమనుఁడు గలఁడే. 5

ఆ. అనుచు విష్ణుభక్తు లసమమహీవిబుధుల
ఫాలభాగరచితభాసమాన
శృంగభంజనంబు చేసి బాధించె నా
దితితనూభవుండు ద్వేషపరత. 6

వ. అంతఁ గులవృద్ధులను బంధుమిత్రాదులను గనుంగొని
యిట్లనియె. 7

గీ. హరి మదగ్రజుఁ డగు హిరణ్యాక్షుఁ దునిమె
నతనిఁ గ్రమ్మఱఁ దునుమక యూఱ డీయ

నల్పశోకాగ్ని తజ్జయోపాయ మరసి
తెలుపఁదగు మాకు మీరలు గలఫలంబు. 8

వ. అనిన విని వారలు దేవా! నీ వెఱుంగనికార్యంబు
లెయ్యవి బలశౌర్యవంతుం డగు నీకు నింత విచారింప
వలయునె యైనను మానేర్చుతెఱంగున విష్ణుని జయించు
నుపాయంబు దెల్పెద మని యిట్లనిరి. 9

సీ. అఖిలలోకంబులు వ్యాపించి విష్ణుండు
వెలయు నాత్మవిభూతి విలసనమున
నబ్జాకరముల దేవాయతనంబుల
యజ్ఞవాటముల ఋష్యాశ్రమముల
బిల్వవటాశ్వత్థపృథ్వీరుహంబుల ను
మారామభూముల యతులయందు
వేదశాస్త్రపురాణవిద్యాధ్యయనధరఁ
బావనస్థలుల బృందావనముల
సత్యవంతులయెడఁ బ్రియాశాలికలను
వ్రతపరాయణు లగు విప్రవరులయెడల
ధర్మపరు లగు క్షత్రియోత్తములయెడలఁ
దరల కుండును విష్ణుండు దనుజనాథ. 10

ఆ. పుణ్యతీర్థములను భూరిసాలగ్రామ
పూజనముల సత్త్రభూములందుఁ

బుణ్యకర్ము లైన భూసురులందు మ
హామహాంబుడు విష్ణుఁ డధివసించు.

క. పదునాల్గులోకముల నె
య్యది నిరతశ్రీసమృద్ధి నలరు మఱియు నె
య్యది ధర్మకర్మమూలం
బది హరిమయ మనుచుఁ దెలియు మసురాధీశా.

ఉ. వీరల నిగ్రహించుటయె
విష్ణుజయించుట యట్లు గాన నీ
వోరజనీచరేశ్వర బ
లోద్ధతి సాధుల బాధసేయుమా
కూరిమితోడఁబుట్టువు న
కుంఠితలీల వధించినట్టి య
వ్వైరము దీఱునే యకట
విష్ణుని నీక్రియ నొంపకుండినన్.

వ. కావునఁ జతుర్దశలోకంబులు బాధింపు మని బోధించిన సంతసించి రక్కసులఱేఁడు వారలకుం బరితోషంబుగా ననేకధనంబు లొసంగి యంత.

సీ. దండప్రచండ దుర్దండ మషీవర్ణ
వక్రాస్య వికటాస్య వక్రకేశ
శతబాహు దశభుజ శతముఖ దశముఖ
దీర్ఘోష్ఠ రక్తప దీర్ఘజిహ్వ

వహ్నిసన్నిభ కుక్షివక్త్ర చతుర్నేత్ర
పలలభుక్కీకసభక్షకోగ్ర 11
ఘోరాస్య వికట వక్షోలోచనైకపా
దైకకర్ణ గదాధరైకబాహు
దీర్ఘదంత ప్రభృతిఘోరదివిజవైరి 12
వీరులను సాధుబాధ గావింపఁ బనిచి
కదలెఁ దానును లోకము ల్గాకువఱుపఁ
జటులచతురంగవాహినీసహితుఁ డగుచు. 15

వ. హరిపదభక్తులం గడపి
యాగతతు ల్నిరసించి సజ్జనో
త్కరముల నొంచి మానులమ
దం బడఁగించి తటాకపంక్తులు
ద్ధురదురహంకృతిం గలఁచి 13
తోఁట లోగిం బడఁద్రోచి ధారుణీ
సురుల వధించి దైత్యులు వ
సుంధరఁ గ్రుమ్మఱి రుద్ధతక్రియన్. 14 16

ఉత్సా. ఆహిరణ్యకశిపుఁ డంత నఖిలలోకపాలురన్
సాహసక్రియం జయించి సర్వలోకసంపదల్
దా హరించి యసురవరు లతంద్రభక్తిఁ గొల్వ ను
త్సాహదీప్తుఁ డయ్యె వాయుసంగతాగ్నికైవడిన్. 17

వ. ఇత్తెఱంగున జతుర్దశభువనంబులు జయించి తనవశంబు
చేసికొని బ్రహ్మాండంబునకు శిక్షకుండును రక్షకుండును
దానయ్యె హరిం బరాజితుంగా దలంచి యతనిపతా
జయం బెల్లలోకంబులం జాటించి యుత్సవం బొనరించి
నేన జగన్నాయకుండ నని తలంచుచు నెదురులేక మదం
బునం బొదలుచుండె నిట్లుండి దురితవిపాకంబుకతంబున
నొక్కనాఁడు నిజనందనుం డగు ప్రహ్లాదుని రావించిన. 18

క. హరిభక్తుం డఖిలశాస్త్రా
ర్థరహస్యవిదుండు పూర్ణరజనికరకరో
త్కరవిమలుఁడు ప్రహ్లాదుఁడు
గురుగృహమందునుండి వచ్చె గురుసన్నిధికిన్. 19

సీ. హరి రమాపతి సనకాదిమునిస్తుతుఁ
డను నెమ్మనంబునఁ దలఁచువానిఁ
[illegible]
[illegible] వేడుకఁ బఠియించువాని
జగము శ్రీహరిమయం బగు సత్యమని యెంచి
పులకాంకితాంగుఁడై పొలుచువాని
ననిశంబును [illegible] సజ్జనులైన
బ్రాహ్మణుల [illegible] ప్రతిభవాని

తే. [illegible] నెలవు [illegible] నెల్ల
విష్ణుసంకీర్తనము [illegible] భావించువాని

వ. ఇత్తెఱంగునఁ జతుర్దశభువనంబులు జయించి తనవశంబు
చేసికొని బ్రహ్మాండంబునకు శిక్షకుండును రక్షకుండును
దానై హరిం బరాజితుంగాఁ దలంచి యతనిపరా
జయం బెల్లలోకంబులఁ జాటించి యుత్సవం బొనరించి
నేన జగన్నాయకుండ నని తలంచుచు నెదురులేక మదం
బునం బొదలుచుండె నిట్లుండి దురితవిపాకంబుకతంబున
నొక్కనాఁడు నిజనందనుం డగు ప్రహ్లాదుని రావించిన. 18

క. హరిభక్తుఁ డఖిలశాస్త్రా
ర్థరహస్యవిదుండు పూర్ణరజనికరకరో
త్కరవిమలుఁడు ప్రహ్లాదుఁడు
గురుగృహమునుండి వచ్చె గురుసన్నిధికిన్. 19

సీ. హరి రమాపతి సనకాదిమునిస్తుతుఁ
దననెమ్మనంబునఁ దలఁచువానిఁ
కేశవాచ్యుతరామకృష్ణహరే యంచు
మించువేడుకఁ బఠియించువాని
జగము శ్రీహరిమయం బగు సత్యమని యెంచి
పులకాంకితాంగుఁడై పొలుచువాని
ననిశంబుఁ దనుఁగాంచు నజ్ఞులు నైనను
ప్రాజ్ఞులఁ గావించు ప్రతిభవాని
తే. జలధిఁ దరఁగలుపోలె నీజగము లెల్ల
విష్ణునం దుండు నంచు భావించువాని

విపులతరశంఖచక్రచిహ్నములవానిఁ
గాంచెఁ బ్రహ్లాదు నప్పుడా రక్కసులఱేఁడు. 20

ఉ. ఆయన వచ్చువేళ నసు
రాధిపుఁ డెవ్వని నెందుఁ గాంచెఁ దా
నామెడ వానియందు హరి
యాకృతి గానఁగనయ్యె విస్మితుం
డై యతఁ డంత నన్న నదె
రా వెలిపింపఁగ విష్ణుఁ డీగతిం
బాయక యిట్టిబూమియలు
వన్నె నటించుఁ దలంచె నెమ్మదిన్. 21

తే. వీఁడు హరిభక్తి మరఁగెనో వీనిఁ జూడ
హరిఁ గనుంగొనునట్టుల యయ్యె నతని
చిహ్నములు దాల్చి వచ్చె నక్షీణమహిమ
విష్ణుఁ డరుదెంచెనో వీని వెంటఁ దగిలి. 22

తే. చతురమతి వేదశాస్త్రము ల్చదివెనేని
సిరులు వఱలఁగ యువరాజుఁ జేయువాఁడ
మద్విరోధికి భక్తుఁడై మసలెనేని
వీని నిప్పుడె శిక్షఁ గావింతుఁ బట్టి. 23

వ. అని తలంచి భస్మచ్ఛన్నాగ్నిచందంబునఁ ఛేజరిల్లుచు
నెదుట నిల్చిన కుమారుం గనుంగొని యద్దనుజవిభుండు

వత్సా యిన్నిదినంబు లెయ్యైవిద్య లభ్యసించితివి విని పింపు మనినఁ బ్రహ్లాదుఁ డిట్లనియె. 24

తే. జగము గలిగింప రక్షింప సంహరింపఁ
గర్త యగు హరి ప్రళయోదకంబుకరణి
నొగిఁ జరాచరముల నిండియుండు ననుచుఁ
దెలియఁ జదివితి నీవిద్య దితిజరాజ. 25

వ. అనిన నతండు దత్సహచరులగు బాలకులం జూచి మీ రెట్టితెఱంగునఁ జదివితి రనిన వార లిట్లనిరి. 26

క. హరియే తత్త్వము సత్యము
హరి జగముల నిండియుండు నాహరికంటెం
బర మేమియు లే దని యీ
సరణిం జదివితిమి రజనిచరకులతిలకా! 27

వ. అనిన విని క్రోధతామ్రాక్షుండై వారలం జదివించు గురువులం జూచి యిట్లనియె. 28

క. మిము నమ్మి యాప్తు లనుచుం
గొమరునిఁ జదువంగ నిడినఁ గుత్సితమతి మ
ద్విమతునకు వశ్యుఁ జేసితి
రమరంగ మీ రాతతాయు లై యిబ్బాలున్. 29

వ. అని వారికి నుచితదండం బొనరించిన వార లిట్లనిరి. 30

ఉ. తాళక నిచ్చలుం దనకుఁ
దా గురుఁడై గురుఁ డయ్యె మాకు నే

వేళల విష్ణుకీర్తనము
విష్ణుకథాకథనంబుఁ జేయు ని
బ్బాలునిచంద మే మనుచుఁ
బల్కెదఁ మోదనుజాధినాథ య
మ్మేలగు వీనిబోధ విని
మేమును నట్టిర మైతి మే మనన్. 31

వ. మశకపాయు లైనమమ్ము దండింప లాభంబేమి నీకు మారకు శిక్షింపు మనిన నతండును దద్వాక్యబోధితుం డై యబ్బాలుని శిక్షింపు మని క్రూరకర్ము లైన భృత్యుల నియోగించిన వారును నాతని బాధింపఁదొ డంగి రంత. 32

చ. శమనునివీటఁబోలె దను
జపతిభువీటఁ దనర్చె యాతనా
సముదయ మంత విష్ణుపద
సారసభావనఁ జొక్కుచున్న య
క్కొమరుఁడు దైత్యభృత్యకృత
ఘోరతరామితయాతనావళిం
దెమలక మించుచే నహిమ
దీధితి కైవడి నొప్పె నెంతయున్. 33

తే. వెలి మఱచె విశ్వ మంతయు విష్ణునందు
రూఢి నధ్యస్త మై శుక్తిరూప్యభంగిఁ

గదిరె హరియే నిజంబు జగంబు మిథ్య
యనుచుఁ దలపోయుచుండె నయ్యర్భకుండు. 34

ఉ. ఆదివిజారి వీరభటు
లందఱు నొక్కటఁ జేయుబాధ ప్ర
హ్లాదున కెండమావులజ
లంబు తెఱంగున వ్యర్థమయ్యె నా
వేదన యించుకైనఁ బ్రభ
వింపఁగఁ జేయ కనల్పరోషమా
నాదివిదూరుఁడై పరగు
నాతని కాపద లంటనేర్చునే. 35

సీ. మునియందుఁ గడిఁదిమాలనియందు మదమత్త
గజమునందును మశకంబునందు
శత్రువర్గమునందు మిత్రవర్గమునందు
దీనునియందు భూజానియందు
మేదినీస్థలియందు మృదుశయ్యయందును
దారపుత్త్రికయందుఁ దరుణియందు
స్తుతియందు శాపసంగతియందు నతివదా
న్యునియందు మఱి లోభిజనునియందుఁ
తే. గాంచనమునందు లోష్టనికరమునందు
హీనవంశజునందుఁ గులీనునందు

మాడువులయందు నీచసద్మంబులందుఁ
బరఁగు సమదర్శనస్థితిఁ బండితుండు. 36

వ. ఇట్లు బాధించి విసివి యక్కింకరు లహంకరణంబుఁ దక్కి హిరణ్యకశిపుం జేరి యిట్లనిరి. 37

మ. శరకుంతక్షురముద్గరప్రముఖశ
స్త్రశ్రేణిచేఁ జించి భీ
కరబుక్షాహితరక్షుకుర్కురకము
ఖ్యక్రూరసత్త్వాళిచే
నరుదారం గఱపించి నొంచితిమి దే
వా పెక్కుచందంబులన్
హరిభక్తుం డగు నీకుమారకుఁడు డ
య్యం డేమిటన్ ధీరతన్. 38

ఉ. అంబులు ముంపలే దనలుఁ
డాఁగి దహింపఁగఁ దక్కె మత్తనా
గంబులు నొంపలేక విము
ఖత్వము గైకొనియెన్ మదీయకృ
త్యంబులు మాకె బాధకము
లై కడుఁ బీడ యొనర్చె నీసుతుం
డంబుజనాభదాసుఁడు మ
హాత్ముఁడు గాక కిశోరమాత్రుఁడే. 39

చ. అనయముఁ గ్రూరకర్ముల మ
హార్యశిలాగణకర్కశంబు మా
మనము మదీయరూపము స
మస్తజగజ్జనభీతిదంబు మే
మనితరభేద్యవిక్రముల
మార్కెటలంగున నిట్టిమాకు నీ
యనఘునిసంగతిన్ మృదుల
తాకరలీలఁ దనర్చె హృద్గతుల్. 40

వ. అని తెల్పిన నతండు క్రోధరక్తాంతలోచనుండును గలు షీకృతమానసుండు నై భ్రుకుటినిటలతటంబున నటింప హరిచరణస్మరణపరాయణుం డగు నాశాబకు రావించి యతనితో నిట్లనియె. 41

మ. హరిసేవారతి మాని నం గొలువు పు
త్రా యౌవరాజ్యంబు బం
ధురకారుణ్యత నిచ్చెదం దనయ లెం
దుఁ ధర్మకాంతాపతిన్
ధరణిం గొల్వఁదగుం గురుం గురుఁడె తీ
ర్థం బర్థముల్ ధర్మముల్
గురుఁడే భర్తయు హర్తయుం గ్రియయుఁ బె
క్కు ల్వల్క నిం కేఁటికిన్. 42

వ. అనినఁ బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె. 43

సీ. పుత్త్రసకర్ణ విశుద్ధగుణ
బోధకుఁడై తగువాఁడె తండ్రి; యి
ద్ధాత్రి నిజోదరంభరుఁడు
తండ్రియె తండ్రి! ప్రమత్తదానవా
మిత్త్ర హరిన్ భజింప నియ
మించితి వేనియుఁ దండ్రి వాఁడు; స
త్పుత్త్రుఁడు దండ్రిఁ దండ్రి తన
పుత్త్రిఁ దరింపఁగఁ జేయు టొప్పగున్. 44

తే. కులము వెలయించు తనయుండు గలిగెనేని
బితృసముత్కర మెంతయుఁ బ్రీతిఁ జెలఁగుఁ
గశ్యపుఁడు నిన్నుఁ గాంచి సౌఖ్యంబుఁ గానఁ
డయ్యెఁ గ్రవ్యాద నీదుదౌష్ట్యంబుకతన. 45

క. కారాగారములం దిడి
కారించితి వాదితేయగణముల దివిష
న్నారులఁ గైకొంటివి మం
దారాదిస్ఫారసారతరువులతోడన్. 46

చ. గురుఁడు సమస్తలోకముల
కుం గరుణావరుణాలయుండు శ్రీ
ధరుఁ డనిశంబు నాతనిమ
దంబునఁ గొల్వక వైరివృత్తిచేఁ

బరగెడు తత్పదాంబురుహ
భక్తి భవాబ్ధికి నావ యమ్మహా
పురుషుఁడు పత్రపుష్పఫల
పూజితుఁడై యిడు వాంఛితార్థముల్. 47

తే. గాత్రమాత్రంబునకుఁ దండ్రి కారణంబు
గాని విద్యాప్రదుండైన ఘనుఁడె తండ్రి
హితము సేకూర్చు నహితంబునే పడంచు
నతఁడు గల్గునె బహుళపుణ్యములఁగాని. 48

వ. విద్యాశీలాదు లుపదేశించునతండె తండ్రి దోషదూషి
తుండ వీ వెట్లు తండ్రి వనినం దండ్రి యిట్లనియె. 49

తే. ఏను దయ నన్న మొసఁగి నిన్నేదకున్న
జీవనం బెట్లు గడచురా చెనఁటి నీకు
వ్యక్తి యెందాఁక నిలుచు నీవంతదాఁక
నను భజింపుము చెడనేల యధమశీల. 50

వ. అనినం గొడు కిట్లనియె. 51

తే. జననిగర్భములో నున్న సమయమునను
వృత్తిఁ గల్పించె నెవ్వఁ డవ్విభుఁడు శేష
జీవనోపాయకల్పన సేయలేఁడె
మఱచి నిద్రించునో లేక మొఱఁగిచనునొ. 52

వ. అనిన హిరణ్యకశిపుండు నారాజ్యంబున నుండక యెచ్చటి
కేనియుం జను మనినఁ బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె. 53

ఇచట నుండుట యొండెడ కేఁగుటయును
నాకు నొక్కసమం బగు నాకవైరి
యనిశమును సర్వగతుఁ డయి యచ్యుతుండు
వెలయు నతనికి నాకును వేఱు లేదు. 54

అనిన నతండు మదీయంబైన ధనం బంతయుం గొని ధర్మంబు సలుపుచు నాపగతుపక్షంబు విడువు మనినఁ బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె. 55

ఏమి యొసర్తు నెచ్చటికి
నేఁగుదు నెద్ది గ్రహింతు నింక నే
నేమి దొఱంగువాఁడఁ బర
మేశ్వరుఁ డంతట నిండియుండ నా
శ్రీమహిళేశుసేవ మెయిఁ
జేకుఱు సౌఖ్యము లిందు నందునుం
వేమఱు నాయనం బరిభ
వించుట పాతకహేతు వారయన్. 56

అనిన నతండు దుఃఖంబుఁ దొఱంగి సుఖి వగు మిట్టి యసహ్యాలాపంబులు మాని హితవచనంబులు వలుకు మనిన నబ్బాలుం డిట్లనియె. 57

దుఃఖ మటు గల్గుచోఁ గదా తొలఁగవలయు
సుఖము గల్గిన మఱిగదా చొక్కవలయు

నాత్మసుఖదుఃఖహీనత నతిశయిల్లు
నాత్మయే హరి హరి నేన యసురవర్య. 58

వ. జగదీశ్వరుం డైన హరి నెఱుంగు మిదియ హితోపదే
శం బనిన దివిజవైరి యిట్లనియె. 59

క. నీవు కులీనుండవు వి
ద్యావిదుఁడవు ఖ్యాతియుతుఁడ వతులజ్ఞాన
శ్రీవిలసద్బుద్ధివి మే
ధావివి నీ కిట్టిభ్రాంతి తగునె కుమారా. 60

వ. అనినం బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె. 61

మ. త్రిగుణాతీతు హరిన్ భజించునతఁ డెం
తే సుప్రసిద్ధుండు జ్ఞా
నగరిష్ఠుండు గులీనుఁ డార్యుఁడు జగ
న్మాన్యుండు మేధావి యా
జగదాధారు నెఱుంగునాకు భ్రమ మే
చందంబునం జెందుఁ బొం
దుగ రూప్యభ్రమఁ జెందునే జగతి నెం
దున్ శుక్తి విజ్ఞాతమున్. 62

వ. అనిన నతండు నీవు బాలుండవయ్యు నిర్భయంబున
నాయెదుటఁ బ్రేలుచున్నవాఁడవు నిన్ను శిక్షింతు శిక్ష
వలన ననేకగుణంబులు గల్గు ననిన డింభకుం డిట్లనియె. 63

ఆ. బాల్యయౌవనాదిభావము ల్మేనికిఁ
గాని యాత్మ కెపుడు గలుగ వరయ
భేదబుద్ధులకును భీతి సంధిల్లు ని
ర్భేదబుద్ధులకును భీతి గలదె. 64

వ. సర్వశిక్షకుం డైన పద్మాక్షునిచే శిక్షఁ గాంచి త్రిగుణాతీతుండ నైతి నింక నాకు వెండియు గుణరబు లేచందం బునం గల్గు ననిన విని దనుజభర్త యిట్లనియె. 65

క. మదబంధురసింధుర మదె
యదయత నిను ద్రొంపవచ్చె నర్భక నీ వీ
యదనం బఱవక నిల్చెద
వదెరా నినుఁ గాచు నెవ్వఁ డనుపమకరుణన్. 66

వ. అనినం బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె. 67

పంచ. ప్రపంచభేదబుద్ధిఁ ద్రాడుఁ బాము గాఁగ నెంచు వాఁ
డపారభీతిఁ బాఱుఁగాక యద్వయోరునిష్ఠచేఁ
బ్రపూర్ణతామనీష గల్గఁ బాఱిపోవ నేఁటికిం
గృపాకరుండు నన్నుఁ గాచుఁ గేశవుండు వేడుకన్. 68

వ. అనిన నతండు క్రోధఘూర్ణితనేత్రుండై హోరో విష్ణు నవలంబించి బుద్ధిచాపల్యంబునం బ్రతికూలంబులు పలికెద వతం డెం దుండుఁ దెల్పు మనవుడుఁ బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె. 69

తే. ఆతృణంబాది బ్రహ్మపర్యంత మైన
యబ్జజాండంబునందుఁ దా నవిరతంబు
హరి పరేశుఁడు పరిపూర్ణుఁ డై వెలుంగు
సర్వగతుఁ డవ్యయుండు నిస్సంశయంబు. 70

వ. అనవుడు. 71

తే. హరియె సర్వగతుండు దా నయ్యె నేని
యతనిభక్తుఁడ వగుచు నీవలరు దేని
యీసభాస్తంభమునఁ జూపు మిప్పు డతని
ననుచు ధట్టించి పల్కె నయ్యసురభర్త. 72

తే. అంత భక్తార్తిహరుఁ డైన హరి హిరణ్య
కశిపు వధియింపఁ దలఁచి యాగ్రహము చెలఁగ
నాసభాస్తంభగతుఁడయి యపు డొనర్చె
ఘనఘనామేయగర్జ యక్కజము గాఁగ. 73

చ. వితతశిఖాకలాపములు
వెల్వడెఁ గంభమునం జటచ్ఛటా
తతనినదంబులన్ విలయ
దావకృశానునిరీతిఁ దత్సభా
పతు లగు రక్కసు ల్గలఁగి
పాఱఁ దొడంగిరి భీతిఁ జెంది య
ప్రతిమజవంబునన్ దనుజ
పాలకుఁ డొక్కఁడు దక్క నందఱున్. 74

ఉ. ఆయెడ దేవసంఘము ల
హార్యసమానవిమానరూఢులై
యాయధమాసురప్రళయ
మాత్మలఁ గోరి వసించి రొయ్యవై
హాయసవీథి నంత నసు
రాంతకుఁ డుద్భవమయ్యె భక్తునిం
గాయ నయోమయం బయిన
కంబమునన్ నరసింహమూర్తి యై. 75.

శా. అంభోధు ల్గలఁగెన్ శిలోచ్చయము లూ
టాడెన్ దిశ ల్వ్రీసె ది
క్కుంభీంద్రంబులు మ్రొగ్గెఁ గ్రుంగఁబడియెం
గుంభీనసస్వామి య
య్యంభోజాప్తుఁడు మాసెఁ గ్రోశయుగడై
ర్ఘ్యస్తంభసంభూతుఁడై
యంభోజాక్షుఁడు నారసింహవపురు
ద్యచ్ఛ్రీ విడంబింపఁగన్. 76.

వ. ఇట్లు ఘోరాకారుండును దంష్ట్రాకరాళవదనుండును నిశాతవజ్రనఖాయుధుండును గహగహాట్టహాసత్రాసితభువనత్రయుండును విలయధూమకేతుజ్వాలాజాలాభీలాంగుండును దుర్నిరీక్షుండును నై నృసింహదేవుం డావిర్భవించిన. 77.

తే. దితిజుఁ డత్తఱిఁ జిత్రపుత్రిక తెఱఁగున
నుక్కు దక్కఁగియు ధైర్యసంయుక్తి కలిమి
ఖడ్గఖేటకహస్తుఁడై కదిసె నతనిఁ
భువనసఖుమీఁదఁ జను శలభంబువోలె.

శా. రక్షఃకుంజరుఁ బట్టి తెచ్చి నరహ
ర్యక్షుండు దిగ్భిత్తులన్
రూక్షాక్షిచ్ఛవి నిప్పు లుప్పతిల నూ
రుస్థాయిఁ గావించి త
త్కుక్షిచ్ఛేదన మాచరించె నఖర
క్రూరాసిధారాహతిన్
రక్షించెన్ భువనంబు లిప్పు డని గీ
ర్వాణుల్ ప్రశంసింపఁగన్.

శా. భక్తోక్తిప్రతిపాలనార్థి యయి శుం
భన్నారసింహాకృతిన్
నక్తంచారి గతాసుఁ జేరి త్రిజగ
న్నాథుండు గోత్రంబునన్
రక్తం బొక్కట దిక్కుల న్నినుచుచున్
రాగిల్లి తద్రక్తసం
సిక్తాంగంబు నుప్పొంగె నంతట విల్లయా
త్పారాళిచందంబునన్.

చ. అభిరతి నప్సరోవనిత
లాడిరి తోడనె దుందుభు ల్గుభుల్
గుభు లని మ్రోయఁజేయుచును
గొప్పిన్నవహావ లెసంగ నిర్జరుల్
నభమున నిల్చి సన్నుతి యొ
నర్చిరి పంకజనాభుఁ బద్మినీ
విభుఁడు ప్రభం జెలంగెఁ జెలి
విం దనరారె సమస్తదిక్కులున్. 81

క. ఆనరకేసరి యపు డ
ద్దానవునిం దున్మిచి దిగ్వితానము లదలన్
దా నద్భుతగతిఁ గ్రోధము
మానక విలయదవదహనుమాడ్కిఁ జెలంగెన్. 82

వ. అనిన నింద్రుండు హిరణ్యకశిపునిం ద్రుంచియు నరహరి మరలం గ్రోధి యగుటకుం గారణం బెయ్యది యానతి మ్మనిన గురుం డిట్లనియె. 83

ఆ. తనదుభక్తుఁ డైన దనుజార్భకుని యార్తి
దలఁచుచునికిఁ గ్రోధకలితుఁ డయ్యె
నచ్యుతుండు తనభక్తునార్తిఁ దలఁచిన
తండ్రి క్రోధ యాగుచఁ దనరుచున్నట్లు. 84

వ. సాత్త్వికియు, రాజసియు, తామసియునన భక్తి మూండు విధంబు లై పరగుచుండు. 85

శా. శంభుద్వేషులు దోషదూషితులు హిం
సాతత్పరుల్ క్రోధులున్
శుంభత్కర్మవిదూరులున్ బుధజన
స్తోమక్రియాదూషణా
రంభగ్రస్తులు నైన భక్తులు సురేం
ద్రా తామసుల్ విష్ణుం డా
దంభాచారుల దుష్కుమారులవలెం
దాఁ గన్గొనున్ నిష్కృపన్. 86

మ. ఫలకాంక్షారతిఁ గర్మము ల్సలిపి ద
ర్పక్రోధమానాఢ్యులై
యలవోకన్ హరిపూజసేయుచును భో
గాసక్తులై యుండువా
రు లలిన్ రాజసభక్తు లెంతయును గ్రూ
రు ల్వాసవా వారి స
న్నలినాక్షుం డగుణాఢ్యపుత్త్రులగతిం
బాటించు నెల్లప్పుడున్. 87

మ. నిరహంకారులు నిర్వికారు లనఘుల్
నిర్మత్సరుల్ సత్యవా
క్పరతుల్ నిర్మలు లన్యకర్మవిముఖుల్
నిర్దంభవేషుల్ నిశం

తరవిజ్ఞానులు ప్రీతిసమేతులు సదా
నందుల్ ధర్మ సాత్త్వికుల్
హరి తద్భక్తుల సత్కుమారులవలెన్
హర్షించి కాంచుం దయన్. 88

ప్రహ్లాదుండు సాత్త్వికభక్తియుక్తుండు గావున హరికిం బ్రియుం డయ్యె నంత సురగణంబు లాప్రహ్లాదుని లక్ష్మీదేవిం బురస్కరించుకొని వచ్చి యానరసింహదేవుని నిట్లని స్తుతియించిరి. 89

జగదుద్భవస్థితిసంహారకారిణే
ఫాలేక్షణాయ తుభ్యంనమోస్తు
సకలభూతగ్రహోచ్చాటనహేతవే
ఫణిభూషణాయ తుభ్యంనమోస్తు
నిత్యాయ విష్ణవే నీరజబంధుచం
ద్రాగ్నినేత్రాయ తుభ్యం నమోస్తు
పరయంత్రహరణాయ హరయే విషాగ్నిస
ర్పనిషూదనాయ తుభ్యంనమోస్తు
వ్యాఘ్రచర్మాంబరాయ తుభ్యంనమోస్తు
భయదదంష్ట్రాయుధాయ తుభ్యంనమోస్తు
ప్రబలదైత్యాంతకాయ తుభ్యంనమోస్తు
పాహి నో నారసింహ తుభ్యంనమోస్తు. 90

తే. గీ. మీనకచ్ఛపకిటినర మృగతనువులు
దాల్చి తిఁక వటుభృగుకులోత్తంసరామ
ఖలజినోత్తమకల్కిరూపములు దాల్చఁ
గలవు జగములు మనుప రక్కసులఁ దునుమ. 91

వ. దేవా- భవదీయవదనగుహానిర్గతశిఖిశిఖాసందోహంబులు
లోకంబులకు బాధ యొనరించుచున్నయవి దేవకంటకుం
డగు హిరణ్యకశిపుండు నిహతుం డయ్యె దేవకార్యంబు
సఫలంబయ్యె నింక నీయుగ్రకోపం బుపసంహరింపుము
శరణాగతుల మగు మమ్ము మనిచి జగంబులకు శుభంబు
గలిగింపు మని యనేకవిధంబులఁ బ్రస్తుతించి దండప్రణా
మంబు లాచరించిన దరస్మితసుందరవదనారవిందుండై
యద్దేవుం డిట్లనియె. 92

క. ఈదనుజుఁ దునుముటకుఁ బ్ర
హ్లాదహితార్థమ్ముగ నే నయస్తంభంబుం
భేదించి యవతరించితి
నో దేవతలార భీతి యుడుగుఁడు మీరల్. 93

తే. గీ. అనుచుఁ బల్కఁ బ్రసన్నత నలరు నమ్మ
హాత్ముఁడాపలికులు వెక్క నబ్జగేహ
యుటఁ దదీయాంగసంగసుఖానులబ్ధి
బ్రసురల కభయప్రదుం డయ్యె హరియు నంత. 94

పృథ్వి. మహర్షులు పరిహృష్టులై మహితవేదసూక్తంబులన్
మహామతి నుతించి రమ్మనుజకేసరిన్ వార్ధిజా
సహాయు సురదుందుభుల్ చదల మ్రోసె గల్పావనీ
రుహచ్యుతసుమావళీరుచిరవర్షసామగ్రితోన్. 95

క. ఆదేవుఁ డతులకృపఁ బ్ర
హ్లాదునిఁ జేరంగఁ జీరి యసురాధిపుఁ డు
క్కేది హతుఁడయ్యె నియ్యెడఁ
బా దగుతనపూర్వకర్మపరిపాకమునన్. 96

ఉ. యాచకు దాతఁ జేయు నతి
హర్షితు దుఃఖితుఁ జేయు నెంతయున్
నీచుని రాజుఁ జేయు దరి
ద్రీనవమన్మథు వృద్ధుఁ జేయుఁ దాఁ
గాచి దృఢాంగు రోగయుతుఁ
గా నొనరించు నమాన్యు మాన్యుగా
నేచి యొనర్చుఁ గాలగతి
హెచ్చి మరియు దురితక్రమోద్ధతిన్. 97

తే. అట్టికాలాత్మకుఁడె నేను యదియుఁ గాక
యాత్మ యంతటఁ బరిపూర్ణమై వెలుంగ
బాధ్యబాధకవృత్తు లేవిగిదిఁ బుట్టు
నవియు మాయాకృతంబులై యల్లరఁగాక. 98

వ. కావున నీవు తండ్రికి భోగహేతుండవు మని పలికి యరుణార

విందసుందరం బగు నిజహస్తంబున నతనియంగంబు నిమిరి కృతార్థుం గావించి దైత్యదానవరాజ్యంబునకుఁ బట్టాభిషిక్తుం గావించి సురగణంబులం గనుంగొని మీరలు నిజస్థానంబులకుం జని సుఖంబున నుండుండు యుష్మత్కృతంబైన స్తోత్రంబున కేను బ్రీతుండ నైతి నీస్తోత్రరాజం బెవ్వండు పఠియించు నతండు దురితవిముక్తుం డగు నని యానతిచ్చి మఱియు నిట్లనియె. 99

చ. స్థిరమతి నెవ్వఁ డేనియు నృ
సింహ నృసింహ నృసింహ యంచుఁ దా
నిరవుగ నెల్లవేళ జపి
యించు నతండు నృసింహమూర్తియై
పరగును వానిఁ గన్గొనినఁ
బాఱుఁ బిశాచనిశాచరగ్రహో
త్కరవరమారికాగణము
తద్దయు భీతిలి భూతకోట్లతోన్. 100

మ. అరి మిత్రుం డగు దుష్టనాగచయముల్
హారంబులై చెల్వగున్
బరమాపద్వ్రతతు ల్దొలంగు శుభసం
పల్లాభసంసిద్ధి యౌ
నరపాలుం డతివశ్యుఁ డై మెలఁగు నె
న్నన్ ముక్తి పాణిస్థితిం

బారయున్ శ్రీనరసింహనామపఠనం
బాల్పొందు మర్త్యాళికిన్. 101

వ. అని యానతిచ్చె నని చెప్పి గురుం డిట్లనియె. 102

తే. నరులబంధంబు లూడ్చుట నారసింహుఁ
డనఁగ విఖ్యాతిఁ జెలువొందె నమ్మహాత్ముఁ
డానృసింహపదస్మరణాఢ్యు లైన
మర్త్యు లనిశము పూజ్యు లమర్త్యులకును. 103

తే. మఱి నృసింహాయుతాక్షరీమనుజపంబు
సేయుమనుజున కిష్టార్థసిద్ధు లెసఁగు
ననఘులీల నృసింహతాపని పఠించు
నట్టినరుఁడు జీవన్ముక్తుఁ డగు నిజంబు. 104

తే. ఘననృసింహు దత్తాత్రేయుఁ గార్తవీర్యు
నవనిజాలక్ష్మణసమేతుఁ డైనరాము
నాత్మఁ దలఁచినఁ జోరబాధాదు లణఁగి
మార్గమున లాభలబ్ధి యగు మనుజులకును. 105

ఆ. ఈనృసింహుచరిత మేప్రొద్దు భక్తితో
వినుచునుండు నట్టిమనుజవరుఁడు
నిఖిలదురితతతుల నిరసించు స్వర్గలో
కమున నధివసించు నమలచరిత. 106

వ. అనిన నింద్రుం డిట్లనియె. 107

క. ఉరువైరాగ్యాన్వితుఁడై
పరగియు దైత్యమణి యైన ప్రహ్లాదుఁడు శ్రీ
హరిదత్తరాజ్యభరము యే
కరణిం బాలించెఁ దెల్పఁగాఁ దగు ధిషణా. 108

వ. అని యడిగిన గురుం డిట్లనియె. 109

ఉ. ఆతఁడు రాజ్యలక్ష్మిఁ గని
నంతనె తొంటివిరక్తి డించి తా
నాతఱి నింద్రియప్రతతి
సాఁపఁగఁజాలక భోగలోలుఁడై
భూతల మేలుచుండె సిరి
పొంపిరివోవఁగఁ జిత్తనిగ్రహ
ఖ్యాతిఁ జెలంగ శర్వునకుఁ
గాక పొసంగునె యొందు దేహికిన్. 110

తే. అవని దున్నక పండె ధేనువులు పిదికెఁ
బాలు, జలవృష్ట్యతివృష్టిబాధ లేదలెఁ
బౌరు లెల్లరు హర్షసంపదఁ జెలంగి
రవనిఁ బ్రహ్లాదుఁ డేలు నయ్యవసరమున. 111

ఉ. భాసురదివ్యమాల్యపట
భవ్యవిభూషణభూషితాంగుఁడై
యాసవశర్కరాజ్యపల
లాంసలుఁడై రమణీమణీరతి

వ్యాసవిలాసతన్ మలయుచున్
జాగరుచర్చఁ దనర్చి తా నవి
ద్యాసముపేతుఁడై పొదలె
నాతఁడు భోగరసప్రమత్తతన్. 112

తే. అతనికి విరోచనుం డను * నాత్మజాతుఁ
డొదవె నతనికి బలి యన్మహోద్ధతునకు
బాణుఁ డుదయించె నీగతి బలిసి రసుర
లొక్కఁ డొక్కఁడె జగముల నొడువఁజాలి. 113

ఉ. తక్కటిదైత్యపుంగవు ల
తండ్రిబలోద్ధతిఁ దత్సహాయులై
తక్కక యుద్ధకాంక్ష నతి
దర్పితులై యెదు రెందు లేక యో
దిక్కునఁ దారయై మెలఁగ
దివ్యులు ‡దాపసమానవావళుల్
పొక్కఁదొణంగి రెంతయును
బూర్వగతిన్ భయవిహ్వలాంగులై. 114

క. నానారూపసమన్వితు
లై నిత్యము భోగభుక్తి నలరుచు ధరాప్ర
ధీనమతి నుర్వి నిండిరి
దానవులు హిరణ్యకశిపుతనువు లనంగన్. 115

* నాత్మజుండు, వృద్ధై— వ్రాఁ. ప్ర. ‡ తాపస— వ్రాఁ. ప్ర.

వ. అంత్యవసరంబున నొక్కనాఁడు. 116

ఉ. చారుతటిల్లతాలలిత
శారదమేఘ మనం గడారశ్రం
గారజటాచ్ఛటాకలిత
గౌరతనుద్యుతి చెంగలింపఁగా
నారదుఁ డేఁగుదెంచె గగ
నంబుననుండి సమీరణాహతిం
దారి విపంచి మించి హరి
తత్త్వమహత్త్వము లుగ్గడింపఁగన్. 117

తే. పింగళజటాప్రభాజాలపీతచేల
మృగమదాసితవల్కలశ్రీశమూర్తి
దనరెఁ దత్పాండురాంశుసుధాసముద్ర
మధ్యశయనక్రియామేయమహిమ చెలఁగ. 118

క. కృష్ణాజినోత్తరీయుం
డుష్ణాంశుప్రతిమతేజుఁ డురుతరవిద్యా
నిష్ణాతుఁ డఖిలవంద్యుఁడు
కృష్ణస్మరణాఢ్యుఁ డతఁడు కృతకృత్యుఁ డిలన్. 119

తే. అటు యదృచ్ఛాగతుండయినట్టిదివ్య
మునికిఁ బ్రహ్లాదుఁ డెదురుగాఁ జని నమస్క
రించి యుచితాసనం బిడి మించుభక్తి
నాతిథేయార్హసత్క్రియ లాచరించె. 120

చ. అతిథిగృహాగతుం డయిన
యప్పుడ యధ్వరవేళ యప్పుడే
పితృమునివర్యతీర్థసుర
బృందసమాగమవేళ యమ్మహా
మతులకుఁ జేయునర్చలు ర
మాహృదయేశ్వరుఁ జెందుఁ దత్తిర
స్కృతి సుకృతంబు నాయువును
శ్రీయు హరించు మనుష్యకోటికిన్. 121

ఆ. అతిథిపూజఁ దనిపి యలరించు నే గృహి
యతనిగృహమె సద్గృహాఖ్య నమరు
నతఁడు విముఖుఁ డైన నమరులు మునులును
విముఖు లగుదు రింక వేయు నేల? 122

క. కావునఁ బ్రిహ్లాదుం డ
ద్దేవమునిం బూజసల్పి ధృతి సంతుష్టుం
గావించి యంత బలద
ర్పావిలమతి నిట్లు లనియె నాతనితోడన్. 123

క. సూర్యగతిన్ లోకముల న
వార్యగతిన్ సంచరించు వలఁతివి నీ వో
యార్యమతి నీ మెఱుంగని
కార్యగతు ల్గలుగ వీజగంబులయందున్. 124

వ. సచరాచరం బైన త్రైలోక్యంబున సుపర్వగంధర్వయక్ష

రక్షోగణంబులలోన న న్నెదిరించువీరుం డొక్కరుండును లేఁడు కలిగెనేనియుఁ జెల్పుము వానిం జయించెద నిజ గంబుల కేన ప్రభుండనై శిక్షణరక్షణంబు లాచరించుచు సర్వవంద్యుండ నై వర్తిల్లుదు సమానాధికరహితుండ నిగ్రహానుగ్రహదక్షుండ నేన యని గర్వంబుగాఁ బలికిన విని యమ్ముని తనమనంబున. 125

ఆ. ఇతఁ డభేదబుద్ధియుతుఁ డయ్యు హరిభక్తుఁ
డయ్యు రాజ్యమత్తుఁ డైనకతన
జ్ఞానహీనుఁ డయ్యె జగతి నైశ్వర్యమ
త్తునకు జ్ఞానసిద్ధి యొనరు నెట్లు. 126

తే. సంగమాత్రన జ్ఞాన మడంగిపోవు
ననినచో రాజ్యలక్ష్మీమదాంధుఁ డైన
నరున కేరీతి నబ్బు జ్ఞానంబు నడఁచు
వస్తు వొక్కటి సిరికంటె వసుధఁ గలదె. 127

వ. రాజ్యధనోన్మాదనిమిత్తంబునను స్త్రీద్యూతాసవనిమి త్తంబునను గులరూపవయోవిద్యానిమిత్తంబునను వినాశ కారణంబై మదం బుదయించు నిస్పృత్తజ్ఞానవైరాగ్యుం డగు నితనికిఁ దత్త్వమార్గం బుపదేశించి బోధింప నేల పాషండపాపాచారదూషకజార చోర పిశున రాజ్యశ్రీ ధన పరిమత్తకోపనుల బోధించిన భస్మన్యస్తహవ్యంబును జలలిఖితాక్షరంబునుంబోలె నిరర్థకం బగు శ్రీమదాంధు

నను దారిద్ర్యంబ పరమౌషధం బని విచారించి యన్నా
రదుం డిట్లనియె. 128

తే. అనఘ ద్రైత్యేంద్రి వైకుంఠ మనఁగ నొక్క
వీడు చెలువొందుఁ దత్పతి విష్ణుదేవుఁ
డతఁడు రక్షఃకులాంతకుఁ డహితగర్వ
భంజనుఁడు భక్తలోకైకరంజనుండు. 129

ఉ. ఆతఁడు శంఖచక్రధరుఁ
డామరమౌళిచిరత్నరత్నవి
ఖ్యాతగభస్తిరంజితప
దాంబుజుఁ డంబుదనీలవిగ్రహుం
డాతతశౌర్యశాలి శర
ణాగతవత్సలుఁ డంబుజాతసం
జాతనుతుం డశేషదను
జప్రభుమర్దనుఁ డెన్ని చూచినన్. 130

ఆ. మఱి హిరణ్యకశిపు మధుకైటభుల హిర
ణ్యాక్షు నుక్కడంచె నదియుఁగాక
యతఁడు జగములందు వ్యాపించి యుండు ము
నీంద్రచిత్తనిలయుఁ డీశ్వరుండు. 131

శా. దేవద్రుప్రకరప్రకీర్ణమును సం
దీప్తాచ్ఛరత్నాలయ

శ్రీవిస్ఫూర్తి నిరస్తసోమతపనా
ర్చిర్మాలితేజంబునై
భావాతీతమహోచ్చకాంచనమయ
ప్రాసాదసంకీర్ణమై
యావైకుంఠము వొల్చు నన్యుల కజే
యంబై జగద్వంద్యమై. 132

క. ఘనసారమృగమదాదులు
వినుమీ రాసులయి పొల్చు విష్ణునివీటన్
ఘనతరరత్నవిమానము
లనుపమగతి లెక్క కెక్కుడై విలసిల్లున్. 133

మ. హరిణీనేత్రిలు సింహమధ్యలు శుకీ
వ్యాహారిణుల్ కంబుకం
ధర లంభోదవినీలవేణులు శర
ద్రాకేందుబింబాననల్
కరిణీయానలు పల్లవోష్ఠులు తటి
ద్గౌరాంగు లాపొలిసుం
దరు లావృత్తపయోధరల్ నటనగాం
ధర్వప్రవీణల్ గదున్. 134

వ. కడిందిబలంబు గలదేని యచ్చటికిం జని సాధింపు మని
పల్కిన నద్దేవమునిం జూచి యతండు వైకుంఠపతి నట్ల
గెల్చెద విజయానందసందోహశాలి నగు నన్ను వీక్షింపు

మని పల్కి యతని ననిచి మణికాంచనమయంబును ముక్తావితానసంయుక్తంబును రత్నతోరణభూషితంబును గంజతాగశిలాబద్ధరంజితంబును రత్నసోపాన మండితంబును యోజనాయామవిస్తారంబును త్రిభువనసారవస్తుప్రశస్తవిభవంబును తేజోమయంబును నైన నిజసభాభవనంబున రత్నసింహాసనాసీనుండై యొక్కయెడ సనక సనందన వసిష్ఠ వాలఖిల్య పులస్త్య పులహ క్రతుముఖ్యులును నొక్కయెడ యక్ష రాక్షస దేవగణంబులు నొక్కయెడ మహీపాలురును నిజముఖవిన్యస్తదృష్టులై హరిదాలీనగాత్రహంబులరీతిం గొలువ వేత్రహస్తులు సాహోనినాదంబుల హెచ్చరింపఁ బేరోలగం బుండి రక్కసులం జూచి యిట్లనియె. 135

తే. ఏను వైకుంఠపురముపై నిపుడు దాడి
వెట్టి తద్విభు గెల్చి యవ్విభవవితతిఁ
గొని యభీప్సితభోగంబు లనుభవింతు
నీయుపాయంబు నారదుఁ డెఱుఁగఁజెప్పె. 136

క. లోకంబుల బలవంతుఁడు
నాకంటె నొకండు గల్గె నా విని చిత్తం
బేకరణి సుస్థితం బగు
జోకఁ సుఖనిద్ర యెట్లు చొప్పడు నాకుఁ. 137

వ. అని పలికి. 138

క. అభియాతిగర్వభిద్దుం
దుభి సఱవఁగఁ బనిచి దంతి తురగరథాళీ
సుభటావృతుఁడై దనుజ
ప్రభుఁడు గదలె నతులబలపరాక్రమ మెలయన్. 139

వ. అర్ణవపరివృతుం డైన వరుణుండునుంబోలె ననేకసహస్రాక్షౌహిణీయాతుధానబలపరివృతుండై చని నాకంబును సత్యలోకంబును నతిక్రమించి విష్ణులోకం బైన వైకుంఠంబుఁ దఱిసి తత్పురోపకంఠోపవనంబుల నకుంఠితోత్కంఠ దీపింప విడిసిన. 140

తే. అపుడు పురవాసు లాతెఱం గరసి కోట
గవను లిడి తాళము లిడ్చి ఘనతరాయ
పార్గళంబులు గట్టిగా ననువుపఱిచి
ద్వారసంరక్షణస్థితిఁ దనరి రంత. 141

తే. ఉపవనంబులు భంజించి యుగ్రదనుజు
లపుడు శతయోజనోన్నతం బైనకోట
యెక్కఁజాలక యాచుట్టు నొక్కమొగిని
విడిసి యుక్కునఁ బీడ గావింపఁ గాంచి. 142

వ. తత్పురరక్షకు లైన పార్షదవీరవరు లనేకకోటు లశనిప్రాయంబు లైనయయంగారంబులు వర్షించుశతఘ్నిప్రముఖశతసహస్రాయసపరుషయంత్రంబులు పన్నియు లోష్ట పాషాణవర్షు లగు దంచనంబు లెత్తియుఁ దప్తతైలకటా

హంబులు నిలిపియు ననేకసైన్యంబులఁ బ్రాకారంబుల
చుట్టు రక్షణార్థంబు నిలువ నియమించియు వ్యూహ
నాథు లగు ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధవాసుదేవసంకర్షణులయొ
ద్దకుం జని యిట్లనిరి. 143

మ. ఘోరాకారులు లంబనాసికు లతి
క్రూరు ల్మషీవర్ణు లం
గారాక్షుల్ వికృతైకకర్ణచరణు
ల్గవ్యూతితుంగాంగకుల్
శూరు ల్దైత్యులు జంగమాద్రు లన నె
చ్చోనుండియో వచ్చి ప్రా
కారప్రాంతవనాంతరద్రుమతతుల్
ఖండించి రత్యున్నతిన్. 144

క. వాహిను లంతటఁ బోవక
బాహాబలలీల వెలయఁ బ్రాకారం బా
రోహించి ఘోరయంత్రశి
లాహతులను నొచ్చి చుట్టు నలమిరి మఱియున్. 145

క. ఆరాక్షససేన లకూ
పారముగతి నవధి లేక భాసిల్లి చతు
ర్ద్వారంబు లందు నిల్చి ర
పారబలుల్ దృఢకవాటపాటనపటిమన్. 146

ఆ. పూర్ణశీతభానుపోలుపున ధవళాత
పత్ర మబ్బులాధిపతికి నమరె
వ్యజనవీజనముల నలరెడు నద్దురా
త్మకు నుపేక్షసేయఁ దగునె మీకు. 147

వ. అని తెల్పిన వార లిట్లనిరి. 148

తే. వెఱవకుఁడు పురరక్ష యేమఱక సల్పుఁ
డితఁడు ప్రహ్లాదుఁ డను దైత్యపతి రమేశ
దత్తసామ్రాజ్యుఁ డయ్యుఁ బ్రమత్తుఁ డయ్యె
నతులభోగమదోన్మత్తుఁ డగుటకతన. 149

క. శ్రీమద్రాజ్యమదాంధులు
కామాంధులు నొక్కటే యకార్యముఁ గార్యం
బేమియుఁ గానరు సౌఖ్యం
బీమహిఁ గోరుదురు హితుల నెఱుఁగంగలరే. 150

వ. రాక్షసులకు నధర్మగుణంబు నైసర్గికం బని పల్కి వార
లప్పుడ యసంఖ్యాతబలసమన్వితులై చని యారక్కసు
లం దలపడి రంత. 151

క. సరిపోరి రుభయసేనలు
శరముద్గరపరిఘపరశుశస్త్రాహతులం
గరి కరి హరి హరి యరదం
బరదము భటుఁడుఁ భటుండు నతిరోషమునన్. 152

వ. అంత వాసుదేవుండు ప్రహ్లాదునిఁ బ్రద్యుమ్నుండు విరోచనుని సంకర్షణుండు బలి ననిరుద్ధుండు బాణుని మార్కొని ద్వంద్వయుద్ధం బొనరించి యనేకశస్త్రాస్త్రంబుల నొప్పించి విరథులం గావించి సమరపరాఙ్ముఖులం జేసి తక్కటిసేనలకుం గవిసి వజ్రంబునం గదలీతరుషండంబులం ద్రెంచులీలం బడవైచి విజయంబు సేకొని మరలి పురంబున కేతెంచి వ్యూహనాథులు లక్ష్మీకాంతునకుఁ దద్వృత్తాంతం బాద్యంతంబును విన్నవించిన నబ్భగవంతుం డిట్లని యానతిచ్చె. 153

మ. నరసింహాకృతిచే హిరణ్యకశిపు
న్మర్దించు నవ్వేళఁ ద
త్పరివారం బగు దైత్యబృందములు మ
త్ప్రాంతంబున న్నిల్వలే
క రయోదగ్రతఁ బాఱి రాఖలులు లో
కంబు ల్వోతం గుంద దు
ర్భరబాధాకరు లైరి మీఱి భువికిన్
భారంబు సంధిల్లఁగన్. 154

తే. వారి నేరీతిఁ దునుమంగ వలయునొక్కొ
యనుచుఁ దలపోయ నారదమునివరేణ్యు
ప్రేరణంబునఁ బ్రహ్లాదుఁ డీరసమున
భోగమదమత్తుఁ డగుట వేవేగ వచ్చె. 155

క. ఈదనుజపరిభుఁ డగుప్ర
హ్లాదుఁడు మద్భక్తియుక్తి నలరియు రాజ్య
శ్రీదర్పితుఁడై జ్ఞానం
బేది బలాన్వితుఁ డగుచు ని ట్లురుదెంచెన్. 156

వ. కల్యాణగుణాస్పదు లైన మద్భక్తులకు నేన గతి దుర్గతిం బొంద నర్హులు గారు కావున మీరలు మదీయంబైన యాయుధపంచకంబుఁ గొని చని ప్రహ్లాదుండుదక్కఁ దక్కినరక్కసుల నుక్కడంచి యతనిపై శంఖోదకంబు చల్లి సుజ్ఞానవంతుం జేసి చనుదెం డనిన వారలు నట్ల మరలి వచ్చునెడ. 157

సీ. అసురాధిపతియు నిజానీకినుల నెల్లఁ
బురిగొల్పి వారితోఁ బోరొనర్పఁ
గదిసి యథాపూర్వగతి ద్వంద్వయుద్ధమ్ము
విలసిల్లె గజముల బృంహితములు
వాజిఘోషలు రథవరనేమినినదంబు
వీరులయట్టహాసారవంబు
పృథుధనుష్టంకారభేరీవిరావముల్
గగనదిగంతరగహ్వరములు
నిండ శరకుంతముద్గరభిండివాల
తోమరాద్యాయుధంబులఁ దుములసమర

మాచరించిరి యిరువాగు నపుడు బలర
జోంధకారంబు దిక్కుల నాక్రమించె. 158

సీ. అపుడు వ్యూహాధినాయకులు రాక్షసయూథ
నాథులఁ గ్రోధసనాథు లగుచుఁ
గొందఱ నందకకూరధారాహతిఁ
గొందఱ శంఖనిర్ఘోషనిహతి
శార్ఙ్గధనుఃక్షిప్తశరవృష్టిఁ గొందఱ
నటఁ గొందఱ సుదర్శనాభిహతిని
బరితతకౌమోదకీపరిహతులఁ గొందఱఁ
బరిమార్చి పరిహ్లాదు విరథుఁ జేసి
దర్పితుని వానిఁ బుత్త్రపౌత్త్రపరిపౌత్త్ర
సహితముగఁ గట్టి వైచి పార్షదులు వొగడ
విజయమంగళకాహళవితతి మొరయ
జితవిరోధులు డించిరి క్షితిభరంబు. 159

తే. అంత లజ్జితుఁ డైన పరిహ్లాదుఁ జూచి
వాసుదేవుఁడు దరహాసభాసురాస్యుఁ
డగుచు నీజ్ఞాన మెచ్చట నడఁచి తౌర
భోగమత్తుఁడవై మూఢబుద్ధిఁ దనరి. 160

క. అని శంఖతీర్థజలమా
యనపైఁ జల్లుటయు ననఘుఁడై యతఁ డజ్ఞా

సనివృత్తుఁ డయ్యె మధుభం
జనుకృపఁ గనువారలకును జడమతి గలదే. 161

వ. ఇట్లు జ్ఞానవంతుండై ప్రహ్లాదుండు వాసుదేవునిం గనుం
గొని దేవా నాయపరాధంబు క్షమియింపుము దానవు
లకు బుద్ధి గలదే వారలు ధార్మికు లని విశ్వసింపం
దగదు చాపల్యంబును బాపకారిత్వంబును స్వామిద్రో
హంబును నసహిష్ణుత్వంబును మాకు నైసర్గికగుణంబులు
దురాత్ములకు ధర్మగుణంబును స్నేహంబును వాత్సల్యం
బును బంధుత్వంబును గలుగనేర్చునే యని దండప్రణా
మం బాచరించి యతనిచే ననుజ్ఞాతుండై నిజరాజ్యం
బున కేతెంచి పుత్రుం డగు విరోచనుని రాజ్యంబున
కభిషిక్తుం జేసి వీతరాగుండై హరిపూజ సేయుచుఁ గృతా
ర్థుం డయ్యె నిది ప్రహ్లాదుచరిత్రంబు దీని వినినం జది
విన సర్వపాపంబులు దొలంగు నని చెప్పిన. 162

తే. విని బలాసురదమనుఁ డోయనఘవర్య
శ్రీవరాహనృసింహులచేతఁ బొలిసి
దితిజు లిద్దఱు నేమైరి తెలియఁజెప్పు
మనినఁ జిత్రశిఖండినందనుఁడు పల్కె. 163

క. వారలు వెండియు దానవు
లై రావణకుంభకర్ణు లనఁ బుట్టుదు రి

ద్ధారుణిఁ గైకసి యను సుర
నారీమణికిం బులస్త్యునకుఁ గ్రూరాత్ముల్. 164

క. వారలకు ననుజయై తగు
దారుణముఖి శూర్పణఖ మదనగురుభక్తి
శ్రీరమ్యుఁ డంత గల్గు ను
దారుండు విభీషణుండు దత్సోదరుఁడై. 165

ఆ. కడఁది కుంభకర్ణకాయంబు త్రిశతయో
జనసమున్నతంబు శక్ర వినుము
బ్రహ్మకడకు నొక్కపర్వకాలంబున
జనకుతోడ నరుగుచునుఁ డతండు. 166

ఉ. ఆతనిఁ జూచి బ్రహ్మయు భ
యాతురుఁడై కను లెల్ల మూసి నీ
పీతజి వచ్చినట్టిపని
యెయ్యది దెల్పు మనంగ నబ్జసం
జాతునితోడ నిర్దయ యొ
సంగు మటంచును వేఁడఁబోయి తా
నాతఁడు నిద్ర యిమ్మనిన
నబ్జజుఁ డట్ల యొసంగు నవ్వుచున్. 167

ఆ. అపుడు వానిజనకుఁ డతిదుఃఖితుం డైన
నబ్జగర్భుఁ డీతఁ డాఱునెలల

క్రొక్కునాఁడు లేచు నురుభుజబలయుతుం
డనుచు నెల వొసంగఁ జను నతండు. 168

ఉ. రావణకుంభకర్ణులు ది
రంబుగ నుగ్రతపంబు సేసి వా
ణీవరుచే వరంబుగొని
నిర్జరమానవదానవావళిం
జేవడి నుక్కడంతు రట
శ్రీదుని గా దని యాతఁ డేలు లం
కావరపట్టణంబు గొని
క్రౌర్యమునన్ వసియింతు రచ్చటన్. 169

ఉ. ఆవరపట్టణంబు మణి
హర్మ్యవితానవిరాజితంబు న
ప్రావరణప్రకాండసము
దంచితకాంచనచిత్రగోపురం
బావృతసింధుబంధురము
నై విలసిల్లి త్రికూటనామక
గ్రావమునం జెలంగు సుర
రాజ సురాసురదుర్విభేదమై. 170

ఉ. ఆదనుజాధినాథునిప్రి
యాంగన మంగళగాత్రి యొప్పు మం

సోదరి నాఁగఁ దత్సుతుఁ డ
త్యోన్నతుఁ డింద్రజిదాహ్వయుండు ని
న్నాదనుజుండు గెల్వఁగలఁ
డాదశకంఠునియూథపుల్ ప్రహ
స్తాదు లవక్రవిక్రమస
మగ్రు లుదగ్రబలాఢ్యు లెన్నఁగన్. 171

ఆ. నిజసమాను లైన రజనీచరావళి
బలసి తను భజింపఁ బంక్తికంఠుఁ
డఖిలలోకములకు నార్తి యొనర్ప ని
ర్జరులు విష్ణుకడకు నరిగియంత. 172

క. నతులు న్నుతులుం జల్పిన
వితతకృపాదృష్టి వారి వీక్షించి జగ
త్పతి గుశల మడుగ రావణ
కృతబాధలు దెల్పుదురు రమేశ్వరుతోడన్. 173

చ. దనుజుని యి ల్సదాగతి స
దా కసవూడ్చు నంబుదంబు లిం
పునఁ గలయంపిఁ జల్లు శిఖి
పొందుగఁ బాక మొనర్చుఁ జందురుం
డనుపమతాపహారి యగు
నాఁగి విదాఘమునందు మాల్యముల్

పనుపడుచుఁ బుతూత్కరము
భానుఁడు వేఁడి యగుఁ హిమాగతిన్.

ఉ. అంబుజగర్భుఁ డద్దనుజు
నాత్మజులం జదివించు వేదముల్
తుంబురునారదు ల్గడఁగి
తోరపువీణియ లెత్తి హత్తి ని
త్యంబును బాడుచుండుదురు
హాళిమెయిం ద్రిదశాళి దాసకృ
త్యంబులు నిర్వహింపుచు భ
యంబున వర్తిలు సేవసేయుచున్. 175

క. పనులయెడ వేళదప్పిన
ననువుగఁ బనిసేయకున్న నసురాధము లీ
సున నీసురనికరములఁ
ఘనగతి నొంపుదురు ముష్టిఘాతోద్ధతులన్. 176

క. నందనవనసంస్థితహరి
చందనమందారపారిజాతాదితరుల్
పొందుగఁ బెఱికి యమందా
నందమునం దనదుపెరట నాటుం గడిమిన్. 177

క. అని విన్నవింప వారల
ననుకంపాదృష్టిఁ జూచి హరి యిట్లను న

దనుజునియెడ భయమేఁటికి
వినుఁడీ రచియించెతు నొక్కవృత్తాంతమిుఁకన్. 178

ఉ. పూతమనీషి పంక్తిరథు
    పుత్త్రుఁడ నై జనియింతు రాముని
ఖ్యాతిఁ జెలంగి లక్ష్మణస
    హాయతఁ గౌశికు యజ్ఞపాలనం
బాతతిఁ జేసి గౌతముప్రి
    యాంగన శాపవిముక్తఁ జేసి నే
సీతఁ బరిగ్రహింతుఁ బుర
    జిద్వరచాపము వంచి మెల్పునన్. 179

తే. పరశురామునిఘనబాహుబలముఁ గుంచి
దూషణుని ఖరుఁ ద్రిశిరునిఁ దుంచి యటక
బంధుఁ బొలియించి పంకజబంధుతనయు
నేలి వాలి జయించి యింపెసఁగ నంత. 180

ఉ. భ్రాతృసమేతు నాదివిజ
    బాధకు రావణు సంహరించి సా
కేతపురంబుఁ జేరి ముని
    కీర్తితకీర్తిఁ జెలంగి పొంగి నే
భూతనయాన్వితుండ నయి
    భూతల మేలుదుఁ బన్నొకండవే

లాతతవత్సరంబు లట
నాత్మపదంబున కేఁగుదెంచెదర్. 181

వ. అని పలికి భగవంతుం డంతర్ధానంబుచేయు, నిక్కడ వాల్మీకి రామాయణంబుగా రచియింపఁగలం డారామాయణశ్రవణపఠనంబుల దురితముక్తియు శుభావాప్తియు నగు నివ్వాల్మీకి యఖిలజగద్ధితార్థంబు తపంబుసేయు చున్నవాఁ డితనివలన భయంబు వలవ దని యనేక విధంబుల బోధించిన గురునివాక్యంబు లాకర్ణించి హృష్ట చిత్తుండై సురపతి భీతిఁ దొఱంగి యగ్గురుం బూజించె ననిన విని శౌనకుండు రామాయణశ్రవణపఠనఫలం బుపదేశింపు మనిన సూతుం డిట్లనియె. 182

ఆ. వేదవేద్యుఁ డైన విష్ణుండు దశరథ
పుత్త్రుఁ డగుచుఁ బుడమిఁ బుట్టుకతనఁ
బ్రాఁఢి వేదవితతి రామాయణాకృతి
వామలూరుజన్మువలనఁ గలిగె. 183

క. గాయత్రీమంత్రాన్విత
మై యిరువదినాల్గువేల నమరిన శ్రీరా
మాయణము వినినఁ జదివిన
శ్రీయుతులకు నఘము డిందుఁ జెందు శుభంబుల్. 184

వ. ఇందుల కుదాహరణం బైన యొక్కయితిహాసంబు గల దది యెట్లనిన. 185

తే. విప్రవర్యుఁ డొకఁడు వేదవేదాంగపా
రగుఁడు గలఁడు దొల్లి రామభక్తుఁ
డామహామహుండు రామాయణంబు ప
ఠించు ననిశమును భుజించు వెనుక. 186

చ. అతఁడు ధనార్జనమ్మునకు
నై నిజశిష్యసమేతుఁడై ద్విజ
ప్రతతులఁ గూడి పోవుచు న
రణ్యపదంబున నొక్కచోట న
చ్ఛతరజలాంచితం బయిన
చారుతటాకతటంబునందుఁ దా
నతులబుభుక్షు నన్నపచ
నార్థము నిల్చెఁ గృతాత్మకృత్యుఁడై. 187

ఆ. వండి యుచితనియతి వడ్డించుకొనువేళ
నచటివటతరువును నాశ్రయించి
మెలఁగు బ్రహ్మరాక్షసులు యతిరూపముల్
దాల్చి వచ్చి రపు డుదగ్రబలులు. 188

శా. కక్షాలంబితదండకుండికులు స
త్కాషాయవస్త్రావృతుల్
ద్రాక్షాతీతవచస్కు లచ్ఛతనులి
ప్తస్వచ్ఛభూతుల్ యతుల్

వృక్షచ్ఛాయల నిల్చి యక్షనరముల్
వే పాణులం ద్రిప్పుచుం
భిక్షాం దేహి యటంచుం జేరి రపుడా
పృథ్వీసురాభ్యాశముం. 189

తే. యతికరంబున జల మిడి యంత భిక్ష
మొసఁగి వెండియుఁ దగ జల మొసఁగవలయు
నటఁ దదన్నము మేరుతుల్యంబు తజ్జ
లంబు లంబుధిసమములై డంబుమీఱు. 190

క. కావున యతులకు నబ్జా
దేవుఁడు భిక్ష యిడి తృప్తిఁ దేలిచి తానుం
బావన మతి భుజియించె ధ
రావిబుధులతోడఁ దత్సరఃప్రాంతమునన్. 191

వ. అంత నతండు వాల్మీకికృతంబైన రామాయణంబు పఠి
యించుటకు నవ్వటభూరుహప్రాంతంబున నాసీనుండై
యున్నంత. 192

ఆ. మనము వీరి మ్రింగ ననువు విచారింపఁ
దార వచ్చి యిచటఁ దారసిల్లి
రీవటాంతికమున నిది కార్యసిద్ధికిఁ
గారణంబు మనకుఁ గలిగె భుక్తి. 193

క. అని బ్రహ్మరాక్షసులు తమ
మనముల నూహించి వారి మన్నిగొనఁగ న

ల్లనఁ జనుచో నవ్విప్రుం
డనఘుఁడు రామకథఁ జదువ నాయితపడుచున్. 194

ఆ. అక్ష శిక్షణాతిదక్షుని శేముషీ
మంతు నఖిలలోకమాననీయు
ననిలతులితవేగు ననిలాత్మజుని రామ
దూతఁ గొలుతుఁ గీశనేత నిపుడు. 195

ఉ. రంగదభంగమాఁగళత
రంగభుజంబుల నింగిగంగ నా
లింగన మాచరించుకొను
లీలఁ జెలంగెడువార్ధి దాఁటి సీ
తాంగనశోకభీకరద
వాగ్ని వెసన్ హరియించి లంకఁ ద
త్సంగతి నిర్దహించు సుర
సన్నుతుఁ గొల్చెద నాంజనేయునిన్. 196

క. ఎచ్చట రామునికథ దగు
నచ్చట సుఖవారిపూరితాక్షుం డగుచున్
నిచ్చలు భక్తిన్ మ్రొక్కెడు
నచ్చతురుని వాయుపుత్త్రు నభివర్ణింతున్. 197

ఆ. అనుచు నాందిఁ జదువ యతివేషధరు లయి
చేరి విప్రవరులచెంత నున్న

పాఱుటసుర లెల్లఁ బఱచిరి భీతిచే
ననిలసూనుపేరు వినినమాత్రి. 198

క. హనుమంతునకుం బీఠం
బనువ్రపఱచి చదువఁదొడఁగె నతఁడు పవిత్రిం
బును ముక్తిదంబు నగు రా
మునిచరితం బఖిలభూతములు వెఱఁగొందన్. 199

తే. శ్రోతృజనరంజనప్రౌఢి నాతఁ డిట్లు
చదువుచున్నంతఁ దత్కథాశ్రవణకలన
నలరి బహుపాస్మహానోకహంబు డిగ్గి
వేగ చనుదెంచె బ్రహ్మరక్షోగణంబు. 200

శా. న్యగ్రోధావనిజాతసంశ్రయులు బ్ర
హ్మఘ్నుల్ మహాకాయు ల
త్యుగ్రాకారులు విప్రవేషు లఘుక
ర్మోద్యుక్తు లత్యంతసూ
క్ష్మగ్రీవాఢ్యులు బ్రహ్మరాక్షసు లుద
గ్రస్ఫూర్తి నేతెంచి య
భ్యగ్రక్షోణి వసింప విప్రులు భయ
భ్రాంతాత్ములై రందఱున్. 201

వ. అంత నందుఁ బెద్ద యగు రక్కసుం డవ్విప్రునకు నిట్లనియె.

చ. వెఱవఁగనేల మీరు పృథి
వీసురసత్తమ మమ్ముఁ గాంచి యి

త్తటి భవదుక్త రాఘవక
థాశ్రవణంబున రాక్షసత్వముల్
దొఱఁగితి మింక మే మమర
దూతవినీతవిమానపంక్తు లిం
దఱమును నెక్కిపోయెదము
నాకమునన్ వసియింప నింపునన్. 203

శ్రీరామాయణపఠనా
పారీణు న్నిన్నుఁ గాంచి భాషించి చనం
గోరి యరుదెంచితిమి నీ
కారుణ్యమె మముఁ బవిత్రగాత్రులఁ జేసెన్. 204

సత్పురుషులతోడ సంభాషించుటయుఁ దత్సహవాసం
బును స్వర్గాపవర్గంబులకుఁ గారణం బగు దురితవిము
క్తియు నగు నిందులకు నేమె దృష్టాంతం బనిన విని
యవ్విప్రుండు మీ రెట్టికర్మంబున నిట్లు బ్రహ్మరాక్షసు
లైతి రని యడిగిన వాఁ డి ట్లనియె. 205

వె. ఓమహానుభావ నే మును వేదశా
స్త్రార్థవిదుఁడనైన యవనిసురుఁడ
లేమిచేత నొగిలి భామినీపుత్రులఁ
బోవ వెరవు లేక పొలుపు దఱిఁగి. 206

తులాచార్యుండనై పదియార్వురు ఋత్విగ్జనంబులు నేను
దులాపూరుషంబు ప్రతిగ్రహించి యనంతధనవంతుండ

నై నితాంతలోభాకాంతమతిం బ్రవర్తిలుచు. 207

చ. అతిథులఁ బూజఁ దన్న నిల
యాగతులైన యతీంద్రులఁ జిర
స్కృతి యొనరించు నంజలియుఁ
జేయక కేవలదర్శవేళలన్
పితృతతికి న్నివాపజల
బిందుల నైనను దృప్తినల్ప నే
నతులితలోభదీనమతి
నై ఖలవృత్తి మెలంగుదుం దగన్. 208

ఉ. శ్రీదవినోదసంపదఁ గు
సీదమహావ్యవహారమేదురా
మోదముసందడిన్ ధనస
ముత్కరవాంఛఁ జెలంగి పొంగి నే
వేదము శాస్త్రముం జదువు
వేడుక యూడిచి పుణ్యతీర్థయా
త్రాదులు దేవతార్చనము
నగ్నిసపర్యయుఁ జేయ మానితిన్. 209

క. గాయత్రి వేయిమాఱులు
పాయక నిత్యము జపింపఁ బాపము లడఁగున్
గాయత్రీమంత్రమునకు
నేయెడ నెక్కుడగుమంత్రమిలపైఁ గలదే. 210

చ. పది జపియింప నేకజని
పాపము నూఱు జపింపఁ బూర్వజ
న్మదురితముం దొలంగు గరి
మంబున వేయుటినిం జపించినం
గదురు యుగత్రయోపచిత
కల్మషము ల్తొలఁగించు మంగళా
స్పద యగు వేదమాత ఘన
పాతకజాలవనాగ్నికీల యై. 211

ఆ. వె. అనఘ వేదజనని యైనగాయత్రి క
సాధ్య మైనపాపచయము గలదె
యాజపంబు సల్పు నతఁడు జీవన్ముక్తుఁ
డదియుఁ జేయనేర నైతి నకట. 212

వ. ఉగ్రదానప్రతిగ్రహంబుకంటెం గర్మవర్జనంబునం బా
పంబు ద్విగుణంబయ్యెఁ దత్కారణంబున ఋత్విక్సహి
తంబుగా బ్రహ్మరాక్షసుండనై యిమ్మట్టి నాశ్రయించి
దురంతక్షుత్పిపాసాతురతం బరిభ్రమించుచుండితి. 213

క. ఇట మునుపట నొకనాఁ డీ
వ్వటనికటము చేర విప్రవర్యుఁ డొకఁడు వ
చ్చుటయుం గనుఁగొని యేము
త్కటమతి నతనిఁ వధింపఁ దలఁచితి మంతన్. 214

క. అపు డతఁడు జితేంద్రియుఁడుం
జపశీలుఁడు ధర్మయుతుఁడు సదయాత్ముఁడు గ
ర్మపరుండు నగుటఁ జేరక
యపారభీతిం దొలంగి యరిగితిమి వెసన్. 215

వ. శ్రుతివిరుద్ధకర్మంబులును విధిహీనం బగుకర్మంబులుఁ జే
యువారలఫలం బనుభవించుచుందుము మఱియు. 216

తే. గీ. అలికి ముగ్గు ఘటింపని యవనియందు
జనులు భుజియించు నన్నరసంబు మేము
మున్ను మెసఁగుదు మన్నీరసాన్నమంత
జనులు భుజియించిపోవుదు రనఘవర్య. 217

వ. ఇట్లున్నవారము బ్రహ్మకల్పంబునందుం బాయని మా
దురితంబు రామాయణశ్రవణకారణంబున నష్టం బయ్యె
నని పల్కి యవ్విప్రులు గనుంగొన దారుణశరీరంబులు
విడిచి దివ్యదేహంబులు ధరియించి విమానంబు లెక్కి
నాకంబునకుం జని రంత నాభూసురుండు నచ్చెరువు నొం
దుచు యథేచ్ఛం జనియె నని సూతుం డెఱింగించిన. 218

తే. గీ. అంత నాశౌనకాదు లోయనఘచరిత
రావణుఁడు కుంభకర్ణుఁడు రాముచేతఁ
బొలిసి యెచటఁ జనించిరి దెలుపు మనిన
సూతు డిట్లని పలికెఁ బ్రఖ్యాతఘనత. 219

క. ధారుణిఁ బుట్టిరి వెండియు
వారలు శిశుపాలదంతవక్త్రాహ్వయులై
వారిఁ దునుమ యదుకులమున
శ్రీరమణీశ్వరుఁడు పుట్టె శ్రీకృష్ణుండై. 220

వ. శిశుపాలుండునుదిరినేత్రిచతుర్భుజంబులతోడ నుదయించిన,

ఆ. ఎవ్వఁ డెత్తికొనఁగ నిబ్బాలువికృతవే
షం బడంగు నతఁడె చదుపు వీని
ననిన నారదోక్తి విని తల్లి యందఱ
చేతి కిచ్చుచుండెఁ జిఱుతవాని. 222

క. ఒకనాఁడు గృష్ణుఁ డయ్యా
ర్భకు నంటఁగ నెక్కుడగు కరంబులు నిటలా
బకమును నడంగె హరి వా
నికి నరి యగు నని తదంబ నిజమతిఁ దలఁకన్. 223

తే. హరికి మేనత్తయైన యాహరిణనేత్ర
తనయు మనుపు మటంచుఁ బ్రార్థన మొనర్పఁ
గ్రమగతి శతాపరాధముల్ క్షమ యొనర్తు
ననుచు నానతి యొసఁగె నాయనఘమూర్తి. 224

సీ. హరి దేవకీపుత్త్రుఁడై నందగోకులం
బున నిల్చి పూతన మనికి మాన్చి
శకటతృణావర్తబకమహాజగరవ
త్సాదులం దునిమి దావాగ్ని యార్చి

కాళియాహిపుఁ దోలి కేల గోవర్ధన
గిరి యెత్తి ధేనుకాసురు వధించి
జంగమస్థావరసకలప్రపంచంబు
వేణుగానామృతవృష్టిఁ దన్పి
సద్వశామధ్యమత్తగజంబువోలె
నఖిలగోపాంగనావృతుఁ డగుచుఁ దనరి
యర్కకన్యాతటాంతవనాంతరమున
రాసకేళిమహోల్లాసభాసి యయ్యె. 225

వ. అనిన విని శౌనకాదు లాగోపకాంతలు మోహాక్రాం తలై హరిం గూడి క్రీడించుటకుం గారణం బెయ్యది దెల్పు మనిన సూతుం డిట్లనిరెు. 226

క. నీలేందీవరసురవర
నీలఘనశ్యాము రాము నిర్జరనుతు సీ
తాలక్ష్మణయుతుఁ గనుఁగొని
శ్రీలక్ష్మియు మునులు మోహశీలితమతు లై. 227

వ. ఒక్కనాఁడు దండకారణ్యవాసి యగు నద్దేవునిసన్నిధి కేతెంచి యిట్లనిరి. 228

శా. నీసౌందర్యవిలాసభాసురతనూ
నిర్వంచనాలింగనా
శ్రీసౌఖ్యం బెదఁ గోరి వచ్చితిమి ని
ర్ణిద్రానురాగోద్ధతిం

బ్రిసూనాంబకశంబబాణహతి ధై
ర్యస్ఫూర్తి యూఁటాడె మ
మ్మోసర్వేశ యనంగసంగరసము
ద్యోగాబ్ధి నోలార్చవే. 229

ఆ. అనినఁ జెవులు మూసికొని రాముఁ డమ్ముని
వరులఁ జూచి పురుషుఁ బురుషుఁ డెందుఁ
గవయువింత గలదె నవని జాతిభ్రంశ
కాఖ్య మైన దురిత మది తలంప. 230

వ. అదియునుంగాక బాల్యంబునం బలాత్కారంబున నజ్ఞానంబునం జేయంబడు పాపంబునకు నిష్కృతి గలదు గాని బుద్ధిపూర్వకంబుగం జేసిన పాపంబునకుఁ బ్రాయశ్చిత్తంబు గలుగనేరదు విశేషించియు మీరు మునిశ్రేష్ఠులు జ్ఞాననిధులు నగుట నిట్టివిరుద్ధమనోరథంబు మీకుం గొఱగాదు తపోధనంబు రక్షించుకొనుండు చనుం డని పల్కిన వార లిట్లనిరి. 231

ఆ. నీయనుగ్రహమున నిఖిలబంధమ్ములు
నూడిపోవు నింక నొండుబంధ
మెట్లు గల్గు మాకు నే మెట్లు లయినను
నిన్నుఁ జెందెదము వినీలదేహ. 232

తే. ఈశ్వరుఁడ వవ్యయుండవు శాశ్వతుఁడవు
సర్వగతుఁడవు గర్తవు సర్వసాక్షి

వసథు నీయాత్మ యెఱుఁగని యర్థ మెద్ది
మామనోరథ మీడేర్చి మనుపవలయు. 233

క. అనిన విని రాఘవుం డా
మునులం గని యాదవకులమునఁ గృష్ణుఁడనై
జనియింతు నపుడు మీకో
రినకోరిక దీర్చి మీకుఁ బ్రీతి ఘటింతున్. 234

క. మునులార మీరు గోపాం
గన లయి జనియించి నన్నుఁ గవయుఁడు మీయం
గన లెల్ల ధేనుగణమై
గనియెదరు మదీయకరుణఁ గల్యాణమతిన్. 235

తే. అని పలికి పద్మసద్మయాననముఁ జూచి
నీవు రుక్మిణి వై జనియించు మపుడ
యవనిపుల గెల్చి నినుఁ బెండ్లి యగుదు నందు
నగు మదీయాంగసంగసౌఖ్యంబు నీకు. 236

వ. అది గావున నేకపత్నీవ్రతస్థుండ నైన నే నిన్నిట్లిప్పుడు
వరియింతు ననినఁ గోపించి లక్ష్మీదేవి యిట్లనియె. 237

ఆ. నీమనోహరాంగనిత్యసౌఖ్యంబు నే
నభిలషింప నన్ను నాదరింప
వైతి నీమనంబు రాతిది నీవును
రాయివై వసింపు రఘుకులేశ. 238

వ. అనిన రామభద్రుం డిట్లనియె. 239

శా. సీతేందీవరచారునేత్రి వినుమా
 నీపల్కు తథ్యంబుగా
 సాలగ్రామశిలాకృతి న్మెలఁగెదన్
 శశ్వత్పవిత్రస్థితిన్
 మేలై సర్వజగద్ధితార్థముగఁ ద
 న్మిశ్రాంబులేశాప్లుతిం
 జాలం గల్గు నశేషతీర్థసలిల
 స్నానక్రియాపుణ్యముల్. 240

మహాస్రగ్ధర. ఆసాలగ్రామదానం బఖిలభువనదా
 నాదిపుణ్యౌఘతుల్యం
 బాసక్తి న్నేను శంభుం డజుఁడును నిజమ
 ధ్యస్థితిన్ లీలఁ గ్రాలన్
 భాసిల్ల న్నిచు లయినన్ బలసి తపుల ని
 ష్ఠాట నీటం దొలంపం
 దానస్యాకుచ్ఛిద్రవృత్తిం దనరు నెపుడు త
 త్ప్రిస్తరం బంబుజాక్షీ. 241

ఆ. అట్టి దివ్యశిలకు నావాహనంబు ను
 ద్వాసనంబు లేదు తదభిషేక
 జలకణంబు తత్ప్రసాదంబు పాదజా
 దులు గ్రహింపఁదగదు జలజవేణి. 242

వ. అని పల్కి రామదేవుండు వారల నందఱ ననిచి యథే

చ్చఁ జనియెఁ దత్కారణంబునఁ గృష్ణుండు వ్రేతలం
గూడి క్రీడావినోదంబులం గ్రీడించె నంత. 243

క. కంసప్రేరితుఁ డగుచు నృ
శంసుఁడు కేశి యను రజనిచరుఁ డశ్వంబై
హింసామతి రాఁగ యదూ
త్తంసుఁడు ఖండించివైచెఁ దత్తనువు ధరన్. 244

ఆ. అంతఁ గృష్ణుఁ బిల్వ నక్రూరుఁ డక్రూర
మతిఁ జెలంగ నందు మందిరమున
కరుగుదెంచెఁ గంసుఁ డనుపంగ గోదోహ
నావసరమునందు సర్వగతిని. 245

క. అక్రూరచరితుఁ డగుహరి
యక్రూరునిప్రార్థనమున నగ్రజయుతుఁడై
విక్రమసంపద వెలయ మ
హాక్రూరునిఁ గంసుఁ దునుమ నరిగె మధురకున్. 246

ఉ. హారిరథాధిరూఢుఁ డయి
యంబురుహాంబకుఁ డంబుదాభుఁ డ
క్రూరుఁడు తోడ రా మధుర
కుం జనుచు న్నిజవిశ్వరూప మిం
పారఁగఁ జూపి యాతనిఁ గృ
తార్థునిఁ జేసెఁ గళిందనందనీ

సారససంచరన్మధుప
జాలసమంచితగానలోలుఁ డై. 247

తే. అంత సాయాహ్నసమయంబునందుఁ దత్పు
రాంతికోపవనావని నధివసించె
వనజనయనుఁ డవ్వార్త కంసునకుఁ దెల్పి
చనియె నక్రూరుఁ డాత్మీయసదనమునకు. 248

క. అరుణోదయమున సీరియు
హరియుం గృతకల్యకృత్యు లయి నిరతిశయ
స్ఫురణంబున నా మధురా
పురికిం జని రాజమార్గమున వచ్చుతఱిన్. 249

మ. మదమత్తద్విపరాజయానుల లస
న్మాణిక్యభూషాఢ్యులన్
సదసన్మధ్యుల సంచరత్తుహినకృ
ష్ణత్విష్మభృదచ్ఛాంగులన్
మృదులశ్యామపిశంగవాసుల దర
స్మేరాస్యులం దత్పురీ
సుదతుల్ సూచిరి రామకృష్ణుల సుధాం
శుబ్రిధ్నరోచిష్ణులన్. 250

ఉ. వీథుల వీథులందు నలి
వేణులు వేణువినోదిఁ జూచు చం

భోధరచుంబిచంద్రమణి
పుంజితరంజితహైమవిస్ఫుర
త్సౌధము లెక్క వాకిటను
దమ్ములు శోభిలె నల్లగల్వలన్
మాధవుఁ డేఁగుదేర గరి
మంబునఁ దోరణ గట్టిరో యనన్.   251

క. అజ్ఞాతగంధి యపు డొక
కుబ్జాంగన గంధసారకుంకుమపరిపూ
ర్ణాబ్జమణిపాత్రి మరుణక
రాబ్జంబునఁ బూని చనఁగ హరి సరసోక్తిన్.   252

క. నేమం బొదవు స్నీకుం
గామిని మా కిమ్ము యక్షకర్దమ మన న
బ్భామిని మదిఁ బొదలి యదు
గ్రామణి సౌందర్యగరిమ గని విస్మితయై.   253

తే. చక్కఁదనమున వన్నెకు నెక్కు దీవ
యలఁదుకొ మ్మని యొసఁగె నయ్యలరుఁబోఁడి
సాంద్రచందనచర్చానుచర్చఁ దేలి
హరియు నయ్యింతిఁ గరుణింప నాత్మఁ దలఁచె.   254

తే. అది స్వభావముచే నింతి యదియుఁగాక
దాసి యాచారవర్జిత దాని కొనరె

శ్రీవిభునిఁ జందనమున నర్చించుసుకృత
మాసరోజాక్షిభాగ్య మే మనఁగవచ్చు. 255

తే. వాఙ్మనఃకర్మధర్మైకవర్తనమున
నలరి నిర్మలబుద్ధిచే నలిననయనుఁ
బూజసల్పినఁ గోర్కు లప్పుడ ఫలించు
గంద మొసఁగి త్రివక్రి యిం పొందినట్లు. 256

తే. పూర్వజన్మంబునందు నపూర్వలీల
నెంత దప మాచరించెనో యీత్రివక్రి
కాకయుండిన భగవంతుఁ గంతుజనకు
నీశ్వరు నెఱింగి సిరిగంద మెట్లొసంగు. 256

చ తనదొరయానయుం దొఱఁగి
తక్క హరి వేఁడిన దూషణస్థితిం
దనరక గంధ మిచ్చి వని
తామణి తా మనిర్మల శుభాత్మయై
మొనసి యదూషణోద్యమన
మ్మున్నతభక్తి మెలంగెనేని య
మ్మనుజు నుమాధవుండును ర
మాధవుడుం గృపఁ బ్రోవకుందురే. 257

క. పై దలిపదమునఁ బదమిడి
యాదటఁ దచ్చుబుకసీమ నంగుళు లిడి యా

శ్రీదయితుఁడు నిగుడించిన
మోదంబున నదియు రుచిరమూర్తి వహించెన్. 258

తే. కుబ్జవంకలు దీరిచి కోర్కు లొసఁగి
యబ్జనాభుండు గంసునియంబరములు
మడఁకలుగఁ జేసికొని వచ్చు చెడుగురజకు
నడిగె మాకిమ్ము చేలమ్ము లనుచుఁ బ్రీతి. 259

వ. ఆరజకుండు రామకృష్ణుల కిట్లనియె. 260

ఉ. కోరఁగఁ జన్నె దుష్టమతిఁ
గోకలు బాలిశులార మీర లా
భీరులు గ్రామ్యవస్తువుల
పేరు నెఱుంగరు మీకు వన్య మా
హార మసారవల్కలము
లంబరముల్ వనచారు లాట నీ
సారెకుఁ దప్పఁ గాచితి వె
సం జనుఁ డిర్వురు జీవితార్థులై. 261

క. రాజార్హదివ్యవస్తువు
లోజం గామింపఁగూడ దురుబుద్ధులకున్
రాజప్రీతికరాలకళా
యోజన తత్పుత్రమైత్రియును మానఁదగున్. 262

క. నృపమంత్రితకార్యంబుల్
కపటస్థితి బయలుసేయఁగా వలవదు త

స్నృపదారలతో నెప్పుడుఁ
జపలమతిన్ మాటలాడఁ జనదు బుధునకున్. 263

క. క్షౌరకరజకులు నృపులకు
నారయ నేకాంతమిత్రు లటుగావున మీ
కోరిక నావలనన్ విని
మారాజు సహింపఁ డిపుడు మాట లిఁకేలా. 264

క. బాలుఁడు చందురుఁ డెమ్మను
పోలికఁ గోరితిరి కంసభూపతివలువల్
మే లగుజీవితముపయిన్
బాళి దొఱఁగెనేమొ మీకు బాలిశులారా. 265

తే. అనుచు విపరీతగతిఁ బల్కు నధమరజకు
ముష్టిహతి నుగ్గుగావించి ముఖ్యవస్త్ర
తతులు రాముఁడు దాను సన్మతి ధరించి
తక్కటివి గోపకుల కిచ్చె దనుజభేది. 266

క. మక్కువనాగరయువతుల
దృక్కుముదము లలర రామదేవుఁడు దానుం
బ్రక్కారునియింటికిఁ జని
తక్కక యచ్యుతుఁడు పుష్పదండలు గొనియెన్ 267

ఉ. ఆతఱిఁ బౌరకాంతలు గృ
హాంతరకార్యము లుజ్జగించి స

తస్ఫాతమతిఁ గనుంగొనిరి
పుష్పవదాభయశఃప్రతాపవి
స్ఫీతుల సింహశౌర్యుల న
పేతకళంకుల శోభనాంగులన్
భ్రాతల రామకేశవుల
రత్నవిభూషణభూషితాంగులన్. 268

*సుగంధివృ. పాతరంబుజాతనేత్రి భానుతేజు నీలజీ
మూతమేచకాంగు విశ్వమోహనాసితాలక
వ్రాతసంవృతాస్యుఁ బీతవాసుఁ గృష్ణుఁ గాంచి య
జ్ఞాతగంధు లెల్లఁ జిత్తజాతకృత్తచిత్తలై. 269

క. మదనోన్మాదభ్రాంతిన్
మదవతులు కనుంగవలును మానసవృత్తుల్
యదునందనుపై నిడి య
య్యదనఁ దగిరి సాలభంజికాకారములన్. 270

ఉ. ఆరయ మేఁకవన్నెపులు
లట్ల యదూద్వహు లంత ఘోరవీ
రారివిమర్దనక్రియకు
నాయితమై చని రంగమంగళ
ద్వారము సొచ్చి రందు బల
దర్పితులం దముఁ గాంచి సైనికుల్

* శరభ్రదవిభూషణవృత్తము—హా. ప.

ఫేరవముల్ మృగేంద్రముల

బిట్టు గనుంగొనులీల నుల్కఁగన్. 271

తే. తాళసాలోన్నతంబును స్థూలతరము

యాగయోగార్చితంబును నైనధనువు

విఱిచి తత్ఖండములఁ గంసవీరభటులఁ

జదిపె నన్నరయుఁ డానును జక్రపాణి. 272

వ. అంత హతశేషు లైన భటులు కంసు డగ్గఱి యిట్లనిరి. 273

ఆ. దీప్తపాండునీలదేహు లమానుషా

హీనసత్త్వు లిర్వు రేఁగుదెంచి

భటుల మూఁడుకోట్లఁ బరిమార్చి యాగీయ

ధనువు ఖండములుగఁ దునిమి రధిప. 274

ఆ. అబ్ధికూపములకు హర్యక్షజంబుక

ములకు క్షీరనీరములకుఁ గల్గు

నంతరంబును వ్వా యమ్మహాసింహాష

రాక్రిములకు మాకు రాజవర్య. 275

వ. అని చెప్పిన విని కంసుండు కోపోద్దీపితమానసుండై యుద్యో

నంత. 276

తే. అతనిపాలికి నారదుఁ డరుగుదేర

నర్హసత్కార మొనరించి యనఘవర్య

విప్రపితృమాతృబంధువిద్వేషబుద్ధి

యెట్టికారణమున నాకు నెలకొనఁ జెప్పుము. 277

తే. హరిహరాదులభక్తిఁ బెనఁగాన మాని
వనతటాకాదిభంజనవాంఛ గొలిలేఁ
బాపకర్మలతో మైత్రి వరిఢవించె
నామనం బేఁటి కిట్టిచందంబు నొందె. 278

చ. అన విని దేవమౌనివరుఁ
డాతని కిట్లనుఁ గాలనేమి నాఁ
జను దనుజుండ వీవు మును
సారసనాభునిచే హతుండవై
విను మిపు డుగ్రసేనపృథి
వీపతికిం దగ క్షేత్రజుండవై
యొనరితి కంసనామమున
నుగ్రబలాఢ్యుఁడ వై ధరాధిపా. 278

ఆ. విప్రవిష్ణుబంధువిద్వేషణము నానా
చారజారచోరసౌహృదంబు
ప్రాజ్ఞమాతృపితృతిరస్కరణంబును
జారసంభవులకు సహజగుణము. 279

వ. నీవు జారజుండవు రక్కసుండవుం గావున నిట్టిదుర్గుణవిశి ష్టుండ వైతివి విష్ణుండు కృష్ణుండై జనియించి నిన్నుఁ దునుముట కరుగుదెంచినవాఁ డిందులకుఁ బ్రతీకారంబు విచారింపు మని తెల్పి నారదుం డరిగిన యనంతరం బాకంసుండు చాణూరముష్టికు లను మల్లులను గువల

యాపీడం బనుగజంబును గృష్ణవధార్థంబు నియోగించి
తానును మహోత్సేధసౌధం బారోహించి రామకృష్ణులం
బిలిపించిన. 280

. వీరులు రామకేశవులు
వింధ్యధరాధరబంధురంబు దు
ర్వారమదాష్టకాన్వితము
వారిజబంధుసుధాంశునిగ్రహో
దారవిధుంతుదగ్రహవి
ఛాముహురూర్ధ్వదిశాప్రసారణ
స్ఫారకరాంచితంబు నగు
సామజరాజముం గాంచి రయ్యెడన్. 281

. ఆమదావళంబు సాధోరణప్రియ
త్నమున దానవారి దానవారిం
దడిపి బృంహితములం దారాపథం బెల్లం
బగుల నెదిరి మీఁది కెగయుటయును. 282

. పుష్కరనయనుఁడు నిజకర
పుష్కరమునం గుంభమధ్యమునం బొడువ వెసన్
బుష్కరమార్గమునంటన్
బుష్కర మెగయించి తుండి భూస్థలి మ్రొగ్గెన్. 282

వ. వెఱ పొకయింతలేక యదు
వీరుఁడు వారణఘోరదంతముల్

వెఱికి తదీయపాలకునిఁ
బీఁచమడంచి నిశాటకోటి నం
దఱఁ దెగటార్చి యన్నయును
దాను మహోద్ధతి రంగభూమి న
త్తెఱపి నెదుర్చుమల్లుల వ
ధించి వసించిరి తద్ధరాస్థలిన్. 284

వ. ఇట్లల్పమృగంబుల సింహంబులుంబోలెఁ జాణూరముష్టి
కుల మడియించి రనంతరం బాపౌరులు వారల నుద్దేశించి.

ఉత్సా. వీర లాశ్వినేయు లొక్కొ విధుదినేశమూర్తులో
మారకోటిసుందరుల్ పవిత్రనాగయాను లా
భీరవీరు లిట్టివారె పృథ్వి నెన్న నిమ్మహా
పూరుషు లలంప నాదిపూరుషోత్తమాకృతుల్. 286

మ. అని చంద్రోదయఘూర్ణమానజలధి
వ్యాఘోషలీలన్ జనుల్
ఘనులం దాలఖగాంకులం బొగడ న
క్కంసుండు హింసామతిన్
దనయోధావళిఁ జీఱి యీకుమతులన్
ఘట్టించి వే త్రోయుఁ డీ
వనసంచారులు మత్సమీపమున ని
ల్వం బాత్రులే కుత్సితుల్. 287

చ. అన విని దండతాడితమ
హాహి తెఱంగునఁ గ్రోధియై జనా
ర్దనుఁడు తనుక్ వెసం గదియఁ
దావకృశానునిలీల వచ్చి న
య్యనఘునిఁ గంసుఁ డుగ్రనిశి
తాసిఁ జలంబున వైచె వైవ దా
నిన కొని వానిమస్తకము
నెట్టన ద్రుంచె సరోజనాభుఁడుక్. 288

వ. అంత. 289

క. నీరదవర్ణునిఁ బొడుచు
శారదనారదపటీరచంద్రాంశుసుధా
పారదనిభశుభవర్ణుఁడు
నారదముని నింగి నిలిచి నాట్యము సల్పెక్. 290

క. మధురాపుటభేదనమున
మధుసూదనుఁ డుండె జనకమాతృయుతుండై
మధురత బాంధవులం గా
మధుగభిమతధనవితీర్ణి మహిమఁ దనుపుచుక్. 291

సీ. అంత జరాసంధుఁ డాకంసవధయు శ్రీ
పతి వసుదేవునిసుతుఁ డగుటయు
నిఖిలరాక్షసకోటి నెఱిఁ గూల్చు టనియు నా
రదమునివలన సర్వంబు నెఱిఁగి

యేను మున్నుగఁ గృష్ణు నెదిరించి గెల్చిన
రాక్షసనివహంబు బ్రిదుకఁ గాంచు
నని తలంచుచు ననేకాక్షౌహిణీపరి
వృతుఁడై బలోద్ధత రేణుపటలి
కదిసి మిన్నును మన్ను నొక్కటిగ నడుక
దనుజవంశాటవీచ్ఛిదాదక్షరూక్ష
నందనందనపరశువు నవ్యసమర
శాణమువ వాఁడి గావించుజాడ నరిగె. 292

వ. ఇ ట్లరిగి మధురాపురంబు నిరోధించె నంత. 293

తే. ఫలము దునుకలు చేసి సపత్ను లిరువు
రొకట భక్షింప మానవశకలయుగము
గలిగె జర యనునది వానిఁ గలయ నదుక
నట జరాసంధుఁ డనునాఖ్య నమరె నంత. 294

వ. అని నారదమునీంద్రుచే విని కృష్ణుండు. 295

ఆ. సింహబలుఁడు భీమసేనజరాసంధ
బకసుయోధనులు నపారబలులు
తుల్యసత్త్వ లగుటఁ దురించు వీరల భీముఁ
డేను వీనిఁ దునుమ నేల యనుచు. 296

ఉ. రాముఁడు కేశవుండు మధు
రాపురి వెల్వడి యేఁగుదెంచి సు

త్రామముఖామరప్రహిత
ధన్వశిలీముఖమండలాగ్రము
ఖ్యామితదివ్యశస్త్రచయ
మక్షయతూణశతాంగసంగతిన్
వ్యోమపదంబునం డిగ న
యోన్నతిం గైకొని రుద్ధతక్రియన్. 297

చ. పరబలవార్ధిం జొచ్చి యరి
భంజను లుగ్రగదాప్రకాండశం
ఖరణనచక్రఖడ్గహల
కార్ముకముక్తమహాశరాహతిన్
హరుల మతంగజంబుల శ
తాంగములన్ భటకోటులం బొరిం
బొరి నుఱుమాడి రక్తజల
పూరనదుల్ పరగించి రుక్మునన్. 298

క. రంగస్థలిం దగునటులతె
అం గమరంగం జిత్రవేషరాజితు లగుచున్
రంగద్గతిమాతంగతు
రంగశతాంగతతిం జదిపి రహిం నాడి రటన్. 299

తే. కృష్ణకార్ముకనిర్ముక్తహేమపుంఖ
కాండములు వైరివీరనికాయకాయ

కాండములఁ జొచ్చు టొప్పెను జండలీల
వామలూరుతతుల్ సొచ్చుపాము లనఁగ. 300

తే. మత్తదంతావళములు తామరససరసి
నాడు తెఱఁగునఁ గ్రీడించి రమ్మహాత్మ
లరిభటాళి నిజాభిముఖ్యము భజించి
యగ్గిపైఁ బడుశలభంబు లట్ల మడియ. 301

వ. ఇట్లిరువదియక్షౌహిణుల నుగ్గాడి యంత భగ్నశాఖం
బైన వృక్షంబునుంబోలె నున్న జరాసంధునకుఁ గవిసి
ఘోరయుద్ధం బొనర్చి రందు బలుండు హలముసలం
బులు పూని వానిం జెగటార్ప నుంకించి గగనవాణిచేత
నివారితుండై వాని విడిచి విజయంబు గైకొని పురంబు
ప్రవేశించె నంత. 302

తే. ఆజరాసంధుఁ డెప్పటియట్ల బలము
లెక్కుడుగఁ గూర్చుకొని యిర్వదొక్కమాఱు
సమర మొనరింప సైన్యంబు సమయఁజేసి
యతని నొక్కనిఁ బోనిచ్చు నచ్యుతుండు. 303

వ. ఇట్లు ధారుణీభారంబు నివారించుచు వారిజాక్షుండు
మధురానగరంబున నున్నంత నొక్కనాఁడు నారదుండు
కాలయవనునియొద్దకుం జని యతనిచేఁ బూజితుండై
యిట్లనియె. 304

క. జనకుఁడె గురుఁడుం దైవము
జనకుఁడె సద్బాంధవుండు జనకాజ్ఞాపా
లన మొనరించుచు మెలఁగిన
యనఘాత్ముఁడు పుత్త్రుఁ డనఁగ నలరుం ధరణిన్. 305

ఆ. క్షితి నపుత్త్రకునకు గతిలేదు సౌఖ్యంబు
నొందఁ డెందునైన నిందఁ జెందుఁ
బుత్త్రవంతుఁ డఖిలపూజ్యుండు వానికి
నిదియె త్రిదశలోక మెఱిఁగికొనుము. 306

ఉ. యాదవు లాత్మవంశగురు
నాథ్యుని గర్గమునీంద్రుఁ జూచి యి
వ్వేదజడుండు షండుఁ డప
విత్రితగాత్రుఁడు వీనిముట్టఁగాఁ
గాదు నిరర్థకుం డఖిల
కర్మబహిష్కృతుఁ డంచు నార్యమ
ర్యాదఁ దొలంగి మత్తు లయి
హాస్యరసోక్తిఁ దిరస్కరించినన్. 307

వ. ఇట్లవమానితుండై. 308

క. గర్గుం డాయాదవులన్
దుర్గుణవంతు లని వారి త్రుళ్లణఁప జగ
త్సర్గస్థితిలయకారణు
భర్గున్ మది నిల్పుకొని తపం బొనరించెన్. 309

తే. దినదినము లోహచూర్ణంబుఁ దినుచు నిట్టు
లుగ్రతప మాచరింపఁగ నుగ్రుఁ డింపు
దవులఁ బ్రత్యక్ష మగుచు యాదవులఁ దుంచు
నాత్మజు నొసంగె నమ్ముని యాత్మఁబొంగ. 310

క. గర్గుం డట దాసీసం
సర్గం బొనరింప నీవు జనియించితి దు
ర్మార్గుల యదుకులజన్ముల
దోర్గర్వ మడంగఁజేయ ధూర్జటికరుణన్. 311

తే. అంత ననపత్యుఁ డగు నొక్క యవననృపతి
మనుప నటఁ గాలయవనసమాఖ్యఁ జెంది
తీవు జనకునియాజ్ఞ దదీయభక్తిఁ
జలిపి కీర్తి వహింపుము శాశ్వతముగ. 312

తే. యదుకులంబున శ్రీకృష్ణుఁ డనఁగఁ బుట్టి
మధుర నున్నాఁడు దానవమదవిభేది
కంసుఁ దునిమె జరాసంధుగర్వ మడఁచె
నిపుడు శిశుపాలుఁ దెగటార్ప నిచ్ఛగించె. 313

వ. యాదవవినాశంబునకు గర్గునివలన జనియించిన మహా
బలుండవు యాదవులు మథురాపురంబునఁ గృష్ణపాలి
తులై యున్నవారు వారిని జయింపు మని చెప్పి నార
దుం డరిగిన. 314

చ. యవనుఁడు క్రోధదీప్తుఁ డయి
యావనవీరులు మూఁడుకోట్లతో
జవగతి వచ్చె సాగరము
చందమునన్ మధురాపురంబుపై
నవల జరాసుతుండును మ
హాబలసంవృతుఁడై కడంగి వె
న్వవులఁగ సర్వయాదవక
దంబములం దమియించునీసునన్. 315

సీ. అతఁడు గర్గాచార్యసుతుఁ డుగ్రుఁ డనుచు శ్రీ
ధవుఁ డాత్మ నెంచి యుద్ధవునిఁ జూచి
విప్రకోప మనిష్టవిధికి హేతువు పరి
హాసంబు సేయంగ నగునె వారి
యాదవు లెఱుఁగక యుపహసించిరి గర్గు
నాయన కోపాగ్ని యవనరూప
మున వచ్చె నే వీనిఁ దునిమినఁ గినియు న
మ్మునివరుం డిఁక వీనిఁ దునుమకున్న
యాదవులఁ బిల్కుమార్చు నీయవనుఁ డేచి
యాజరాసుతుండును వచ్చి యాజి కొనరె
దీని కెయ్యది నీతి చింతింపు మనిన
నుద్ధవుం డిట్టు లను మధురోక్తు లమర. 316

వ. దేవా నీ వెఱుంగనియర్థం బెయ్యది భవత్సన్నిధానంబున

సమరాచార్యుండును బలుక సమర్థుండే యైనను జెప్పెద.

ఆ. నీలవర్ణ మధుర నీవుండి యీరాజరా
తనయుతోడఁ బోరఁ దగవు గాదు
కాలయవను నీవు ఖండింప వలవదు
గర్గకోపవహ్ని గలయు నలము. 318

వ. పదంపడి చేయవలసిన కార్యంబు సేయుం డనిన మెచ్చి
యుద్ధవునిఁ దనబహిఃప్రాణం బని మన్నించె నంత. 319

చ. వననిధిమధ్యదేశమున
ద్వారక యన్ పురి సంఘటింపు మీా
వని యదునందనుండు దన
కానతియిచ్చిన విశ్వకర్మ య
బ్వాననిధినూత్నరత్నము ల
వారణఁ గైకొని చిత్రలీల నే
పున రచియించెఁ బట్టణ మ
పూర్వతరం బయి డంబు మీాఱఁగన్. 320

చ. అదిదగు దేవదానవదు
రాసదహాటకవప్రదీప్రముక్
సదనమణిప్రభాస్తమిత
సాంద్రనిశాతిమిరక్రమంబు శా
రదశశికౌముదీవిశద
రత్నవితానవిరాజితంబు న

భ్యుదితరవిప్రభాచ్ఛమణి
పుష్కలతోరణమండితంబు నై. 321

క. స్వర్గమునకంటె మిగులు ని
సర్గవిభావైభవమున జనములు గొలువన్
వర్గత్రయి యరుదే యప
వర్గంబును సంఘటించు ద్వారక యెపుడున్. 322

ఉ. ఆపురిసౌధవీథుల వి
హారము సల్పు విలాసినీమణుల్
పాపలచేతినూనియల
పాటునఁ గాళిమఁ జెందె నంచు న
భ్రాపగలోని పద్మరజ
మాశశిబింబముమీఁద రాచి తా
రేపున నీడఁ జూచుతతి
నేమఱుపాటునఁ బోవు చంద్రుఁడున్. 323

తే. చంద్రశాలల విహరించు చంద్రముఖుల
జడలయందంబు వీక్షించి చంద్రసూర్యు
లడఁగి యడఁగియుఁ బోవుదు రప్పురమున
బహువిధుంతుదతనులతాభ్రాంతు లగుచు. 324

క. ఆరవిసోములు చనుటకు
ద్వారంబులు రెం డమర్చె వరణమున కలం

కారార్థంబుగ వెండియు
ద్వారద్వితయంబు త్రిదశవర్ధకి నిల్పెన్. 325

తే. యంత్రపాంచాలికాతతి కమరసతులు
గగనసరిదబ్జకలికలు గానుకిచ్చి
మేడలకుఁ జేర నవియు మాటాడకునికి
విన్ననై చన నగుదు రవ్వీటిసతులు. 326

చ. అరుణమయూఖబింబము ర
యంబున నంబరవీథి నేఁగఁ ద
త్పురవరసౌధకేతుహతి
బొందునఁ జిల్లులువోయెఁ గానిచో
నరు దగునట్టి ఘోరసమ
రావనియందు నవార్యశౌర్యులై
పరగిన యోధబృందములు
పల్మరు దూఱఁగ దారిగల్గునే. 327

మ. అగరూద్యద్ఘనధూపధూమ మిభచ
ర్మాచ్ఛాదనప్రక్రియన్
మిగులన్ స్వర్ణది శీర్షసన్నిధిగ నె
మ్మిన్ శోణమాణిక్యకుం
భగణప్రాంశురుచుల్ జటాపటలిగాఁ
బ్రత్యక్షభర్గాకృతిన్

మగరామేడలు తత్పురాంతరమునన్
భాసిల్లు సచ్ఛచ్ఛవిన్. 328

చ. పరిఘజలంబు లాడఁ జని
పన్నగకన్యలు దేలి యిచ్చు సుం
దరమణిహారము ల్గొని ము
దంబున సౌధము లెక్కి సౌరసుం
దరులకు నిచ్చి వా రొసఁగు
నాకమహీజసుమాళి భోగిసుం
దరులకు నిత్తు రిం పమరఁ
దత్పురకాంతలు మైత్రి పెంపునన్. 329

తే. తత్పురోద్యానవాటికాంతరమహీజ
వితతి యెప్పుడు సుమముల వింతవీఁగ
మగుడ దోహదధూపము ల్మగువ లిడుదు
రాసకమినొక్కొ కడు ముగ్ధ లగుటనొక్కొ. 330

క. వరపద్మవితరణంబున
గురుకవితతి మనిచి మధురగుణసంగతిచే
సరసులు సరసులకిత్రియ సు
స్థిరగతిఁ బురి నమరు సచ్ఛజీవనమహిమన్. 331

వ. ఇట్లత్యంతరమణీయంబుగాఁ బురంబు నిర్మించిన. 332

తే. మధుర నున్నజనంబు లేమఱి సుషుప్తిఁ
జెంద వారల ద్వారకఁ జేర్పు మనుచు

యోగివంద్యుండు హరి నిజయోగమాయ
కానితిచ్చిన పదియును నట్ల చేసె. 333

వ. మధురావాసు లందఱు ద్వారకానగరంబున సుఖంబున నుండి రంత ననంతుండు జరాసంధునితోఁ బోర బల రాము నియోగించి తా నయ్యవనునిం దలఁపడి కొండొ కదడవు సమరంబుసేసి యోడినతెఱంగునం బఱచి ముచికుందుం డను రాజర్షి నిద్రించుచున్న గుహఁ జొచ్చి యం దొక్కకోణంబున డాఁగి యుండె వాఁడును వెను వెంటన తగిలి యాగుహలోని కరిగి నిద్రించుముచికుం దునిం గాంచి ముకుందుండకాఁ దలంచి. 334

క. ఓరీ యాదవ నాతో
ఘోరాజి యొనర్చి యలసి కూర్కెదవే యి
ద్దారుణగుహ నాముందట
నేరీతిం బఱవవచ్చు నెఱుఁగవు కంటే. 335

క. అని నిజపదఘాతిచే న
య్యనఘునిఁ దాఁచుటయు నాతఁ డప్పాటున మే
ల్కని యఱిగి చూడ వాఁ డం
తన భస్మీభూతుఁ డగుచు ధాత్రిఁ ద్రెళ్లెన్. 336

ఉ. అంతట శంఖచక్రధరుఁ
డాయనఘుండఱ కౌస్తుభప్రభా

కాక్రాంతదిశాంతుఁ డై నిలువఁ
గన్గొని చాఁగిలి మ్రొక్కి లేచి దై
త్యాంతక కృష్ణ యాదవకు
లాంబుధిపూర్ణసుధామయూఖ శ్రీ
కాంత భవత్పదాబ్జములు
గాంచి కృతార్థుఁడ నైతి నీశ్వరా. 337

వ. అని వెండియు నమ్మునికుందుండు. 338

తే. జలచరక్రోడహరివటుజామదగ్ని
కమలహితకులబలజినకల్కిముఖ్య
దివ్యమూర్తులు ధరియించి దితిజసమితిఁ
జమపుపొడమ్ము నీకు మ్రొక్కెద నవంత. 339

క. వారిధరవర్ణ పరమో
దారా కుక్షిస్థలోక తామరసాక్షా
వారినిధిశయన హరి గిరి
ధీరా రక్షింపు మమ్ము దితిజవిపక్షా. 340

క. కంసాంతకాయ నిర్జర
సంసన్మకుటమణివిహితచరణాయ యదూ
త్తంసాయ మునిమనోబ్జా
రంసాభృంగాయ కృష్ణరాయ నమస్తే. 341

వ. అని వినుతింప మెచ్చి హరి
యమ్మునికుందునిఁ జూచి నీమనం

బునఁ గల కోర్కెఁ దెల్పు మది
పొందుగ దుర్లభమైన నిత్తు నా
విని నిను నిట్లు గాంచియును
వెండియుఁ గోరిక యెట్లు గల్గు నో
వనజదళాక్షు డైన నప
వర్గ మొసంగి కృతార్థుఁ జేయవే. 342

వ. అనిన హరి యిట్లనియె. 343

తే. జ్ఞానమునఁ గాని ముక్తి పొసంగనేర
దీవు క్షత్త్రియుఁడవు మృగయావినోద
మహిమఁ బెక్కుమృగంబుల మన్నిఁగొంటి
వకట హింసాపరుండు మోక్షార్హుఁ డగునె. 344

తే. మద్యమాంసాశనులకుఁ బ్రమత్తరాజ
తతికిఁ గైవల్య మబ్బునే ధర్మశీల
శాంతిదాంత్యాదియుతులకు సాత్త్వికులకు
నతులవైరాగ్యమతులకు నబ్బుఁగాక. 345

వ. అది గావున నాదర్శనంబు గల్గుటం జేసి నీకు జన్మాంతరం
బున ముక్తి గల్గునని యానతిచ్చిన నమస్కరించి ముచి
కుందుండు బదరికాశ్రమంబునకుం జనియె జరాసంధుం
డును హరిం బరాజితుంగాఁ దలంచి నిజస్థానంబునకుం
బోయెఁ గృష్ణుండును రామసహితుండై వచ్చి ద్వారకా
పురంబును బ్రవేశించె నంత కలహప్రియుం డైన నారదుం

డొక్కనాఁడు శిశుపాలునొద్దకుం జని సత్కృతుండై
యిట్లనియె. **346**

చ. గుణవతియున్ మనోరమయు
గుర్వనుకూలినియున్ మనోజ్ఞభా
షిణియును సుందరాంగియు సు
శీలయు బాలికయుం బతివ్రతా
మణియును నైన భార్య గల
మానవుఁడే శుభవంతుఁ డట్టి ల
క్షణవతి లేని హీనవరు
జన్మమునిష్ఫల మెన్ని చూచినన్. **347**

సీ. వినుము కుండినపురంబున భీష్మనరపతి
పుత్త్రి రుక్మిణి యను పువ్వుఁబోఁడి
గలదు సాక్షాల్లక్ష్మికై వడి సర్వల
క్షణలక్షితాంగి యక్కాంతఁ బెండ్లి
యై కృతకృత్యుండ వగు మని నారదుం
డెఱిఁగించి చన నమ్మహీశుఁ డపుడ
బంధువర్గంబులఁ బనిచి యక్కన్నియ
నడిగించి తత్సోదరానుమతిని
నెల్లి లగ్నం బనుచు నిశ్చయించి కదలి
తను జరాసంధముఖ్యమిత్రవ్రజంబు

బలసి చనుదేర కుండినపట్టనంబు
చేరి వైవాహికోత్సవశ్రీఁ దనర్చె. 348

వ. నారదుండును రుక్మిణీదేవిసన్నిధికిం జని యిట్లనియె. 349

చ. తగినమగండు నీకు వని
తా మునితాపహారుండు కృష్ణుఁ డా
నగధరుఁ బూర్ణశీతకిర
ణప్రతిమాననుఁ బీతవాసు న
త్యగణితచిద్విలాసు జల
జాయతలోచను బంధమోచనుం
దగ వరియింపు మింక నోరుఁ
బాపకరుణ్ వరుఁ గోర నేఁటికిన్. 350

వ. అనిన విని రుక్మిణి మున్నె కృష్ణునిం గోరియున్నదిగావున
నద్దేవముని కిట్లనియె. 351

క. ద్వారకకుం జని నారద
సారదయాప్రేమ వెలయ జలజోదరుఁ గం
సారిం గృష్ణునిఁ గని నా
కోరిక వచియించి యతనిఁ గూర్పుము నన్నున్. 352

తే. ద్విరదపతిఁ గాచె వైకుంఠపురి వసించి
తనిపెఁ దలిదండ్రులను గంసుఁ దునిమివైచి
రావణునిఁ ద్రుంచె జానకీరమణిఁ బ్రోచె
హరికి నన్నుఁ గాచు టరుదె సంయమివరేణ్య. 353

క. అని నిజకుచమధ్యస్థిత
ఘనముక్తాహార మపుడు కంజాక్షుని కి
మ్మని యొసఁగి యనుప నారద
మునియుం ద్వారకకు నేఁగె మోద మెలర్పన్. 354

ఉ. నీరజబంధుబింబకమ
నీయతనుద్యుతి చెంగలింప న
న్నారదుఁ డేఁగుదెంచి యదు
నందనుఁ గన్గొని యర్ఘ్యపూజ లిం
పారఁగఁ గాంచి రుక్మిణికి
నాత్మఁ బొసంగినకోర్కెఁ దెల్పి తా
నారమణీమణిప్రహిత
హార మొసంగె నుదారశేఖరీ. 355

ఉ. హారియును గంఠదేశమున
నామణిహారముఁ దాల్చె రుక్మిణీ
తరుణిఁ గవుంగిలించినవి
ధంబునఁ దత్తరళోత్తమంబు త
ద్గురుకుచకుంభసంకుమద
కుంకుమపంకసుగంధబంధుర
స్ఫురణము నొందుటన్ విరహ
పుష్కలతాపము దీఱఁజేయఁగన్. 356

ఉ. ఆమునివర్యుఁ డంత జల
జాయతలోచనుతోడఁ బల్కె న
బ్భామిని నగ్రిజుండు శిశు
పాలుని కీయఁ బ్రతిజ్ఞసేయఁ దా
నామున నట్ల పెండిలికి
నాయితమై యతఁ డేఁగె నోయదు
గ్రామణి సంతసంబున జ
రాసుతముఖ్యనృపాలకోటితోన్. 357

తే. దేవ యాచంద మెఱిఁగి యాదేవి యొక్క
పలుకు నీ కెఱిఁగింపంగఁ బనిచె నవిన
హరికి నప్పల్కు వినుతమి యలమెఁ బతికిఁ
దరుణిపలుకులు భువిసుధాధార లగుట. 358

సీ. దండకాటవిలోన దయ నానతిచ్చిన
పలుకులు వాటింపు పద్మనాభ
కులదేవయాత్రకై గుడికి నే తెంచి నే
నంబికఁ బూజింతు నప్పు డరసి
కడిఁది సింగము జంబుకమ్ములఁ బోఁదోలి
యాత్మభాగము గొనునట్ల వచ్చి
భూపాలకుల నెల్లఁ బోఁద్రోలి నన్నుఁ బ
రిగ్రహింపుము దేవ రేప వచ్చి

యనుచు సద్దేవిసందేశ మమరమౌని
దెలుపఁ బులకాంచితాంగుఁ డై జలజనేత్రుఁ
డపుడు గరుడనిపై నెక్కి యతఁడుఁ దానుఁ
జనియెఁ గుండినపట్టనంబునకుఁ బ్రీతి. 359

తే. అంత బలరాముఁడును జతురంగసైన్య
కోటి గొలువఁగ వెన్నునిఁ గూడ నరిగెఁ
గృష్ణుఁ డవ్వార్త యపుడు రుక్మిణికిఁ దెలుప
నారదునిఁ బంచి కుండిననగరి సొచ్చె. 360

క. వనజేక్షణునకు నెదురుగఁ
జని తోడ్తెచ్చెన్ విదర్భజనపతి వినయం
బునఁ దనుఁ గృతకృత్యునిఁగా
మనమునఁ దలపోయుచును సమగ్రప్రీతిన్. 361

సీ. అభ్రంకషస్ఫటికాశ్మవప్రంబుచే
విధుమణిప్రాసాదవితతిచేత
జాతరూపనిబద్ధసదనబృందంబుచే
నవ్యముక్తావితానములచేత
నాగవల్లీదళపూగీఫలాళిచే
రమణీయమణితోరణములచేత
బహుళవస్తుసమృద్ధిపణ్యవీథికలచేఁ
బ్రవిమలకమలాకరములచేత

నందనోద్యానతులితవనములచేత
నమితచతురంగవాహినీసమితిచేతఁ
దత్పురమతల్లి సురపురితల్లి యనఁగ
నంత యదుకాంతు నద్భుతాకాంతుఁ జేసె. 362

తే. దేవమునియును రుక్మిణీదేవితోడ
దేవదేవుఁడు వచ్చిన తెఱఁగుఁ దెల్పి
హర్షవారిధి నోలార్చి నంతఁ బౌర
తరుణు లుత్కంఠ గదుర సౌధమ్ము లెక్కి. 363

ఉ. శ్యామలకోమలాంగు జల
జాతదళాయతనేత్రుఁ గౌస్తుభ
శ్రీమణిశోభితుం బురుష
సింహునిఁ గాంచనవాసు వీరల
క్ష్మీమహనీయుఁ గృష్ణుఁ గని
శ్రీరమణీమణిఁ బోలు రుక్మిణీ
కామిని కీవిభుండు దగుఁ
గాంతయు నీతనిపత్ని గాఁదగున్. 364

తే. ఇద్దఱకుఁ దుల్యసౌందర్య మెంచిచూడఁ
దగినదాంపత్య మిదియ యిద్ధరణిలోన
నీసతీమణిరూపవిలాసలక్ష్మి
కితఁడె తగినమగండు పర్వేందువదన. 365

వ. అని చెప్పికొని రంత హరిరాక విని రాజు లెల్లరు రుక్మి

ణీహరణంబునందు నిరాశులై రి హరియును రుక్మిణిచేసి
నసమయంబు ప్రతీక్షించుచుండె నంత. 366

ఉ. ఆమఱునాఁడు రుక్మిణియు
సర్వవిధిం గయిసేసి యుబ్బునం
గాముని పూజ్యరాజ్యరమ
కై వడి వచ్చెఁ గడానిపల్లకిన్
సామజరాజవాజిభట
సంఘ మసంఖ్యము గొల్చి రా సఖీ
స్తోమసమేతయై త్రిపుర
సుందరిమందిరసీమ చేరఁగన్. 367

సీ. పూర్ణచంద్రోదయఘూర్ణమానార్ణవ
ధ్వనుల వాదిత్రనిస్వనము లెసఁగఁ
బణ్యపుణ్యాంగనల్ ప్రస్తుతు లొనరింప
నన్యోన్యసమ్మర్ద మరయ కాత్మ
సుందరవదనారవిందవీక్షానంద
కందాత్ము లగున్నృపనందనాళి
కట వేత్రహస్తప్రహారవారచ్ఛిన్న
హారముక్తామణుల్ తార లట్లు

వింత గొలుపంగ నయ్యేదు కొంతుఁ దనదు
స్వాంతమున నిడి దేవినిశాంతమునకుఁ

గాంత వచ్చె సఖీజనా క్రాంత యగుచుఁ
గాంతతరలీలఁ గంతుపూబంతివోలె. 368

క. దేవళము సొచ్చి యపుడ
ద్దేవి యుచితనియతి వెలయ దృఢతరభక్తిన్
దేవోపచారముల న
ద్దేవిం బూజించి ప్రస్తుతింపందొడఁగెన్. 369

చూర్ణిక. జయజయానితంబబింబలంబిసింహికానన్దనభ్రమభ్ర
ద్వేణీబంధనిధ్యానయోగసముద్యోగ సమాకులగళత్సుధా
రసవతంసితసుధామయూఖరేఖాంశుసంవృతమేదురమేచక
కచనిచయభారే ముఖారవిందసౌందర్యకల్లోలినీవలమాన
మీనమిథునవిలాస విలోల కర్ణాంతాయతనయనతరంగిత
కరుణాసారే సమంతతోవృతకేశపాశధ్వాంతసంతానాభి
యాతిప్రతిబద్ధతరుణారుణారుణకిరణోత్తమ లీలా లసత్సీ
మంతసిందూరరేఖాపరిధానే, బంధూకప్రసూనారుణ
పరిధానే, రాకాశశాంకవిజయనిజసుషమాసమాహృత
తత్త్విరిప్రతాపడంబరవిడంబినాసామాక్తికశోణమాణిక్య
తాటంకప్రభావిభాసితవదనే, సారఘనసారవీటికాపాటల
దాడిమీబీజ విలాస భాసురరదనే, ఆతామ్రరదచ్ఛదా
భరణచ్ఛవిచ్ఛటాన్యక్కారాంగీకృత పార్శ్వద్వయసేవక
భావప్రవాళపల్లీతల్లజ శంకాకృదభంగుర పాటలిమ రంగ
న్మృదులబాహాలతాకలితే, వరాభయపాశాంకుశవత్కర

త్తామరసాతిలలితే, సాధకయూథదారిద్ర్యవిద్రావణానల్ప విశ్రుతైశ్వర్యకల్పనాకల్పవల్లీమతల్లికే, జంభారి కుంభి కుంభగరిమకుచకుంభభారసమత్పదసన్మధ్యవల్లికే, గభీర నాభీసరోవర శ్యామరోమావళీ కుల్యాసముద్ధూత డిండీర ఖండమండలీసౌభాగ్యసందేహకృత్తారహారభూషితే, హ్రీ ల్లేఖామనుపఠనతత్పరమునిజననమస్యాతోషితే, అనంగ మంగళశంఖలావణ్యధురంధరబంధురకంధరాబద్ధదేవచ్ఛం దాదిముక్తావళీసమ్మిళితమాంగళ్యసూత్రే, పత్రపాశ్యాగ్ర పద్మరాగమణిప్రసరత్ప్రభాభ్రమదకోకనదచ్ఛాయాసము దీపితనిటలభాగాంచన్నేత్రే, రత్నాకరమేఖలాగరిమధురీణ శ్రోణిఫలకసమంచితరత్నాకరమేఖలాధాళధళ్యరుచికమ నీయే, చంద్రికాదరహాసభాసురముఖచంద్రశోభారమ ణీయే, స్తంబేరమశుండాదండవైరనిర్యాతనార్థనిజరూప వైభవసమాత్తతద్విజయవిభాసిసుస్నిగ్ధరంభాస్తంభసము ల్లసదూరులతే, సహస్రదళకమలమధ్యాధ్యాసీనసదాశివ యుతే, జగత్త్రియవిజయోద్యమమకరపతాకశోణమణి తూణవిభ్రమభృన్మంజుజంఘాప్రకాండే, చండముండా ద్యఖండాఖండలారిచండదోర్దండఖండనప్రవీణబాణకాండే, పురందరసుందరీముఖ్య బృందారకదారబృంద చికురనికర ఘటిత రాజీవరాగమణిగణ నీరాజితాంఘ్రినీరజాత గుంజ న్మంజుమంజీరవిరాజితే, ద్వాదశదళాంచదనాహతకమల

సపర్యా చతురసమయమతనిరతపరిపూజితే, కలకంఠకుల
కంఠ కాకలీచంచత్పంచమస్వర ప్రపంచితవిపంచీక్వణనతా
లోద్భేదరణన్మణికంకణాంకితకరసరసిజకాంతికాంతే, యో
గీంద్రస్వాంతైకనిశాంతే, సుధాసింధుమధ్యభద్రకల్పద్రుమ
రాజిరాజన్మణిద్వీప చింతామణి సుందరమందిర విహారిణీ,
శుంభనిశుంభవిదారిణీ, శశ్వదనశ్వరవిలాసరంజితమహే
శ్వరి, సకలభువనేశ్వరి తే నమస్తే నమస్తే నమః. 370

ఆ. అనుచుఁ బ్రస్తుతించి యార్య! నాకార్యంబు
సంఘటింపు మనుచుఁ జాఁగి మ్రొక్కి
కుండినేంద్రతనయ గుడిలోన వెలువడి
వచ్చె మెచ్చి యెల్లవారుఁ జూడ. 371

క. అటమున్నె రామకృష్ణులు
చటులధ్వజినీకదంబసహితులు ఖగుచు వ
చ్చట నిల్చిరి ద్వారదనము
త్కటగతిఁ దడాఁబ్రజకన్యకాగ్రహణేచ్ఛన్. 372

ఆ. తరుణి మరలి వచ్చుతఱిఁ జూత మనుచు రా
జన్యు లెల్ల నాత్మసైన్యసమితి
గొలువ నిలిచి రంత మొలుపుగఁ దొలకరి
మెఱపుచంద మమర మెలఁత వచ్చె. 373

మత్త. వ్యోమయానము లెక్కి నిర్జర
యూథముల్ గగనస్థలిం

బ్రేమ నిల్చి కనన్ సురారివి
భేది కృష్ణుఁడు రాజక
న్యామణిన్ వెసఁ బట్టి తెచ్చి శ
తాంగసంస్థితఁ జేసె న
బ్భామిపాలకు లెల్ల చిత్రిత
పుత్రికాకృతి నుండఁగన్. 374

ఉ. అప్పుడు చూచి భూమిపతు
లాత్మలఁ గ్రోధ మబాధలీలచే
నుప్పతిలంగ యాదవుఁ డ
యో నృపకన్య గ్రహించె బల్మి నే
మిప్పుడ వీనిఁ జుట్టుకొని
యాతరుణిన్ విడిపింపకున్న చో
నొప్పమి వచ్చు నుగ్రరణ
యోధుల కూరకయుండఁ జెల్లునే. 375

క. గెలిచిన భీష్మకకన్యక
గలుగున్ మడసినను దివ్యకాంతలతో ని
చ్చలు చెలిమి గలుగు ఘనకీర్తిఁ
దలఁకఁగ నేమిటికి శూరతరులకు ననికిన్. 376

తే. సమర మొనరింపఁ జాలని క్షత్త్రియుండు
నాత్మకర్మంబు సల్పని యవనిసురుఁడు

కడిఁది పరలోకసౌఖ్యంబుఁ గాంచలేరు
వసుధ నిర్గంధకుసుమముల్ వార కారె. 377

వ. అని సమయంబు చేసికొని యుద్ధంబునకుఁ గవిసి రంత. 378

తే. బలుఁడు గృష్ణునిఁ జూచి యిప్పడఁతిఁ గొనుచు
నీవు ముందఱ నేఁగు మే నిపుడు వీరి
గర్వ మడఁచెద లాంగలాగ్రప్రహతుల
గోరఁ జీరెదు పనికిన్నె గొడ్డలేల. 379

సీ. అని పల్కునంతలో నభియాతివీరులు
గదిసి గదాశూలఖడ్గబాణ
హతుల నొంచుచుఁ జుట్టు నలమిన బలకృష్ణు
లాబలంబులతోడ నని యొనర్చి
యందఱఁ దెగటార్చి యట జరాసుతశిశు
పాలాదినృపతులఁ బాఱఁ దఱిమి
రంత భీష్మకనందనాగ్రణి రుక్మిఁ డ
య్యాదుపతిపై రోష మడర నలిగి
బవర మొనరింప దేవకీపట్టి వాని
గర్వ మడఁగించి పెడకేలు గట్టివైచి
విశిఖ మొక్కటి గొని వాని విశిఖుఁ జేసెఁ
జెలువగవు మోముఁదమ్మిపైఁ జిగురులెత్త. 380

వ. అప్పుడు రుక్మిణీదేవి హరి వానిప్రాణంబుల కలుగు నని
శంకించి యిట్లనియె. 381

తే. ఈతఁ డపరాధి యగు నైన నితని మనిచి
   భ్రాతృభిక్ష నా కొసఁగుము పద్మనేత్ర
   సాపరాధుల రక్షించు టరుదు గాక
   యనపరాధుల రక్షించు టవని సరుదె. 382

క. అని రుక్మిణి ప్రార్థింపఁగ
   వనజాక్షుఁడు వల్కె వీని వైరూప్యయుతున్
   గొనిచనియెద ద్వారకలో
   ఘనతరకేలీమృగంబుగాఁ జేయుటకున్. 383

క. పాలసుఁడై యీతఁడు శిశు
   పాలునకున్ హితముఁ గూర్చి పలుమఱు నన్నున్
   గేలి యొనరించె నైనను
   బాలింపుదు వీని నీదుప్రార్థన నబలా. 384

వ. ఇట్లు పల్కుచుండె నంత. 385

చ. హలియును నంతలోన నభి
   యాతిబలంబులఁ బిల్కుమార్చి యా
   జలజదళాక్షుఁ జేరఁ జని
   చయ్యన రుక్మునిఁ గాంచి కృష్ణ యి
   బ్బలియుని సిగతిక్క వికృత
   భావునిఁగా నొనరింపఁజెల్లునే
   యులిపి నటంచు బంధనము
   లూడిచె సాంత్వనపూర్వకంబుగన్. 386

వ. ఇంక వారితోడ నెన్నండును విగ్రహింపకు మని యనిపిన
వాఁడునుం బోయె నంతఁ గృష్ణుండును రుక్మిణీబలభద్ర
సహితుండై నిజబలంబులు గొలువఁ దనరాకకు నలం
కృతం బైనద్వారవతిం బ్రవేశించి కవిగాయకవంది
మాగధస్తుతిరవంబును శంఖభేరీమృదంగకాహళవీణావేణు
ప్రముఖవాద్యనిస్వనంబును నేకీభవింప నెడనెడ గణికా
సహస్రంబులు లాస్యంబు లొనరించుచు నేఁగుదేర
సురలు గుసుమవర్షంబులు వర్షింప నిజమందిరంబున కేఁగు
దెంచి దేవకీవసుదేవులకు నమస్కరించి రుక్మిణిం బరిణ
యంబు గాఁదలంచి యుండు నంత. 387

సీ. పాకారిముఖ్యదిక్పాలకుల్ వసువులు
గంధర్వనాగయక్షవ్రజంబు
వామదేవవసిష్ఠవాలఖిల్యసనంద
నాత్రిగౌతమనారదాదిమునులు
నట మేనకానసూయారుంధతీముఖ్య
దివ్యపతివ్రతాస్త్రీగణంబు
చిత్రరేఖాసుకేశీపుంజకస్థలా
రంభాదినిఖిలాప్సరఃప్రతతియు

నవనిఁ గల రాజపుత్త్రులు నవనిసురులు
హరితలంపున వైకుంఠపురసమంబు

నిర్మలము విశ్వకర్మవినిర్మితంబు
నైన ద్వారక కేతెంచి రర్థ్యగతుల. 388

వ. అప్పుడు మహావైభవంబున గర్గాచార్యానుమతుండై కృష్ణుండు రుక్మిణీదేవిం బాణిగ్రహణం బాచరించి యనంతరంబ వైవాహికోత్సవదిదృక్షాసమాగతసురమునిభూసురభూపాలకాదిసకలజనంబుల జాంబూనదాంబరహారమణిభూషణాన్నోదకాదిదానంబులం దృప్తులం గావించి యుడుగర లొసంగి నిజస్థానంబుల కనిచి యంత. 389

చ. హరుఁడును గౌరియుం బతిహి
మాద్రియు మేనయు పార్థియుం సరి
ద్వరయునుబోలెఁ గృష్ణుఁడును
వారిరుహాయతనేత్రి రుక్మిణీ
తరుణియు సంతతంబును ము
దంబునఁ గెళిరసైకలోలతం
గర మనురక్తి సౌఖ్యరమఁ
గాంచి వసించిరి ద్వారకాపురిన్. 390

వ. అనిన నైమిశేయు లనంతరకథావృత్తాంతం బెట్టిద్యో
నని యడుగుటయు. 391

శా. దుగ్ధాంభోధినిషంగసంగతపలాం
ధోవిర*రక్షోర్మిసం

---

* రక్షాశి—పాఠాం.

దిగ్ధాపాటలకైటభారిశర పృ
థ్వీభృన్మహాకార్ముకా
దృగ్ధామాహతసూనసాయక తను
శ్రీఖండపంకాంకిత
స్నిగ్ధస్వచ్ఛశరీరతోషితభవా
నీమానసాంభోరుహా. 392

చతుర్విధకందము.

గోరాజగమన దురితవి
దారా వారాశితూణ దక్షమఖారీ
తారేశమకుట హార ఫణి
హారా నీరేజకాండహర భవదూరా. 393

స్వాగత. ముగ్ధచంద్రధర ముక్తిద వ్యాఘ్రా
సృగ్ధరాపట విరించనశీర్ష
స్రగ్ధరీణ భవజాలతమిస్ర
ప్రాగ్ధరోదయవిభాకరమూర్తీ. 394

గద్య. ఇది శ్రీమద్గురుకరుణాతిశయలబ్ధకవితావైభవ
యాదులపల్లి శంకరమంత్రితనూభవ సుధీజన
విధేయ భవానీశనామధేయప్రణీతంబైన
స్కాందపురాణంబున ధర్మఖండం
బను ప్రబంధంబునందు
షష్ఠాశ్వాసము.

శుభమస్తు

అవిఘ్నమస్తు

ధర్మఖండము

సప్తమాశ్వాసము

శ్రీరమణీశ్వరనయనాం
భోరుహపరిపూజితాంఘ్రిపుష్కరనయన
శ్రీరంజితభువనౌఘ యు
మారమణీసంగతాంగ మల్లయలింగా. 1

వ. అవధరింపుము వివిధపురాణకథాకథనప్రఖ్యాతుం డగు సూతుండు శౌనకాదిమునుల కిట్లనియె నక్కాలంబున సత్రాజిత్తుం డనురాజు సూర్యునింగూర్చి పరమదుష్కరం బగుతపంబు సేయం దొడంగె. 2

ఆ. అంబికయును భానుఁ డంబికాసూనుండుఁ
గొలుచువారలకును గోర్కు లొసఁగి
యామయంబు లడఁచి యంతరాయములఁ బోఁ
దోలి మనుపుదురు విశాలకరుణ. 3

ఆ. వేయిమాఱు లాదిగాయత్రి జపియింపఁ
దగు నుపాసకులకుఁ దత్పరమతి
నట్లు సలుపకున్న నమ్మంత్రితతి కుక్కు-
టాగ్రనిహిత హేమమట్లు మఱియు. 4

వ. గాయత్రి జపియించి పదంపడి యిష్టమంత్రంబులు జపియించిన ఫలదంబు లగు ననంతరంబ హోమంబును విప్రసంతర్పణంబును జేయనగుం గావున సత్రాజిత్తుం డట్ల తత్కర్మంబు లాచరించుచుం దపంబుసల్ప వరదాభయహస్తుండును శంఖచక్రాభిశోభితుండును హారకేయూరకిరీటకుండలాన్వితుండును హిరణ్మయతనుండును నగు భానుండు ప్రసన్నుండైన దండప్రణామంబు లాచరించి యిట్లని స్తుతియించె. 5

సీ. గ్రహపతయే హేమకందుకరూపాయ
తిమిరహంత్రే జగద్దీపకాయ
పంకజబంధవే పంకజహస్తాయ
పద్మినీపతయే ప్రభాకరాయ
రవయే రమాధిపబ్రహ్మశివరూపాయ
పరమాత్మనే జగద్బాంధవాయ
శ్రుతిమూర్తయే జగద్ధితచరిత్రాయ ద్యు
మణయే చిదానందమందిరాయ

సమదమందేహనాశాయ శాశ్వతాయ
సర్వకర్మౌఘసాక్షిణే శర్మదాయ
భాస్కరా యాంఘ్రిపద్మయశస్కరాయ
భానవే లోకచక్షుషే తే నమోస్తు. 6

ఉ. ఒక్కతురంగమంబు మఱి
యొక్కరథాంగము గల్గునట్టి తే
రొక్కటఁ బిచ్చుకుం టతిర
యోద్ధతి రొప్పఁగ నంబరస్థలిన్
మక్కువ నేఁగుచుం దివస
మానము తప్పకయుండఁ జేయునీ
యక్కజమైనవింతఁ గాని
యాడఁగ నెంతటివార మవ్వయా. 7

వ. అనుచుం బ్రార్థించిన నద్దేవుండును వరం బడుగు మను
టయు. 8

ఆ. అంగశోషణంబు లగువ్రతములు క్షితి
దానముఖ్యనిఖిలదానవిధులు
యాగయోగతతులు నన్నియుఁ బుత్త్రసం
జననపుణ్యమునకు సాటి యగునె. 9

వ. కావున సంతానం బొసంగు మనిన నట్లకాక యని ప్రసే
నుం డనుకుమారుని సత్యభామ యనుకన్యకను శమంత

కమణియును నిచ్చిన సత్రాజిత్తుండును లబ్ధమనోరథుండై
సుఖంబున నుండె నంత. 10

చ. నలినదళేక్షణుండు గణ
నాథునిఁ బూజ యొనర్చి సంతసం
బెలయఁగఁ దచ్చతుర్థినిశి
నిందునిఁ గన్గొని సందియంబునం
గలఁగుచు దేవమౌనివరుఁ
గాంచి గణేశచతుర్థిఁ జంద్రునిం
బెలుచనఁ జూడఁగూడ దని
పెద్దలు పల్కి రిదేమి తెల్పుమా. 11

తే. అనిన నారదుఁ డిట్లను నబ్జనాభ
యాగణేశచతుర్థి గణేశుఁ గొలువ
గరిమ నావత్సరమున విఘ్నంబు లణఁగు
నని గణేశుఁ బూజింపుదు రవనిజనులు. 12

చ. నలినదళాక్ష మున్ను గణ
నాయకుఁ డొందటుఁ జేయు భక్తిపూ
జలు గొని పాయసాన్నమును
శర్కరయుక్ మతి లడ్డుకంబులున్
ఫలములు మోదకంబులు న
పారముగా భుజియించి యంతఁ దా

నలసత నేఁగె మోదకము
హస్తమునం గొని యల్లనల్లనన్. 13

ఆ. బొజ్జ మోవలేక పోవు హేరంబుని
దోసఁగుఁ గాంచి యచ్చతుర్థియందుఁ
దగఁ బ్రదోషవేళ నగియెఁ బక్కున హరి
ణాంకుఁ డపుడు హాస మాఁపలేక. 14

వ. అంత నేకదంతుండు నిజలంబోదరభారంబుఁ గాంచి నవ్వ
టగాఁ దెలిసి యామృగలాంఛనుం గని యోరీ సౌంద
ర్యగర్వంబునం గన్నులుగానక యపహసించితివి గావున
నిన్నుం గనుంగొనినవార లపయశంబునం బొందుదు రని
శపియించె నంత నమరగణంబులు చంద్రశేఖరు సన్నిధికి
నేతెంచి యిట్లనిరి. 15

చ. కరివదనుండు శాప మిడె
కైరవమిత్రున కిప్పు డాతనిం
బొరిఁ గనుఁగొన్న దుర్యశము
వొందు ఘనముం బరమేశ యానిశా
కరుఁ డుదయింపకుండిన జ
గంబులు నాశము నొందుఁ గావునన్
స్థిరకరుణాప్తి నీయుడురుఁ
దీక్షించి ప్రోవుము మమ్ము నందఱన్. 16

ఆ. అనుడు హరునియాజ్ఞ నాశాపవిధికి మ
ర్యాదఁ జేసె నప్పు డచ్యుతుండు
నాగశేషుదినమునందు నిందునిఁ జూచు
వారి కపయశంబు వఱలు ననుచు. 17

వ. అమ్మహాత్ముం డట్లు వ్యవస్థం గల్పించెం గాని శాపనిస్తా
రణోపాయంబు సేయఁడయ్యె నయ్యచ్యుతుండవు నీవ
కావె కావున నీకు దుర్యశఃప్రాప్తి గాఁగలయది భవత్క-
థాకథనంబున జనంబుల కపయశంబు నివర్తించు నని
తెల్పి నారదుం డరిగిన. 18

సీ. అంత సత్రాజిత్తుఁ డంబరమణిదత్త
మణి కంఠమునఁ దాల్చి మధువిరోధి
సభ కేఁగుదెంచిన సభ్యులు తన్మణి
ఘృణికలితాంగు నానృపతిఁ జూచి
వనమాలిఁ గనుఁగొన వచ్చినదినమణి
యని తలపోసి రయ్యదుపతియును
గడు విస్మితాత్ముఁడై కౌస్తుభమణికంటె
నమ్మణిమీఁదఁ బేరాస పూని
దాని నడిగించె నప్పు డుద్ధవునిచేత
నాతఁ డదియును నిత్యంబు జాతరూప
వర్షి యగుటను మది ధనవాంఛ దొరయ
నొసఁగలేఁ డయ్యె నప్పురుషోత్తమునకు. 19

సీ. హరి యొక్కతఱి మృగవ్యాసక్తిం బరఁగ్యాని
కరిగ రథారూఢుఁ డగుచు నంత
వాసరమణిదత్తవరమణి దాల్చి స
త్రాజిత్సుతుండును వాజి నెక్కి
చనియె వెంబడిన యాసాయాహ్నమును గ్రూర
మృగముల వేఁటాడి మొగులు పన్ని
పెళపెళ నుఱుముచుఁ బెనువాన గురియ న
వ్వర్షబాధార్తిచే వడఁకునట్టి

నృపభటరథాశ్వమాతంగనికరసహితుఁ
డగుచు నిజపురి కేతెంచె నచ్యుతుండు
నటఁ బ్రసేనుని నొక్కహర్యక్ష మాఁగి
తునిమి యమ్మణిఁ గైకొని చనియె నంత. 20

ఆ. అచ్ఛభల్లనాథుఁ డమ్మణిఁ గొనియె సిం
గంబు నడిచి యంతఁ గపటవృత్తి
నాప్రసేనుఁ దునిమి హరియించె మణి యని
హరికి నింద వఱలె నచట నచట. 21

క. తనకౌస్తుభమణికంటెన్
ఘనమో యాచిఱుతరాయి కమలాక్షునకుఁ
ధనతృష్ణఁ గొనియె నవనిన్
ధనలోభికి ధర్మమును నధర్మము గలదే. 22

ఆ. ధనమునీఁదివాంఛఁ దల్లిని దండ్రిని
భ్రాతృవృద్ధజనులఁ బరిభవించుఁ
దవిలి నరుఁడు బుద్ధ్యదప్రాయ మైనకా
యంబు నిత్య మనుచు నాత్మ నెంచి. 23

వ. అని. 24

ఉ. ఈగతి ద్వారకానగరి
నిండుల నిండుల వీథి వీథులన్
నైగమవృద్ధు లెల్ల యదు
నందను నింద యొనర్చుచుండ న
న్నాగశయానుఁడుం దనమ
నంబున నెంతయుఁ గుందుచున్ యదృ
చ్ఛాగతుఁ డైన నారదున
కంజలిచేసి ప్రియోక్తు లొప్పఁగన్. 25

క. లోకంబులఁ గలవార్తలు
మాకుం దెల్పు మన నతఁడు మాధవుతోడన్
నీ కెఱుఁగఁబడనియర్థము
లోకంబులఁ గలదె యఖిలలోకాధీశా. 36

ఉ. ఐనను విన్నవించెదఁ గృ
తాంతసభం గనినట్టివింత ప్ర
జ్ఞానిధి చిత్రగుప్తుఁ డని
శంబు జనంబులపుణ్యపాపముల్

దా నియతిఁ లిఖించు నేడ
ద్వారకలోపలిమర్త్యకోటికిం
బూనినపాప మొక్కటి ప్రి
యూజ్యమతిఁ లిఖయించెఁ జెచ్చెరన్. 27

ఆ. జనునిపుణ్యపాపసముదయంబులు పగ్తి
రాత్రియును దదీయగాత్రయష్టి
నీడ వోయి తెల్ప నెఱి చిత్రగుప్తుండు
వ్రాయుచుండు ధర్మరాజునొద్ద. 28

క. మణిలోభంబున నతిని
ఘృణుఁడై తునిమెం బ్రసేనుఁ గృష్ణుం డని ప
ట్టణజనులు లేనిపాపము
గణుతించిరి నిన్నుఁ గూర్చి గరుడతురంగా. 29

వ. అట్టిమిథ్యాభిశంసనదురితంబు వారలయందు ప్రియాధిదేవతలు ఛాయారూపంబున వసియించి యెఱింగించినఁ జిత్రగుప్తుండు లిఖయించె నీవు నిమ్మిథ్యారోపణపాపంబు నిర్వాపణంబు సేయందగు నాత్మకృతంబును నారోపితంబును ననం బాతకంబులు రెండు తెఱంగులం బ్రవర్తించు మిథ్యారోపితపాపుండు వ్యవహారదక్షుండు గా నేర్చునే యదియునుంగాక జపాకుసుమసాన్నిధ్యంబున స్ఫటికంబు రక్తవర్ణం బైనయట్లు దురాత్ములసహవాసంబునఁ బురుషుండు గీడొందుఁ గావున నీవును నీదుష్టపరిజనసహవా

సంబు చేసి విశ్వసింపం దగదు వెండియు. 30

తే. వసుధ నల్పున కుత్కృష్టవస్తులబ్ధి
జీవనాశకరంబు ప్రసేనుc డడవి
గెడసె మణికారణంబునc గేసరియును
సమసె సమ్మణికతన ఋక్షపతిచేత. 31

క. ఆజాంబవంతుచే ని
ర్వ్యాజమతిక్ దానిc దెచ్చి రహిc నీ విడc ద
దాత్రిజన్మణికతమున స
త్రాజిత్తుcడుc జెగు నీcక శతధన్వునిచేతన్. 32

వ. ఆశతధన్వుండును నారత్నంబు కారణంబుగా నీచే నిహ
తుండగు నమ్మణి నిన్నుం జేరcగలదు బలవద్భాగ్యం
బైన రత్నంబు నీచులం జేరునె యని శుభోదర్కవృత్తాం
తం బెఱిcగించి నారదుం డరిగె నంత. 33

చ. హరి మఱునాcడె రేపకడ
యాదవసంఘముతోడc జొచ్చి ని
ర్జరముని తెల్పుకేకపది
చాయున యేcగుచు నయ్యరణ్యముం
గరికిరిసింహఖడ్గవృక
కాసరసంచరణానుగుణ్యముక్
దరణికరప్రతారణవి
ధానిబిడాంధతమోగ్రగణ్యముక్. 34

ఆ. అట్లు సొచ్చి నిహతు లైనవారి సేనకే
సరులచొప్పుఁ గాంచి జాంబవత్సు
దాంకితాధ్వసీమ నల్లన యోగి త
ద్బిలముఁ జూచి యచట నిలిచి యంత. 35

వ. నిజాప్తులం గనుంగొని యిట్లనియె. 36

ఉ. ఆయువు నూఱువత్సరము
లందు సగంబు సుషుప్తిచేఁ జెడుఁ
బాయును బాలకస్థవిర
భావములన్ మఱి సాము యౌవన
శ్రీయుతుఁడై వధూమణుల
క్రీడలజాడలఁ జొక్కు నింకఁ దా
నేయెడ నాచరించు నరు
డిద్ధమహామతి ధర్మకర్మముల్. 37

తే. ధర ననాచారరతుఁడైన నరునియాయు
వణఁగు భిద్రఘటాంబువు ననుకరించి
యొగి సదాచారి యపమృత్యువును జయించి
మను శతాబ్దము లమరసమానుఁ డతఁడు. 38

తే. అందఱకు జీవితంబుపై నాస బలియు
నయిన నయశోధురంధరుం డైన నరుని
తనువు వ్యర్థంబు వాఁ డెంతదడవు మనిన
నేమి ధనవంతుఁ డైనను నేమియుఱవు. 39

వ. కావున నాకుం బ్రాపించినదుర్యశంబుఁ బాపికొనుటకు మఱిఁ దే నరిగెద నంధకారబంధురంబును సురాసురాగమ్యంబును నైన యబ్బిలంబు మీఁకుం జోర నశక్యంబు నారాకఁ బ్రతీక్షించి యుండుం డని వారల నందఱ నచ్చట నిల్పి యబ్బిలంబుఁ జొచ్చి చని జాంబవంతుని ప్రోలు గని యంత. 40

క. సింగము ప్రసేనుఁ దునిమెఁ
సింగంబుం జాంబవంతుచే హత మయ్యెఁ
రంగయినపట్టి! వగవకు
మంగళకర మీశమంతమణి నీయదిరా. 41

చ. అని శిశురోదనప్రశమ
నార్థము పాడిన దాదిపాటఁ దా
విని మది సంతసం బొదవ
వెన్నుఁడు శంఖము మ్రోయఁజేసెఁ ద
ద్ఘనతరనిస్వనంబు లయ
కాలఘనాఘనగర్జచందమై
మొనయఁగ జాంబవంతుఁడు స
మున్నతసంశయసంకులాత్ముఁడై. 42

ఉ. ఈనినదంబు నన్ను దయ
నేలినశ్రీరఘురాముశంఖస

ధ్యానముకై వడిఁ శ్రవణ
దారణకారణలీలఁ బొల్చు ము
న్నానినదంబు తా విని ని
జాత్మఁ గలంగి తొలంగి పాతే దు
ర్మాని దశాననుం డమర
మానవిమర్దనకుర్దనుం డనిన్. 43

ఉ. ఆరఘురామదేవుఁడు స
మాగతుఁడయ్యెనొ యంచు నేఁగి యా
శూరుఁడు రుక్మిణీవిభునిఁ
జూచి యమానుషశౌర్యుఁ డీతఁ డా
క్షీరసరిద్వరాలయుఁడొ
శ్రీబదరీతరుషండమండితా
గారవిహారియో యొరుఁడు
గాఁ డని విస్మితుఁ డయ్యె నెంతయున్. 44

మ. అతనిం గృష్ణుఁడు గాంచి పోఁడు విధిజృం
భారంభవేళాసము
చ్చారితలీలాజనితుం డఖండితబల
శ్రీశోభితుండై రయో
ద్ధతి హేమాద్రిఁ బ్రదక్షిణించి విజిచెం
దచ్ఛృంగరాజంబు జా

ష్టతలాఘాతములన్ మెలంగు ధర
సెందున్ భగ్నజానుప్రధన్. 45

చ. తతబలగర్వితుం డితని
దర్పము శిక్ష యొనర్ప నేన కా
కితరులచేతఁ గా దనుచు
ఋక్షబలాధిపుఁ డాఁకి యుద్ధమ
ప్రతిహతశౌర్యదీప్తుఁ డయి
పద్మదళాక్షుఁ డొనర్చె నంతఁ దా
నతఁడును మల్లయుద్ధగతి
నాహరితోడఁ బెనంగెఁ గ్రొవ్వునన్. 46

వ. ఇట్లన్యోన్యవిజిగీష నేకవింశతివాసరంబులు ఘోర యుద్ధం బొనర్చి రంత గోపాలముష్టిఘాతప్రతాడితుండై నొచ్చి భల్లూకనాయకుం డతివిస్మితుండై యితఁడు సాక్షాద్విష్ణుండు గాని ప్రకృతిమనుజుండు గాఁ డని నిశ్చ యించి నీ వెవ్వండ వెద్ది కారణంబున వచ్చితని యడి గినఁ గృష్ణుండు గణేశచతుర్థీచంద్రదర్శనసంభవదుర్యశః పంకసంక్షాళనార్థం బరుగుదెంచితి నని నిజవృత్తాంతం బంతయు వివరించిన జాంబవంతుండును సంతుష్టమాన సుండై జాంబవతి యనుకన్యకామణియు శమంతకమ ణియు నొసంగి యనుప మరలి ద్వారక కేతెంచి. 47

క. సుత్రామవంద్యుఁ డాహరి
సత్రాజిత్తునకు నొసఁగె సన్మణి కరుణన్
మిత్రామాత్యస్థవిర
శ్రోత్రియబుధబంధునృపతిసూనులయెదుటన్. 48

వ. అప్పుడు సత్రాజిత్తుండును దనమనంబున. 49

ఉ. లోభము క్లేశకారణము
లోభముచేతనె ప్రాణహాని యా
లోభికి దుర్యశం బొదవు
లోభ మనర్థకరంబు లోభి దాఁ
బ్రాభవహీనలీల గురు
బంధుబుధాళిఁ దిరస్కరించుఁబో
లోభసమన్వితుండు భువి
లోఁ గడు నిందితుఁ డౌఁ దలంపఁగన్. 50

క. వైభవము గలిగెనేనియు
లోభికి సౌఖ్యంబు సున్న లోభ మవిద్యా
లాభప్రద మగుఁ గావున
లోభము విడువఁదగు ధరణిలో మనుజవరుల్. 51

వ. అని మున్ను కృష్ణుండు మణి యడిగిన నొసంగ కుండిన
తనలోభంబును నిందించి వెండియు నద్దేవునికారుణ్యంబు
వడయుటకు నుపాయంబు విచారించి. 52

క. దానములలోనఁ గన్యా
దానంబును మేదినీప్రదానము విద్యా
దానము నుత్తమములు దురి
తానీకము నడఁచు నెపుడు నతిఫలదములై. 53

వ. అందు. 54

తే. ఇవల నూఱుతరంబులు నవల నూఱు
తరములును నక్షీణము పుణ్యతరులఁ జేయు
కన్యకాదాత దత్పుణ్యగణన సేయ
వశమె భూరజ మెన్నంగ వచ్చుఁగాక. 55

తే. మాతృపితృదారకులములమనుజవితతి
కక్షయస్వర్గ మొసఁగుఁ గన్యాప్రదాత
యెన్ని గింజలు తిలరాశి కన్నివత్స
రములు తానును నాకలోకమున నుండు. 56

క. ఇనమండలపర్యంతము
నెనసినయవరాశి గింజ లెన్ని యగుం దా
నును నన్నివత్సరము లు
బ్బునఁ గన్యాదాత త్రిదివమున వసియించుఁగా. 57

వ. కావున.

సీ. ఎవ్వనియాకారుపు లెల్ల వేదంబులు
వివిధాగమాదిసద్విద్య లెల్ల

నేమహాత్మునిదివ్యనామాంకపఠనంబు
పాపనిర్వాపణప్రాపకంబు
శ్రీకరం బెవ్వానిచిరతరకీర్తి యె
వ్వాఁడు సురమునిబృందవందితుండు.
చుళుకాంబుతులసికాదళమాత్రి మొసఁగిన
నెవ్వండు సాయుజ్య మిచ్చుఁ దవిలి

యట్టిపురుషోత్తమునకు విశ్వాధిపతికిఁ
గన్య నిచ్చి కృతార్థతాగరిమఁ గాంతు
ననుచుఁ దనపుత్త్రి సత్యభామాఖ్య నాశ
మంతమణితోడ నొసఁగె శ్రీకాంతునకును. 59

వ. శ్రీకృష్ణుండును సత్యభామాజాంబవతుల మహావైభ
వంబున వివాహం బయ్యె నంత. 60

సీ. దివ్యసంయమిచిత్తభవ్యకంజాతప్ర
భాకరుం డాశ్రితశ్రీకరుండు
దారుకావనమానిదారికామానస
చోరకుం డంహోవిదారకుండు
జగదుద్భవస్థితిసంహారణోదార
కుర్దనుం డంగజమర్దనుండు
జాటజూటకుడుంగసత్సుమాయితవిశా
నాయకుం డపవర్గదాయకుండు

శంకరుఁడు భక్తలోకవశంకరుండు
వారణామరరిపుదర్పవారణుండు
హరుఁడు శ్రీశైలజామనోహరుఁడు ప్రేమ
నాముకుందునిఁ జూడంగ నరుగుదెంచె. 61

వ. అప్పుడు వివాహవైభవదిదృక్షాసమాగతు లైన బ్రహ్మా దులును పురందరాదిబృందారకబృందంబును నయ్యిందు ధరునకు వందనంబు లాచరించిరి నందనందనుండును షోడశోపచారంబుల నద్దేవుని బూజించె నంత నమ్మహా దేవుం డందఱం గనుంగొని. 62

సీ. తగ నభోమణి శమంతకమణి సత్రాజి
దవనిపాలున కిచ్చు టాది గాఁగఁ
బద్మాక్షుఁ డీసత్యభామఁ బెండిలియగు
టెది తుదిగా నిమ్మహీయచరిత
మెవ్వఁ డేనియును గణేశచతుర్థి మృ
గాంకునిఁ గాంచినయట్టివేళఁ
దలభక్తి నోడువఁ దత్సంబంధదుర్యశః
కలుషంబు వానికిఁ గాక తొలఁగు
నమచు నానతి యిచ్చిన నమరవరులు
యక్షగంధర్వులును సనకాదిమునులు
నందనందనుఁడును సదానందగరిమఁ
జెంది నుతియించి రప్పు డాశ్రీగిరీశు. 63

వ. అంత నయ్యాశ్వేరుండొట్టి వేల్పు లందఱును యథేచ్ఛం
　జని రని చెప్పి సూతుం డిట్లనియె.　　　64

ఉ. ఈకథ విన్నమానవుల
　　　　కీహితము ల్సమకూరుఁ బాపని
　ర్మోకవిముక్తి యొగాఁ జెలఁగి
　　　　ముక్తి కరస్థితవర్తి యగా మఘా
　నీకఫలంబు గల్గు కమ
　　　　నీయచిరాయురుపేతులై సుఖ
　శ్రీకలితాత్మవర్తన న
　　　　శేషశుభోన్నతిఁ గాంతు రుర్వరన్.　　　65

వ. అని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె నట్లు హరి మఱియు
　నేవురురాజకన్యకల విమాహంబై ద్వారకానగరంబున
　నుండునంత నరకాసురుచేత బాధితులై సురమునిగణం
　బులు శరణు నొందినఁ దద్వధార్థం బరుగ నిశ్చయించి
　వైనతేయునిం దలంప నక్షణంబ.　　　66

మ. శరకుందేందుతుషారపారదసుధా
　　　　స్వచ్ఛానసాబ్జుండు గ
　ర్భురధాత్రీధరతుంగసంహననుఁ డు
　　　　త్ఫుల్లాబ్జనేత్రుండు భా
　స్కరతేజఃప్రథితుండు తుండనఖశ
　　　　స్త్రప్రోజ్జ్వలుం డాశుగ

స్ఫురదుద్యద్గతి నేఁగుదెంచె వినతా
సూనుం డనూనోద్ధతిన్. 67

చ. హరి నరకాసురుం గెలువ
నాయితమై తగ సత్యభామతో
గరుడని నెక్కి కౌస్తుభవి
కస్వరభాస్వరదీధితు ల్విభా
కరకరదీప్తులన్ మలపఁ
గాఁ జని తత్పురపాలకున్ మురా
సురుని వధించె నాబలని
షూదనముఖ్యులు సంతసింపఁగన్. 68

మ. సరసీజేక్షణుఁ డంత భీషణగతిన్
శంఖంబు పూరింపఁ ద
ద్వరకల్పాంతఘనాఘనస్తనితదు
ర్వారారవస్ఫూర్తిచే
ధరణీసూనుఁడు క్రోధదీప్తుఁ డగుచుం
దామోదరుం దాఁకి సం
గరసంక్రీడ యొనర్చె దారుణగదా
ఖడ్గాస్త్రశస్త్రోద్ధతిన్. 69

మత్త. రామరావణులట్ల నిర్జర
రాజవృత్రులయట్ల సం

గ్రామకేళి యొనర్చి రయ్యెదు
రాజదైత్యులు గొంతసే
పామెయిం దగ సత్యభామ ము
రాంతకాజ్ఞ నొనర్చె నా
భూమిపుత్త్రునితోడ యుద్ధ మ
పూర్వవిక్రమయై ఖరిన్. 70

ఉ. అవనితాలలామము ర
యంబున నంబుధరంబు వర్షధా
రావళి యద్రిపైఁ గురియు
నట్లు కదంబకదంబకంబు ల
ద్దేవవిరోధిపైఁ గురియ
దీకొని వాఁడును ఘోరబాణముల్
దేవిపయిన్ వెసం బఱపె
దేవత లచ్చెరు వొంది కన్గొనన్. 71

శా. ఆరామామణి వానిఁద్రుంచుట తృణ
ప్రాయంబుగా నెంచి ప
ద్మారామాధిపునాజ్ఞ లేమి నియతిం
దత్కార్యమున్ మానె భ
ద్రారూఢస్థితి నట్లకాదె ధరఁ బ
త్యాజ్ఞాసముల్లంఘన

ప్రారంభంబు పతివ్రతామణులకున్
భాపావహంబే కదా. 72

సీ. పతియాజ్ఞ దాఁటినసతులపుణ్యం బగ్నిఁ
గార్పాసగిరి యట్లు కాగిపోవుఁ
బ్రాణేశు వంచించునది యన్నపానవి
హీనత విధవయై యెపుడుఁ గుందుఁ
బతియె దైవము కులసతులకుఁ దత్సేవ
యిహపరసౌఖ్యంబు లిడుచునుండు
జగతిఁ బాతివ్రత్యసమధికతప మర్థిఁ
దపములలోన నుత్తమతపంబు
భర్తృసేవాదిహీనయై పరగుసట్టి
తెఱవఁ బ్రోవంగ నోపఁ డేదేవుఁ డైన
పతియె దైవంబు గురుఁడును బతియె తీర్థ
మతివలకు నొందుధర్మంబు లవనిఁ గలవె. 73

చ. హరియు శరాసనంబుఁ గొని
యానరకాసురుమీఁద మార్గణో
త్కరము నిగుడ్చె వాఁడు నది
గన్గొని వ్యాళగళస్థమైన ద
ర్దురము బుభుక్షఁ దీర్చుకొన
రోయుగతిన్ విజయంబు గోరె ము

ద్గరశరభిండివాలములఁ
గప్పె హరిం గడు మూఢబుద్ధియై. 74

తే. వ్యాళనకులంబు లాఖుబిడాలములును
నాగపంచాస్యములు భేకనాగములును
బోలెఁ బొల్చిరి దానవపుంగవుండు
నబ్జనాభుండుఁ బోరాడునవసరమున. 75

క. శరసంధానము మోక్షము
కరవరలాఘవము యుద్ధకౌశలము నవి
స్మరణంబును నుద్ధతియును
స్థిరతయు ధీరతయు నమరె శ్రీవిభునందున్. 76

మ. కరకంజాంచితశార్ఙ్గకార్ముకము చ
క్రిప్రక్రియం బొల్ప నా
హరి దిగ్భాగగనాంతరాళము శర
వ్యాప్తంబు గావించెఁ ద
చ్ఛరసంధానవిమోక్షణాంతరము లెం
చన్ లేక భూపుత్త్రుఁ డ
చ్చెరువొందెం బెగడొందె దుర్భరబల
శ్రీమత్తుఁ డయ్యున్ మదిన్. 77

చ. అరుదుగ మేరుమందరహి
మాచలము ల్వెకలించుశక్తిచే

నిరతముఁ గ్రొవ్వినట్టి ధర
ణీసుతుఁ డంబుధివేలవోలె శ్రీ
ధరుని నతిక్రమించుటకుఁ
దానొకయింతయుఁ జాలఁ డయ్యె నా
హరియును జక్రముం దలఁచె
నయ్యసురాధముఁ ద్రుంపఁ బెంపునన్. 78

ఉ. నీరజబంధుకోటికమ
నీయమహోమహాసీయముఁ సహ
స్రారసమన్వితంబుఁ బ్రళ
యానిలతుల్యమహారయోర్జిత
శ్రీరమణీయమున్ దనుజ
శిక్షణదక్షము భక్తలోకమం
దారము నై పొసంగిన సు
దర్శనచక్రము వచ్చెఁ జెచ్చెరన్. 79

తే. హరి తపం బొనరించిన హరుఁడు మెచ్చి
యాసుదర్శన మొసఁగె నత్యంతకరుణ
నదియు హరిచే నియుక్త మై యసురసమితిఁ
ద్రుంచి తత్కరమున కరుదెంచు మరల. 80

క. చక్రము దారితదానవ
చక్రము శతపత్రనయనసప్తాశ్వసుహృ

చ్చక్రము పాలితధరణీ
చక్రము వేగ చనుదెంచె సాధిష్ఠగతిన్. 81

తే. కృష్ణుఁ డాచక్రి మప్పుడు కేలఁ బట్టి
త్రిప్పుచుఁ ద్రిలోచనునిమాడ్కిఁ దేజరిల్లెఁ
బ్రళయవేళార్కతేజు నాప్రభునిఁ జూచి
జగము లన్నియు భీతిల్లి సంచలించె. 82

ఉ. ఆదనుజుండు యజ్ఞకిటి
యంగనిదాఘపయఃకణాప్తిచే
మేదినిఁ బుట్టెఁ గావున స
మిద్ధబలోద్ధతు వాని సత్యభా
మాదయితుండు పుత్త్రుఁ డని
మన్నక తుంపఁదలంచె నట్ల యాఁ
గాదె తనూజునైనఁ గృపఁ
గాతురె క్రూరుని ధర్మవర్తనుల్. 83

వ. అప్పుడు నరకాసురుండు శ్రమంబునం గుందక మనఃఖే దంబుఁ జెందక క్షుత్తృష్ణాలస్యాదిరహితుండై యుద్ధం బొనరింప నతనిధైర్యస్థైర్యబలమహత్త్వంబులకు మెచ్చి కృష్ణుం డతనితో నీ కిష్టంబైన వరం బడుగు మిచ్చెద ననిన నతం డిట్లనియె.

సీ. అపవర్గ మడుగ నే నచ్యుత యది దైన్య
యాచ్ఞాదిగుణముల నబ్బఁగలదె

ధరణి నిష్టాపూర్తధర్మము ల్నేయించి
ఫల మిచ్చి దేహుల భ్రమలఁ బెట్టి
యమ్ముక్తిఁ గాక్షింప నంతరాయము నీవ
చేయుదు వీఁక వేఱ చెప్ప నేల
మందునిఁ గాంచినసతులకుబలె బ్రహ్మ
సంవిదుపయి సురసమితి రోయు

నైన నీచేత హతులైన యట్టివార
లందఱు భవత్పదంబున నధివసింతు
రట్లు గావున ముక్తి నే నభిలషింప
నీదుక్రోధంబె వరమయి నివ్వటిల్లు. 85

సీ. అయినను నొక్కటి యడిగెద నీవు న
న్నేవాసరమున జయించి వెలయు
దావాసరమునఁ దైలాభ్యంగ మొనరించు
నరులకు నెల్లను నరకబాధ
లేకుండ వర మిమ్ము లోకేశ యని పల్కి
నిబిడసాయకవృష్టి నిగుడఁ జేయ
హరియును గుపితాత్ముఁడై చక్రనిహతి న
న్నరకామరారాతిశిరముఁ దునిమె

నంత నచ్చర లెల్ల నాట్యంబు సల్పి
రమరగణములు కుసుమవర్షములు గురిసి

రఖిలదిశలుఁ బ్రసన్నత నతిశయిల్లె
రావణప్రధనావసరమునఁబోలె. 86

వ. అప్పుడు హరివల్లభ యైన భూదేవి సాకారయై చతుర్భు
జయును శాలీక్షుప్రముఖసస్యాధిదేవతాసమన్వితయు నై
యిందీవరశుకంబులు కరంబులం దనర మత్తమాతంగగ
మనంబునం జనుదెంచిన మన్నించి కృష్ణుండు తత్పుత్త్రుం
డగు భగదత్తునిం బ్రాగ్జ్యోతిషపురంబున కభిషిక్తుం
జేసె నంత. 87

తే. ఆశ్వయుజకృష్ణపక్షమహాత్రియోద
శీవిధూదయవేళ నశేషజనులు
చెలఁగి యభ్యంజనక్రియ సేయవలయుఁ
దైలమున నారకవ్యథ దానఁ దొలఁగు. 88

ఆ. ఆదినంబునందు నభ్యంజనము లేని
మూర్ఖజనుఁడు నరకమున వసించుఁ
దైల మబ్బకున్నఁ దద్దర్శనముచేసి
హరి భజించె నేని యఘము లడఁగు. 89

వ. అని లోకోపకారార్థంబుగా మున్ను నరకుండు గోరిన
తెఱంగున వరం బొసంగి భూదేవిం బ్రీతాత్మం జేసె
నంత నబ్జాభదేవత నరకాసురానీతషోడశసహస్రరాజక
న్యకల ద్వారకాపురంబునకుం గొనిచని పాణిగ్రహణం

బాచరింపు మని తెల్పిన భగవంతుం డట్ల సమ్మతించి
యానరకాసురునిపురంబుఁ బ్రవేశించె నంత. 90

ఉత్సా. మారకోటిసుందరుం బ్రమత్తనాగయానుఁ బం
కేరుహాక్షు విపులవక్షుఁ గృష్ణుఁ గాంచనాంబరుల్
నీరదాసితాంగుఁ జూచి నృపకుమారికామణుల్
భూరితేజు నమ్మహాత్ముఁ బొందఁగోరి రాత్మలన్. 91

వ. ఇట్లు మోహించిన పదియాఱువేవురు రాజకన్యలం గొని
కృష్ణుండు ద్వారకాపురంబున కేతెంచి యంత. 92

సీ. యువతుల నందఱ నొక్కలగ్నంబున
నుద్వాహ మగుటకు నుత్సహింప
నావధూమణులకు హాటకాగారముల్
వేవేఱ రచియించె విశ్వకర్మ
నాకమహీజ చింతామణి సురగవి
ప్రముఖవస్తువులతో బలవిభేది
యరుదెంచె బహుసహస్రాంబుజాక్షీమణి
యుగపద్వివాహమహోత్సవాప్తి
నలరునట్టి కృష్ణుఁ డని విస్మితాత్ము లగుచుఁ
దరలివచ్చిరి స్వర్గపాతాళమర్త్య
వాసు లందఱుఁ దద్వైభవంబు గనఁగ
నఖిలలోకంబులకు ముదం బావహిల్లె. 93

ఆ. హరియు నపుడు గర్గు నాచార్యకృత్యంబు
నడుపు మనిన నతఁడు నాదుశక్తి
కొలఁదిఁ జల్పువాఁడ గోవింద యనిన న
య్యంబుజాయతాక్షుఁ డల్ల నగుచు. 94

ఉ. ఒక్కొకవేదియందుఁ దగ
నొక్కొకగర్గమునిన్ సృజించి తాఁ
గ్రక్కున నట్ల వ్యాసముని
గౌతమనారదముఖ్యమానులన్
బెక్కువగా సృజించి యటఁ
బెంపునఁ దాను బెక్కురూపులై
యక్కజమైనలీల నుప
యామవితర్దిక లెక్క నొక్కటన్. 95

వ. అత్తెఱంగున విశ్వరూపధరుండై యద్దేవుండు షోడశసహ
స్రరాజకన్యకల నేకలగ్నంబునఁ బాణిగ్రహణం బాచ
రించిన నమ్మహిమంబుఁ గాంచి యఖిలదేవమునిగణం
బులు నితాంతవిస్మయాకాంతస్వాంతులై కొనియాడు
చుండె నాసమయంబున నారదుండు తద్విభవంబు విలో
కించి కృష్ణుం డొక్కరుండు నిందఱు సుందరుల నొక్క
ముహూర్తంబున నేచందంబునఁ బరిణయం బగునో
యని తత్పరీక్షాసక్తిం ద్రిమ్మరుచు వీణాపాణులును గాన
విద్యాప్రవీణులు నతులతేజోధురీణులు నగు ననేకసహ

స్త్రీనారదులం గాంచి విస్మితుండును లజ్జాకలితుండును
ఖిన్నమానసుండును నై పడంపడి. 96

క. తనవీణియ యొకచో ము
న్నునిచినవాఁ డగుట దాని నొగిఁ దెచ్చుటకున్
జని కానఁడయ్యెఁ బ్రీతిగృహ
మున నొక్కతెఱంగురంగు పూనుకతమునన్. 97

ఉ. నారదుఁ డిట్లశేషభవ
నంబులు గ్రుమ్మరి పెక్కుకృష్ణులన్
నారదులం గనుంగొని మ
నంబున నచ్చెరువంది కుంది ప
ల్మఖును వీణ యారయుచు
మాటికిఁ జింతఁ గలంగి కుంగి దు
ర్వారతరభ్రమార్తుఁ డయి
వచ్చినచోటికె వచ్చుఁ గ్రమ్మఱన్. 98

క. ఏ నారదుండఁ గానో
పూనిననావీణె యెందు వోయెనొ మద్వి
జ్ఞానం బేమయ్యెనొ యని
యానారదమౌని లజ్జ నతిఖిన్నుండై. 99

ఉ. వారిజనాభమందిర ము
వక్రగతిం జొరఁబోయి యొక్కచో

వారక ద్వారపాలకని
వారితుఁడై యట నిల్చి నే నహో
నారదమాని నన్న, నగి
నారదు లిందు సహస్రసంఖ్య; లో
చోరుఁడ నారదుం డయినఁ
జూపు విపంచి యటంచు వారనన్. 100

చ. మును దనుఁ గాంచి పూజలు స
మున్నతభక్తిని జాలఁ జేయు న
మ్మనుజులు నీచుఁ గన్గొనిన
మాడ్కిఁ దిరస్కరణంబొనర్చుచున్
వినుతియుఁ జేయ కేఁగఁ గని
విన్నఁదనంబున నబ్జగర్భనం
దనుఁడు చరించుచుండె భవ
నంబుల వెంబడి వీణ యారయన్. 101

ఉ. గానరసైకలోలుఁ డయి
కంజదళాక్షుఁడు పిల్వఁబంచె బ్ర
హ్మానిధి! నీదువీణియ వె
సం గొనిర మ్మని యొక్కరుండు స
న్మానన మొనర్చి త న్బిలువ
నారదుఁ డాత్మవిపంచి లేమి ల

జ్ఞానిరతిం దిరస్కరిణి
చాటున నీఁగెను వాఁడు నవ్వఁగన్. 102

తే. అత్తెఱంగున విష్ణుమాయార్ణవమున
మునిఁగి త్రిమ్మరుచుండె నమ్మునివరేణ్యుఁ
డిట్లు సుజ్ఞానవంతులు నెఱుఁగ రనిన
నెట్లు జడమతు లమ్మాయ * నెఱుఁగఁగలరు. 103

వ. అని చెప్పి సూతుం డిట్లనియె. 104

ఉ. ఆతఁడు మున్ను కృష్ణుని మ
హామహిమంబుఁ బరీక్షఁజేసి తా
నీ తెఱఁగయ్యెఁ గావున న
హీనగుణాఢ్యుని నెవ్వఁడేని దు
ర్నీతిఁ బరీక్షసేయు నత
నిం బెడబాయు సమస్తలోకవి
ఖ్యాతియు భూరితేజము న
ఖర్వమనీషయు శ్రీయు నాయువున్. 105

చ. అతిథుల వేదవిత్తముల
నర్థిజనంబుల నార్యవర్యులం
గృతకమతిం బరీక్ష యొన
రించుటకంటెఁ దృణాదిభక్షణ

* నెఱుఁగువారు.—పాఠాం.

యొకసతి గేహసీమఁ దన
యుం గృప లాలన మాచరించు నొం
డొకసతికిం గృహోపకర
ణోత్కరముల్ ఘటియించు నర్మిలిన్. 109

సీ. ఒకయింటఁ బుత్త్రిని నుపలాలన మొనర్చు
నొకయింట భోజనయుక్తి నొసరు
నొకయింట సుతవివాహోద్యుక్తిఁ ద్రిమ్మరు
నొకయింట మధుమధురోక్తిఁ దనరు
నొకయింట గానరసోత్సాహరసికుఁ డౌ
నొకయింట సుఖనిద్ర యొనరఁజేయు
నొకయింట సద్వ్రాత ముబుసుపోకకు నాఁడు
నొకయింట సద్గోష్ఠి * నోలి మెలఁగు
షోడశసహస్రయువతులతోడ నిట్లు
క్రీడలాడుచు నుండె నా కేశవుండు
తన్మహత్త్వ మెఱుఁగంగఁ దరమె కవుల
జాదిసురవరులకు సనకాదులకును. 110

క. ఈపావనకథఁ జదివిన
నోపికతో వినిన శుభసమున్నతి వెలయున్
బాపసముచ్చయ ముడఁగున్
శ్రీపతికారుణ్య మెలయు క్షితి మనుజులకున్. 111

*నోరి మెలంగు—పాఠాం.

సీ. అంత బాణాసురు నని గెల్చి తత్పుత్త్రి
యగునుషాకన్యక నర్థ్మాసరణి,
నాత్మపౌత్త్రుండైన యనిరుద్ధునకుఁ బెండ్లి
గావించి యట ద్వారకాపురమున
నక్రూరవసుదేవహలధరోద్ధవముఖ్య
హితవృద్ధజనపురోహితసమేతుఁ
డై సుధర్మాఖ్య సభాంతరాళంబునఁ
జెలఁగి సింహాసనాసీనుఁ డగుచుఁ
గొలువు గూర్చుండి కవిబుధగోష్ఠి నలరు
నాయదూత్తముఁ బుండరీకాక్షుఁ జూడ
నమరనాయకుపనుపున నరుగుదెంచె
నారదుఁడు గానవిద్యావిశారదుండు. 112

క. ఆనారదునకు వైద
ర్భీనాథుఁడు పూజ యాచరించినఁ బ్రీతుం
డై నుతియించి పదంపడి
యానిర్జరవరుని యిట్టు లనియె మృదూక్తిన్. 113

తే. దేవ శిశుపాలునాజ్ఞచే ద్విజులు మఖము
లాచరింపక దుర్మార్గులైనకతన
క్షుత్పిపాసార్తిఁ గలఁగిరి సురగణములు
తత్పురోడాశభుక్తిచేఁ దనరలేమి. 114

తే. దేవ పంచమహాయజ్ఞతృప్తి లేమి
నఖిలమునిపితృసుర లనాహారకలన
నలఁగిరి ద్విజాళి స్నానసంధ్యావిహీను
లగుచు శ్రుత్యుక్తవిధదూరు లగుటఁ జేసి. 115

క. భూదేవకర్మముల బ్రి
హ్మాదిసురలు తృప్తి నొంది యతులితజవస
త్త్వాదిసమన్వితులై రో
గాదు లడఁగి దీప్తదేహు లగుదురు కడిమిన్. 116

ఉ. బాలిశబుద్ధి యైన శిశు
పాలుఁడు వేదవిరుద్ధకర్మలన్
లాలన మాచరించి మద
లంపటవృత్తి మెలంగు దాన దే
వాలయదేవతాప్రతిమ
లర్చ యొనర్చుజనంబు లేమి బ్రా
ల్మాలి మహిం బడెన్ ద్విజు ల
మాన్యత నొంది కర్మహీనులై. 117

వ. కావున నప్పాపాత్ముని సంహరించి లోకంబులు రక్షింపు
మని పురందరసందేశం బెఱింగించె యద్దివ్యముని వెం
డియు నాకలోకంబునకుం జనియె నంత సమరసభామ
ధ్యంబున నున్న పాండురాజతని కిట్లనియె. 118

తే. ఓమహాత్మ యుధిష్ఠిరభీమవిజయ
నకులసహదేవనాములు నాదుసుతులు
మున్ను శతశృంగపర్వతమున వసించి
రిపుడు వా రెచ్చటికిఁ జని రెఱుఁగఁజెపుమ. 119

వ. దేహాంతరప్రాప్తుండ నయ్యుఁ బుత్త్రమోహంబుఁ దొఱంగఁజాలకున్నవాఁడఁ గావునం దద్వృత్తాంతంబుఁ దెల్పు మనుటయు నారదుం డిట్లనియె. 120

సీ. నీతనూజాతు లజాతారిముఖ్యు ల
నూనసంయమిసేవ్యమాను లగుచు
జననీసమేతులై శతశృంగగిరినుండి
కరిపురి కేతెంచి కరము వేడ్క
సురసరిత్తనయవిదురలాలనంబుచేఁ
గురుకుమారులతోడఁ గూడి క్రీడ
లాడుచు నుండి రయ్యవసరంబున వార
లందఱిలోపల ననిలసుతుఁడు
బలయుతుం డౌటఁ గాంచి నొంపఁగఁ దలంచి
వ్యాళములచేతఁ గఱపించి క్ష్వేళ మిడియుఁ
గృష్ణరక్షితుఁ డగువాని గెలువలేక
యాత్మలోఁ గుందె ధార్తరాష్ట్రాగ్రజుండు. 121

వ. ధృతరాష్ట్రుండును బుత్త్రమోహంబున దుర్యోధనుఁడు సేయుకృత్యంబులు నివారింపఁడయ్యె నంతఁ గృపాచార్యు

నొద్ద రాజకుమారు లందఱు విలువిద్యఁ గఱచుచునుండి
రయ్యెడ. 122

ఉ. పాండవకౌరవౌఘములు
పట్టణబాహ్యవనాంతరంబునం
గందుక కేలి సల్పునెడఁ
గాంచనరత్ననిబద్ధమైన యా
గందుక మొక్కనూతఁ బడఁ
గాంచి తదుద్ధరణం బొనర్చె ద్రో
ణుం డను విప్రముఖ్యుఁడు ధ
నుష్కలితోరుపృషత్కపంక్తులన్. 123

ఆ. వేదశాస్త్రముఖ్యవిద్యాన్వితుని ధను
ర్వేదవిదుని ద్రోణు నాదరించి
భీష్ముఁ డాత్మపౌత్త్రబృందంబునకు నెల్ల
కార్ముకాదివిద్యఁ గఱపఁ బనిచె. 124

చ. అతఁడును రాజసూనులకు
నందఱకున్ వివిధాస్త్రశస్త్రసం
తతు లుపదేశ మిచ్చి ప్రథ
నప్రతిబాధ్యులఁ జేసి యంత ను
ద్ధతబల*వంతుఁ డైనద్రుప
దక్షితిపాలకుఁ బట్టి తేర నం

---

*మత్తు — పాఠాం.

చితగతిఁ బంచె వీరభట
సింధురసైంధవబంధుకోటితోఁ. 125

తే. తొల్లి తను నవమానించె ద్రుపదుఁ డనుచుఁ
బగ మనంబున నిడి వానిఁ బట్టి తేర
గురుఁడు పనిచినఁ బాండవకురుకుమారు
లందఱుఁ దదాజ్ఞఁ దలమోచి యరిగి రంత. 126

వ. ద్రుపదభూనాథురాజధానియైన కాంపిల్యనగరంబునకుం జని యతనితోఁ బవరం బొనర్చి కర్ణసహితంబుగాఁ బరాజితులై మరల నరుగుదెంచి రంత నర్జునుం డొక్క-రుండును ద్రుపదుం బట్టి తెచ్చుటకుం బ్రతిజ్ఞచేసి చని వానితో మహాయుద్ధంబుచేసి యోడించి పెడకేలు గట్టి గురునకు దక్షిణగా నిచ్చిన. 127

సీ. గురుఁడును ద్రుపదుఁ గన్గొని యుల్లసములాడి
విడిచిన నప్పు డప్పుడమిఱేఁడు
కడు లజ్జితుండయి కాననంబున కేఁగి
యచట దుష్కరతపం బాచరింప
హరుఁడు ప్రసన్నుఁడై యడుగుము వర మన్నఁ
గుంభసంభవు గెల్చు కొమరు నొకని
నర్జునునకుఁ బత్ని యగుపుత్త్రి నొక్క-తె
నడిగి తద్వరమున ననలకుండ

మున జనించు ధృష్టద్యుమ్నుఁ డనుతనూజుఁ
గృష్ణ యనుకన్యఁ గాంచి పహృష్టచిత్తుఁ
డయ్యె నయ్యింద్రతనయు బాహాపరాక్రి
మంబుఁ గొనియాడి రఖిలజనంబు లుర్వి. 128

చ. కరిపురవాసు లందఱును
కర్ణసుయోధనముఖ్యులం దిర
స్కరణ మొనర్చి యర్జునుని
సాధితసద్గురుకార్యశౌర్యధీ
గరిమ నుతింపఁ జొచ్చిరి ని
కామముదన్వితచిత్తవృత్తులై
కెరలిన వీఁడు నన్నయిన
గెల్చు నటంచుఁ దలంచె ద్రోణుఁడున్.

క. సురసరిదాత్మజుఁ డప్పు డ
న్నరునిభుజాబలమునకు మనంబునఁ దగ న
చ్చెరు వంది నాదుపిమ్మట
నరిసూదనుఁ డితఁడె యనుచు నభినందించెన్. 130

ఉ. ఈవిధి నింద్రసూను నుతి
యింపఁగఁ గర్ణసుయోధనాదియో
ధావళి సిబ్బితి న్నొగిలి
యాతెఱఁగుల్ ధృతరాష్ట్రితోడ న

త్వావిలచిత్తులై తెలుప
నాతఁడు పుత్త్రమతానువర్తియై
భావమునం దలంకి యట
పాండుతనూజులఁ జీఱి యిట్లనున్. 131

ఆ. భూరితేజులార వారణావతపుర
వరమునకును మీర లరుగుఁ డదియు
నఖిలవైభవాఢ్య మై సస్యసంపూర్ణ
మగుచు ధర్మకృజ్జనాప్తి నలరు. 132

మత్త. వారణావతపట్టణంబు నివాసయోగ్యము మీకు నో
ధీరవిక్రములార మీర లతిత్వరం జని యందు నిం
పారఁ దద్వరరాజ్యపాలనమాచరింపుఁ డనంగ న
వ్వీరు లప్పురి కేఁగి రక్కురువీరవర్యునియానతిన్. 133

సీ. అపుడు సుయోధనుం డతికలుషాత్ముఁ డై
సౌబలకర్ణదుశ్శాసనాది
మంత్రిదుర్మంత్రనిమంత్రణ వారణా
వతపట్టణమ్మున జతుగృహాములు
రచియింపఁ బనిచె నారాజన్యు లయ్యిండ్ల
నేమఱియున్న దహింపఁదలఁచి
యంత నప్పాండవు లాలక్కయిండ్లలో
నధివసింపఁగ విదురానుమతిని

ఖనకుఁ డొక్కఁడు ధర్మజుకడకు *వచ్చి
క్రొధకీలితుఁ డైన దుర్యోధనుండు
సేయుదుర్మంత్ర మంతయుఁ జెప్పి వారు
వెలువడఁగ నొక్కబిలము గావించె నచట. 134

వ. కృష్ణాంగారకచతుర్దశినాఁటి నడురేయిఁ దద్బిలద్వారం
బున జననీసహితులైన పాండవుల వెలువరించి ఖనకుం
డరిగెఁ దదనంతరంబ యాలాక్షాగారంబున వారలు
నిద్రించియున్న వార లని తలంచి. 135

చ. తొడరి సుయోధనప్రహిత
దూతజనంబులు తద్గృహంబు లు
బ్బడర దహించి రట్టితెఱఁ
గారసి పౌరులు సంభ్రమించి య
జ్జడమతు లైన సూతసుత
సౌబలకౌరవనాథముఖ్యులం
గడుకొని నిందసేయుచు ని
కామశుగార్తిఁ గలంగి రయ్యెడన్. 136

ఆ. అయుతదంతిసత్త్వుఁ డనిలతనూజుఁడు
నడువలేక నిదుర జడత నొందు
సోదరులను దల్లి నాదట మోచుక
యరిగెఁ జీకటనక యతిరయమున. 137

* నరిగి—పాఠాం.

చ. అనిలసుతుండు గొండుక దు
　　　　ష్టానిపినంబున భీతభీతుఁడై
యనిలజవంబునన్ శ్రమము
　　　　నాఁకలి దప్పియుఁ జెంద కేఁగెఁ దాఁ
జనునెడ నూరువేగహతి
　　　　సాలలతావళి మ్రొగ్గి డిగ్గనం
బొనుఁగువడం బదాహతుల
　　　　బొందునఁ బ్రస్తరపంక్తి నుగ్గుగన్. 138

తే. ఇట్లు యామద్వయంబున నిరువదేను
యోజనంబులు గడచి సూర్యోదయావ
సరమునం దొకవటతరుచ్ఛాయ డించె
నన్నదమ్ములఁ దల్లి నయ్యనిలజుండు. 139

ఉ. అంత హిడింబ నాఁగ నొక
　　　　యాసురకామిని యేఁగుదెంచి దు
ర్దాంతబలాఢ్యు భీము నవ
　　　　తామరసాయతచారులోచనుం
గంతుమనోహరాంగుఁ గని
　　　　కాంతివకుంతనిపీడితాంగియై
చింతఁ గలంగి యాయనకుఁ
　　　　జేతులు మోడ్చుచు నల్ల నిట్లనున్. 140

సీ. అనఘ యివ్వని హిడింబాసురుం డనునొక్క
యసుర గలండు నాయగ్రజుండు
భక్షణార్థము మిమ్ముఁ బట్టి తెచ్చుటకు న
న్ననిచిన నిచటికి నరుగుదెంచి
నవయౌవనాంగుఁ గందర్పప్రతీకాశ
లావణ్యగణ్యవిలాసకలితు
నినుఁ గాంచి మోహించి నిలిచితి నాదుప్రా
ణంబులు నీయధీనములు చేసి

కావున మనోజబాధితఁ గావు నన్ను
నిప్పు డాక్రూరదానవు నేపడంచి
కాననస్థలి నిష్కంటకప్రసిద్ధిఁ
దనరఁ జేయుము నీకు భద్రంబు లొదవు. 141

వ. అని పల్కునెడ. 142

ఉత్సా. అనుజ రాక మసలె ననుచు నసుర గినిసి దాని న
మ్మనుజవరుల నొక్కపెట్ట మన్నిగొనఁగఁ జేర న
య్యనిలసుతుఁడు వానిఁ దాఁకి యతులముష్టిహతుల న
ద్దనుజుతోడఁ బోరుసల్పె ధైర్యశౌర్యశాలియై. 143

వ. ఇట్లు కొండొకదడవు ఘోరయుద్ధంబుచేసి. 144

ఆ. అంత ముద్గరాభిహతి దధికుంభంబు
వగుల నడఁచులీలఁ బవనపుత్త్రుఁ

డశనికల్పముష్టిహతి హిడింబాసురు
* మస్తకంబు వ్రచ్చి మడిపె నపుడు. 145

క. విజయం బీగతిఁ గైకొని
విజయాగ్రజుఁ డగ్రజనకు వినతుం డగుచున్
నిజజననియాజ్ఞచే నా
రజనిచరాంగన వరించి రతిఁ గరఁగించెన్. 146

వ. అప్పు డదియును. 147

మ. అచలప్రాంశువినీలవిగ్రహుని శ
స్త్రాస్త్రౌఘనిష్ణాతుఁ గా
మచరుం బంక్తిశిరోధిసన్నిభు మహా
మాయున్ బలోదగ్రు రా
త్రిచరాగ్రేసరు వజ్రకర్కశతనున్
ధీరున్ గభీరున్ ఘటో
త్కచుఁ డన్ పుత్త్రునిఁ గాంచె భీమువలనన్
ద్రాఘిష్ఠబాహార్గళున్. 148

వ. అంత. 149

చ. జతుగృహము ల్దహించి విల
సద్గతి దూతలు వోయి తెల్ప దు
ర్మతి యగు కౌరవప్రభుఁ డ
మాత్యులు దానును సంతసించెఁ బ్ర

---

* మస్తకం బగల్చి—పాఠాం.

స్తుతమతు లైన పాండునృప
సూనులసేమము విన్కిఁ జేసి స
న్మతి విదురుండు సంతసిలి
మ్మహాత్ము మదిం దదుదంత మంతయున్. 150

సీ. అంత వేదవ్యాసుననుశాసనమునఁ బృ
థాత్మజు ల్విప్రవేషాఢ్యు లగుచు
రహి నేకచక్రపురముఁ జేరి యందొక
భూవిబుధాలయంబున వసించి
వేదము ల్చదువుచు విప్రగేహంబుల
భిక్షము ల్దేర నాపృథయు నందు
సగము భీమున కిడి సగము దా రేవురు
భుజియించుచుండ నప్పౌరజనములు
భసితసంఛన్నపావకప్రతిము లైన
వారిఁ గన్గొని ధాత్రీశాకారధారణ
చతురమతు లైనదేవాంశసంభవు లని
తలఁచి పరమాన్నభిక్షలఁ దనిపి రెల్లమి. 151

ఆ. అట్లు భీమసేనుఁ డందఱు దెచ్చిన
సరసభుక్తరాశి సాము దినియు
నుండుఁ దృప్తినొంద కుపవసించినగతిఁ
దుందిలుండు గాన దోసఁగు నొంది. 152

సీ. అయ్యగ్రహారంబునందు బకాభిఖ్యుఁ
డసుర యజస్రంబు నవనిసురుల
దినము నిల్వరుస నొక్కనిఁ దిను నవ్వార్త
విని పాండవులు వానిఁ దునుముననువు
మది విచారించి యొక్కదినంబునందు ని
జావాసదుండైన యవనిసురున
కాబకారాధనం బావశ్యకంబైన
యగ్రజానుజ్ఞచే ననిలసుతుఁడు
విప్రపుత్త్రుని మరలించి వివిధభక్ష్య
భోజ్యములు మెక్కి యన్నసంపూర్ణమైన
శకట మారోహణముచేసి చనియె దనుజుఁ
గెడపి భూసురసమితి రక్షింపఁబూని. 153

వ. ఇట్లేలామరీచిరామఠసంస్కృతవ్యంజనాన్వితంబును భక్ష్య
పూర్ణంబును నైన యన్నశకటం బెక్కి చని బకాసుర
స్థానంబు చేరి యయ్యన్నంబు భక్షించుచుండె నాసమ
యంబున. 154

తే. రక్కసుఁడు భీమసేనుతెఱంగుఁ గాంచి
దండతాడితభోగిచందమునఁ గనలి
దండిహరివాయువులలో నొకండు గాని
యితఁడు మనుజుండు గాఁ డని యిచ్చ నెంచి. 155

చ. అడరెడురోషభీషణత
నక్షుల నిప్పుక లుప్పతిల్ల నె
క్కుడు వెసఁ గాలఁ దాఁచుటయుఁ
గొంకక రక్కసుదిక్కుఁ జూడ క
వ్వడముడి యిక్షుఖండము ల
వారణ మెక్కుడు వారణేంద్రుకై
వడి మెసవెం దదన్నము ల
వంబును జిక్కక యుండ మెండుగన్. 156

ఉ. ఈవిధి నిష్టమొప్ప భుజి
యించి మహాజవసత్త్వశాలియై
పావని వానిఁ దాఁకి దృఢ
పార్ష్ణిహతిన్ వెసనొంచె నంత న
ద్దేవవిరోధియుం దిరిగి
దీకొనియెం దగ నిట్టు లిద్దఱున్
భూవర! తుల్యవిక్రమతఁ
బోరొనరించిరి భీమవైఖరిన్. 157

వ. ఇత్తెఱంగునం గొంతదడవు మల్లయుద్ధంబు సేసి. 158

మ. వృకతుండుం డతిరోషదీప్తుఁ డయి దో
ర్వీర్యం బవార్యంబుగా
బకునిం గిటణఁగించి గెల్పుగొని వి
ప్రస్తుత్యచారిత్రుఁడై

యకలంకస్థిరకీర్తిశాలికి నజా
తారాతికిన్ మ్రొక్కి యం
బకు సమ్మోద మొనర్చి తమ్ములను సం
భావించె నెమ్మిం దగన్. 159

ఆ. ఏకచక్రనగరి నీగతి ద్విజులకు
హితముఁ గూర్చి వార లెలమి నుండి
రంత ద్రుపదనృపతి యాత్మజాతకు స్వయం
వరము సాటఁ బంచె నరవరేణ్య. 160

తే. అమ్మహోత్సవమునకు రాజ్యమునఁ గల్గు
నరవరేణ్యులు కాంపిలీనగరమునకుఁ
జనిరి చతురంగవాహినీసహితు లగుచుఁ
దరుణి వరియించునాసచేఁ దత్క్షణమున. 161

సీ. కౌంతేయు లేకచక్రాపురావనిసుర
సహితులై విప్రవేషములతోడ
నన్నార్థు లగుగతి నరుగుచు మార్గమ
ధ్యమున నంగారపర్ణాభిధాను
గంధర్వు నిర్జించి కాంపిలీనగరంబు
చేరి యందొకకుంభకారసదన
మున వసియించి రయ్యనఘులలోన బీ
భత్సునిఁ గాంచి యాబ్రాహ్మణుండు

మఘవసన్నిభుఁ డీతఁ డీమత్స్యయంత్ర
భేదనం బొనరించి యీపృథునితంబ
బింబఁ బాంచాలనృపకన్యఁ బెండ్లియాడు
ననుచుఁ బలికిరి తమలోన సార్యజనులు. 162

ఆ. అపుడు ద్రుపదనృపతి యంబరతలమున
యంత్రమత్స్య మొకటి యనువుపఱిచి
తాళతరుసమానధనువును శరములుఁ
జూపి నిఖిలరాజసుతులఁ జూచి. 163

సీ. ఈవిల్లుమోపెట్టి యెవ్వఁడేనియు నేను
మార్గణంబుల యంత్రమత్స్యలక్ష్య
భేదనం బొనరించుఁ జేర్మి నాతండె నా
కన్యకు వరుఁ డని కడఁగి పలుక
నృపతు లాకాంతఁ బరిగ్రహింపఁగఁ బూని
యావిల్లుమోపెట్ట నలసులైన
నంత నర్జునుఁ డొకయంబకంబున మత్స్య
యంత్రంబు భేదించి యాశుభాంగిఁ
గొనియెఁ దదనంతరమ కర్ణకురుపతాల్య
ముఖ్యనృపు లోర్వఁజాలక మోసి ఘోర
భీమవిజయులు తద్వీరబృందములఁ బ
రాజితులఁ జేసి రుగ్రతరాజిలోన. 164

ఉ. ఆవిధి గెల్చి యొక్కఫల
మబ్బె నటంచు నరుండు వెల్వ మీ
రేవురుఁ బంచికొండని య
హీనదయామతిఁ బల్కె యంత రా
జీవదళాక్షిఁ గృష్ణఁ గని
చిత్తమునం గడు విన్ననై పృథా
దేవి దలంకె భీముని యు
ధిష్ఠిరునిం గవలం దలంచుచున్. 165

ఉత్సా. భీమబలులు పాండుసుతులు భిక్ష లెత్తి తేర సా
శ్రీమనోజ్ఞవేషఁ గృష్ణఁ జీఱి కుంతి యిందులో
సామ భీమున కిడి కడమసగము నాలుపాళ్ళుగా
నోమి సేయు మనుచుఁ బల్కె నున్నయార్వరుం దినన్. 166

క. ఆగుణవతియును నట్లు వి
భాగము లొనరించి యిడఁగఁ బవనసుతుం డి
చ్ఛాగతి భుజియించియుఁ దా
నోగిరమున కాససేయుచుండు బుభుక్షన్. 167

ఉ. వీరలు రాజనందనులొ
విప్రులొ సత్వరలీల నేఁగి నీ
వారసి రమ్మటంచు ద్రుప
దావనిభర్త తనూజుఁ బంప న

వీరవరుండు పాండవుల
వృత్తము మాటుననుండి కాంచి యీ
ధీరులు భూరివిక్రములు
దేవసమాను లటంచు నెంచుచున్. 168

శా. అన్యవ్యూహాభిదానుచింతనము వా
హార్గోహాణోహావిధుల్
జన్యోపాయము నస్త్రశస్త్రనియతుల్
జానొందఁ గాంతేయు ల
న్యోన్యంబు న్వచియింపఁ బొంచివిని తా
నయ్యామినిన్ వీరు రా
జన్యుల్ భూసురవేషధారు లని ధృ
ష్టద్యుమ్నుఁ డెంచెన్ మదిన్. 169

వ. మీవేషంబుల విప్రత్వంబును భాషావిశేషంబుల రాజ
త్వంబును దోఁచుచున్నయది యిట్టియమానుషకర్మకర
ణంబు విప్రజాతికిం గలుగునె ధైర్యగాంభీర్యాదిగుణం
బులకతన క్షత్రియు లగుట సిద్ధంబు మీర లెవ్వ రని
యడిగినఁ బాంచాలనందనునకు ధర్మనందనుం డిట్లనియె.170

ఆ. ఏను ధర్మజుండ నీతండు భీముండు
వాఁడు విజయుఁ డల్లవారు గవలు
వినుము జ్ఞాతిజనులు వేధింప విప్రరూ
పమున వెడలి వచ్చితిమి రయమున. 171

బిపుడు పవిత్రమయ్యెఁ బర
మేశ్వర నీపదధూళిచే నటంచు నా
ద్రుపదసుతాహితల్లాధిపుఁ డే
దుర్గాని పూజ యొనర్చె వేడుకన్. 176

శా. విద్వద్వందితుఁ డంబుదాసితమహా
వేషుండు గృష్ణాజినా
ఛద్వాసుండు సమస్త వేదపటలీ
శాస్త్రార్థసంధారణా
చిద్విద్యావిభవుండు పింగళజటా
శ్రీభాసురాంసుండు కృ
ష్ణద్వైపాయనుఁ డాపృథాత్మజులఁ గా
న న్వచ్చె నచ్చోటికిన్. 177

శా. పారాశర్యమహామునిన్ ద్రుపదభూ
పాలుండు వీక్షించి స
త్కారం బింపుగఁ జేసి నీదుపదప
ద్మశ్రీపరాగాప్తిఁ జె
న్నారం బావనమయ్యె మద్గృహము ధ
న్యం బయ్యె మద్వంశముల్
నీరాకన్ మునివర్య యంచుఁ బొగడె
న్నిర్ణిద్రహర్షోన్నతిన్. 178

తే. అప్పుడు ద్రుపదునిఁ గన్గొని యమ్మహాముని
నింద్రుఁ డీపాండవేయుల కేవురకును
బెండ్లిసేయుము నీపుత్త్రిఁ బేర్మి ననిన
నమ్మహీపాలకుఁడు సంశయాత్ముఁ డగుచు. 179

తే. అచ్చెరువు నొంది యిట్లనె నతనితోడ
ననఘ మీయానతికిని మాఱాడ వెఱతుఁ
గాని యొక్కనెలంతకుఁ గాంతు లేవు
రగుట యేయుగములనైన నవనిఁ గలదె. 180

వ. అనిన నంతఁ గృష్ణుండు ద్రుపదున కిట్లనియె. 181

ఉ. మాతృమహోపదేశగరి
మన్నృప యీనృపసూను లేవురున్
నీతనుజాతఁ బెండ్లియయి
నెమ్మిఁ బొసంగిన నెగ్గు గాదు ము
న్నీతరళాయతాక్షి పతు
లేవురు గల్గఁ దపంబు సల్పఁగా
నీతఁడే దత్తపంబు ఫలి
యించె వివాహ మొనర్పు మర్మిలిన్. 182

వ. అని యిట్లు. 183

క. కృష్ణద్వైపాయనుఁడుం
గృష్ణుండును ననుమతింపఁ గృతి ద్రుపదుం డా

కృష్ణమృగశాబలోచనఁ
గృష్ణ నొసఁగెఁ బాండవులకుఁ గృప చెలువొందన్. 184

ఉ. ఈవిధి ధర్మజప్రముఖు
లేవురు సాత్యవతేయునాజ్ఞచే
ద్రోవదిఁ బెండ్లియై ద్రుపదు
ప్రోల వసింపఁగ నత్తెఱంగు చా
రావళి దెల్పఁగా విని దు
శాత్మకుఁ డైన సుయోధనుండు చిం
తావిలమానసుం డయి స
భాంతరసంస్థితుఁడై రయంబునన్. 185

క. ద్రోణకృపభీష్మవిదుర
ద్రౌణిశకునికర్ణసోమదత్తశలాద్య
క్షీణప్రాజ్ఞామాత్య
శ్రేణిం గని పల్కెఁ గ్రౌర్యశీలితమతియై. 186

తే. వింటిరే పాండవులు విప్రవేషధారు
లగుచు ద్రౌపదిఁ బెండ్లాడి రనఁగ వింటి
వారిఁ గెల్చునుపాయంబు మీర లర్థి
మద్ధితార్థులై తెలుపుఁడు మసల కిపుడు. 187

వ. అనిన శాంతనవుం డిట్లనియె. 188

క. కృతపుణ్యులఁ బాండవులం
గృతకమతి న్నీవు సేయుకీడు దవులునే

కృతమతులు యతోధర్మ
స్తతోజయ యనంగ వినవె ధరణీనాథా. 189

ఉ. ఎచ్చటఁ బాండవాత్మజు ల
హీనగతిన్ వసియింతు రింపుగా
నచ్చట వర్షము ల్గురియు
నచ్చట భూరుహము ల్ఫలించుఁ దా
నచ్చట భూమి సస్యవతి
యై కడు సొంపగు ధేనుసంఘముల్
నిచ్చలు నచ్చటం బిదుకు
నిర్మలదుగ్ధము లధ్యయస్థితిన్. 190

తే. వితతధనధాన్యసంపద విఱ్ఱవీఁగి
ప్రజలు ధర్మాభినిరతులై బ్రతుకుఁ గాంతు
రఖిలవిప్రులు వేదశాస్త్రానురక్తి
నుండుదురు వారు వసియించునుర్వియందు. 191

సీ. దివిజసన్నిభులు కౌంతేయులు మును నీవు
సేయుకృత్యంబులఁ జిక్కువడిరె
కాంపిలీనగరిలోఁ గలన రుద్రునిగతి
గెలువఁడే నృపతులఁ గ్రీడి యొకఁడ
యతనిశౌర్యంబు నీ కగపడినదియె యి
ట్లత్యంతబాహాబలాఢ్యులైన

యమ్మహామఖములకు హరి మాతులేయుండు
సతతంబు భద్రము ల్సంఘటించుఁ
దత్సహాయుంబుకలిమి గంధవహాదీప్త
హుతవహోగ్రప్రభామహోభ్యుదయ తేజు
లైరి పాంచాలపతియుఁ గన్యాప్రదాత
యగుట నుజ్జ్వలగతిఁ దత్సహాయుఁ డయ్యె. 192

వ. మఱియును. 193

మ. నరనారాయణు లాదిమాను లరవిం
దపోద్భవప్రార్థనన్
ధరణీభారము వాపఁ బుట్టిరి నితాం
తస్థేమసంశోభితుల్
నరుఁ డప్పార్థుఁడు నందనందనుఁడు నా
నారాయణుం డమ్మహా
పురుషుల్ సౌహృదవృత్తి వర్తిలుదు రిం
పు ల్నింపి యన్యోన్యమున్. 194

ఆ. విను నజాతశత్రుఁ డనఘుఁడు ధర్మజుఁ
డతని కహితవీరు లవనిఁ గల్గ
రట్లు గల్గిరేని యభివృద్ధి నొందరు
వానిమహిమ యెన్న వశమె చెపుమ. 195

ఉ. భీముఁడు భీముఁ డాజుల గ
భీరపరాక్రముఁ డర్జునుండు సం

గ్రామవిశారదుం డహిత
గర్వితమాస్త్రఘనుండు చాపవి
ద్యామహనీయుఁ డద్రినిభ
ధైర్యుఁడు మాద్రిసుతు ల్దలంపఁ దా
నామహితాత్మల న్మనుపు
నచ్యుతుఁ డర్మిలి నెల్లవేళలన్. 196

చ. హరి పరమేశ్వరుండు సఖుఁ
డై నిరతంబును బ్రోవ వైభవ
స్ఫురణము గన్న పాండునృప
సూనుల కాపద గల్గనేర్చునే
కురుకుల మింతయున్ మునుపు
గోరితివేనియు వారిఁ దెచ్చి సు
స్థిరతఁ బాసంగి యుండు మిటు
పేయక తక్కినఁ గీడగుం దుదన్. 197

వ. అని పల్కిన విని యుధరిపడి కర్ణుం డిట్లనియె. 198

ఆ. భీష్మ నీవు ధర్మబృందంబు లెఱుఁగుదు
గాని మొఱఁగ విత్తరకార్యగతులు
వృద్ధ వగుట నీకు విధి ధర్మములు దెల్పు
వేళ గాని యుద్ధకాల మగునె. 199

క. నీయుద్ధనైపుణియును బా
హాయతశక్తియును గాన నయ్యె నిప్పుడు కౌం

తేయులకు వెఱచితివి నీ
కాయుర్వృద్ధి యగు నింటి కరుగుము వేగన్. 200

చ. వెఱచినవారిమాటలు వి
వేకధురీణులు విందు రెట్లు ము
న్నెఱుఁగమె పాండునందనులఁ
గృష్ణుఁడు న్ద్రుపదుండుఁ దోడుగా
నెఱిఁ జనుదెంచి రేనియును
నే నొకకోలన వారినెల్ల నే
ర్తెఱ నుఱుమాడి వైచెదఁ గ
డిందిమగంటిమి యుల్లసిల్లఁగన్. 201

వ. అనిన యప్పలుకులకుం గనలి కృపాచార్యుం డిట్లనియె. 202

తే. కర్ణ నీ విట్లు వల్కెదె గంగపట్టి
నతనికిని నీకు గిరిసర్షపాంతరంబు
ద్రుపదుఁ బట్టంగ నేఁగిన యపుడు నీదు
శౌర్య మేమూల కరిగె నిజంబు సెప్పుమ. 203

వ. నరపాలపరిషన్మధ్యంబునం బెద్దలం బరిభవింప వలంతివి
గాని సంగ్రామరంగంబునఁ బలాయితుండవు గాక ధనుః
కౌశలంబు మెఱసి నిలువంగలిగితివే యని పలికినం
గ్రోధించి దందశూకంబుగతి రోషించి కానీనుం డిట్లనియె.

ఆ. భూమిసురుఁడ వీ వపూపప్రియుండవు
కలదె సభల నీకుఁ గార్య మొకటి

కోరు ఖడ్గధారఁ గువలయాధీశ్వరుఁ
డాజ్యధారఁ గోరు నవనిసురుఁడు. 205

మత్త. బాలు బాలుఁడు వృద్ధు వృద్ధునిఁ బ్రస్తుతించుజగంబునన్
జాల వృద్ధుఁడ వౌట నీగతి సంస్తుతించితి భీష్మ నీ
బాలిశత్వము దెల్లమయ్యెఁ గృపా నృపాలసభాస్థలిం
జేరి దేల తలంగు నీకిది పిండివంటలరాశియే. 206

క. అని పలుకుసూతసూతునిఁ
గనుఁగొని దండాహతాహి కైవడి నై ది
గ్గన లేచి ద్రౌణి యందఱు
విన నాతనిఁ బల్కెఁ గోపవివశుం డగుచున్. 207

ఆ. వృద్ధసేవ సల్పువిధమును బ్రాజ్ఞత
లేదు నీకు నొక్కలేశ మైన
నోరి! కురునృపాలు ద్వారంబునందుఁ గా
లేయకంబురీతిఁ గూయు దిట్లు. 208

వ. అని పట్టెం బొఱవెటికి రాధేయుని వ్రేయగమకించిన
దుర్యోధనుండు లేచి కృతాంజలియై దేవవ్రతకుంభసంభ
వాశ్వత్థామకృపాదులకుం బ్రియంబుఁ జెప్పి యాకలహం
బు మాన్చె నంత విదురుండు ధృతరాష్ట్రున కిట్లనియె. 209

ఉ. నీతివిదుండు ధీరుఁ డవి
నింద్యచరిత్రుఁడు వృద్ధసేవి ప్రి

ఖ్యాతబలుండు దేవసతి
దాత్మజుఁ డాయనబుద్ధి విన్కి మే
ల్తితజి నీకుఁ బుత్త్రులకు
నెంతయు సౌఖ్యముఁ జెందుఁ గావ నీ
ధాత్రిసుతనూజు లైన యల
పాండవులన్ దయఁ దెచ్చు టొప్పగున్.

ఉ. నీతివిదూరుఁ డుద్ధతుఁడు
నింద్యచరిత్రుఁడు వృద్ధదూషకుం
డాత్మతరోపదూషితుఁ డ
హమ్మతిమంతుఁడు నైనవాఁడు దా
మాతులపుత్త్రుఁ డైన గరి
మన్ సభఁ గర్ణుఁడు గాఁడు ధాత్రిణీ
నేత తదీయనీతి విని
నెవ్వగలం బొగులున్ ధరాధిపా. 211

క. దండిమనము సింగంబులు
నొండొరులం గలసి బ్రతుకనొప్పున పొందుం
బాండవులుఁ గలయ మీలో
నొండొరులకుఁ దేజ మొసఁగు నుర్వీనాథా. 212

వ. అని బోధించిన సాంబకేయుఁడు మహా
హ్లాదంబునుం జెందె శం

తనుసూనుండును నీవు మాకు శుభసం
భావ్యల్గదా మీరు చె
ప్పినచందంబునఁ జేయువాఁడ నని సం
ప్రీతాత్ముఁ గావించి యా
ఘనునిం బంచె నపారవిక్రములవ
క్కౌంతేయులం జేరఁగన్. 213

చ. పనిచిన నయ్యశోధనుఁడు
పాండుకుమారులపాలి కేఁగి య
ర్హనియతిఁ బూజ నొంది ధృత
రాష్ట్రునిదేశ మెఱుంగఁ జెప్పి య
య్యనఘుల దేవకీసుతస
మన్వితులన్ ద్రుపదక్షితీశ్వరుం
డనుమతిసేయఁ దోడుకొని
హస్తిపురంబున కేఁగుదెంచినన్. 214

ఉ. దుందుభికాహళప్రముఖ
తూర్యనినాదము లొక్కపెట్ట మి
న్నందిి సమస్తభూధరగు
హాకుహరావళులం బ్రతిధ్వనుల్
గ్రిందుకొనన్ మతంగజతు
రంగ*శతాంగభటాళి గొల్వ సం

* భటావళి గొల్వవచ్చి—పాఠాం.

క్రిందస వైభవంబునఁ బు
రంబు ప్రవేశ మొనర్చి రానృపుల్. 215

ఉ. ధీయుతు లత్యుదారులు యు
ధిష్ఠిరముఖ్యులు కుంభజన్మగాం
గేయకృపాంబికేయుల క
కృత్రిమభక్తి నమస్కరించి రా
ధేయసుయోధనాదుల న
తిప్రమదంబున గౌరవించి తా
రాయెడ నుండి రార్యనిచ
యం బనుకంప బహూకరింపఁగన్. 216

క. ఈతెఱఁగున వారలు కం
జాతాక్షసమేతు లగుచు సభనుండు తఱిన్
నీతివిదుఁడు విదురుఁడు ప్ర
ఖ్యాతఘనితఁ బలికె నంబికాసుతుతోడన్. 217

సీ. నీతమ్ముఁ డగుపాండునృపసుతుల్ సత్యప్ర
తిజ్ఞులు నీకు విధేయు లుర్వి
బాధ్యజ్ఞులు దేశకాలజ్ఞులు ధర్మజ్ఞ
లతులపరాక్రము లార్యహితులు
నగుట దజ్జనకాంశ మగురాజ్య మొసఁగి వా
రలఁ గూడి మనుము నిర్వ్యాజకలన

నిది భీష్మగురుకృపకర్ణప్రముఖ్యులకు స
మ్మతమును ధర్మక్రమంబుఁ దలఁప
గర్ణ రఘుంఝూపరిభంజనకలితమై సు
యోధనానల మీాయన్వయోరువిపిన
మంతయు దహించుఁ గావున నయ్యరున్నత
బుద్ధి వినక కౌంతేయులఁ బ్రోవు మనఘ. 218

క. కావునఁ గుంతీసుతులకు
నీ విందప్రస్థనగర మిమ్ము సుఖేచ్ఛన్
భూవర తనయాన్వితుఁడ
వై వెలయుము కీర్తిశోభివై విశ్వమునన్. 219

చ. అని విదురుండు దెల్పుటయు
నాధృతరాష్ట్రుఁడు గుంభజన్మశాం
తనవకృపాదిసజ్జనవి
తానము లుల్లసిలంగఁ బాండునం
దనులకు నర్ధరాజ్యము ము
దంబున నిచ్చె ననంతరంబ య
య్యనఘు లశేషబాంధవస
మన్వితులై చని రార్యసమ్మతిన్. 220

క. ఇంద్రవిభవమున నీగతి
నింద్రప్రస్థంబు చేర నేఁగఁగ నదియున్

రుంద్రిమృగాకీర్ణంబై
సాంద్రిలతాగుల్మసాలసంవృత మగుటన్. 221

వ. కనుంగొని ధర్మనందనుండు. 222

మ. ధృతరాష్ట్రిం డతికోపదూషితుండు ధా
త్రీభాగదానోపధి
స్థితి నీకానన మిచ్చె జ్ఞాతిజను లి
స్సీ జ్ఞాతిసద్వైభవో
న్నతి సైరింపఁగ నోపువారె పలుకుల్
నవ్యామృతాసారముల్
మతి దీప్తాగ్నియుపో సగోత్రులకుఁ ద
న్మాహాత్మ్యము లెంత లే. 223

ఆ. ఇమ్మహోగ్రవిపిన మెట్లు పురంబుగాఁ
జేయువాఁడ ననుచుఁ జింతఁ గలఁగి
యంబుజాయతాక్షు నడిగిన నమ్మహా
పురుషుఁ డనియె ధర్మపుత్త్రితోడ. 224

క. నను నెఱిఁగి పూజసల్పిన
యనఘులకున్ వాంఛితార్థకామము లబ్బున్
వినుము నను మించుపాత్రిం
బెనయఁగ వేఱొకఁడు గల్గునే విశ్వమునన్. 225

తే. అనఘ మధ్యాహ్నవేళ సమాగతుం డగు
నతిథి ననుఁ గా నెఱుంగు మీ వతనిఁ బూజ

సేయు ధర్మాత్ముఁ డుజ్జ్వలశ్రీసమృద్ధిఁ
బ్రబలు నతిథిని మించుపాత్రంబు గలదె. 226

తే. విభవముకొలంది నొసఁగక వితతలోభ
కలితుఁ డగు మానవుండు దుర్గతులఁ జెందు
మఱియు నాతండు నూఱుజన్మములదాఁక
నతిదరిద్రితచేఁ గుందు నవనినాథ. 227

తే. కొంచె మైనను ఘనమైనఁ గుతిలపడక
పాత్రభూతున కిచ్చుట పాడి మనుజుఁ
డన్నజలదానకుశలవాక్యములఁ దేల్చి
యాచకులయాస దీర్పంగ నగు నృపాల. 228

క. పాత్రప్రదానమహిమఁ
ధాత్రీశ్వర యల్పమైన దా నధికంబౌఁ
బాత్రంబ నేనె నన్నున
కృత్రిమగతిఁ బూజసేయు మిచ్చెదఁ గోర్కుల్. 229

చ. అనవుడు వన్యమూలకఫ
లాజ్యపయోదధిముఖ్యదివ్యవ
స్తునికర మిచ్చి ధర్మజుఁడు
తోయజనాభునిఁ బూజసేసె న
య్యనఘుఁడు ప్రీతుఁడై యపుడ
యామరవర్ధకిఁ జూచి పాండునం

దనులకు నొక్కపట్టణ ము
దారగతిఁ సృజియింపు మీ వనఁ. 230

క. అపు డాతఁడు నింద్రపు
స్థపురము నిర్మించె శిల్పచాతురిచే నిం
ద్రపురవరలక్ష్మి మిగిలిన
యపరిమితశ్రీసమృద్ధి నలరారంగఁ. 231

ఉ. హాస్తిపురంబు దానిపది
యూఱవపాలునుఁ బోలకున్న ద
వ్యస్తుసమృద్ధిచే నిదియె
స్వర్గపురం బని సర్వభూభుజుల్
పరిస్తుతిచేసి రన్నగరిఁ
బాండునృపాలక ! యంత ద్వారకా
వాస్తునియానఁ గైకొని భ
వత్సుతు లందు వసించి రేపునన్. 232

ఆ. అట్టి లప్పురమున ననుపమవైభవ
కలితు లగుచుఁ దనరి రలఘుమహిమ
ధరణినాథ నీదుతనయుల కీజగ
త్రయి ననాధ్య మెద్ది తలఁచి చూడ. 233

వ. అని తెల్పిన నారదునకుఁ బాండురా జిట్లనియె. 234

ఆ. కర్మదూరులకును ధర్మేతరులకు స్వ
ర్గంబు చొరఁగూరాదు బ్రహ్మపుత్త్ర

ధర్మకర్మరతులకు నిర్మత్సరులకును
దత్ప్రదేశకలన దనరు నండ్రు. 235

సీ. బహుళజన్మార్జితపటుపుణ్యలభ్యమై
యమరినయమరలోకమున నైనఁ
దారతమ్యంబునఁ దనరుభోగంబులు
రాజసూయమహాధ్వరంబు సేసి
యమరేంద్రసింహాసనార్ధభాగస్థితిఁ
దగిరె హరిశ్చంద్రధరణివిభుఁడు
ధనమదాంధుండనై తత్క్రతు వొనరింప
కునికి నిర్జరసభ నున్నవాఁడ
నట్లు గావున మత్సుతుం డైనధర్మ
రాజునొద్దకు నీ వేఁగి రాజసూయ
యాగ మొనరింపఁ బనుపు మీ వతని దాన
శక్రుసరస వసించెద సంయమీంద్ర. 236

క. అని పాండుఁ డనుప నారద
ముని యింద్రప్రస్థనగరమున కరిగి పృథా
తనయాగ్రణిఁ గనుఁగొని యా
యనఘుఁ జనకునినిదేశ మంతయుఁ దెల్పెన్. 237

క. యమనందనుఁ డపు డాసం
యమశోభితు నాజ్ఞ మౌళి నమరిచి మదనా

గముగతి నలరుచు నయ్యా
గము సేయఁగఁ బూని మానిఁ గని యిట్లనియెన్. 238

ఆ. ఒకఁడు సేయుధర్మ మొనరంగ నన్యున
కెట్లు చెందు నన్నుమీంద్రచంద్ర
తలఁప నితరునకును ఫలమిచ్చెనేనియుఁ
గర్త కెట్లు ధర్మగరిమ వెలయు. 239

వ. సర్వజ్ఞుండవు నీవుదక్క నం దక్కినవా రోప రీసంశయంబు
వాపవే యని యడిగిన నత్తనికి నారదుం డిట్లనియె. 240

తే. ధర్మసూక్ష్మంబుఁ దెల్పెద ధర్మరాజ
వినుము తథ్యంబు నీపల్కు వేఱ యొకఁడు
సేయుపుణ్యంబు లితరులఁ జెంద వైనఁ
దనయుఁ డొనరించు సుకృతంబు జనకుఁ జెందు. 241

చ. తనయుఁడు సల్పుసత్క్రియకుఁ
దండ్రియ కర్త యగున్ జగంబునన్
మును పతి భార్యగర్భము స
మున్నతవైఖరిఁ జొచ్చి పుత్త్రుఁడై
జననము నొందుఁ దాసె విల
సద్గతిఁ దండ్రియనూ కుమారుఁడై
పెనుపగు వార లిద్దఱకు
భేదము లేదు తలంచిచూచినన్. 242

తే. దీపమునఁ బుట్టు వేఱొండుదీపమట్లు
జనకువలనఁ దనూజుండు సంభవించు
నట్లు గావున ధర్మాత్ముఁ డైనసుతుఁడు
తండ్రిఁ దరియింపఁగాఁ జేయు ధరణినాథ. 243

క. తనయుం డధర్మరతుఁడై
జనకునిదుర్గతులఁ జేర్చు జనములు సుతులన్
మును పెక్కండ్రం గోరుదు
రనఘా యం దొకఁడు సుకృతి యగునో యనుచున్. 244

క. పాపముసేయరు ప్రాజ్ఞులు
పాప మిహాముత్రవైరి పాపాత్మునితో
నేపొందుఁ జెలిమిచేసిన
యాపురుషుఁడు తత్సమానుఁ డగు నిక్కముగన్. 245

సీ. అఘకర్ముఁ డగువాఁడు యమలోకమున కేఁగి
యందు నారకదుఃఖ మనుభవించి
వెండియు ధరఁ బ్రభవించి తద్వాసన
నెనసి కుందుచు నుండు నెట్టు లనిన
నసిపత్రవనవాసి యగునట్టి మనుజుండు
వికలాంగుఁడై ప్రభవించుఁ జూవె
తప్తతైలకటాహాసుప్తుఁ డౌమర్త్యుండు
రాజయక్ష్మఁ గృశించు రాజతిలక

తోయజనాభునిం బిలువ
దూతజనంబులఁ బంచె నర్మిలిన్. 252

తే. ద్వారవతి కేఁగి వారలు వాసుదేవుఁ
గాంచి ధర్మజుఁ డనిపినకార్యము దెల్ప
నపుడు శిశుపాలుపై దండయాత్ర సేయఁ
బయనమై యున్కి నెన్నుండు బలునిఁ జూచి. 253

క. ఆర్య సుహృత్కార్యము సుర
కార్యంబును నొక్కసారి గదిరెన్ ధీచా
తుర్యమునఁ దెల్పు మిం దే
కార్యము సేయంగ నగు జగద్ధిత మొనరన్. 254

తే. అనిన విని యాప్రలంబదైత్యారి పల్కె
నిపుడు శిశుపాలుఁ డెగటార్చు టిదియ మేలు
ప్రబలతరుఁ డగునభియాతి పైని గలుగ
నిదురవచ్చునె కంటికి నీరజాక్ష. 255

క. హాలహాతి నజాండభాండం
బులు చక్కడఁచెద నరాతిఁ బొడుచుట యరుదే
నిలుపుము సేనలఁ జైద్యుం
బొలియించెద నేన యరిగి పురుషప్రవరా. 256

వ. అని పలికిన. 257

క. అద్ధీరవరుని నడిగిన
పద్ధతిఁ దను నడుగఁ గార్యభాగజ్ఞుండై

బుద్ధిం గీప్పతి కైన యగు
నుద్ధవుఁ డిట్లనియె నయ్యదూద్వహుతోడన్. 258

ఉ. అర్కుఁడు తేజముం జలధి
యంబులు గోరినమాడ్కి విక్రమతో
దర్కమహాఫలజ్ఞుఁడవు
తామరసాయతనేత్ర నీవు మ
త్కర్కశభాషణశ్రవణ
కాంక్ష యొనర్చితె నీదుసన్నిధిం
దర్కకళాప్రవీణుఁ డగు
దైవతమంత్రియుఁ బల్కనేర్చునే. 259

ఉ. ఐనను నాకుఁ బోలినకి
య న్వివరింతు మఖంబు సేయఁగాఁ
బూనిరి పాండునందనులు
భూనుతవైఖరిఁ దత్క్రియానుసం
ధాన మొనర్చువే త్తోకఁడు
దక్షుఁడు గల్గునె నీవుదక్క నీ
మేనమఱంది లార్యజన
మిత్రులు వారలఁ బ్రోచు టొప్పగున్. 260

వ. కౌంతేయులు నీయధీనులు గావున నచ్చటికిం జని తదీయా
ధ్వరకార్యభారంబు వహింపందగు నదియునుం గాక. 261

ఉ. పంకజపత్త్రనేత్రి శిశు
పాలుఁడు నచ్చటి కేఁగుదెంచుఁ గూ
లంకషగర్వదుర్వహాబ
లంబున నిన్నుఁ దిరస్కరించి ని
శ్శంకఁ జెలంగు రాజపరి
షద్గతు నాఖిలచిత్తు మత్తు నా
వంకనె తుంపరాదె సుర
వార ముదారముదగ్ధిఁ దేలఁగన్. 262

క. కావున ధర్మజుపాలికిఁ
బోవుట నీతి యని తోఁచెఁ బాలుపొందఁగ నా
భావంబున నట మీఁదట
దేవరచిత్తంబు సర్వదేవప్రవరా. 263

వ. అని తెల్పిన. 264

క. ఉద్ధవుని మెచ్చి లోకశు
భోద్ధవసంధాత పూరుషోత్తముఁ డయ్యా
గోద్ధరణసిద్ధమతిచే
నద్ధర్మజుపాలి కరిగ సామాత్యుండై. 265

వ. అప్పుడు. 266

ఉత్సా. భ్రాతృసహితుఁ డగుచు ధర్మరాజు వాసుదేవు వి
ఖ్యాతభక్తిఁ బూజసల్పి యాగకరణవాంఛ నా

కీతటిం జనించెఁ దన్మహీయధర్మ మీవు సం
ప్రీతి నిర్వహింపు మనుచుఁ బేర్మి వేఁడె నాయనఘ. 267

వ. కృష్ణదేవుండును విశ్వంభరాభారహరణంబునకు నిదియె
బీజం బని విచారించి యిట్లనియె. 268

ఆ. అనఘ రాజసూయయాగంబు సేయంగఁ
దలఁచితేని విశ్వధాత్రిఁ గలుగు
నవనిపతుల గెల్చి యరిగొనవలయు ని
య్యదియె ధర్మమునకుఁ గుదురు తలఁప. 269

క. మున్నె జరాసంధనృపుఁ
మన్నిగొనఁగవలయు వాఁడు మడియక నృప నీ
జన్నమున హావిర్భాగము
లన్నిర్జరు లంద రతిభయాన్వితు లగుచుఁ. 270

క. అని పల్కి ధర్మనందను
ననుమతిఁ గొని పవననందనార్జునయుతుఁడై
చనియెఁ భూసురవేషం
బున హరి మగధాధినాథుపొంక మడంపన్. 271

క. అద్వారంబున నరిగి గృ
హద్వారముఁ జేరి యమ్మహాత్ములు మువురుఁ
విద్వన్ముద్ర న్నిలిచిన
దద్వారస్థితుఁడు చెప్పె ధరణిపుతోడఁ. 272

సీ. ఆజరాసంధుఁడు ననిశంబు భూసుర
వరులఁ బూజ యొనర్చువాఁడు గాన
నలరి చిత్తంబునఁ దలఁచె నిట్లని వీరి
వాంఛితార్థము లియ్యవలయు నిపుడ
వైశ్వదేవక్రియావసరసమాగతా
తిథివర్గములయాశ దీర్పఁ బాడి
సమయసంప్రాప్తుల విముఖులఁ గావించు
జీవనంబునకంటెఁ జావు మేలు
లలితమాధుర్యధుర్యఫలంబు లొసఁగి
తరువు లైనను బ్రాణులఁ దనుపుచుండు
నది తదీయస్వభావంబ యాగుణంబు
మాదృశుల కెల్ల బోధింప మతము గాదె. 273

వ. అని తలపోయుచుండె ననిన విని శౌనకుండు సూతున
కిట్లనియె. 274

ఆ. అఖిలధర్మవితతి నవనిపై నిలుపంగ
నవతరించినట్టి యంబుజాక్షుఁ
డతిథిపూజ సల్పు నతిథర్మయుతు మగ
ధేశు నేల దునుమ నిచ్ఛయించె. 275

వ. అని యడిగిన సూతుం డిట్లనియె. 276

సీ. పరదారహరణంబు పరవంచనంబును
నిజకులోచితకర్మనిరసనంబు

సాధిష్ఠసద్బృందసంపరిత్యాగంబు
సంతతదుర్జనసంగ్రహంబు
సకలజగజ్జాలసంక్షోభకరణంబు
భూరినిజోదరపూరణంబు
ననిమిత్తహాసనపాపానుచింతనములు
నిర్దయత్వము వృద్ధనిందనంబు
నెవ్వనికి నైజగుణము లాహీనమనుజుఁ
డెట్టిసుకృతంబు సల్పిన నేపడంగు
భస్మవిన్యస్తహవ్యంబుభంగి యగుచుఁ
గరటిభుక్తకపిత్థంబుకరణి యగుచు. 277

వ. జరాసంధుండు జగత్సంతాపకరుండై దుర్వృత్తిం బ్రవర్తించుఁ గావున నద్దేవునికారుణ్యంబునకుఁ బాత్రుండుగాఁ డయ్యె నది యట్లుండె నట్లతం డప్పురుషప్రకాండుల డగ్గఱం జని ప్రాంజలి యై యాతిథేయం బైన యిష్టాన్నం బొసంగి సంతుష్టులం గావించెదం గోనుం డని ప్రార్థించిన వానికిఁ గృష్ణుం డిట్లనియె. 278

మ. సురవిద్వేషివి సర్వభూభుజుల సం
క్షోభింపఁగాఁ జేయు ది
ద్ధరకున్ దుర్భరభారభూతుఁడవు మి
థ్యాదృష్టి వీభావణో

త్కారముల్ నమ్మఁగరాదు మాకుఁ గడు నిం
ద్యం బైన నీయన్న మే
కరణిన్ గ్రాహ్యము నీమనం బిరవు ని
ష్కారుణ్యసంపత్తికిన్. 279

తే. సత్కులీనతయును మృదులలితనంబు
సిరియుఁ గలిగిన దుష్టుండు శిష్టుఁ డగునె
సాధుసజ్జనమానసశల్యతుల్యుఁ
డైనమనుజుండు సాధు వెట్లనఁగఁ బరగు. 280

వ. అనిన విని యాతం డిది దానసమయంబు మీకెద్ది గావ
లసిన నిచ్చెద నడుగుం డనినఁ గృష్ణుండు శక్తి గలదేని
మాతోఁ గయ్యం బొనరింపు మని పలికిన నగి వాఁ
డిట్లనియె. 281

శా. మీర ల్విప్రులు శక్తిహీను లధము
ల్మృష్టాన్నసూపాజ్యముల్
గోరంగాఁ దగుఁ గాక మాదృశులతో
ఘోరాజి చేయ న్మదిం
గోరం జన్నె వసుంధరాధిపులతో
క్షోణీసురు ల్వీరలై
పోరం జీఁకుదురే మనం దలఁచినం
బోండింక మీయింద్లకున్. 282

క. సమరముసేయఁగ నాతో
సము లెందును లేరు మీ రశక్తులు రణరం
గమున న్నిలువ సమర్థులె
యమితబలోదగ్రు నన్ను నాఁగంగలరే. 283

తే. కలహ మొనరించుకోరిక గలిగెనేని
యట్లు కావింతు విప్రవేషాఢ్యు లగుచు
నేఁగుదెంచితి రిందు మీ రెవ్వ రేమి
పనికి నింతయుఁ దెలియంగఁ బలుకవలయు. 284

వ. అనిన వానికిఁ గృష్ణుం డిట్లనియె. 285

ఉ. భీముఁ డితం డితం డహిత
భీముఁడు ఫల్గునుఁ డేను గృష్ణుఁడన్
బ్రేమను రాజసూయ మొన
రింపఁగ దీక్ష వహించె ధర్మజుం
డేము దదాజ్ఞ ని న్గెలువ
నిచ్చటికిం జనుదెంచినార మి
ట్లామఘులీల కెన్నఁ బ్రథ
మాంగము దుర్జనశిక్ష గావునన్. 286

వ. అనిన విని యతండు దండతాడిత భుజంగంబుభంగిఁ
బొంగి యప్పిశంగచేలునిం గనుంగొని. 287

సీ. ఓహో సుయోధనుం డోకయూ రొసంగిన
బ్రతుకుదధర్మాత్మజుపనుపుచేతఁ

జనుదెంచితే నీవు సత్యంబు వలికితి
చనుఁ జను నీకు సజ్జనపతికిని
శమనాత్మజుఁడు నీవు సమరపరాఙ్ముఖు
లెంతయు దుర్బలు లేమి చెప్ప
యుద్ధరంగమున మున్నోడి వెండియుఁ బారెడ
వులఁగూడి నను గెల్వఁ దలఁచితొక్కొ
యహహా నీసత్త్వ మెఱిఁగినయదియె తలఁప
బాలుఁ డబలుండు నరుఁడు గోపాల వీఁడు
కలను గావింపఁ జాలఁ డొక్కఁడెఁదిబలుఁడు
భీముఁ డొకరుండె నాతోడఁ బెనఁగ వలఁతి. 288

క. అని పలికి మగధనాథుం
డనికిఁ బిలువఁ బవనతనయుఁ డాయితమై గ్ర
క్కున నెదిరి పోరెఁ గ్రీడియు
వనజదళాక్షుఁడును హర్షవననిధిఁ దేలన్. 289

తే. సమర మొనరించి రప్పు డయ్యమితబలులు
సమబలంబున భీమవిక్రమనిరూఢి
నమరగణములు వ్యోమయానముల నిల్చి
సమవధానత వీక్షించి సంభ్రమింప. 290

ఉ. ఒండొరుఁ గిట్టి పట్టుచును
నొండొరుఁ బాయుచు డాయుచున్ మహో

ద్దండతలప్రహారహతిఁ
దద్దయు దద్దరిలంగఁ జేసి దో
శ్చండిమఁ జూపుచుక్ మదగ
జమ్ములచందమునం జెలంగి యా
దండిమగ ల్పెనంగిరి మి
థఃపదతాడనపీడనోద్ధతిక్. 291

వ. ఇట్లు ఘోరయుద్ధంబు సేయునెడ. 292

ఉ. గంధవహాత్మజుం డపు డ
ఖండితసత్త్వసమగ్రతక్ జరా
సంధు మహోగ్రకాయము వె
సం బెనువ్రక్కలు చేసి వైచి త
ద్బంధుల కెల్ల సాధ్వసము
దార్కొన బిట్టుగ నార్చె సర్వది
క్సింధురకర్ణము ల్వగులఁ
గృష్ణుఁడు జిష్ణుఁడు సంతసిల్లఁగన్. 293

వ. ఇట్లు భీమసేనుండు జరాసంధుమేను రెండువ్రయ్యలుగాఁ
జీరివై చె ననంతరంబ వాఁడును జర యనురక్కసిచేత
సంధింపఁబడి లేచివచ్చి. 294

తే. బవర మొనరింపఁ గరువలిపట్టి వాని
నట్ల చీరిన వెండియు నదుకుకొనియెఁ

జెలఁగి పలుమాఱు లీగతిఁ జీరివైవ
నదుకుకొని వాఁడు గ్రిమ్మఱ నని యొనర్చె. 295

వ. అంతఁ బదునొకొండవయుద్ధంబునందు. 296

తే. పవనజుఁడు చూడఁ దృణము చేఁబట్టి చీరి
యవల నీవలఁ బడవైచె నచ్యుతుండు
తత్ప్రకారంబు గని వానితనువుఁ జీరి
వైచె నత్తున్క లీవ లావలగ నతఁడు. 297

వ. అప్పుడు సురలు పరమహర్షంబునఁ గుసుమవర్షంబులు గురియించుచు నిర్భయంబున వర్తిల్లి రిట్లు విజయంబు గైకొని విజయాగ్రజుండు 'తమ్మికొలంకునం గ్రీడించు మత్తకరిం బురుడించె నంత. 298

చ. అనిలజుచేత నిట్లు మగ
ధావనిపుం దునిమించి తద్గృహం
బునఁ జెఱ నున్న భూపతులఁ
బోల్పమరన్ విడిపించి వాని నం
దను సహదేవుఁ దత్పదము
నం దగ నిల్పి తదీయనూత్నర
త్ననికరముఖ్యవస్తులు ము
దంబునఁ గైకొని శౌరి గ్రిక్కునన్. 299

తే. అనిలజార్జునసహితుఁడై యరుగుదెంచి
యమతనూజునిఁ గని మగధాధినాథుఁ

దునుమువృత్తాంత మాద్యంతమును వచింప
హర్షవారిధి నోలాడి యతఁడు వల్కె. 300

సీ. జగదీశ నీకు నసాధ్యంబు గలదె నీ
నిశ్వసితంబులు నిగమవితతి
కర్తవు భోక్తవు గారయితవు నీవ
ఫలదాయకుఁడ వగు ప్రభుఁడ వీవ
నీయనుగ్రహమున నిఖిలాపదలు మున్ను
గడచితిఁ బ్రఖ్యాతిఁ గాంచఁగంటి
రాజసూయమహాధ్వరంబు సేయించి మ
జ్జనకు వాంఛాపూర్తి సలుపు మింక
శంఖచక్రగదాహస్త జలజనేత్ర
భూతభావన భూతేశ పీతవసన
ద్వారకావాస కేశవ వాసుదేవ
నన్ను రక్షింపు మిదె నీకు నతి యొనర్తు. 301

వ. అనిన భగవంతుం డిట్లనియె. 302

ఆ. దుష్టనృపుల నెల్లఁ దునుమక రాజసూ
యాధ్వరంబు సాగ దవనిపాల
యప్రమేయసత్త్వు లవనిపుల్ రావణ
సములు పెక్కు గలరు జగతిలోన. 303

క. ఆరావణుఁ దునుముటకై
శ్రీరాముఁడు రవితనూజుఁ జేపట్టె సునా

సీరసుతుఁ వాలిం గపి
వీరున్ సమయించె నొక్కవిశిఖముచేతన్. 304

వ. రాఘవుం డవ్వాలిం దునిమి త్రిలోకవిజయుం డగురావ
ణుండు సమసినవాఁడగా నూఱడిల్లె నవ్వాలిపరాక్ర
మాతిశయం బాకర్ణింపుము. 305

చ. వననిధిఁ గ్రుంకి యాప్లవగ
వల్లభుఁ డొక్కట సంధ్యవార్చుచుం
దనపయి దాడివెట్టు బల
దర్పితు రావణుఁ జంకఁబట్టి చ
య్యన నిజవాలరోమమున
నంటఁగఁగట్టి రయంబునం జతు
ర్వనధుల ముంచెఁ దత్సుభట
వర్గము దోమలలీలఁ దూలఁగన్. 306

వ. అంతఁ బులస్త్యప్రార్థితుండై యంభోజసంభవుం డారా
వణు విడువు మని వాలిపాలికి నొక్కదూతం బంచిన.

ఆ. ధాతమీఁద నలిగి తల్లోక మంబుధిఁ
గలుపువాఁడ ననుచుఁ గపివరుండు
తోఁకఁ జుట్టఁబెట్ట ద్రుహిణుండు భీతిల్లి
యరుగుదెంచెఁ దాన యతనికడకు. 308

శా. ఆకంజోద్భవుప్రార్థనంబునఁ బ్లవం
గాధీశ్వరుం డంతఁ ద

ల్లోకోన్మూలనవాంఛ మాని యట యా
లోకేశునర్థిఁ సురా
నీకారిఁ దశకంధరుఁ విడిచె నెం
తే విక్రమప్రక్రియం
బాకారిప్రముఖామరౌఘములు దఁ
బల్మాఱు గీర్తింపఁగన్. 309

ఉ. పృథులలోమబంధపీడచే జర్జరి
తాంగుఁ డగుచుఁ బోయి యసురభర్త
వెండి సర్వలోకవితతి బాధించె దు
ర్జనుఁడు శిక్షఁ జెంది సాధుఁ డగునె. 310

ఆ. పరవిహింసనంబుఁ బాపవర్తనమును
జగతి ఖలుల కెన్న సహజగుణము
లట పునర్భవంబు నందియుఁ బరహింస
మానలేరు వారు మనుజనాథ. 311

వ. పతివ్రతయైన యతివ పురుషు ననువర్తించునట్లు సాధు
త్వంబును ఖలత్వంబును జన్మజన్మాంతరంబులం బాయక
ప్రాపించు ఖలులకు నిహపరసుఖంబులు దూరంబు లగు. 312

క. ఆరావణుండు రాముని
చే రణమున నిహతుఁ డగుచు శిశుపాలుండై
ధారుణి జన్మించె దురా
చారుండును భూరిసత్త్వసంపన్నుఁడు నై. 313

వ. జరాసంధుండు హతుం డయ్యె శిశుపాలుండు నమసిన వాఁడుగాఁ దలంపు మింక దుర్యోధనదుశ్శాసనకర్ణ శకునిశల్యప్రభృతి నరపతు లొక్కొక్క కారణంబున హతు లయ్యెద రనిన విని ధర్మరా జిట్లనియె. 314

ఆ. ఆజరాసుతుండు హతుఁ డైనఁ దాదృశ
కూరధరణిపతులు కోటి గలరు
వారి నెల్ల గెలువవచ్చు నాయనుజు ల
ప్పనికిఁ బూనఁగలరె పద్మనాభ. 315

వ. అనినం గృష్ణుం డిట్లనియె. 316

శా. రాజవ్యాజమునం జనించు దనుజ
వ్రాతంబులం ద్రుంప నం
భోజప్రోద్భవుచేతఁ బ్రార్థితుఁడనై
పాల్పొంది కృష్ణాఖ్యచే
నే జన్మించితి యాదవాన్వయమున
న్విశ్వేశ్వరుం డైన యం
భోజాక్షుండఁ జుమీ యెఱుంగు మిదె నక్ష
భూపాలచూడామణీ. 317

తే. అజుఁడు సృజియింపఁ బాలనం బాచరింతు
నేను; హరియించు శంభుఁడు నృపవరేణ్య
హరుఁడు నాశక్తిఁ గొని ప్రోచు నరసి జగము
లేను హరుశక్తిచే హరియింతుఁ జూవె. 318

ఉ. అక్షయదివ్యవిగ్రహుల
మైన హరుండును నేను నెప్పుడున్
శిక్షణరక్షణక్రియలు
సేయుచు నుండుదు మట్టిభంగి నీ
రాక్షసరాజరాజి సమ
రంబునఁ గీటకకోటిఁ బోల నే
శిక్షణ మాచరింతు నృప
శేఖర చింతఁ గలంగ నేఁటికిన్. 319

తే. శివునిఁ బూజించి నను వెలిసేయునతఁడు
శివుని దూషించి నన్నుఁ బూజించునతఁడు
తామసులు వార లిరువురు ధరణిలోన
లేదు హరునకు నాకును భేద మధిప. 320

క. ధాత్రీశ కాశికాది
క్షేత్రంబుల నిరువురము వసింపుదు మెలమిన్
సత్త్రాశనులం బ్రోచి జ
గత్త్రయిఁ గల దుష్టమతుల ఖండింతు మొగిన్. 321

క. శివుఁ డర్జునుండు ధరణీ
ధవ నే నారాయణుండ దైత్యవధార్థం
బవని నుదయించితిమి యి
ట్లవినాభావంబు మాకు నను వగు నెప్పుడున్. 322

వ. అని యానతిచ్చి భగవంతుం డయ్యుధిష్ఠిరానుజుల నలు
పురియందు నిజశక్తి నందించి దిగ్విజయార్థం బనిచిన. 323

ఉ. నిర్జరరాజనందనుఁడు
నీరదనీలశుభాంగునానతిఁ
దుర్జయసైన్యసంచయము
తోడ నుదీచికి నేఁగి శౌర్యసం
తర్జితవైరివీరు భగ
దత్తునిఁ బోర జయించి తన్మహీ
పార్జితహేమరత్ననిచ
యంబులు గైకొనియెన్ మగంటిమిన్. 323

ఆ. అట చనంగఁ గొంద ఱవనిపు లివ్వీరుఁ
దొడరవశమె మనకు ద్రోణుఁ డనుపఁ
బట్టి తెచ్చె నట్టె! పాంచాలనాయకు
నంగరాంగణమున భంగపఱిచి. 325

తే. యంత్రిమత్స్యంబు భేదించి యవనిపతుల
నాజి నోడించి పరిణయం బయ్యెఁ గృష్ణ
నమరపతి ఖాండవం బేర్చె ననుచు భీతిఁ
జెంది కప్పం బొసంగి పూజించి రతని. 326

వ. అంత. 327

ఉ. కొందఱు రాజనందను ల
కుంఠితదర్ప మెలర్పఁ జేరి సం

క్రిందననందనుం దోడరి
కయ్యపు మొనర్చిరి తత్పరాక్రమం
బెందును మున్నెఱుంగమి మ
దేభశతాంగతురంగపంక్తితో
నందఱు నైకమత్స్యమున
సాహసదోహలతన్ రయంబునన్. 328

ఉ. అర్జునకీర్తిశాలియు న
యానయశౌర్యవిదుండు నైన య
య్యర్జును డాన్నృపాలకుల
నందఱ ఘోరరణంబులోన వి
స్ఫూర్జితలీలచే గెలిచి
పుష్కలనిష్కమణిప్రతాన వి
తూర్జితవృత్తి వారి దెస
నొప్పుగ గైకొని యేగె గ్రక్కునన్. 329

వ. ఇత్తెఱంగున నౌత్తరీయు లగు ననేక దేశాధిపతుల నోడిచి
యనంతకాంచనమణిగణరాసు లప్పనంబు గొని హిమా
చలంబును మానససరోవరంబును నతిక్రమించి యక్షకి
న్నరగంధర్వనివాసదేశంబుల కరిగినం దత్రత్యు లగు
ద్వారపాలకు లర్జునున కిట్లనిరి. 330

క. మనుజులకుఁ జొర నశక్యం
బనఘా యిద్దేశ మింక నవలఁ జనకు మే

పని కిచటి కరుగుదెంచితి
వినుపింపుము నీదుతెఱఁగు విస్పష్టముగన్. 331

ఆ. అనుడు ధర్మరాజయాగార్థమై దిగ్జ
యంబుసేయ నిటకు నరుగుదెంచి
నాఁడ నర్జునుఁడ ధనంబు దత్ప్రీతిగా
నొసఁగి తద్వశగతి నుండుఁ డీరు. 332

వ. అనిన. 333

ఆ. వారు నుల్లసిల్లి వాసవి కమితహి
రణ్యరత్నరజతరాసు లొసఁగి
రట్లు గెలిచి ధనముపార్జించి యతఁడు ధ
నంజయాఖ్యఁ దనరె నాఁటఁగోలె. 334

వ. ఇత్తెఱంగున నుత్తరదిజ్నరేంద్రుల గెల్చి నరుం డనేకనర
ఖరోష్ట్రకరిహరిశతవాహ్యం బైన ధనంబు దెచ్చినం
జూచి ధర్మజుండు. 335

క. నిజభుజబలమున ధరణీ
భుజులం దుర్జయుల గెలిచి భూనుతగతిచే
విజయము నొందితి గావున
విజయాఖ్యవహింపు మీవు విశ్వములోనన్. 336

వ. అని యతని మన్నించెఁ దదనంతరంబ. 337

ఉ. ధీచరితుం డదభ్రరవి
తేజుఁడు వాయుసుతుండు ధీరతఁ

బ్రాచికి నేఁగి యందు శశు
పాలముఖావనిపాలురం దిరియా
మాచరులన్ జయించి గరి
మన్ మణిహాటకముఖ్యవస్తు లు
ర్వీచర *ఖేచరప్రతతి
విస్మయ మందఁగఁ దెచ్చె గ్రక్కునన్.

ఉ. దక్షిణదిగ్జయార్థము ము
దం బడరన్ సహదేవుఁ డేఁగి వి
శ్వక్షితినాథులం దొడరి
వశ్యులుఁగా నొనరించి వారిచే
నక్షయహేమరత్ననిచ
యంబులు గైకొని నీలుఁ డన్ ధరా
ధ్యక్షునిమీఁదఁ బోయిన న
తండును బోరె నవార్యశౌర్యుఁడై. 339

వ. ఇట్లు మాహిష్మతీపురపతి యగునీలుతో మహాయు
ద్ధంబు సేయునెడ. 340

ఆ. అతని యల్లుఁ డైన యగ్నిదేవుఁడు సహ
దేవుసైన్యసమితిఁ దీవ్రశిఖల
నేర్చఁజొచ్చె దాని నెఱిఁగి యవ్వీరుండు
ప్రస్తుతింపఁ దొణఁగెఁ బవనసఖుని. 341

* వీరవిప్రతతి—పాఠాం.

ఉ. హవ్యము మోచి తెచ్చి యాజ
రాళికి హాళి సెలంగ నిచ్చుటన్
హవ్యవహాఖ్యచే వెలసి
తాగమసంతతి సంతతంబు నీ
దివ్యమహాత్త్వలీల గను
తింపఁగ నాహవనీయగార్హప
త్యాన్వయదక్షిణానలస
మాఖ్యఁ జెలంగుదు వాశుశుక్షణీ. 342

క. మారుతసఖ నీకు నమ
స్కారము ధర్మజుఁడు సేయు క్రతుకర్మం బిం
పారఁగ భవదర్థమెకా
యారయఁ దద్విఘ్నకరణ మది యుచితంబే. 343

మ. అని వినుతింప హవ్యవహుఁ
డప్పుడ మాయకుఁ దెల్పి పాండునం
దనునకు రత్నకాంచనవి
తానము లెంతయుఁ బ్రీతి నిచ్చినం
గొని విజయార్థ్యుఁడై యతఁ డ
కుంఠితవైభవ మొప్ప లంకకుం
జనిచె దశాననానుజుని
శాలికి నాప్తుల శౌర్యదీప్తులన్. 344

క. ప్రణిధిముఖంబున నానృప
మణి వచ్చుట దెలిసి యమరమాన్యుండు విభీ
షణుఁడు తన*పాలఁ గల ధన
మణినికరము కర మొసఁగె నమందవిభూతిన్. 345

వ. ఇవ్విధంబున నవాచీదిగ్విజయం బొనరించి సహదేవుం
డును నిజపురంబున కేతెంచె నీ ట్లనుజానీతదిగ్విజయోపార్జి
తానంతకనకమణిరాసులఁ గాంచి యుధిష్ఠిరుం డత్యంత
హర్షితస్వాంతుం డయ్యె నంత. 346

తే. హరియును ననేకధన ముపాయన మొసంగె
నిట్లు సంపన్నుఁడై యాతఁ డీధనంబు
సద్ద్విజాధీన మొనరించి జలజనాభు
యాగ్రక్రతుక్రియ తగ నిర్వహింపు మనిన. 347

వ. కృష్ణుం డతనిం జూచి. 348

క. చేయుము క్రతూత్సవం బెడ
చేయక భద్రంబు లెల్లఁ జేకుఱు నీకున్
నీయనుజన్ములు నేనును
ధీయుత పరిత్యాగసమితి ధృతిఁ దోలంగన్. 349

తే. అనిన ధర్మజుఁ డానందవనధిఁ దేలి
దేవకీనందనునిఁ బ్రస్తుతించి యమ్మ

---

* పాలఁగలిగిన—పా. తా.

హాపురుషునాజ్ఞ నధ్వరాయతనమునఁ బ్రి
వేశ మొనరించె సమధికవిభవ మెసఁగ. 350

ఉ. ఆతఁడి హృద్యవాద్యనిచ
యంబులు మ్రోయ నమేయధీయుతుల్
గౌతమనారదాత్రిభృగు
కశ్యపకౌశికధౌమ్యముఖ్యవి
ఖ్యాతమహామునీంద్రు లఖి
లాగమశాస్త్రపురాణపారగుల్
ధాతృసమాను లాన్నృపవ
తంసుని దీక్షితుఁ జేసి రిమ్మగన్. 351

తే. పైలధౌమ్యులు హోతలై పరగి రందుఁ
జల్పె బ్రహ్మత్వ మప్పరాశరసుతుండు
యాజ్ఞవల్క్యవసిష్ఠాదు లైనమౌని
వర్యు లధ్వర్యు లైరి భావంబు లలర. 352

వ. మఱియు వీరలపుత్త్రపౌత్త్రిలును శిష్యవర్గంబులును దత్త
త్కర్మకరణతకుం బాలుపడి ర ట్లందఱుఁ బుణ్యాహంబు
సేయించి యుచితవిధులం బ్రవర్తిల్లుచుండి రంత, 353

మ. అహితాహంకృతి[illegible]ంజనపరిథితబా
హాస్థేమసంపన్నుఁ డా
సహదేవుం డపు డద్ధరాధిపతియా
జ్ఞం దూతలం బంచి యి

మ్మహిపై నాల్గుచెఱంగులం గల జగ
న్మాన్యావనీదేవులన్
మహిభృద్వర్యుల వైశ్యశూద్రుల నికా
మప్రేమ రావించినన్. 354

వ. ఇట్లు వచ్చిన నానాదేశాగతజననికరంబులు ధర్మరాజు
చేత నుచితసత్కారంబులఁ గాంచి రంత. 355

తే. అపుడు ధర్మజునానతి హస్తిపురికి
నరిగి నకులుండు ద్రోణకృపాదిగురుల
నాపగేయాంబికేయాదు లైన సర్వ
కురుకదంబంబు నెల్లఁ దోడ్కొనుచు వచ్చె. 356

మ. బహుమణిభూషణంబులు న
పారధనంబులుఁ దెచ్చి యప్పితా
మహధృతరాష్ట్రసూతసుత
మద్రమహీశసుయోధనాదు ల
మ్మహిపతి కిచ్చి యందు గరి
మన్ వసియింపఁగఁ జూచి యచ్యుతా
ద్యహుఁడు సపర్యలం దనిపి
వారల నెల్ల బహూకరించుచున్. 357

మఱియు ద్రుపదజయద్రథభగదత్తశిశుపాలాదిమహీపాల
కులును బలభద్రానిరుద్ధబభ్రుసారణసాంబగదసాత్యకి

ప్రద్యుమ్నచారుదేష్ణాదు లైన యదువృష్ణివీరులును
జతురంగబలసంపన్నులై యేతెంచి రనంతరంబ. 358

ఆ. నర్తకీజనములు నటులును వేనవే
లరుగుదెంచి రమ్మహాధ్వరమున
కంత వారి కెల్ల నభివాంఛితద్రవ్య
సమితి యొసఁగఁ బనిచె శమనసుతుఁడు. 359

సీ. అతులితభక్ష్యభోజ్యాధికారంబున
వడి దుస్ససేనుఁ గట్టడ యొనర్చి
యుర్వీసురావళి నుచితార్థ్యాణక్రియఁ
దేలింప గురుపుత్త్రుఁ బాలువెట్టి
యఖిలరాజన్యుల నరసి పూజింపంగఁ
బటుమతి సంజయుఁ బాదుకొల్పి
వివిధకృతాకృతవిజ్ఞానకలనకు
ద్రోణగాంగేయుల దొరలఁ జేసి
రాజు లిడు కానుకలు గొన రాజరాజు
నర్థనియతి నియోగించి యవనిసురుల
కపరిమితదక్షిణ లొసంగఁ గృపునిఁ బనిచె
నఖిలధర్మవిదుండు ధర్మాత్మజుండు. 360

వ. మఱియు విదురాదిసుహృజ్జనంబులం దగువారల నయ్యై
పనుల నిలువ నియమించి భూసురుల కనేకశతసహస్ర
యుతధేనుమణికనకాన్నదానంబు లొసంగుచు యథోక్త

విధి రాజసూయం బాచరించె నిట్లు దినపంచకంబును
గడచినయనంతరంబ యాఱవదినంబునందు. 361

తే. అఖిలమానివరేణ్యులు నవనిపతులు
సర్వభంగి సమాసీను లైనఁ జూచి
యగ్రపూజ యిం దెవ్వరి కాచరింపఁ
బోసఁగు నని శాంతనవు ధర్మపుత్త్రుఁ డడుగ. 362

వ. అద్దేవవ్రతుం డిట్లనియె. 363

తే. సర్వయజ్ఞమయుండును సర్వగతుఁడు
మానిహ్రాత్మధర్మసద్మండు దానవారి
పద్మనాభుండు దేవకిపట్టి దక్క
వేఱొకఁడు పూజనీయుఁడే ధారుణీశ. 364

వ. కావున సర్వలోకనమస్కృతుండును నిగ్రహానుగ్రహ
దక్షుండును నగు కృష్ణదేవుఁ బూజింపు మనవుడు నట్ల
యద్దేవుం బూజించిన. 365

తే. యమతనయుచేతఁ బూజితుఁ డై విహాయ
సమున గ్రహజాలమధ్యభాస్కరునికరణి
ననుపమాచ్ఛచ్ఛవిస్ఫూర్తి నతిశయిల్లె
నంబుజాక్షుండు రాజసభాంతరమున. 366

సీ. అప్పుడు శిశుపాలుఁ డత్యంతకుపితుఁ డై
యాపగేయునిమీఁద నాగ్రహించి

వీఁడు వృద్ధుఁడు శాస్త్రవిదుఁడు గాఁ డవనీశ
ధర్మం బెఱుంగక ధర్మజుండు
దలఁకె యాదవుననుఁ దద్బోధితుం డయి
సహదేవుఁడును బూజ సంఘటించె
సత్యప్రతిజ్ఞులు శాస్త్రజ్ఞులును నగు
రాజుల నెల్లఁ దిరస్కరింతు
రటె యపూజ్యులు పూజ్యులు నగుదు రెచటఁ
బూజ్యు లవమాననాప్తిఁ జేఁ బొలుతు రెపుడు
నచట దుర్భిక్షభయమరణాదికములు
సంభవిలు నిక్కువం బిది శాస్త్రసరణి. 367

తే. పెద్ద లుండంగ నీచులఁ బిలిచి తెచ్చి
పూజసేయుట యపర్వంబు బుధజనంబు
లందు నర్థవినాశంబు నపయశంబు
శ్రమము నరకంబుఁ గర్తకు సంభవించు. 368

వ. అని పల్కి శిశుపాలుండు. 369

క. తనవాసి యెఱుఁగ నేరని
జనములయిండ్లకు న్బోవఁ జనఁగా దని ది
గ్గన లేచిపోవ నపు డా
తని మరలఁగఁ దెచ్చె ధర్మతనయుఁడు నెమ్మిన్. 370

వ. అప్పుడు భీష్ముండు శిశుపాలు నుద్దేశించి ధర్మపుత్త్రు

నితో నీసారమేయంబు వోయిన నేమి యగు నేల
యూరార్చి తెచ్చి తనిన వాఁ డిట్లనియె. 371

మ. తల యెల్లం గడుఁ దెల్లఁగా నరసినం
తం బెద్దవే నీవు నీ
బలముం దృష్టియుఁ బుష్టియుం బొలిసె ని
ర్భాగ్యుండవై పుత్త్రదా
రలఁ బోషింపఁగ నోప కీగతి నిర
ర్థబ్రహ్మచర్యవ్రతం
బిలపైఁ దాల్చితి రాజ్యభారకథ నీ
కెందైన సిద్ధించునే. 372

క. ఇల నృపుల గెలువ నేరుపు
గల దింతియకాని నీకుఁ గార్యాకార్యం
బుల నెఱుఁగఁబోలునే రా
జులసభ నార్యుగతిఁ బలుకఁ జొప్పడియున్నే. 373

వ. నీ వుపదేశించు ధర్మంబు ధర్మరాజునకు నీకునుం గాని
రాజవర్యులకు సమ్మతంబు గాదు కులాచారపరిభ్రష్టు
లును రసవిక్రయోపజీవులు నైన యాదవుల నధికులంగా
నెన్నందగునే యనినం గోపించి సహదేవుం డిట్లనియె. 374

ఉ. యాగఫలప్రదుం డగు జ
నార్దనుఁ బూజ్యునిఁగాఁగఁ జెప్పె వి

శ్వాగమపారగుండు సరి
బాత్మజుఁ డప్పలుకు ల్సహింపలే
కీగతి దుష్టభాషణము
లెవ్వఁడు పల్కిన వానిమౌళిపై
వేగమె వామపాద మతి
విశ్రుతలీల ఘటింతు నీసభన్. 375

క. ఎఱిఁగించువాఁడు భీష్ముఁడు
మఱి శ్రీహరి పూజ్యుఁ డాశమననందనుఁ డి
త్తఱిఁ బూజకుఁ డిప్పనికిం
గొఱఁత గలదె శ్రుతిహితం బగు న్నిక్కముగన్. 376

వ. అనియె నంత నాశిశుపాలుం జూచి శాంతనవుం డోరీ మాతృసంబంధదోషంబున దయాపరుండైన ధర్మరాజు భోజనార్థంబు విలిచిన వచ్చితివి యథేష్టంబుగా భుజియించిపోవుట గాక యలర్కంబు పురోడాశం బపేక్షించునట్లగ్రపూజంగోరందగునే వృథార్థానార్థాగర్హణంబు రాక్షసులకు సహజగుణంబు జన్మగుణచేష్టాదులవలన నీవు రాక్షసుండ వనిన వాఁ డజాతశత్రున కిట్లనియె. 377

చ. కులబలశాలు లైన నృప
కుంజరులన్ వెలిచేసి దుర్మతిన్
మలసితి ధర్మరా జనుస
మాఖ్య నిరర్థక మయ్యె నీకు నీ

రలఁ బిలువంగఁ బంచుట తి
రస్కరణం బొనరింపనొక్కొ యీ
యలఘుబలాఢ్యులైన నృపు
లల్పులె నీమదిలోన నెంచుమా. 378

ఆ. కుమతి వగుచు గోపకునిఁ బూజసల్పితి
బ్రహ్మచారిమాట పాటిచేసి
యేమి గల్గె దీన నీరాజవర్యుల
క్రతువు కనుచుఁ బిలిచి గర్వ మణఁప. 379

వ. ఈగోపాలబ్రహ్మచారులకును నీయనుజు లగు భీమవిజ
యులకును వెఱచువా రిం దెవ్వరు లేరు జరాతనయుఁ
గపటవేషంబున జయించుట యాదిగాఁ దత్పరాక్రమం
బందఱకుఁ దెల్లం బయ్యె నని పల్కిన. 380

ఉ. అప్పుడు భీమసేనుఁడు ల
యాంతకుఁడై వడిఁ గ్రోధ మత్తుఁడుం
జిప్పిల నిల్చి లేచి గద
చే నమరించినఁ దత్సభాసదుల్
దప్పక చూచి చైద్యుఁడు వృ
థా కలహించె మరుత్తనూభవుం
డిప్పుడు రాజబృందముల
నిందఱఁ ద్రుంచుఁగ నున్నవాఁ డొగిన్.

క. మనము మన దేశమునకుం
జను టుచితం బార్యనింద సల్పెడు నీదు
ర్జనుపల్కులు వినఁగూడదనె
వినినం బుణ్యములు దొలఁగు వేయును నేలా. 382

చ. చెలఁగి మహాన్నిగర్హణము
సేయుదురాత్మకుఁ బట్టి యాసభన్
వెలువడఁజేయఁగాఁ దగు వి
వేకసమన్వితు లట్లు సేయఁడా
నలవడదేని కర్ణయుగ
మప్పుడె పాణులఁ గప్పి గ్రక్కునన్
దొలఁగుట మేలు దచ్ఛ్రవణ
దుష్కృతి వాపఁగఁ గోరి రేనియున్. 383

వ. అని పలికి రంత. 384

తే. పలుమఱును జైద్యుఁ డాడుదుర్భాషణములు
కృష్ణవిద్వేషులకుఁ జాలఁ బ్రియము లయ్యె
నంతఁ గ్రోధాగ్ని కిది వేళ యగునె యనుచు
గంధవహసుతు వారించె గంగపట్టి. 385

వ. అప్పు డాశిశుపాలుండు భీష్ము నవలోకించి. 386

ఆ. వాయుతనయు నేల వారించెదవు భీష్మ
శౌర్యధైర్యధుర్యచండమునను

వీఁడు బాలుఁ డీవు వృద్ధుండ విద్దఱుఁ
గదనధరణి నెదురఁగలరె నన్ను. 387

ఉ. ఈసున నీసభాస్థితమ
హీతలవల్లభతల్లజౌఘముల్
బాసటగా నను౦ దొడరి
బాహుబలంబునఁ బోరఁ జూచెదో
వాసిగ నట్లు సేయు మగ
వాఁడవయేని యొకైన నాదుబా
ణాసనముక్తబాణహతి
నంతకుపోలు గనంగఁజేసెదన్. 388

వ. అని పల్కి స్వపక్షక్షత్రియుల నెల్లం గూర్చుకొని యుద్ధసన్నద్ధుండై యుండె నంత భీమార్జుననకులసహదేవులును గదనంబునకు నాయితంబై రప్పు డక్కలకలంబాలించి ధర్మనందనుం డయ్యాగంబునకు నంతరాయంబు సంధిల్లె నని చింతించిన నాపగానందనుం డతని కిట్లనియె. 389

ఉ. యాగఫలప్రదాయకుఁడు
యాగమయుండును నైన కృష్ణుఁ డీ
యాగముఁ గాచుచుండఁగ నృ
పా యొకవిఘ్నము గల్గనేర్చునే

యాగరుడాంకుఁ డిప్పుడ దు
రాత్మునిఁ జైద్యుని నుక్కడంచి యీ
సాగరమేఖలాభరము
నయ్యెనఁ బాపుఁ గలంగ నేఁటికిన్. 390

వ. అని బోధించె నంత దుర్యోధనుండు గర్ణుం జూచి. 391

క. సమయం బబ్బెన్ మనకుం
గ్రమమున మనసేయ నున్న కార్యంబు నృపుల్
దమపనికై చేసెద రీ
యమితబలుల గెలువ నేరికయినను దరమే. 392

వ. మనబలం బెల్ల నొక్కెడఁ జేర్చికొని శిశుపాలుం గలసి
నిలుతమే యనినఁ గర్ణుం డిట్లనియె. 393

తే. ఇదియె కర్జమ్ముసుమ్ము మహీతలేశ
తొడరి యీరాజసంఘంబుతోడఁ గూడి
పాండవేయుల గెల్చి యఖండమహిమ
నిపుడ తద్రాజ్యము హరింపు మేల దలఁక. 394

వ. అనియె నంత ద్రోణుండు దుర్యోధనుం జూచి. 395

ఉ. ఏల దురూహ సేసెదు మ
హీశ్వర ధర్మపరుండు ధర్మజుం
డేల నలంగు దుష్టనృపు
లెల్లఁ గ్రమంబున నంబుజాక్షుచేఁ

గూలఁగ నున్నవారు హరి
కుంభినిభారముఁ బాపఁ బూని యీ
పోలికఁ బుట్టెఁ జైద్యనృపు
పోఁడిమియుం జెడు నీక్షణంబునన్. 396

తే. అని నివారించె నంత శతాపరాధ
పూర్తి యగునంత దమఘోషపుత్త్రుఁ డనుమఁ
దలఁచు వసుదేవనందను తలఁపుబడిన
వచ్చి చక్రంబు తత్పార్శ్వవర్తి యయ్యె. 397

శా. అంతం గృష్ణకరాగ్రముక్తమయి య
ద్యద్భానుకోటిప్రభా
క్రాంతానంతదిశాంతమై నిగిడి చ
క్రం బన్యరాజన్యదు
ర్దాంతప్రక్రియ నేఁగి చేదివిభుమ
స్తంబున్ వెసం ద్రుంచెఁ ద
త్ప్రాంతారాతివసుంధరాధిపులు వి
భ్రాంతాత్ములై తూలఁగన్. 398

ఆ. విరులవాన గురిసె విన్నును దిక్కులుఁ
దెలివిగాంచి మించెఁ ద్రిదివవేశ్య
లాడి రుచితగతులఁ బాడిరి గంధర్వ
పతులు చైద్యనృపుఁడు వడినయంత. 399

క. ఆయెడ నాశిశుపాలుని
కాయములోనుండి యొక్కఘనతేజము నా
రాయణునిఁ జొచ్చె యాగస
మాయాతసమస్తజనము లచ్చెరు వందన్. 400

సీ. అప్పుడు ధర్మజుం డవనీసురక్షత్ర
సంఘంబునకుఁ బూజ సంఘటించి
యట వసిష్ఠుండు పూర్ణాహుతి గావించి
యాగశేషక్రియ లాచరింప
నవభృథస్నానపూతాత్ముఁడై సన్ముని
గణముల నుచితదక్షిణలఁ దనిపి
యఖిలబంధుజనాళి కర్హపూజ లొనర్చి
యెలమి నిజస్థానములకుఁ బనిచె
నట్లు కృతకృత్యుఁ డగు నన్మహామహీశు
క్రతువుచేఁ దృప్తుఁ డగుచుఁ బురందరుండు
పాండునరపాలశేఖరు భవ్యతర ని
జాసనార్ధంబునం దిడి యాదరించె. 410

వ. కృష్ణదేవుండును శిశుపాలదంతవక్త్రాది దుష్టజనంబులఁ
ద్రుంచి ధరణీభారంబు వారించుచు బంధుజనపూజితుండై
బలభద్రసహితంబుగా నిజపురంబునకుం జనియె నిట్లు. 402

తే. జయవిజయులఁ బ్రసాదభాజనులఁ జేసి
సిద్ధజేగీయమానప్రసిద్ధమహిమ

నలరి ద్వారకలోపల నధివసించె
నఖిలలోకప్రభుండు చక్రాయుధుండు. 403

క. ఋజుమతు లగు జయవిజయులు
ద్విజశాపం బెడలి దివ్యదేహాకలితు లై
నిజసుకృతవశంబునఁ జని
భుజగశయనుపార్శ్వచరతఁ బొలిచిరి మరలన్. 404

క. ఈయుత్తమకథ వినినను
ధీయుతులకు రుజలు తొలఁగుఁ దేజఃకీర్తి
శ్రీయోభివృద్ధి దనరుం
బాయుం గలుషములు విష్ణుభక్తియు నొనరున్. 405

వ. అనిన విని నైమిశారణ్యవాసులు వ్యత్యస్తరామనామప
రాయణుం డగు చోరుని తెఱం గెట్టి దయ్యె నని యడిగిన.

శా. షట్కంజాంతరతత్త్వవిన్మునిజన
స్వాంతాంబుజానందకృ
త్షట్కంజాప్త భవా భవాబ్ధితరణీ
దిఙ్మండలీచేల ప్రా
వృట్కల్లాంబుదనీలకంధర ధరా
భృద్భూరిచాపా బల
ద్విట్కుంభి ద్యునదీ సుధానిధి సము
ద్దీప్తావదాతాంగకా. 407

జ. సురవరనరతిర్యక్స్థా
వరనానాజంతుపూర్ణవనజభవాండ
స్థిరఫలకలితశరీర
స్ఫురదురుయజ్ఞాంగ మస్తశోభితగంగా. 408

కలహంసవృత్తము.

యమిజనాఘహృదయాబ్జనివాసా
ప్రమథనాథ హిమపర్వతపుత్రీ
కమన భక్తజనకామితదానో
ద్యమసురాగమ మహాగమవేద్యా. 409

గద్య. ఇది శ్రీమద్గురుకరుణాతిశయలబ్ధకవితావైభవ
యీదులపల్లి శంకరమంత్రితనూభవ సుధీజన
విధేయ భవానీశనామధేయప్రణీతంబైన
స్కాందపురాణంబున ధర్మఖండం
బను ప్రబంధంబునందు
సప్తమాశ్వాసము.

శుభమస్తు

అవిఘ్నమస్తు

ధర్మఖండము

అష్టమాశ్వాసము

శ్రీ గౌరీపదలాక్షా
యోగాపాటలసుధామయూఖకలాపా
యోగినికురుంబకాంత
ర్యాగార్చిత గగనకేశ హార మల్లేశా. 1

వ. అవధరింపుము వివిధపురాణకథాకథనప్రఖ్యాతుం డగు సూతుండు శౌనకాదిమునిముఖ్యుల కిట్లనియె నట్లుచ్చో రుండు తపంబుసేయుచుండ ననేకమన్వంతరంబులు గడ చినయనంతరంబ తుల్య భరద్వాజ గౌతమ వృద్ధగౌతమ కౌశికవసిష్ఠాదు లైన మహర్షులు పదివేవురు శిష్యులుం దారును హిమశైలంబు డిగ్గి యమ్మార్గంబునం జను దెంచుచు. 2

క. ఎడ నెడ శివ శివ యనుచున్
బడి బడి శ్రీరామ రామ పాహి యనుచు నిం
పడరఁగ వేదోక్త విధుల్
గడు వేడ్క జగద్ధితార్థగరిమ నొడువుచున్. 3

ఉ. అంగపరిశ్రమం బడర
నమ్మునిపుంగవు లప్పథంబునన్
జంగమవేదశాస్త్రముల
చందమునం జని కాంచి రొక్కచో
రంగదభంగసౌరభవి
రాజితపుష్పఫలాభినమ్రమనా
రంగలవంగలాంగలిక
రంటుకముఖ్యమహీజవాటికన్. 4

ఉ. భృంగమయూరకీరపిక
పేశలసూక్తులు ముక్తికామినీ
సంగతివైఖరుల్ దెలుప
సంయము లత్తరువాటిఁ జొచ్చి త
న్మంగళవృక్షమూలతల
మంజులవేదుల విశ్రమించి రం
తుం గడుఁజల్లనై మలసె
దక్షిణదిక్ప్లవమానడింభముల్. 5

ఉత్సా. పారిజాతమాతులుంగపనసకదళికామ్రమం
దారనారికేళముఖ్యధరణిజాతజాతముల్
సారతరుల కెన యనంగఁ జాలు మేలు వెలయ నిం
పారు తత్ఫలములు చేత నందికొనఁగ ననువగున్. 6

క. తృణగుల్మరహితమై ద
ర్పణసన్నిభవిమలధరణి భాసిల్లుచు నీ
క్షణపర్వనిర్వహణతరు
గణముల నొప్పారు నది జగన్నుతమహిమన్. 7

క. ఆవిజయాహ్వయచోరుత
పోవిస్ఫూర్తికిని బెగడి భూతము లైదుం
బావనమతి సృజియించిన
యావనివిభవంబుఁ బొగడ నజునకుఁ దరమే. 8

ఆ. జాతివైర మెడలి జంతుసంతతి మహో
దారమైతిరి నలరఁ దద్వనంబు
విబుధగణనితాంతవిహరణస్థానమై
యఖిలసౌఖ్యహేతు వగుచుఁ దనరు. 9

తే. దేవవల్లభమహిళాపరిదీప్త మగుచుఁ
బరిబలసుమనోమనోజ్ఞరంభావిలాస
శోభితం బయి యవ్వని చూడ నొప్పి
నందనవనంబుగతిఁ గడు నంద మగుచు. 10

సీ. హరినీలనీలబంభరడింభనికరంబు
చొప్పు పెన్నెఱివేణిచొప్పు నెఱప
నరుణారుణస్ఫురదురుపల్లవశ్రేణి
కెంగేలిపోలిక గీలుకొనఁగ

నచ్ఛాచ్ఛతరసుమగుచ్ఛవిలాసంబు
గబ్బిచన్గుబ్బలయుబ్బుఁ దెల్ప
మంజులలతికాసమంజసవైఖరి
రంగైన మేని తెఱంగు దోఁప
తే. నసమకుసుమవిలాసంబు హాసలీలఁ
దనర నిశ్శ్రీయసాంగనం దార్చునట్టి
శంబళియుబలె వనలక్ష్మి సంయములకు
సలలితామోదవిస్ఫూర్తి సంఘటించె. 11

సీ. నానాపలాశసంతానాస్పదం బయ్యు
సుమనఃకదంబ విస్ఫురణఁ దనరి
మన్మథవిభ్రమమహిమ రంజిల్లియు
నీలకంఠప్రేమనిరతి వఱలి
పల్లవరాగసంపద్భాసురం బయ్యు
ద్విజవరహృద్యమై తేజరిల్లి
యవిరతమధుపకులాసక్తిఁ జెందియు
సత్యోదారాగమాఢ్యతఁ దనర్చి
తే. నవ్యపుష్పితగణికాసనాథమయ్యు
సతతపున్నాగసంగతి నతిశయిల్లి
వెలయు నయ్యాశ్రమారామవిలసనంబు
గాంచి మునివర్యు లద్భుతాక్రాంతు లగుచు. 12

ఆ. నందనంబు కర్మబృందానుసారిత
సంఘటించు భోగసముదయంబు
జంతువితతి కిలన సౌఖ్యంబు లొసగూర్చు
నిదియె నందనమున కెక్కు డగుచు. 13

ఆ. నందనంబు జనమనస్థాననసంధాన
తారతమ్యభోగదంబు గాని
యివ్వనంబుకరణి నెల్లజంతువులకు
ననిశసౌఖ్యహేతు వగునె తలఁప. 14

మ. అని వర్ణించుచు మానిపుంగవులు శి
ష్యవ్రాతముల్ దారు న
వ్వనభూజంబులలోనఁ గ్రిమ్మరుచు భా
వంబుల్ మహాశ్చర్యస
ద్వసథిం దేలఁగ హాళి నొక్కెడ స
ర్వపాత్రిణిలోకై కమో
హానమాకందమహీజమూలమునఁ జె
ల్వార స్సమాసీనులై. 15

తే. కొంద ఱందంద ఫలమూలబృంద మర్థి
రాసులుగఁ జేసి రపుడు పేరాసకలిమిఁ
దృప్తి నొందక కొందఱు దిరుగుచుండి
రవ్వనీవీక్షణాపేక్ష యలముకొనఁగ. 16

క. ఆమునిముఖ్యులు గొందఱు
కామక్రోధాతిలోభకలితాత్మకులై
వేమఱు వాదించిరి తా
రామ్రాదుఫలమూలసంగ్రహావసరమునన్. 17

వ. తదనంతరంబ వార లందఱు స్నానసంధ్యాద్యుచితవిధులు దీర్చి ఘనసారగంధబంధురంబులును సుధామధురంబులు నైన ఫలమూలంబుల నాహారకృత్యంబులు నిర్వర్తించి పరితృప్తులై పురాణపఠనశ్రవణాదివర్తనంబుల నద్దినశేషంబు గడపి రాత్రి యగుడు నిద్రించుచుండి రంత. 18

సీ. మహితతపఃక్రియామహిమచే మూర్తిమ
ద్వీతిహోత్రునిభాతి వెలయువానిఁ
జిత్తవాక్కర్మముల్ శ్రీరామునం దిడి
తన్మయత్వంబునఁ దనరువానిఁ
గార్శ్యంబుఁ జెందినగాత్రంబుచే ద్వితీ
యాచంద్రుకైవడి నలరువానిఁ
బుటపాకమున శుద్ధిఁ బొరసినకనకంబు
గతి నకల్మషలీలఁ గ్రాలువాని

తే. నిర్జితక్రోధకాముఁడై నెగడువాని
నఖిలజీవప్రియంకరుం డైనవాని

మానిపుంగవు నొకని నమ్మౌనివరులు
స్వప్నమునఁ గాంచి రపుడు సుస్వప్నసదృశు. 19

వ. వెండియు. 20

శా. ఆమానీందుశ్రినకు న్వరం బొసఁగ న
భ్యర్ణక్షితి న్నిల్చు శ్రీ
రాముం దైవతసార్వభౌము దనుజేం
ద్రివ్రాతభీము న్ఘన
శ్యాము న్సర్వగుణాభిరాము రఘువం
శాంభోధిసోము న్సలో
ద్దాముం బావననాముఁ గన్గొనిరి సీ
తారాము నాసంయముల్. 21

సీ. నిరుపమసౌందర్యనిర్జితపంచేషు
హారకిరీటకేయూరభూషు
మందస్మితాంచితసుందరాస్యవిలాసుఁ
బృథులకాంచనమయపీతవాసు
సనకాదిసన్మునిసముదయసంభావ్యు
భరతలక్ష్మణముఖభ్రాతృసేవ్యు
శ్రీకరభక్తలోకైకరక్షణదక్షు
మందారసుమదామమహితవక్షు

తే. రాము శతకోటిభాస్కరధాముఁ గాంచి
మేలుకొని రామనామ మ మ్మేలు మనుచు

హర్షపరవశు లగు నమ్మహర్షులకును
క్షణసమానాశులీల నాక్షణద వేఁగ. 22

వ. అంత స్నానసంధ్యాదికాల్యకరణీయంబులు నిర్వర్తించి సభార్యుఁడై మహర్షుండు వారలకడకు నారదమునీంద్రుం డేఁగుదెంచిన నందఱుఁ బ్రత్యుత్థానంబు చేసి యర్ఘ్యపాద్యాదిసత్కారంబు లాచరించి బహూకరించి సుఖాసీనుం గావించి రందు వసిష్ఠమునీంద్రుం డమ్మునీంద్రునితో ని ట్లనియె. 23

ఉ. ఎవ్వనియాశ్రమం బిది ము
నీంద్ర! మహేంద్రవనంబురీతిఁ దా
నివ్వసుధం గరం బలరె
నీడితసౌఖ్యరమాసమృద్ధిచే
నివ్వని విశ్వకర్మ రచి
యించెనొ కాక మయుం డొనర్చెనో
యివ్విధ మంతయుం దెలిపి
యిందఱ కింపు ఘటింపఁ జేయవే. 24

క. పదునాల్గులోకములు నిం
పు దలిర్పఁగ సంచరించు ప్రోడవు నీకున్
విదితం బశేషవృత్తం
బది గావునఁ దెల్పు మివ్వనావనిమహిమల్. 25

వ. అని పలికి యమ్మునియుం గా దొక్క వింత విను మని యిట్లనియె.

క. అస్వప్నమానివర మా
సుస్వప్నములందు నొక్క శుభచారిత్రున్
భాస్వత్ప్రభుఁ గంటిమి రా
మస్వామిన్ మది భజించుమహాత్మకునిన్. 27

శా. అక్షయ్యస్థితి రామనామజప మ
త్యాసక్తిమైఁ జేయుచున్
సాక్షాదగ్నియుఁ బోలెఁ గ్రాలెడు ముని
స్వామిం గృపం బ్రోవఁగా
సాక్షాత్కారముఁ జెందు రాఘవుని వి
శ్వత్రాణపారీణు భ
క్తక్షేమంకరుఁ గంటి మిందఱము మా
కన్నుల్ గడుం జల్లఁగన్. 28

వ. అని స్వప్నవృత్తాంతం బెఱింగించి వెండియు. 29

ఆ. అనఘ రామ రామ యనుమధురస్వరం
బిపుడు వినఁగ నయ్యె నివ్వనమునఁ
దజ్జపంబు సల్పుధన్యునిఁ బొడఁగాన
మఖిలతరువులందు నరసి యరసి. 30

ఆ. అమనోజ్ఞమృదురవాకర్ణనమునఁ బ్ర
మోదవార్ధిఁ దేలి మునిలలామ
యెందుచోటి కరుగ నుల్లంబు గొలుపక
యుంద యున్నవార మిందఱమును. 31

క. ధరఁ బుణ్యక్షేత్రమునకు
నరిగినగతి నలరె మానసాబ్జములు మునీ
శ్వర యివ్వని మును చూచిన
కరణిం గనుపట్టెఁ బ్రీతి గదిరె న్మాకుఁన్. 32

వ. ఈకారణం బేమియో యింతయుం దెలియ వివరింపు మనిన నద్దివ్యముని యిట్లనియె. 33

సీ. ఎఱిఁగింతు మునులార యితిహాస మొక్కటి
శ్రోత్రల కత్యంతశుభకరంబు
సర్థార్థులకు నిఖిలార్థప్రదంబును
బుత్రార్థులకు బహుపుత్రదంబు
భుక్తిముక్తిప్రదంబు నపారసంసార
తరణంబు వినుఁడు చిత్తంబు లలర
మున్ను నేఁ గైలాసమునకు మహేశు జ
గత్పతి నభవు శంకరునిఁ జూడఁ

తే. గోరి యరిగితి నరిగి తద్ద్వారసీమ
నతులబలదీప్తులైన శశాంకమకుట
కింకరావళి వారింపఁ గెలన నిల్చి
యుంటి సమ్మోదమున నటు లుండునంత. 34

ఉ. శంకరకింకరాళి యొక
సత్పురుషుం గని పూజ సల్పి ని

శ్శంకఁ బ్రదక్షిణించి నుతి
సల్పె నమస్కృతిపూర్వకంబుగాఁ
బొంకముతో నతండు నొక
పుష్కరయానవరాధిరూఢుఁడై
శంకరసన్నిభుం డగుచు
శాంకరభూమికిఁ దాల్చె గ్రిక్కునన్. 35

మ. అతనిం గన్గొని యాతఁ డెట్టిసుకృతం
బార్జించెనో యెట్టిసు
వ్రితముల్ సల్పెనొ శంభుకింకరు లుదా
రప్రీతి నర్చింప ను
న్నతిఁ గాంచెం దగు నంచు నెంచి తదనూ
నస్నిగ్ధతేజోబలో
ద్ధతికిం బ్రీతిలి మ్రొక్కి పల్కితి నితాం
తప్రీతి సంధిల్లఁగన్. 36

ఆ. ఓమహాత్మ యెట్టియురుతపం బొనరించి
తేమి పూజ సల్పి తెట్టితీర్థ
యాత్ర సల్పితివి కృతార్థుఁడవై యెట్టి
దాన మిచ్చి తీ వనూనమహిమ. 37

క. * ఏసుకృతమహిమమునఁ గై
లాసావాసుండవై చెలంగితి విట ము

---

* ఏసుకృతమునఁ గైలాసావాసుఁడవై చెలంగి తీ విట—వ్రా. ప్ర

న్నసుకృతులకైన శివా
వాసము దుర్లభము ప్రమథవర యూహింపన్. 38

క. ఘోరపిశాచనిశాచర
వీరులకుం గ్రూరులకును వీక్షింపఁగఁ జె
న్నారఁగ నంట నశక్యము
తారక కైలంబు ప్రమథతతికిం దక్కన్. 39

వ. నీ వేమి పుణ్యంబునఁ గైలాసయుతుండ వైతి వెఱింగిం
పు మనిన నాకు నతం డి ట్లని చెప్పె. 40

మత్త. ఏను పూర్వభవంబునందు మహీసుతుండ ఖలుండ దు
ర్దానవస్తుతతిప్రతిగ్రహదర్పితుండ నిరాకృతిన్
మానిపుంగవ విప్రకర్మము మాని శూద్రకులోచితం
బైనధర్మమునం జరింతు దురంతదుష్కృతకారి నై. 41

తే. బంధకీతతసురతసంబంధపరతఁ
బతితపాషండదుర్జనప్రతతిఁ గూడి
సతతవృజినదుష్పండవసంతమూర్తి
నగుచు విహరింతు సార్వ్యులు నను నగంగ. 42

క. ఈరీతిఁ గల్మషంబు ల
పారముగా నాచరించి పదపడి నేత
త్కారణమునఁ గిటికరట
క్రూరశునకజనితతాప్తిఁ గొలిలితి ధరణిన్. 43

మత్త. ఘోరజన్మము లెత్తి యాగతిఁ గుంది కర్మవశంబునన్
దూరసంచరణాతిశక్తియు దూరదృష్టియుఁ గల్గి చె
ల్వారుగృధ్రమనై జనించితి నంత నోమునిముఖ్య త
ద్దారుణాకృతిఁ గాంచి భూతవితానముల్ వెఱఁ గందఁగన్.

వ. అంత ననేకకాలంబు గడచినయనంతరంబున. 45

తే. ఆమిషార్థినై ఘోరవనాంతరమున
కరిగి యచ్చట నాహార మబ్బ కునికి
క్షుత్పిపాసలచేఁ గడుఁ గుంది యంత
నొక్కదేవాలయమునకుఁ నొయ్యఁ జేరి. 46

మాలిని. ధవళఖగవిభాస్వద్వజ్రలేపస్ఫురత్త
ద్భవభవనసమంచ ద్ధర్మకుంభంబుపైఁ బ్రా
గ్భవకృతసుకృతౌఘప్రాప్తిమై నెక్కి యం దా
సవిధవివిధతిర్యక్సంతతిం జూచుచుండన్. 47

ఉ. ఆసమయంబునందు మృగ
యారతిచే నొకలుబ్ధకుండు బా
ణాసనబాణపాణి విల
యాంతకుఁ బోలికి నేఁగుదెంచి యు
ల్కాసదృశాశుగంబునఁ జ
లంబున నేసె మహేశ్వరాలయా
గ్ర్యాసితశాతకుంభకల
శాగ్రసమాశ్రితమద్విహంగమున్. 48

క. వ్యాధధనుఃప్రేరితశర
బాధఁ గలఁగి పూర్వపుణ్యపరిపాకమునన్
క్ష్మాధరపుత్రీశమహా
శ్వేధాగారంబుచుట్టుఁ దిరిగితిఁ బెలుచన్. 49

ఆ. అటఁ బ్రదక్షిణత్రయానంతరమున న
ప్పక్షితనువుఁ దొఱఁగి యాక్షణమున
దివ్యతనువుఁ దాల్చి దివ్యగంధాంబర
భూషితుండ నైతి బుధులు వొగడ. 50

వ. ఇట్లు బలాత్కారకృతశివప్రదక్షిణభావంబున నప్సరోగ
ణసంకీర్ణంబైన దివ్యవిమానం బారోహించి తేజఃపుంజ
రంజితసకలదిఙ్మండలుండనై గంధర్వగానంబు వినుచు
విద్యాధరకదంబంబులు గొలువ నాకలోకంబునకుం జని
పురందరాదిబృందారకబృందంబులచేతం బూజితుండనై
చిరాయు వనునామంబున ననేకకాలం బందు వసియుం
చితి ననంతరంబ యొక్కనాఁడు ప్రసంగవశంబున దివ
స్పతి వాచస్పతి కిట్లనియె. 51

మ. అతులానందకరంబు నందనవనం
బారామ, మీదేవతా
ప్రతతుల్ గింకరు, లద్రిభేది పవి శ
స్త్రం, బీశచీదేవి మ

త్పతి, స్వర్గంబు పురంబు, సద్గురుఁడ వెం
చ న్నీవు నా కిట్లు శా
శ్వతసామ్రాజ్యయుతుండ నేనకద జీ
వా యీత్రిలోకంబునన్. 52

క. అనవుడు నీయైశ్వర్యం
బనిత్యతాహేతువునఁ గ్రియాజనితముగా
ననుమేయింపం దగినది
ఘనవాహన యనుచు నతఁడు గ్రమ్మఱఁ బలికెన్. 53

వ. అప్పలుకులు విని యైశ్వర్యతారతమ్యగణనాప్రసంగం
బున సభ్యులకు వివాదం బైన నీవివాదశాంతిఁ గోరి
పురోహితబోధితుండై పురుహూతుండు సభ్యులుం
దానును మత్సన్నిధి కేతెంచి తద్వృత్తాంతంబు వివరిం
చిన సకలశాస్త్రసమ్మతంబుగా నే నిట్లంటి. 54

క. పొందుగ విభవంబు క్రియా
బృందజ మస్థిరము శక్ర పృథుచైతన్యా
*నంద మొకటియు నకర్మజ
మిం దనుమేయంబుగా దహీనప్రౌఢిన్. 55

సీ. దృశ్యత్వకారణస్థితిచేత నఖిలంబు
నస్థిరం బగు నమరాధినాథ

---

* (1) నంద మొకటియుకర్మజ, మందనుమేయంబు—అని యొక వ్రా. ప్ర.
(2) నందంబొకటియకర్మజ, మందనుమేయంబు—అని తక్కిన వ్రా. ప్ర.

పదుమువ్వురింద్రుల ప్రకటితైశ్వర్యంబు
గనుఁగొనినాఁడ నాకన్ను లలరఁ
నంతంత కనుపయ్యె నవలి శకుౢలసిరి;
యాద్యశక్రునిపతి యైనశచికిఁ
బరిచారికాకృతిఁ బరగ నిప్పటి శచి
యిది యంతయును నాకు విదిత మయ్యెఁ

తే. గాలయుగధర్మభేదముల్ గలుగు నిట్ల
యెప్పుడప్పుడు ప్రాణుల కదియె *యిచటఁ
బరమసౌఖ్యంబుగాఁ గనుపట్టుచుండు
ననుచుఁ బల్కిన విని యిందుఁ డనియె మరల. 56

తే. ఇవ్వివాదంబు శాంతించె నింక నొకటి
యడిగెద శివప్రదక్షిణం బాచరించి
యేఫలము గాంచు మనుజుఁ డహీనఫణితిఁ
దెలిపి యీసంశయం బెల్లఁ దీర్పు మనఘ. 57

వ. అనిన నే నిట్లంటి. 58

ఉ. ఏ మును గృధ్రదేహా నయి
యీశ్వరమందిరసత్ప్రదక్షిణం
బామెయి వ్యాధబాధితుఁడ
నై యొనరించితిఁ దానఁ జేసి నే

* యచట—వ్రా. ప్ర.

నీమెయి దాల్చి యిందు వసి
యించితి. నింపమరం జిరాయు వ
న్నామముతోడ శక్ర పదు
నల్వురు శక్రులు దీఱునంతకున్. 59

నావిభవము గనుఁగొని శివ
సేవాఫల మెఱుఁగు మనిన జిష్ణుఁడు శతిశం
తావాసమునకు వలగొను
శేవ గడిందిగఁ దలంచె డెందం బలరన్. 60

అని ఇంద్రాదులసంవాదంబు వివరించి వెండియుఁ జిరా
యు విట్లనియె మునీంద్రా యిట్లు త్రిదివలోకంబున
వసియించినకాలంబు నాకొక్కదినం బయ్యె ననంతరంబ
వైకుంఠభవనంబున కేఁగి యచ్చట దివసద్వయంబు
నిలిచితి సంతఁ బుణ్యగౌరవంబున నీ కైలాసంబున కేఁగు
దెంచితి ననిన నే నిట్లంటి. 61

హరునకుఁ బ్రదక్షిణత్రయం బాచరించు
కారణంబునఁ గైలాసగమన మబ్బె
నీకు వైకుంఠభవనాదిలోకములకు
నెట్టిసుకృతంబుచే నేఁగి తెలుఁగఁ జెప్పుమ. 62

అనినం జిరాయు విట్లనియె. 63

హరునఁగఁ దిర్యక్కులకు భేదబుద్ధి లేదు
దూషణము దానికన్నాల మాదూషణంబె

యఖిలధర్మవినాశంబు నాచరించు
వివిధలోకవిరోధియై విస్తరిల్లు. 64

క. ధర దూషణంబు వెలిగా
నరుఁ డేధర్మంబు చేసిన న్సఫలతచే
నిర వొందు సర్వలోక
స్థిరగమనము గన నెఱుంగఁ జెప్పితి నీకున్. 65

వ. అనియె నని చెప్పి సూతుండు. 66

క. ఈపుణ్యచరిత మెవ్వం
డేపున విను శ్రద్ధ గలిగి యుద్ధరఁ బుణ్య
శ్రీపటిమ వెలయు నాతఁడు
పాపవిముక్తుఁ డయి పరమపదముం జేరున్. 67

వ. అని చెప్పి నారదుండు వసిష్ఠాదుల కిట్లను నట్లచ్చిరా
యువునకు మ్రొక్కి యతం డనుప రెండవద్వారంబుం
బ్రవేశించితి నంత. 68

శా. హీరద్వారకవాటదీప్తమును బం
హిష్ఠాచ్ఛముక్తామణి
స్ఫారోల్లాభవిభాసురంబుఁ గుముదా
ప్తప్రస్తరాబద్ధవే
దీరమ్యంబును నై పొసంగి ప్రమథా
ధిష్ఠానమై యొప్పు త

ద్వారం బింపు ఘటించెం గన్గవకు సాం
దరిజ్యోత్స్నచందంబునన్. 69

అందు న్వజ్రివిశుద్ధవిగ్రిహు విశా
లాక్షు న్మహాబాహుం బ
శ్వేందుప్రోజ్జ్వలసుందరాస్యుం బ్రిమథా
ధీశప్రభావు న్సదా
నందుం జిత్రరథాభిధాను నొకవీ
ణావాద్యవిద్యాఢ్యు నా
డెందం బెంతయుం బ్రీతిచేం బొదలం గం
టిక్ రత్నపీఠస్థితున్. 70

అతండు శివనామకీర్తనం బాచరించి
వీణం బలికింపం దచ్ఛ్రితివిలసనంబు
నాశ్రుతిపుటద్వయీరంజనం బొనర్చి
యలఘురోమాంచకంచుకితాంగుం జేయ. 71

నతిచేసి యతనిచే స
త్కృతియు నమస్కృతియుం బడసి స్థిరతరనికట
స్థితపీఠమునం దదాజ్ఞం
గృతమతి వసియించి యతని కే ని ట్లంటిన్. 72

ఈమైశ్వర్యమునం జెలంగుటకు నీ
వేదేవునిం గొల్చి తీ

వే యే ధర్మము లాచరించితివి ము
న్నెంతే ధృతి న్నీకర
స్థాయద్వల్లకి దాన పల్కెడి శివాం
చన్నామముల్ చంద్రికా
ప్రాయంబై తగు నీదుమూర్తిc గని నా
భావంబు పొంగెన్ రహిన్. 73

వ. ఏసుకృతంబుకతంబున నీకీమహిమంబు గలిగె నెఱింగింపు
మనినc జిత్రరథుం డిట్లనియె. 74

ఉ. ఏ మును సామదుం డను మ
హీసురుcడం గడు దుర్వినీతిచేc
గామకళాప్రగల్భగణి
కారమణీగృహాసీమలన్ విట
గ్రామణి నై మెలంగుదు సు
కర్మము లెవ్వియు నాచరింప నెం
తే మదలీల సార్యజన
నిందయుc జేయుదు నెల్లవేళలన్. 75

వ. మఱియు నాయుర్వినాశకరంబులు సార్యనిందితంబులు
నగుదుష్కృతంబు లనేకంబు లాచరించితి నంత నొక్క
నాcడు సహచరులం గూడి కార్యాంతరవ్యాసంగంబునc
బురవీథి నడుగుచుండి. 76

క. నవలక్షకుసుమములచే
నవనివిభుం డొకఁడు త్రిపురహరుఁ బూన్పఁగఁ బ్రా
గ్భవసుకృతహేతువునఁ ద
ద్భవనంబున కేఁగి యందు భావం బలరన్. 77

తే. అతఁడు కల్పోక్తవిధిఁ బూజ యాచరింపఁ
జూచుచుండితి దృఢతరశుద్ధబుద్ధి
నంత నాయుఃక్షయం బొట యమునిబంటు
లరుగుదెంచిరి నాయిక్కయరసికొనుచు. 78

ఉ. ఆశివపూజ సల్పు నిల
యంబుఁ జొరంగఁ దరంబుగాక కీ
నాశభటుల్ మనంబుల ఘ
నంబుగ భీతి వహించి తద్గృహా
భ్యాశమునన్ మదాగమన
మారయుచు న్వసియించి రద్రిజా
ధీశసమర్చనంబు తెఱఁ
గేను గనుంగొనుచుండ నత్తఱిన్. 79

తే. యక్షబేతాళవితతికి రాక్షసులకు
ఛిద్రమన్వేషణముచేయు చెనఁటులకును
ద్రుహునిసన్నిధి నొక్కింత మెలఁగరామి
వెలుపలన నిల్చి రంతకవీరభటులు. 80

తే. వింటి శివనామపఠనంబు వీను లలరఁ
గంటి శివపూజసేయఁ జెంగట వసించి
దాన మృత్యువు దొలఁగె నత్తఱి మునీంద్ర
సజ్జనులపొందు ధరఁ గల్పశాఖి యగుట. 81

క. నిరతము వైదికనిష్ఠా
నిరతుండై శ్రద్ధ గలిగి నిష్కల్మషుఁడై
పరగినహరపదభక్తుఁడు
స్థిరతరగతి వర్షశతము జీవించు మహిన్. 82

క. భవితవ్యతానుసారిత
భవపూజాపరిసమాప్తపర్యంతము న
బ్భువి వసియించితి నంతం
బొవులుచు యమభటులు మగిడి పోయిరి లజ్జన్. 83

క. శివనామకీర్తనంబును
శివపూజాదర్శనంబు శివదివ్యకథా
శ్రవణంబు నల్పనియమో
ద్భవ మగు ఫల మనఁగరాదు పద్మజతనయా. 84

వ. అట్లు శివపూజాదర్శనమాత్రంబున బ్రహ్మాదిదుర్లభం
బైన యీశరీరంబు ధరియించి కైలాసద్వారంబునందు
నుండం గాంచితి నని చెప్పి చిత్రరథుం డనుపఁ బ్రమథ
సంకీర్తనంబును విచిత్రమణికుట్టిమంబును నానామణిగణ

బద్ధవేదికంబును నైన తృతీయద్వారంబు ప్రవేశించితి నందు. 85

తే. తండుభృంగీశ్వరాదు లుద్దండలీల
శివదిదృక్షాసమాసక్తిఁ జేరువారి
భవునిదివ్యాజ్ఞ వెలిగ లోపలికి నరుగ
నీరు తద్ద్వారసీమ నెవ్వారి నైన. 86

శా. వేత్రప్రస్ఫురితప్రహారకలనా
విర్భాతిచే నెంతయుఁ
సుత్రామప్రముఖామరౌఘముల సం
శుద్ధాత్మ్యలం జేయుచుం
దత్రత్యుం డగు నంది నుజ్జ్వలమహా
నందిం దగం గాంచి నే
నత్రస్తస్థితి లోని కేఁగితి మహే
శాజ్ఞానుసారంబుగన్. 87

మ. ధరణీభృత్తనయామనోహరు సము
ద్యత్కోటికంజాప్తబం
ధురతేజుఁ ద్రుహిణాండభాండదహనో
ద్భాతోల్లసద్భాతిసు
స్థిరరేఖాకలితు న్మణీమయమహా
సింహాసనస్థుఁ సురా

సురవంద్యుం బుర వైరిఁ గాంచితి హరున్
సోమార్ధ*కోటీరునిన్. 88

ఉ. కాంచి నమస్కరింప గర
కంజుఁ డకుంఠదయార్ద్రవీక్షణం
గాంచి మదీయసత్ప్రణతిఁ
గైకొని కన్గొనుము పన్నసేయ న
ప్పంచశరారియాజ్ఞఁ దదు
పాంతమునం దగఁ గూరుచుండి యో
క్కించుక కొంకుచుం గదిసి
యి ట్లని విన్నప మాచరించితిన్. 89

తే. స్వామి కెండపద్వారదేశంబునందు
చిత్రరథుఁ డనుప్రభుఁడు విచిత్రవేషుఁ
గాంచి మ న్నెట్టిసుకృతంబు గారణముగ
నిట్టివిభవంబు నీ కబ్బె నెఱుఁగఁ జెపుము. 90

వ. అని యడిగిన నతండును నవలక్షకుసుమశివపూజాదర్శ
నంబున నిట్టి యైశ్వర్యం బబ్బె నని చెప్పెఁ దత్పూజా
మహాత్త్వం బానతీయవలయు ననిన నమ్మహాదేవుం డి
ట్లని యానతిచ్చె. 91

క. నను నెనర్ హరి నెనసన్
మునివర యొక్కకరవీరమునఁ దగఁ బూజిం

* కోటీమణిన్ — వ్రా. ప్ర.

చినవరుఁడు భద్రములఁ గనుఁ
బునరుద్భవదుఃఖవశత బొందఁడు వానిన్. 92

తే. కార్తికంబున నైన మాఘమున నైన
ననఘ వైశాఖమున నైన నచ్ఛకుడ్య
మృదులపల్లవతోరణప్రథువితాన
లలితముగ నొక్క గేహం బలంకరించి. 93

సీ. నియతుఁడై ప్రతి యందు నిల్చి హిరణ్మయ
ప్రతిమ గావించి తత్ప్రతిమయందు
హరి నైన నను నైన నావాహనము చేసి
భాసురాగరుధూపవాసితంబు
రంగవల్లీచిత్రరచితాంచితంబు నై
యమరిన చోఁ బీఠమున నిల్చి
పటుహాళీకావేణుపటునిస్వనంబును
బుష్కలస్తుతిరవంబును జెలంగఁ

తే. గలితపంచామృతాభిషేకంబు చేసి
లక్షసుమములఁ బూజించి లలితధూప
దీప నైవేద్యములచేతఁ దృప్తిసేయ
వలయు వాక్కర్మనియమపరివర్తనమున. 94

వ. ఇట్లు ప్రతిదినంబును లక్షకుసుమంబుల శివశంభుమహే
శాదినామంబుల నన్నును నచ్యుతానంతగోవిందాదినా
మంబుల హరిని జతుర్థ్యంతంబులుగా నుచ్చరించుచుఁ

బూజించి నిత్యంబును బ్రాహ్మణులకు భోజనంబు నిడు
నది యిట్లు చేసి నవమదివసావసానంబున. 95

చ. ప్రతి గడు ధర్మనిష్ఠుఁ డయి
వస్త్రయుగాంచిత మైన కాంచన
ప్రతిమ నగణ్యపుణ్యుఁ డగు
బ్రాహ్మణుఁ బూజయొనర్చి దాన మ
ప్రతిహతలీల నీఁ దగు ధ
రాతలదానపురస్సరంబుగా
ధృతి నిటు సేయుమానవుఁడు
దేవుఁడుగాక మనుష్యమాత్రుఁడే. 96

సీ. ప్రథమదినంబునఁ బద్మముల్ రెండవ
వాసరంబునఁ గలువలు తృతీయ
ఘస్రంబునను రక్తకరవీరములు నాలు
గవనాఁడు కుటజంబు లవలినాఁడు
చంపకప్రసవముల్, షష్ఠిదినంబున
మొల్ల లేడవదినమునను దెల్ల
గన్నేరు లష్టమఘస్రంబునను జాజు
లట గాంచనములు దా నవలినాఁడు

తే. ప్రతిదినంబును లక్షపుష్పముల నిట్లు
పూజసేయంగవలయు నప్పూజసేయు

నరుఁడు కైలాసవైకుంఠపురముల వసి
యించు శాశ్వతవైభవ మెసఁక మెసఁగ. 97

వ. ఇది నవలక్షకుసుమపూజాప్రకారంబు మఱియు. 98

క. తులసీదళముల శ్రీఫల
దళనికరములం దిలాక్షతముల న్ననుని
మ్ములఁ బూజించినధన్యుం
డిల జీవన్ముక్తుఁ డగు నహీనవివేకా. 99

ఆ. హరిహరులపూజ కంతరాయంబు సల్పు
నరుఁడు నవలక్షవర్షముల్ నరకవాసి
యగు నటులు గాన విష్ణుశివార్చనముల
కంతరాయము సేయఁగా దనఘమతులు. 100

క. శివపూజ సేయు నతఁడున్
శివపూజాదర్శనంబు సేయునతండున్
శివపూజాముదితుండున్
శివమతిఁ గైలాసమునకుఁ జేరుదు రనఘుల్. 101

చిత్రరథుండును బూర్వభవంబునఁ బాపాత్ముం డయ్యు
శివపూజాదర్శనమహాత్త్వంబునఁ బవిత్రుండై తత్కార
ణంబున నవద్వీపం బనుపురంబునఁ జంద్రవంశంబునఁ
జంద్రాంగదుం డనునామంబున భూపాలుండై ప్రభ
వించి వాసనావశంబున సంతతంబును శివపూజ యాచ
రించుచు నిఖిలభోగభుక్తిం బరితృప్తుం డై శతవర్షం

బులు జీవించె నంత నతనిం గైలాసంబునకుం దెచ్చు
టకుఁ బ్రమథులచేత సూర్యసంకాశం బగువిమానరత్నం
బనిచితి నవ్విమానంబు నారోహించి గంధర్వగానమో
దితుం డై యప్సరస్సంఘంబులు గొలువ మత్సారూప్య
కలితుండును వీణాపాణియు నై యభ్రవీథి నరుగు
దెంచునప్పుడు. 102

ఉ. ఆయతకోటిభానుకము
దాప్తరుచిం బొలుపొందుతదభ్రథ
చ్ఛాయ కృతాంతువీటిపయి
జానుగఁ బర్వఁగ నందు దుర్గతిం
బాయక క్రేఁగుమర్త్యులకు
బాధ దొలంగినఁ బొంగి యెవ్వఁడో
యీయనఘాత్ముఁ డిందు మము
నిందఱ మన్చె నధర్మవృత్తులన్. 103

తే. ఏమహాత్ము రథచ్ఛాయ యిందుఁ బర్వి
యింపుమీఱంగ మము సుఖియింపఁజేసె
నామహాత్ముఁడు మము నారకాలయమునఁ
బాపుఁగా కని పల్కి రప్పాపు లప్పుడు. 104

ఉ. ఆపలుకుల్ వినంబడిన
యంత నితాంతకృపార్ద్రచిత్తుఁ డై

యాపరమోపకారి రథ
మచ్చటికిఁ స్మరలించి నిల్వ న
ప్పాపులు నారకవ్యథలఁ
బాసి దివంబున కేఁగి రంత ని
ర్వాపితతేజులై యమని
వాసముఁ జేరిరి తద్భటావళుల్. 105

వ. ఇట్లు చేరి వైవస్వతున కిట్లనిరి. 106

చ. అరదము నెక్కి యొక్కతరు
ణారుణసన్నిభుఁ డైనపూరుషుం
డరుగుచు నారకీప్రతతి
యార్తరవం బొనరింపఁ గాంచి తా
నరుగక నిల్చె నిల్చుటయు
నారథవీక్షణ మాచరించి యా
నరులు సుఖించి నాకభువ
నంబునకుం జని రద్భుతంబుగన్. 107

క. యమ రాజధాని నీసం
యమనీనగరంబు శూన్య మయ్యెన్ మే మ
య్యమవంతుఁ డెవ్వఁడో తెలి
యము దీనికిఁ బ్రతివిధాన మలవఱుపు మిఁకన్. 108

వ. అని చెప్పిన విని దండధరుండు దండాహతకుండలితేజం
గునఁ గనలి యేతెంచి యద్దివ్యపురుషునిమూర్తిం గాంచి

తద్వీణాక్వణితశివనామం బాకర్ణించి పిపాసార్తుం డమృత
పానం బాచరించినభంగిం బొంగి నమస్కరించి యతనితో
నిట్లనియె. 109

మ. శివనామామృతవర్షి యై యరుగు నీ
చేఁ బొల్చువీణారవ
శ్రవణానందము నీదునిర్మలరథ
చ్ఛాయాపరీరంభ మై
భవమున్ గల్గుటఁ జేసి నారకులు సం
ప్రాప్తామరావాసు లై
భవబంధాఘనివృత్తు లైరి సుకృత
భ్రాజిష్ణులం బోలుచున్. 110

తే. వెస మదీయాధికారంబు వీటిఁబోవఁ
బ్రమథవర పాడుచేసితి విప్పటనంబు
ధర్మమార్గరతుండ వై తనరు దీవు
ధర్మమర్యాద దాఁటంగ ధర్మ మగునె. 111

వ. ఇంక మే మెవ్వరిం దండింతు మెటింగింపు మనినఁ జిత్ర
రథుం డతనితోడ. 112

సీ. కమనీయతరశివకల్యాణనామంబు
లనిశంబు పలుకనియట్టివారి
భూతియు రుద్రాక్షములు నంగములఁ దాల్ప
కత్యంతదురితాత్ము లైనవారి

ననయంబు భిన్నమర్యాదచేఁ బెంపొంది
హరిహరదూషకు లైనవారి
వైదికాచారంబు వఱదపాలుగఁ జేసి
పాషండవృత్తిచేఁ బరగువారిఁ
తే. దప్తతైలకటాహమధ్యమునఁ బ్రోల్చి
కశలఁ బ్రహరించి ముద్గరాఘాతములఁ గ
లంపు మని తెల్పి యపుడ కైలాసమునకు
నరుగుదెంచెఁ గృతాంతుఁడు నరిగెఁ బురికి. 113

క. ఈసత్కథ చదివిన న
త్యాసక్తి న్వినిన మర్త్య లఘునివహములం
గాసి యొనరించి యట కై
లాసంబున నుండుదురు విలాసకలితులై. 114

వ. అని చెప్పిన నద్దేవునితో సర్వధర్మంబులలోన నుత్తమధ
ర్మం బెయ్యది యెఱింగింపు మనిన నయ్యాశ్వరుండు
నాతో నిట్లు లానతిచ్చె. 115

తే. సంయమీశ్వర వినుము సజ్జనులపొందు
తత్సహాభాషణంబు నత్యంతభక్తి
వారి సేవించుటయు వారి భూరిదాన
మహిమఁ బొగ్డుట ముఖ్యధర్మంబు లవని. 116

తే. సాధుసంగతి గౌతమీస్నానమును శి
వార్చనంబును జేయుచు నగు నరుండు

చెలఁగి సాధుజనాళిఁ బూజించెనేని
కలుగు ధర్మార్థకామమోక్షములు వరుస. 117

సీ. సాధుబృందములపార్శ్వ(ప్ర)దేశముల ముఱ
దట వెన్క వసియింపఁ దగు నరుండు
సతతంబు సజ్జనసంగతిఁ బెంపొందు
నతఁడు దరించు భవార్ణవంబు
కుజనసంగతి గడుఁ గూల్చు నారకమున
మహి విషసంగతమధువుభంగి
నెట్టియాపద్వేళ నేనియు సత్సంగ
సంపరిత్యాగంబు సలుపఁ దగదు

తే. సాధు లెచ్చట నుందు రచ్చటు సమస్త
దివ్యతీర్థాస్పదం బయి తేజరిల్లు
వార లెచ్చట శిథిలజీవనతఁ బొలుతు
రచట దుర్భిక్షచోరబాధాదు లడరు. 118

క. మును విదురుఁడు సత్సంగం
బున వైకుంఠంబుఁ బడసె భువి దాసీనం
దనుఁ డెచట మోక్ష మెచ్చట
యనఘా సత్సంగమహిమ మలవియె పొగడన్. 119

తే. హరిహరులయందు సమచిత్తు లైనవారు
వైదికాచారరతు లయినఘలువారు

నాస్తికత గల్గి శ్రద్ధచే నలరువారు
సజ్జనులుసుమ్ము నిర్జరసంయమీంద్ర. 120

వ. అట్టిసజ్జనులం బూజించుట పరమధర్మం బని తెల్పిన
విని యే నిట్లంటి. 121

క. శ్రుతివిరుద్ధకర్మరతు లైన బ్రాహ్మణ
క్షత్త్రవైశ్యశూద్రజాతములకు
నెట్టిగతులు గల్గు నెఱిఁగింపు లోకైక
నాథ శైలజాతనాథ యభవ. 122

వ. అనిన నీశ్వరుం డిట్లనియె. 123

సీ. వేదవిరుద్ధకర్మ లగు
విప్రులు రాజులు నూరుజన్ములున్
మేదిని ఘోరబుద్ధు లయి
మ్లేచ్ఛజనిన్ జనియింతు రట్ల య
వ్వైదికకర్మనిష్ఠల న
వార్యతపం బొనరించెనేనియుం
బాదభవుండు క్లేశములఁ
బొల్పడు సద్గతి లేదు వానికిన్. 124

వ. ఇట్లు చతుర్వర్ణాశ్రమంబులవారలును విపరీతకర్మంబు
లాచరించి మ్లేచ్ఛులై జనియింపుదు రట్లు గావున నైహి
కాముష్మికఫలప్రాప్తిం గోరి స్వజాతివిహితం బగు
కర్మంబు సేయవలయు నన్యధర్మంబు లొనరించినఁ

గీ. శూద్రుఁడు నిజధర్మంబు లైన విప్రసేవాదు
లవలనఁ దరియించు నెందును స్వకర్మవర్తనులు పూజ్యు
తము లని చెప్పిన నే నిట్లంటి. 125

క. హరుసన్నిధి దీపం బిడు
నరునకు నెట్టిఫల మబ్బు నగధన్వ మహే
శ్వర విన వేడుక య య్యెడిఁ
దిరముగఁ గృప యుల్లసిల్లఁ దెలుపఁగవలయున్. 126

వ. అని యడిగిన నప్పరమేశ్వరుం డిట్లనియె. 127

తే. దీపదానమహత్త్వంబు దెలియ వినుము
సురమునీశ్వర యత్యంతశుభకరంబు
తత్ప్రభావంబుచేఁ బితృతతి వసించు
స్వర్గమున నారకానలవ్యథఁ దరించి. 128

ఆ. ఏతదర్థమైన యితిహాస మొక్కటి
గలదు దాని వినిన ఖలుల కైనఁ
గలుషసముదయంబు దొలఁగు నిక్కువ మజ
తనయ వినుము సావధానముగను. 129

క. అది స్కందరుఁ డనునొక
భూదేవుఁడు గలఁడు గూరబుద్ధియుతుఁడు సం
ధ్యాదివిరహితుం డన్య
స్త్రీనయుతుఁ డకృత్యకరణశీలుఁడు ధాత్రిన్. 130

ఉ. వేమఱు నార్యులం బరిభ
వించుఁ బరాన్న మె మెక్కు నెప్పుడుం
బామరత న్మృషార్థములె
పల్కు నిషాదునిచేత నైనఁ దా
హేమము పేర్మి నందికొను
నెగ్గుఁ దలంపక జారచోరచూ
డామణి యాద్విజుండు నెఱ
టక్కుఁదనంబున కెల్ల నెల్లయై. 131

శా. ఆవిప్రాధముఁ డక్షకేళినిరతుం
డై యూడి తా నోడియుం
దా విత్తంబున కెందు నైనఁ జొరఁ ధా
త్వర్థం బొగిం జేయుఁ గా
మావేశంబునఁ బుల్కసాంగనలతో
నైనం బ్రివర్తించు ని
ట్లీవేళం బురిఁ దిమ్మరుఁ సుజను లెం
తేఁ ద న్విగర్హింపఁగన్. 132

తే. అందఱకు దినవారతారాదికములు
దెలిపి యుపవాసనియతి విధించుఁ గాని
యతఁడు మానఁడు కృష్ణజయంతియందు
హరిదినంబున శివరాత్రి నన్నభుక్తి. 133

తే. హరిదినంబుల వేయింట నైన సుకృత
మొనరు నొక్కకృష్ణాష్టమి నుపవసింప
వేయికృష్ణాష్టములఁ గల్గు శ్రేయ మబ్బు
నొక్కశివరాత్రి మానవుం డుపవసింప. 134

సీ. శివపదధ్యానంబు శివనామపఠనంబు
ననిశంబుఁ జేయుమహాత్ముఁ డొకఁడు
శతరుద్రమంత్రసంగతి శివు నభిషేక
మాచరించినయట్టి యనఘుఁ డొకఁడు
శ్రీఫలదళముల శివుని సహస్రనా
మంబులఁ బూజించుమాన్యుఁ డొకఁడు
లలితప్రదోషవేళల శివదర్శనం
బారూఢిఁ గావించు నార్యుఁ డొకఁడు

తే. నవనిలోన జీవన్ముక్తు లగుట ధ్రువము
నిమిషమైనను మఱి యర్ధనిమిషమైన
శివుని భజియించువానికిఁ జిరతరముగ
నిఖిలలోకాధిపత్యంబు నివ్వటిల్లు. 135

క. ఇల నొకయఖండబిల్వ
దళపూజ గోసహస్రదానఫల మగుం
దులసీదళార్చనంబునఁ
గలుగుం గ్రతుశతము సేయఁగా నగుఫలముల్. 136

క. హరుని బంధురాఖండతిలాక్షతలను
బూజయొనరించు నెవ్వఁ డప్పూరుషవర్యుఁ
డఘతతుల డిగ్గఁద్రావి పూతాత్ముఁ డగుచు
నలరి కైలాసపదమున నధివసించు. 137

అమితంబుగ నవిషాన్నము
నమలుటయున్ శోణితంబు నలిఁ ద్రావుటయుం
గ్రిమికీటభక్షణంబున్
సమ మగు శివరాత్రిఁ దినినసరసాన్న మిలన్. 138

ధరఁ జండాలాన్నముఁ గు
ర్కురపలలముఁ దినుట మే లగు న్మతి ప్రాణో
త్కరసంత్యాగము మే లగు
హరివాసరమున భుజించు నన్నముకంటెన్. 139

కనక స్తేయము గుర్వం
గనఁ గనయుట బ్రహ్మహత్య కాదంబరి క్రొ
వ్వునఁ గ్రోలుట యుర వగు ని
మ్మనఁ గృష్ణజయంతిఁ నన్నము దినుటకంటెన్. 140

అట్టివ్రతదినంబులందు భుజించి యు
మ్మందరాహ్వయుం డమందహర్ష
పరవశాత్ముఁ డగుచుఁ దిరిగె దేశములు ధ
నార్జనంబు సేయు నాస గొలి. 141

వ. ఒక్కనాఁ డుజ్జయినీనగరంబునకుం జని యందు నలబ్ధా
హారుండై జఠరానలం *బినుమడింప నాసాయాంతం
బును బురవీథులం గ్రుమ్మరి విసివి యద్దినంబు శివ
రాత్రి గావున నుత్సవదినదిదృక్షాసమాగతతైర్థికజనసం
ఘంబులం జూచుచుఁ దోరణకాయమానవిరాజితంబును
ఘనసార గంధసార కాశ్మీర మృగమ దాద్యనులేపితం
బును నగరు గుగ్గుల ముఖ్య ధూపధూమ గంధ బంధురం
బును దీపమాలికాసమాక్రాంతంబును జంపక కర్ణికార
కరవీర మల్లికా మాలతీ బిల్వద ళాద్యనేకపూజాద్రవ్యభ
వ్యంబును భక్ష్య భోజ్య ప్రముఖ నైవేద్య పరిపూర్ణం
బును నానావ్రతిజనసమాకీర్ణంబును నఖండవిభవాభిశో
భితంబు నైన మహాకాళదేవుదేవాలయంబునకుం జని
యమ్మహాలింగమూర్తి సందర్శనంబు చేసి నమస్కరించి
కొండొకదడవు నిల్చి యద్దురితాత్ముం డిట్లని యూహించె.

తే. ఆఁకటికి నాకు నేమియు నబ్బదయ్యెఁ
బ్రాగ్భవంబునఁ జేయుపాపంబుకతన
నహహ సత్పాత్రునకును జన్మాంతరమున
నుపచరింపంగ లేనైతిఁ గపటవృత్తి. 143

క. జల భక్ష్య భోజ్య శాక
స్థల సూనృతభాషణముల సాధుజనుల కి

* బా మండింప—వ్రా. ప్ర.

మ్ములఁ దృష్టి సలుప నే న
క్కలుషంబున నిప్పు డిట్టిగతి వాటిల్లెఁ. 144

సీ. ఈజన్మమున నైన గృహసమాగతు లగు
నతిథులఁ బూజింప నైతి నకట
యానిశంబు దుర్వ్యసనాభిభూతుండ నై
స్నానసంధ్యాదులు సలుప నైతి
నన్యాంగనాసంగమాసక్తి మసలితి
హరివాసరాదిపుణ్యవ్రతముల
క్షౌరకాలయమున క్షౌరమై సలిపితి
నపుడ తైలాభ్యంజనాదికములు

తే. కరనిపీడితచేలంబు గట్టుకొందు
నిట్లు మఱియు దరిద్రతాహేయ మగు కు
కర్మములు సేయుచుండితిఁ గాని సుకృత
కర్మ మొక్కటియును జేయఁ గాన నైతి. 145

ఆ. అన్నపూర్ణ మైన యవని నే నొకఁడన
యన్నకాంక్షి నగుచు నున్నవాఁడ
పాత్రములకు లేశమాత్ర మైనను వోలు
బామునందు నిడనిపాపి నగుట. 146

వ. ఈజన్మంబునఁ దపోదానపూజాదు లొనరింపనికారణం
బున భవిష్యజ్జన్మంబునందును దరిద్రుండ నగుట తప్ప
దని తలంచుచు నాఁకటిపె ల్లోఁపలేక శివార్పితం బైన

యీభక్ష్యభోజ్యాదిపదార్థంబు లీజనంబు లేమఱియున్న
తఱి నపహరించి భక్షించెదం గాక యని యదృష్టవా
నసుం డాసమీపంబునఁ బొంచియుండె నంత. 147

తే. ఆనిశీథంబు శివపూజ యాచరించి
జాగరణకేలిఁ దేలి యచ్చటిజనంబు
లలసి నిద్రింప దీపంబు లస్తమించె
నవతమస మల్లనల్లన యాక్రమించె. 148

సీ. అప్పుడు ద్విజాభాసుఁ డాశివాభ్యాశప్ర
దేశంబునకు నోదనాశఁ జేరి
యమ్మహేశసమర్పితాన్నము దృష్టిప
థాగోచరంబైన నతఁడువేడ్క
ప్రబలి తత్ప్రత్యనిర్వాణదశాఖిన్న
దీపంబు నిజపటాదీప్తవర్తిఁ
బ్రజ్వలింపఁగఁజేసి పక్వాన్నభక్ష్యభో
జ్యాదులు గైకొని యరిగె నంత

తే. వానిచరణాగ్రి మొక్కనిమేను సోఁకఁ
దస్కరుం డని కూయ నత్తఱి నెఱింగి
యాచెకులు తాల యవ్వి భిట్టార్చి చంపి
రవినయనిధాన మైన యయ్యవనిసురుని. 149

ఉ. ఆతఱిఁ గోటికోటిజల
జాప్తవిభావిభవాంచితంబు జై

వాత్పృకకోటిశీతలము
వజ్రముఖాఖిలనూత్నరత్నవి
స్ఫీతము నై చెలంగు నొక
చిత్రవిమానవరంబు నెమ్మి నే
మాతనిఁ దోడి తెచ్చుటకు
నంచితి మింపుగఁ బార్థదాళిచేఁ. 150

. ఆహైమగగనయానా
రోహణ మొనరించి యప్సరోగణగాన
శ్రీహర్షితుఁ డై త్రిదశ
వ్యూహము వినుతింప నాతఁ డుజ్జ్వలమహిమన్. 151

. వేణువీణాగానముదితుండై యక్షుణంబ కైలాసంబున
కరుగు దెంచె నిట్లు. 152

. అతఁడు దీపప్రదానమహత్త్వకలనఁ
బతితుఁ డయ్యును నిర్వాణపథముఁ గాంచె
నియతమతు లైన సత్కర్మనిరతు లవని
దీప మిడుసట్టిమహిమంబు దెలుపఁ దరమె. 153

. కావున. 154

తే. దీపదానంబుకంటె నుత్కృష్టపుణ్య
మెయ్యదియు లేదు జగముల నెంచిచూడ
నిమిష మాహరిసన్నిధి నిలుపుదీప
మక్షయఫలం బొసంగు సంయమివరేణ్య. 155

ఆ. ఒక్కమాస మైన నొకయబ్ద మైన న
ఖండదీప మిడునరుండు నిఖిల
దురితసమితి నొడిచి నిరతంబు శివలోక
మున వసించు దేవమునిలలామ. 156

సీ. గ్రహపీడ లడఁగు శాత్రవులు మిత్రతఁ గాంతు
రఖిలకామితసిద్ధి యగుఁ దలంప
నాయువు వర్ధిల్లు నట మనోవాక్కాయ
జము లైనకలుషసంఘములు దొలఁగు
జలగండములు దప్పు వెలయ రోగార్తుండు
దృఢశక్తియుక్తుఁడై తేజరిల్లు
వంధ్యయుఁ డెంతయుఁ బుత్రవంతుఁ డౌ దుర్గతుం
డనుపమసంపద నతిశయిల్లుఁ

తే. దీప మిది యెంత యైన నుదారమహిమఁ
గోరి హరి కైన హరు కైనఁ గూర్చి యాజ్య
తైలములచేత నొక్కయబ్దం బఖండ
దివ్యదీపంబు నిల్పిన దృఢవివేక. 157

తే. అట్లు వర్షత్రయము దీప మవని నిల్పి
నతఁడె శంభుండు శౌరియు నతఁడె వర్ష
శతము భువి సర్వభోగసంగతిఁ జెలంగి
యంతమున మత్పథంబున నధివసించు. 158

వ. మఱియు దీపదానప్రకారం బెఱింగించెద. 159

తే. మాఘమైనను గార్తికమాసమైన
మొదలు గావించి సామజవదను విల్చి
పూజసేయంగవలయు సంపూర్ణభక్తి
ననుదినము నుండ్రకము లుపహార మొసఁగి. 160

వ. ఆవిఘ్నరాజసన్నిధి హరిహరులలో నొక్కని నుద్దేశించి పురుషప్రమాణం బైనదీపదారువుపై మృత్తామ్రపిత్తళ రజతపాత్రంబులలో నొక్కపాత్రంబున ఘృతంబును నించి కార్పాసకృతవర్తి నఖండదీపం బిడునది యిట్లొక్క వత్సరంబు గడచిన యనంతరంబ యథావిభవంబున నొక్కసువర్ణప్రతిమ రచియించి యందు నిష్టదేవత నావాహించి పూజించి. 161

తే. ప్రతిమయును దీపపాత్రంబు పటయుగంబు
ధర్మకర్మాభిరతునకు దాన మొసఁగి
యంత శక్తికొలంది విప్రవభులకు
సరసమృష్టాన్న మిడి తృప్తి సలుపవలయు. 162

క. ఈసద్వ్రతంబు భక్తిం
జేసిన వాంఛితము లెల్ల సిద్ధించుం గై
లాసావాప్తియు నగు జల
జాననసుత! మానవులకు ననవరతంబున్. 163

వ. మఱి యిక్కథాశ్రవణంబున నిఖిలదురితనివృత్తి యగు నని చెప్పిన నప్పరమేశ్వరునితో లక్షపూజాప్రకారం

బెట్టఁగింపు మని యడిగిన నద్దేవుం డిట్లనియె. 164

తే. చైత్రమున నైన మార్గశీర్షమున నైన
శుభదినంబున నేకాంతసుస్థలమున
విష్ణు నైనను స్వస్నైన వేడ్కఁ నిలిపి
పూజసేయఁగవలయు సంపూర్ణభక్తి. 165

వ. ఉత్పల శతపత్త్రి కరవీర కాంచన చంపక ద్రోణ కుంద కురువ కాదికుసుమంబుల నైన నఖండ బిల్వ తులసీదళం బుల నైనను దిలాక్షతంబుల నైనను బూజించుచు నిత్యం బును షోడశోపచారవిధులం దనుపవలయుఁ బూజా సమాప్తిపర్యంతంబు నఖండదీపం బిడునది యథాశక్తి నొక్కసువర్ణప్రతిమ రచియించి లక్షపూజాసంపూర్ణం బైన యనంతరంబ దరిద్రుం డైన విప్రునకుఁ దత్ప్రతి మాదానం బొసంగవలయు. 166

క. తాన వని కేఁగి సూనవి
తానముఁ బత్త్రములుఁ గోయఁ దగు నర్చకు నిం
పూన నది యుత్తమం బ
న్యానీతసుమంబు లెల్ల నర్ధఫలదముల్. 167

తే. యానమునఁ దైర్థికునితీర్థయాత్రవోలె
విలిచి తెచ్చినవిరు లల్పఫలము లొసఁగుఁ
గానఁ బూజార్థ మలరులు తాన తేర
వలయు నిష్ఠార్థసంసిద్ధి వలయునేని. 168

తే. శివునిపూజకుఁ గొన్నినల్ సిద్ధమువేళఁ
కరపదస్థలముల మఱుండ్లు గాడెనేని
హస్తపాదంబు లూర్ధ్వరేఖాంకితంబు
లగుట కది యాదికారణం బగు ధరిత్రి. 169

వ. ఇట్లు లక్షపూజ యింపొందఁ జేసిన
భూసురుండు రాజపుంగవుండు
హరిపదమున నైన హరనివాసంబున
నైన లక్షయేఁడు లధివసించు. 170

వ. అని శివుం డానతిచ్చునవసరంబున. 171

ఉ. వాసవముఖ్యనిర్జరు ల
వారితభక్తి శనిత్రయోదశీ
వాసరపుణ్యవేళఁ జెలు
వంబున నద్రిసుతాసహాయుఁ డే
వాసురవంద్యమానచర
ణాంబురుహద్వయు నద్వయుం బూర్ణ
వాసుకికంకణుం సుజన
వత్సలుఁ గొల్వఁగ వచ్చి రిమ్ములన్. 172

వ. ఇట్లు వచ్చి యక్కైలాసద్వారంబున. 173

క. శైలాదియనుమతంబున
నాలోనికి సమ్మదమ్మున నఱుదెంచి వెసన్

శూలికి మ్రొక్కి తదాజ్ఞా
లీల సమాసీను లగుచు లేఖపత్రతతుల్. 174

తే. హరుఁడు గట్టిన కరికృత్తి హరువు గాంచి
దీని నేఁటికిఁ దాల్చె నద్దేవుఁ డనుచుఁ
దత్సభాస్థితు శైవకథారసజ్ఞు
ననఘతరు వామదేవుని నడుగుటయును. 175

క. కైలాసనగస్థితియును
ఫాలాక్షునిసన్నిధియును భవునికథలపై
హేళియు నివి యొక్కొకటియె
చాలవె యాదివిజవితతి జనిసఫలతకున్. 176

తే. దప్పి గొన్న జనం బమృతంబుఁబోలె
శివకథాసుధ నజరాళి చెవులఁ గ్రోల
నింపమర వామదేవమునీంద్రచంద్రుఁ
డిట్టు లని తెల్పఁదొణఁగె నహీనఫణితి. 177

చ. గజదనుజుండు నాఁ గలుగు
గాటపురక్కసుఁ డొక్కఁ డుర్వి స
ద్ద్విజుల ముదం బడంచియును
దేవగణంబులడంబు మాన్చియున్
భుజబలశౌర్యసంపదలఁ
బొంపిరివోవుచు నొక్కనాఁడు వా

రిజభవునొద్ద కేఁగి బెద
రించి కలంచెఁ దదీయలోకముᳲ. 178

వ. మఱియు. 179

శా. వైకుంఠంబున కేఁగి దానవుఁడు స
ర్వప్రాణిహింసార్థియై
ప్రాకారంబులు రత్నమందిరములుం
బ్రాసాదముల్ గూల్చి త
ల్లోకం బంతయు గాసిచేసెఁ దను నా
లోకింపఁగా నోప క
వ్వైకుంఠాదు లకుంఠభీతిమెయి దు
ర్వారత్వరం బాఱఁగన్. 180

వ. వెండియు. 181

ఉ. ఆ సమదద్విపాసురుఁ డ
హంకృతి నెందును మాఱులేక కై
లాసముఁ జొచ్చి దిక్కరి గో
లంకునుబోలెఁ గలంచియాడెఁ దా
నాసమయంబునం బ్రమథు
లందఱు నొక్కటఁ గూడి వానిపై
నేసిరి యుద్ధదుర్మదు ల
హీనబలంబున నస్త్రశస్త్రముల్. 182

చ. ముసలగదాముసుండిశర
ముద్గరచక్రముఖాయుధౌఘముల్
వెసఁ బరగించి యద్దనుజ
వీరుఁ గలంపఁగ లేక వానిఁ దా
రసదృశవిక్రమంబుఁ గొని
యాఁగిరి వాఁడు శ్రమంబుఁ జెంద క
య్యసమశరారికింకరుల
నందఱ నాజిఁ గలంచె నీసునన్. 183

చ. కమలభవాండభాండములు
గాల్చు నవక్రపరాక్రమాన్వితుల్
ప్రమథతతుల్ గజాసురుని
భారికిఁ గాక కలంగఁ బాఱె ర
య్యమరవిరోధియుం బవనుఁ
డంబుధులం గలఁగించులీల వి
క్రమము మెయిం బరాజితులు
గా నొనరించి యలంచె వారలన్. 184

మ. కరిదైత్యేశ్వరుఁ డుగ్రకింకరుల ను
గ్రస్ఫూర్తిఁ బో గెల్చి యు
ద్ధురతం గ్రమ్మఱి పట్టణంబులు గిరి
ప్రాంతంబులం గాల్చుచుం

బొరి నేఁగ న్నిజపూర్వజన్మకృతస
త్పుణ్యాపత్రిభావంబునన్
వరపాపాశికిఁ బుణ్యరాశికి దయా
వారాశికిం గాశికిన్. 185

క. ఆ కరటిదానవునిఘో
రాకృతిఁ గని వెఱచి పఱచి యన్నగరి ప్రజా
నీకంబు లుద్దవిడిఁ జని
శ్రీకంఠున కధికభక్తిఁ జేమోడ్చి వెసన్. 186

వ. ఇట్లని విన్నవించిరి. 187

క. దంతిరూపఘోరదానవుఁ డొక్కఁడు
నవసహస్రయోజనప్రమాణ
తనుఁడు వచ్చె వానిఁ గనుఁగొనునంతనె
గుండె లగిలె జనులకును మహేశ. 188

సీ. సచరాచరంబైన జగ మంతయును వాని
చరణమగ్నం బయ్యెఁ జంద్రమకుట
తపనీయగిరి వానిదంతాంచలంబునఁ
గందుకాకృతిఁ బొల్చె గరళకంఠ
భవవిష్ణుపద్మసంభవలోకములు వాని
బృంహితధ్వనిఁ బెల్లేఁ ద్రిపురదమన
ధరణి యంతయు వానికరశీకరాసార
ధారాహతులఁ గుంటె ధరనివేశ

తే. యీదృశాకారదానవు నెన్నఁ డైన
విన్నదియుఁ గన్నదియు లేదు విశ్వనాథ
వానిఁ బరిమార్ప నొరులకు వశము గాదు
దేవరకె కాని జగముల దీనరక్ష. 189

చ. వనజభవాండకోటు లని
వారణఫాలదృగగ్ని నేర్చి త
ద్ఘనభసితం బలందుకొను
కాంతతరాంగము గల్గు ప్రోడ వీ
వనయము కల్పవేళ సచ
రాచర మైనజగంబు నీదు కు
క్షిని దగఁ జొచ్చు నాతికిని
జేరెడు బాహ్యజలంబుపోలికన్. 190

తే. నిఖిలము నడంగునప్పుడు నిలుతు వొకఁడ
వద్వయం బైనబ్రహ్మంబ వయ్యు నీశ్వ
రాఖ్యఁ జిచ్ఛక్తిరూపిణి యైనకాళిఁ
గలసి క్రీడింపు దానందకాననమున. 191

వ. దేవా ప్రసన్నుండ వై యద్దనుజుం దునిమి జగంబులు
మనుపు మని ప్రార్థించిన నాకర్ణించి విశ్వేశ్వరుం డక్కా
శికిం గ్లేశావేశి యగు నప్పిశితాశిం బరిమార్పం దలంచి
యర్ధనారీశ్వరం బైనదేహంబు ధరియించి వెడలె నప్పు
డయ్యురువురకు నత్యంతదారుణం బైనరణంబయ్యె నందు.

శుండాలదానవుఁడు నిజ
తుండం బెగయించి పట్టి ధూర్జటిపై రా
మెండుగ నద్దేవుఁడు శిత
కాండంబులు వఱపి వానిగతి మరలించెన్. 193

క. ఆశరంబులు దైత్యకాయమున నాఁటి
లోమములరీతి నొప్పె నాలోన వాఁడు
తరులు గిరులును నేయ నత్తఱిఁ బురారి
శకలములఁ జేసె సాయకసముదయముల. 194

మ. శిలలు శిలోచ్చయంబులును
జేకొని యద్దనుజుండు వెండియుం
జలమున వైవ శాతకులి
శప్రదరంబుల వాని నెల్ల న
గ్గలిక హరుండు ఖండములు
గా నొనరింపఁదొణంగె నిట్లు ని
శ్చలగతిఁ బోరి రిద్దఱును
సంగరరంగకళాప్రవీణులై. 195

తే. అర్ధనారీశదివ్యదేహంబు దనకు
మృత్యు వని యాత్మ నెంచి యాదైత్యుఁ డపుడు
ధీరతయు శూరతయు బలసారతయును
ప్రాపుగాఁ బోరె నావిశ్వభర్తతోడ. 196

క. ఉరుబలముం గౌశలముం
గరలాఘవ మశ్రమతయుఁ గదురఁగఁ బోరన్
హరుఁడు గడు మెచ్చి వానిన్
వర మొసఁగెదఁ గోరు మని ప్రియంబుగఁ బలికెన్. 197

వ. పలికిన వాఁ డిట్లనియె. 198

క. ఈకాశిన్ మృతి యగు టది
శ్రీకంఠుఁడ వైన నీదుచే నగు టవి ప
త్యేకమ యొక్కొక్కటియే పా
పాకలనకుఁ గారణంబు లగుఁ బరమేశా. 199

తే. అనఘ సాయుజ్యమునకంటె నర్థనీయ
వస్తు వెద్దియు లేదు తద్వస్తు వప్ర
యత్నమునఁ గల్గె దాని నే నడుగ నింక
నొక్కవర మిమ్ము దేవ నీ వొసఁగ దేని. 200

మ. అజరస్తుత్యవితానభాసురనితాం
తాపారసౌందర్యముం
ద్రిజగద్విశ్రుతమార్దవంబు నగరు
శ్రీఖండకర్పూరము
ఖ్యజగన్మాన్యమహాసుగంధమును గ
ల్గంజేసి యింపొంద నా
యజినం బీవు ధరింపఁగావలయు ర
మ్యాచ్ఛాదనప్రక్రియన్. 201

వ. అని కోరె నంత దేవగణంబులు దేవా యివ్వీరం బొసంగి
లోకకంటకుం డగు నిద్దానవునిం బరిమార్చు మని పల్కిన
నట్లకాక యని యద్దేవుండు. 202

క. నిజకరశరలాఘవ మ
య్యజరులు వినుతింప నొక్కయాశుగమున న
గ్గజదనుజు నేయ వాఁ డ
క్కజముగఁ గుంభములు పగిలి కడువడిఁ బడియెన్. 203

లయగ్రాహి. భానుహిమభానుపవమానసఖలోచనుని
చే నిశితబాణహతి దానవుఁడు గూలం
బూని సురదుందుభు లనూనగతి మ్రోసె విరి
వాన గురిసెన్ విబుధమానినులనాట్య
శ్రీ నెరసెఁ జారణులు గాన మొనరించి రపు
డాని దిశ లన్నియు నహీనరుచిఁ బొల్చెన్
మానుగ సమస్తజనమానసము లుబ్బ నస
మానమృదుగంధశిశిరానిలము వీచెన్. 204

తే. అసురవరుకృత్తిఁ దాల్చి యాహరుఁడు కృత్తి
వాసుఁ డయ్యెఁ దత్కృత్తి యవ్వామదేవు
మాంసలాంసకయుగళిపై మహితమృదుత
రాంశుకాకృతి నలరారె నమరులార. 205

చ. జలరుహసంభవాండచయ
జన్మలయస్థితిహేతుభూతుఁడై

శివునకు నై ద్విజన్ములకుఁ
జెన్నుగ నన్న మొసంగుచుఁ శివ
స్తవపఠనాఢ్యుఁడై మెలఁగి
తాన శివుం డగు మానవుం డిలన్. 215

తే. భూతిరుద్రాక్షధారణంబును శివాల
యాదినిర్మాణమును శివధ్యానమును ద
*దర్చనంబుఁ దదీయనామానుకీర్త
నంబు నల్పతపంబుఫలంబు గాదు. 216

చ. అలరులు పత్రముల్ ఫలము
లంబులు శంభునివేదితంబులై
నలినదళాయతాక్షులను
నందనసుందరనిష్కుటంబులన్
లలితసువర్ణరత్నశుభ
లక్షణలక్షితసౌధపంక్తులన్
గలుగఁగఁజేయు మర్త్యులకుఁ
గామితవస్తుపురస్సరంబుగన్. 217

సీ. రుద్రాక్షమిశ్రితభద్రాంబువులఁ దోఁగ
భాగీరథీస్నానఫలము గల్గు
నాయువు వర్ధిల్లు నతిఘోరభూతముల్
చేరవు రుద్రాక్షధారణమునఁ

* దర్శనంబు—శర్వార్చనంబు—వ్రా. ప్ర.

గనకవిద్రుమమధ్యఘటితరుద్రాక్షంబు
 ననిశంబు ధరియింప నలరు సిరులు
ప్రభవించె రుద్రనేత్రమున రుద్రాక్షంబు
 వివిధపాపావళివిపినకీల

తే. వాని నష్టోత్తరశతంబు వ్రానువాఁడు
బ్రహ్మ, తత్పంచశతధృతిఁ బరఁగువాఁడు
వెన్నఁ డగు వెండియును నవి వేయిదాల్చు
వాఁడు శివుఁ డగుఁగాక కేవలునరుండె. 218

తే. ధవళభసితంబు నొసల వక్త్రంబునందు
శంభునామంబు రుద్రాక్షసమితికంఠ
సీమ నెవ్వని కలరుఁ దజ్జీవితంబె
జీవితము వానిశీలంబె శీల మరయ. 219

తే. భసితరుద్రాక్షధరుఁ డైన బ్రహ్మకులజుఁ
డతిపవిత్రుండు లోకత్రయంబునందు
నాతఁ డెయ్యది వీక్షించె నది పవిత్ర
నిరతిఁ జెన్నొందు నిందు సందియము లేదు. 220

తే. భూతిరుద్రాక్షభూషణస్ఫురితదేహుఁ
గాంచి శమనునికింకరుల్ గడుఁ జలించి
దవశిఖిశిఖాళిఁ గన్గొని దవులఁ బఱచు
మృగతతులువోలెఁ బఱతురు మిగులఁ బెగడి. 221

వ. కార్తికసోమవారాదిప్రశస్తశివప్రీతవాసర
దినంబులను బర్వంబులను విష్ణువ్రతదినంబులను మన్వాది
వ్యతీపాతంబులను స్నానదానాదికక్రియ లాచరించి
యుపవసించి బ్రాహ్మణులకు యథాశక్తి భోజనం బిడు
మానవుండు క్రతుకోటిఫలంబువడయు మఱి దరిద్రుండు
తనలేవడికిం జింతించుచు నాశుభదినంబుల స్నానతర్ప
ణాదికర్మంబులు సలిపి తపోనియతాచారుం డైన దాన
ఫలంబు గాంచు నట్లుగాక ధనవంతుం డయ్యు నకృత్య
కరణశీలుండై దానధర్మాదివిరహితుం డైనయేని తరు
గుల్మలతాదిస్థావరజన్మంబులు వడసి ఛేదచ్ఛేదనశీతాతప
బాధాదిదుఃఖంబులం బొందుచు ని ట్లని తలంచు. 222

మ. మనుజత్వంబున మున్ను యౌవనధనో
న్మాదంబునం గ్రొవ్వి యే
మనిశంబు న్బుధులన్ హసించియు ధనా
శాయాతదీనాళిఁ బె
ల్చన మోఘాశులఁ జేసి భోగసుఖలీ
లాలంపటత్వంబునన్
మని క్రూరాశయతన్ వసింపఁ దరుజ
న్మం బబ్బె మా కయ్యెడన్. 223

క. ప్రాక్తనతనువున లోభా
సక్తిమెయిన్ ధర్మవితతి సలుపక భోగో

ద్వ్యక్తిం ద్రిమ్మరుట న్సుఖ
భుక్తిరహితమైన మాత్రినిపుట్టువు గల్గెన్. 224

క. కుజనులము గాన యీగతిఁ
గుజనుల మైతి మిఁక నైనఁ గుసుమఫలదళ
వ్రజములు సుజనుల కిడి మ
ర్త్యజనిం బ్రాపింతు మనుచు నాత్మఁ దలంచున్. 225

వ. అని చెప్పి వామదేవుండు. 226

ఆ. పాత్రదానమున విపన్నుఁ డాపదఁ దరి
యించు నమ్మహాత్వ మెంచఁ దరమె
తరువు లైనఁ దలఁచుఁ ద్వగ్దారు ఫల దళ
మూలవితతిఁ బాత్రములకు నొసఁగ. 227

వ. ఇత్తెఱంగునం దలంచి. 228

చ. అట ఫలసూనదానకల
నాభ్యుదయంబునఁ బాపముక్తిగా
విటపిలతాకృతుల్ దొలఁగి
వేమఱుఁ గుక్కుటకాకఘూకఘు
ర్కటకిటిముఖ్యయోనులఁ ది
రంబుగ నుద్భవ మంది యందుఁ బ్రి
స్ఫుటతరదుఃఖముల్ గడచి
సొంపజి మర్త్యతఁ గాంతు రంతటన్. 229

సీ. దుష్కృతనిరతుండు తొలుతఁ జండాలుఁడై
పుట్టి యొకానొకపుణ్యమహిమఁ
బస శూద్రజనితతిఁ బ్రాపించు నందు ని
త్యము విప్రసేవాదిధర్మకలన
నట బహువైశ్యజన్మావాప్తిఁ గొఱలుఁ దా
నందు నధ్యయనాదు లలవరించి
పిమ్మట నృపతనుల్ పెక్కులు దాలుచు
మహితసద్రక్షణమహిమఁ దనరి
తే. యందుఁ గర్మక్షయంబైన నవనిసురతఁ
జెందు నందును సత్కర్మశీలుఁ డగుచు
మీఱి నిరతంబు బ్రహ్మవిచారుఁడైన
నంత నిర్వాణఘనుఁ డగు నింత నిజము. 230

వ. ఇట్లు దుర్లభం బైన విప్రత్వంబు గాంచి యందుఁ గర్మచ్యుతిఁ బతితుండైన నెండియు స్థావరజంగమాదిజన్మంబులఁ బొందు విప్రులు హరిహరులకుఁ బూజనీయులు వేదపారగుండైనవిప్రుండు సర్వగురుండును వందనీయుండు నగు. 231

తే. తెలియ వశమానె శివమాయ దేహులకును
దాని శివుకృప లే కెట్లు దాఁటవచ్చు
హరుని భజియింపఁ దత్కృప యపుడె కల్గు
దాఁటఁ దరియింతు రమ్మాయ ధరణిజనులు. 232

ఉ. నిరతాచారులు నిర్మలాశయులు ని
ర్ణిద్రాగమోక్తక్రియా
నిరతుల్ దైవతదూషణోక్తి విముఖుల్
నిర్మాయులున్ శంభుస
త్కరుణాపాత్రులు దేవదూషకులు శ్రౌ
తస్మార్తముఖ్యక్రియో
త్కరదూరుల్ ఖలులున్ మహేశుకృపకుం
గా రెంతయుం బాత్రముల్. ౨౩౩

చ. అనశనదీక్షఁ బొల్చు సన
కాదులు వేదవిశారదుల్ తపో
ధనులు గనంగలేని శివ
తత్త్వము, రాగహతాత్ములై ఫలం
బనయము గోరి కొల్చి ఫల
మందక తక్కిన, నిష్టదేవతన్
ఘనముగ నిందసేయు నల
కట్టిఁడిమర్త్యులు గానేర్తురే. ౨౩౪

ఉ. హారమాయాంబునిధిం మునింగి ధనకాం
తాపర్తగర్తంబులన్
వరుసన్ లోఁబడి యెంత నంతరరిష
డ్వర్గోగ్రనక్రవ్యథా

తురతం గుందుచు విష్ణుభక్తి నభవుఁ
దూషించుచు న్వొండి యూ
హరభక్తిన్ హరి నిందసేయుదు రసూ
యాగ్రస్తులై మానవుల్. 235

తే. భూసురుల దేవతలను దపోధనులను
నిందనం బొనరించిన నీచతముఁడు
శంభుమాయామహాత్ముఁడై స్వీకృతసుకృత
మహిమఁ గోల్పడుఁ దా నొకమాటమాత్ర. 236

తే. వసుధఁ గార్తికమున నిందువాసరమున
శివుఁ దిలాక్షతములఁ దులసీదళముల
బిల్వదళములఁ బూజించి ప్రీణనంబు
సలుపఁ గలుగు నగ్నిష్టోమసవనఫలము. 237

క. తిలదానదీపదానం
బులు నుపవాసంబు హరినిపూజయును వ్రతం
బులు కార్తికమాసంబున
నలరారఁగ నొక్కటొకటి యధ్వరశతముల్. 238

ఉత్సా. కార్తికమునఁ గల్యవేళ గౌతమిన్ మునింగి ని
ర్వర్తితస్వకర్ముఁడైనవాఁడు త్రిదివవేశ్మియై
కీర్తిఁ బెక్కుదివసములు సుఖించి యంత మరలి భూ
భర్త యగుచు నుద్భవించు భవ్యభూతికలితుఁడై. 239

ఆ. కార్తికంబునందు గౌతమీస్నానంబు
శశిదినోపవాసనద్వ్రతంబు
నందుఁ బురహరార్పితాన్నదానంబును
దురితచరితులకును దుర్లభములు. 240

ఉ. పావనలీలఁ బొల్చు నల
బాహులమాసమురాక గాంచి గో
దావరివారిఁ గ్రుంకుచు సు
ధాకరవాసరసువ్రతంబు స
ద్భావనఁ జేయ భావభవ
భంజనుసన్నిధి యబ్బు నంచు దే
వావళి యుర్విఁ బుట్టుటకు
నాసపడుం దగ నెల్లవేళలన్. 241

చ. అతిథికి నూర్జమాసమున
నన్న మొసంగిన నాకలోకముం
జతురపటం బొసంగిన ని
శాకరలోకము తప్తకాంచనాం
చితమణిభూషణం బొసఁగి
చెన్నుగ నచ్చర లుండులోకమున్
వితరణశాలి గాంచుఁ బృథి
వీచరఖేచరపూజ్యమానుఁడై. 242

తే. వాసి గోదావరీతటావాసు లయ్యుఁ
గార్తికంబునఁ గ్రుంకని ఖలజనముల
తనువులు నిరర్థకంబులై తనరుఁ జర్మ
భాతుకృతయంత్రపుత్రికాతతులమాడ్కి. 243

క. గోదావరిమజ్జనమును
శ్రీదయితత్రిపురహర్తులసేవయు సత్సం
గాదరణంబును దానద
యాదులసంగ్రహము నరుల కఘనాశనముల్. 244

తే. ధనికుఁడై యుండి పుణ్యతీర్థంబులందుఁ
బుణ్యకాలంబులందును బుణ్యతార
లందుఁ బాత్రములకు లేశమైన నిడని
జాల్ముఁడు దరిద్రుఁ డగు జన్మజన్మములను. 245

తే. శైశవంబునఁ దారుణ్యసమయమునను
స్థావిరంబున ధనము పాత్రముల కొసఁగు
నతఁడు రెండవజనిఁ దత్తదవసరముల
నాఢ్యుఁడై భోగభుక్తిచే నతిశయిల్లు. 246

క. యాచకుఁ డడుగుచు నుండఁగ
వాచామాత్రంబు ప్రియము వల్కఁడయే న
న్నీచుఁడు మూవయుఁ జెవిటియు
నై చెడుఁ దా నంత వృక్షమై జనియించున్. 247

క. దీనత నడుగం జేరిన
మానితధరణీసురులను మన్నింపని పృ
థ్వీనాథునిరాజ్యంబునఁ
బూను ననావృష్టి దుఃఖములు పెల్లొదవున్. 151

క. శివునకుఁ బ్రియముగ దానము
శివపూజ పరోపకృతియుఁ జేయని యామా
నవుఁ డతనితనువుకంటెను
భువి మే లగుచుండు తోలుబొమ్మలమేనుల్. 252

తే. శివుఁడె తల్లియుఁ దండ్రియు శివుఁడె సఖుఁడు
శివుఁడె బంధుండు ధ్యేయుండు శివుఁడె సేవ్యుఁ
డఖిలము శివాత్మకంబు దదన్య మొకటి
గలుగనేరదు సకలలోకములయందు. 253

ఉ. స్థావరజంగమప్రతతి
సర్వ మఖర్వశివాత్మకంబుగా
భావమునం దలంచుచును
భక్తి మెయిన్ శివపూజసేయు న
ప్పావనుఁడే శివుండు శివ
భవ్యతరస్మరణాభ్యుదగ్రుఁడైన య
క్కేవలభక్తవర్యునకుఁ
గిటనిభుండు కృతాంతుఁ డుర్వరన్. 254

చ. శివుఁ డన నేన కా యనుచుఁ
చిత్తమునన్ శివపూజసేయుచున్
శివశివ యంచుఁ బల్కుచును
శ్రీశివసత్కథ లాలకించుచున్
శివమయ మిజ్జగం బనుచుఁ
జెన్నుగ నెంచుచుఁ బ్రొద్దుపుత్తు నా
శివుఁ డిఁక నన్ను నెన్నఁటికిఁ
జేర్చిన నొచ్చెముగాదు మే లగున్. 255

తే. అనుచు నేవేళఁ బలికెడు నతఁడె శివుఁడు
సర్వమంగళసంగతు శైలకన్య
కాసహితు గాంగఘూరధరుఁ గల్యవేళఁ
జింతసేయంగఁ దగుఁ బాపశాంతిఁ గోరి. 256

పృథ్వి. శివస్తవచయంబులున్ శివసహస్రనామంబులున్
శివాంతికతలంబునం జెలఁగి పల్కి రుద్రాక్షముల్
నవాచ్ఛభసితంబు సంతతముఁ దాల్చు నమ్మర్త్యుఁడున్;
భవవ్యయవిదూరుఁడై భవతఁ జెందు నిక్కంబుగన్. 257

సీ. శివనామపఠనంబు సేయక యుఱచిన
రసనికల్ మండూకరసనికాళి
శివమందిరములకుఁ జేరక నడచిన
యంఘ్రులు దారుమయాంఘ్రిచయము

శివలింగసంవీక్ష సేయక వీక్షించు
చక్షులు మాయూరచంద్రకములు
శివపదార్పితబిల్వసిద్ధవాసన లేని
ఘ్రాణయుగ్మము భస్త్రికాయుగంబు

తే. శివునిసత్కథ లనిశంబుఁ జెలఁగి వినని
కర్ణగోళము ఘటగతాకాశతలము
శివునిఁ బూజింపఁ గానని చెనఁటికరము
దారునిర్మితనిస్సారదర్వి యుర్వి. 258

క. శివకథ వినుటయ తొడవగుఁ
జెవులకు, దానంబె తొడవు చేదమ్ములకున్
మివ్వుల భరం బగుచుండున్
భువిఁ గుండలకలకణాదిభూషణచయముల్. 259

తే. దేవదేవుని శివు మహాదేవు మాని
యితరదేవాళిఁ గొల్వఁగ మతిఁ దలంచు
నతఁడు భాగీరథీతటం బాసఁ జేరి
చెలమఁ ద్రవ్వంగఁ బూనినచెనఁటి గాఁడె. 260

ఆ. శివుఁడు మానసాబ్జసీమ వసింపంగఁ
ధ్వపుతకలుషసమితి దవులఁ బఱచుఁ
బూర్వశిఖరిమీఁదఁ బొలుపొందురవిఁ గని
సంతమసము వేగ జాఱునట్లు. 261

క. స్మరఘస్మరశుభనామ
స్మరణము తద్ధ్యానరతియు మఱి తత్పూజా
దరణము సంసారార్ణవ
తరణులు కలుషాంధతమసతరణులు ధరణిన్. 262

చ. పవలును రేయుఁ జేయు తత
పాతకజాత మడంగఁజేయుఁ దా
శివ యనుమాట యొక్కపరి
జిహ్వఁ బొసంగుమనుష్యకోటి కీ
యవని ననేకకోటిదురి
తాళి నడంచు తదీయశక్తి కిం
జవమతిఁ దూఁగుపాతకము
సల్పఁగలండె దురంతపాపియున్. 263

చ. ఒకపరి శంభునామము న
యోన్నతి నాలుకఁ జెందెనేనియుం
బ్రకటితజన్మకోటులకుఁ
బ్రాచితమై విలసిల్లు ఘోరపా
తకయుతుఁడైన శంకరప
దస్మరణంబున ముక్తిఁ జెందు జి
హ్వకు ఫల మెల్లకాలము శి
వస్మరణంబె మనుష్యకోటికిన్. 264

తే. జన్మశతకోటికృతపాపశైలములకు
హరుని నామంబు శతకోటి యగుటి నాను
కీర్తనంబును దద్ధ్యానవర్తనంబుఁ
దత్సపర్యయు సంసారతారకములు. 265

క. ఈయాఖ్యానము వినిన న
పాయంబులు వాయు సుకృత మబ్బు ధరిత్రిన్
ఆయువు పెరుగుం బిదప శి
వాయతననివాససిద్ధి యగు మనుజులకున్. 266

వ. అని చెప్పి నారదుం డిట్లనియె నవ్వామదేవువలన స్వర్గా
పవర్గకారణం బైన యాశ్వరమహిమంబు విని కృతా
ర్థులై యమ్మునిబృందారకబృందంబులు నంత. 267

చ. దశభుజుఁ బంచవక్త్రుఁ గర
తామరసాక్షపరశ్వథాయుధున్
శశిధరు ఫాలలోచనుఁ బ్ర
సన్నముఖాంబుజు మానివందితుం
బ్రశమితదోషు నీలగళుఁ
బర్వతరాడ్తనయామనోహరున్
విశదశరీరు శంకరుఁ బ
విత్రచరిత్రునిఁ గాంచి మ్రొక్కుచున్. 268

వ. ప్రాంజలులై యిట్లని విన్నవించిరి. 269

చ. భవ భవదీయసన్మహిమ
పన్నుగ వింటిమి వాసుదేవుచే
దవిలి భవద్భవిష్య దవ
తారకథల్ విన వేడు కయ్యె మా
కవి దయఁ దెల్పఁగా వలయు
నవ్యయభవ్యవచోవిలాసత
శివమతి యా మృకండసుతు
చే మును వింటిమి గొన్ని దత్కథల్. 270

వ. అని యడిగిన నద్దేవగణంబులతో నద్దేవదేవుం డాత్మభవి
ష్యదవతారకథావృత్తాంతం బిట్లని చెప్పం దొడంగె. 271

ఉ. రావణనామధేయుఁ డొక
రక్కసుఁ డుక్కునఁ ద్రేతయందు నా
చే వనజాతసంభవుని
చే వరలాభముఁ గాంచి మానుల
దేవతల న్బలారిముఖ
దిక్పతులం గడు బాధసల్పు దు
ర్భావతఁ గుంభకర్ణుఁ డను
పాపుఁడు వానికిఁ దమ్ముఁడై తగున్. 272

ఉ. ఆదివిజాభియాతికి మ
హాగుణశాలి విభీషణుండు నా

సోదరుఁ డొప్పు వెండియును
సోదరి శూర్పణఖాభిధాన యి
మ్మేదినిఁ గల్గుమాయలకు
మేటి యనం బొలుపొందుచుండు మం
దోదరి నాఁగఁ జెల్వగుకృ
శోదరి రావణుపత్ని యై తగుఁ౯. 273

ఉ. ఆమహిళాలలాముకుఁ బ్రి
యాత్మజుఁ డొక్కఁడు గల్గు నింద్రజి
న్నాముఁడు వెండియుం దనుజ
నాథున కయ్యతికాయముఖ్యు లు
ద్దామబలుల్ జనింపుదురు
దారుణగాత్రులు పెక్కుపుత్త్రు లి
ట్లామున వృద్ధిఁ బొంది యతఁ
డంత వసించును లంక యన్పురి౯. 274

చ. అడియుఁ ద్రికూటశైలశిఖ
రాగ్రమునం దగి హేమవిస్ఫుర
త్సదనముల న్నవీనూత్నమణి
జాలవినిర్మితసౌధవీథులం
గదియు గభీరనీరపరి
ఘావృతసాలములం దనర్చు సం

పవలకు నాస్పదంబును శు
భప్రకరంబులతానకంబు నై. 275

సీ. అందుండి బలగర్వ మడర దశాస్యుండు
ఫలభుగ్గణంబులు బలసి కొలువ
యక్షకింపురుషాహిరాక్షసగంధర్వ
వరుల నిర్జరులఁ గిన్నరుల నరుల
నాహవంబుల గెల్చి యందఱసంపదల్
గైకొని యీగతి గాసి సేయఁ
ద్రిదశులు భీతిల్లి త్రిదివంబు దొఱఁగి మా
యావేషధరు లయి యవని కరిగి

తే. పవలు శాఖామృగాదిరూపములు దాల్చి
క్షపలఁ బైశాచవేషముల్ సవదరించి
యార్తిబడిఁ దద్వధోపాయ మాత్మఁ దలఁచి
శరణము భజింపుదురు మము సమ్మదమున. 276

ఉ. శ్రీమతిఁ బుష్కలస్తుతులు
చేసి దశాస్యకృతంబు లైన బల్
బాములు దెల్పినన్ విని కృ
ప న్సురసంఘముఁ గాంచి యేను శ్రీ
రాముఁడ నై జనించి యల
రక్కసుఁ ద్రుంచెద నేనె కాక య

ప్పామరు గెల్వ నొండొకఁడు
పాల్పడనోపునె ముజ్జగంబులన్. 277

ఆ. వాఁడు బ్రహ్మదత్తవరగర్వమునఁ గ్రొవ్వి
వాఁడు గాన జగమువాఁడి ద్రుంచు
ధరణి దశరథునకుఁ దనయుఁడనై రాముఁ
డనఁగ దనరి వానియద టడంతు. 278

క. హరి లక్ష్మణుఁడై మత్తో
దరతన్ జనియించి నన్నుఁ దగ సేవించున్
హరియించు నింద్రజిత్తున్
హరి దక్కఁగ వాని నొరుల కలవియె త్రుంపన్. 279

ఉ. అవనితనూజ సీత గిరి
జాంశమునం బ్రభవించు రాఘవుం
డవని మదంశసంజనితుఁ
డై తగి దైత్యుల నెల్లఁ ద్రుంచు రా
ఘవుఁడై భవుండు విష్ణుఁడును
కంజభవుండును సర్వదేవతా
ప్రవరులు సీతయే యుమయుఁ
బద్మయు వాణియు దేవకాంతలున్. 280

వ. అని దేవగణంబుల సమ్మతిల్లంజేసి యనుపుదు మని చెప్పి
యీశ్వరుం డిట్లనియె. 281

ఆ. భువనమాత సీత భువిఁ గల్గు స్త్రీరూప
ములు ధరించి లోకముల వసించుఁ
బూరుషాకృతులను బొలుపొంది రాముఁ డ
జాండభాండములను నిండియుండు. 282

తే. రాముఁడె నిరంజనుఁడు పరబ్రహ్మ మభవుఁ
డాదికారణ మగు జగదావళికిని
సర్వగుఁడు సర్వసాక్షియు సర్వదేవ
వందితుండును గేవలానందమయుఁడు. 283

క. సనకప్రభృతులు విబుధులు
ఘనులు వసిష్ఠాదిమునులు గననేరరు రా
మునితత్త్వ మల్పమతు లగు
మనుజులు గన నెంతవారు మర్త్యములోనన్. 284

చ. అనిలజసేవితాంఘ్రిఁ గన
కాంబరుఁ గోటిమనోజసన్నిభున్
ఘనఘననీలవిగ్రహునిఁ
గౌస్తుభశోభితవక్షుఁ బద్మలో
చను నవనీసుతాయుతుఁ బ్ర
సన్నముఖాంబుజు రాము నెప్పుడున్
వినుతి యొనర్చువారలకు
వెండియుఁ బుట్టువు గల్గనేర్చునే. 285

సీ. ఋష్యశృంగమహర్షికృతసుతకామేష్టి
మహిమచే దశరథమహిభుజునకుఁ
బ్రభవించి రాముఁడు పరమపావననాముఁ
డనుజసమేతుఁడై యఁరిగి బాహు
కీలితశాతాసిఖేటకం దాటకఁ
బరిమార్చి ద్రోహు సుబాహు దునిమి
కౌశికుసవనంబు గాచి గంగానది
త్తరణంబొనర్చి గౌతమునిపత్ని

తే. శక్రమోహితయై పతిశాపవశత
దశసహస్రాబ్దములు శిలత్వము భజించి
శ్యామజీమూతసంఛన్నచంద్రరేఖ
యందమున నున్నదానిఁ బూతాత్మఁ జేయు. 286

చ. జనకునిపట్టణంబునకు
జానుగ నేఁగి రఘూద్వహుండు తా
ననుపుగఁ గాకపక్షధరుఁ
డయ్యు నృపాలురు మెచ్చ మచ్చరా
సనదళనంబుఁ జేసి యల
జానకిఁ బెండిలియై యయోధ్యకుం
బనుపడ నేఁగు మార్గమున
భార్గవరాముని గెల్చి నుక్కునన్. 287

క. సీతాయుతుఁడై యట సా
కేతనగరిఁ జేరి సుజనకీర్తితకీర్తి
స్ఫీతగతిఁ గొన్నియబ్దము
లాతతసుఖకేళిఁ దేలు నతఁ డుండుఁ దగన్. 288

వ. అంత. 289

ఉ. రాముఁ గుణాభిరాము యువ
రాజధురంధరుఁ గా నొనర్పఁగాఁ
దా మది నెంచి పౌరజన
తం గని పఙ్క్తిరథుండు పల్కె నీ
రాముఁడు సర్వసమ్మతుఁడు
శ్రితహితుండును ధార్మికుండు నై
నీమహిభార మీయనఘ
యిఁక ఘటియించి సుఖింపఁ గోరెదన్. 290

చ. జనకునిపోలికం బ్రజ న
జస్రముఁ బ్రోచు సుధాంశుకై వడిన్
జనులకు నెల్లకాలమును
జల్లఁదనం బొనగూర్చు రాముఁ డీ
సనయుఁడు మాకు రా జగుట
సమ్మతమే యన వార లుబ్బి యో
యినకుల మామనోరథము
నిట్టిదె పట్టము గట్టు మీఘనుల్. 291

క. అని పల్కు పౌరజనముల
యనుమతిఁ గొని రామదేవు నభిషేకింపన్
మనమున నుత్సుకుఁడై య
జ్జనపతి సంభారసమితి సమకూర్చెఁ దగన్. 292

ఉ. ఆనృపుభార్య కైక యను
నంగన యయ్యభిషేకసంభ్రమం
బానెఱిఁ గాంచి మున్ను వర
మానృపుఁ డిచ్చుటఁజేసి కోరు న
మ్మానిని యాత్మపుత్త్రి గరి
మంబునఁ బట్టముగట్ట రామునిం
బూని చతుర్దశాబ్దములు
భూరివనాంతరవాసిఁ జేయఁగన్. 293

తే. అతఁడు వరపాశకీలితుం డగుటఁజేసి
భార్య వేఁడిన నేమియుఁ బలుకకుండు
నట్లు కాదె దృఢవ్రతు లగుమహాత్ము
లాడఁబడినమాట వోఁ ద్రోవ నోర్వఁగలరె. 294

ఉ. ఆయెడ దేవతాగణము
లయ్యభిషేకశుభాంతరాయముం
జేయఁగ నాశ్రయించి నుతి
సేయఁగఁ గైకయు వారిబోధచేఁ

బాయక యవ్వరద్వయము
భర్తను వేడఁగ దైవవంచితుం
డై యతఁ డిచ్చు సత్యరతి
నాత్మకులాంగనవాంఛితార్థముల్. 295

తే. సురలు విరులవాన గురియింతు రప్పుణ్య
శాలియైన పఙ్క్తిరథునిమీఁద
నతని సత్యమునకు నలరుచు నాత్మీయ
కార్యసఫలతకును గరముఁ బొంగి. 296

తే. చెలఁగి రాముఁడు పట్టాభిషేకవేళఁ
గైక యొసఁగినపరుషవల్కలముఁ దాల్చి
యవిరతానందమయుఁడు దా నగుటఁ దెల్పు
భోగయోగసమత్వవిస్ఫురణ దనర. 297

క. ఆరామునిముఖవిలసన
మారసి యాతండు శిష్టుఁడ యగు నిక్కము చె
ల్వార మనుజుండు గాఁ డని
యారూఢి న్నిశ్చయింతు రాపీటిపఁజల్. 298

ఉ. ఆతఁడె దండ్రియానతిఁ బ్రి
యావరజుండు సుమిత్రపట్టియున్
సీతయుఁ దోడ రాఁగ నత
సీసుమధాముఁడు రాముఁ డేఁగి గం

గాతటినీతటంబున సు
క్షస్థితి నిల్చి గుహాభిధానవి
ఖ్యాతుని శృంగిబేరనగ
రాధిపుఁ గాంచుఁ గిరాతవల్లభున్. 299

తే. ముందుఁ దా నెక్కి వచ్చిన స్యందనము సు
మంత్రుఁ డనుసూతవరునిచే మరల ననిచి
యమరనది దాఁటి యగ్గుహుననుమతమునఁ
జని యతండు భరద్వాజమునికి మ్రొక్కె. 300

ఉ. ఆఋషియాన పూని చని
యారఘువీరుఁడు గాంచు భూరిమం
దారనమేరువీరతరు
దాడిమముఖ్యమహీజవాటముఁ
సారసుధారసాచ్ఛరుచి
సాంద్రఝరాంచితసత్ప్రపీటముఁ
శ్రీరమణీయదేవగణ
సేవితకూటముఁ జిత్రకూటముఁ. 301

తే. అవనిజాలక్ష్మణసమేతుఁ డగుచు రాముఁ
డాధరాధరవరమున నధివసింప
నాథునినిఁ బాసి దుఃఖాకులాత్ముఁ డగుచు
స్వర్గమున కేఁగు దశరథక్ష్మావరుండు. 302

మ. ధరణీనాథుఁడు స్వర్గతుం డగుడు నం
తం గైకయీనందనుణ్
భరతు న్మంత్రిలు రాజ్య మేలు మనుచుం
బ్రార్థింప నాసత్యవా
క్పరతుం డొల్లక తల్లి నుల్లమునఁ దా
నిందించి శ్రీరాముఁ డే
యెరుగుం బౌరపురోహితార్యజనభృ
త్యామాత్యవర్గంబుతోన్. 303

క. ఈ తెఱఁగునఁ జని యతఁడు గి
రాతపతిం గాంచి యట భరద్వాజునిచే
నాతిథ్యము గొని రాముమ
హీతలపతివసతి యమ్మునీంద్రుఁడు దెలుపన్. 304

చ. భరతవిభుండు గాంచు మద
బంభరడింభకగీతనాదమే
దురతరపాటలీవకుళ
తుంగలవంగసుగంధభారభా
స్వరమరుదంకురస్థగిత
సానుచరత్సురయుగ్మరఘాటమున్
స్థిరగరుడాశ్మశోణమణి
చిత్రితకూటముఁ జిత్రకూటమున్. 305

క. చనిచని రాముఁడు గాంచెన్
మునివరు శరభంగు యోగముద్రాసంగున్
ఘనతరదురితవిభంగుం
జనసుతవిమలాంతరంగుఁ జరదర్భాంగున్. 313

వ. అమ్మునీంద్రునిచేతం బూజితుండై యంత. 314

లయగ్రాహి. ఏముని జగంబులకు సేమము ఘటించుమతి
నామకొను వింధ్యగిరిభూమి నణఁగించెన్
దామరససంభవముఖామరులు మెచ్చ వెస
నేమునిపయోధి యభిరామగతిఁ ద్రావెన్
భీమబలు నిల్వలునిబా మడఁచె నేముని త
పోమహిమ ముల్లసిల నేమునివరుం డు
ద్దామధృతిచే నహుషుఁ బాముగ శపించెఁ దగ
నామునిఁ నగస్త్యు రఘురాముఁ డటఁ గాంచెన్.

సీ. అలఘుపాణిసరోజచులుకితవిషరాశి
హారిదినీలలలితజటాంచలుండు
జీవనకలుషవిదారివణసమూర్తి
శక్రికృతాహార్యవైభవుండు
నాట్యానురంజనాయత్తలసన్మతి
మహితకామకోరిధమర్దనుండు
జగదభిసన్నుతసర్వజ్ఞతాఖ్యాతి
శ్రీకరద్విజరాజశేఖరుండు

నసఘుతరశుచిభాస్వదబ్జాంబకుండు
నచలధాముండు ద్వీపిరాడజినచేలి
భవుఁడు దానైన కుంభసంభవునిఁ జేరి
యారఘుస్వామి వందనం బాచరించు. 316

మన్మార్త్యాంతర మగుఘట
జన్ముని వింధ్యాద్రిదమను సన్మునివరు న
ద్యన్మతి భజియించుచు నా
చిన్మయుఁడు వసించు నతనిచే దీక్షితుఁడై. 317

అమ్ముని యక్షయతూణీ
రమ్ములు నైందరి మగుచాపరత్నము దివ్యా
స్త్రమ్ములు నిస్త్రింశంబును
సమ్మోదితహృదయుఁడై యొసంగును బిడపన్. 318

నమయూరము. జానుగ నిసర్గబలశౌర్యయుతుఁ డయ్యెన్
మానివరదత్తశరమండలి కడంకన్
బూని యురుతేజమున భూపమణి యంతన్
సాన నొరవట్టు మణిచందమునఁ బోల్చున్. 319

తే. అచట నతఁడు వసింపంగ నఖిలమునులు
నసురకృతబాధల నలంగి యరుగుదెంచి
రామ మముఁ గావు మనుచుఁ బ్రార్థన మొనర్చి
విన్నవింపుదు రిట్లు ప్రసన్నఫణితి. 320

ఉ. రక్కసు లాశ్రిమంబులను
రాయిడిసేయఁగ శేవగళ్లు మే
మక్కట చిక్క నిద్దురయు
నన్నముగాన కనూనభీతి నీ
చక్కటి కేఁగుదెంచితిమి
స్నానము సంధ్యయు వేదపాఠముం
దక్కటికర్మకాండమును
దాలిమిఁ జేయఁగ లే దొకప్పుడున్. 321

వ. స్నానసంధ్యాదిసత్క్రియాకలాపంబు లకాలకృతంబులై యనిష్టం బాపాదించుం గావున నారక్కసుల నుక్కడంచి మమ్ముఁ బ్రోవు మని ప్రార్థించిన నారఘువీరుండు నద్దేవారులం ద్రుంచుటకుం బ్రతిజ్ఞచేసి వారల ననిపి యచ్చట నుండునంత. 322

క. శూర్పణఖ యనెడిదానవి
దర్పకదర్పార్త యగుచుఁ దనుఁ జేరఁగఁ బెం
పేర్పడఁగ ముక్కు దునుముచు
స్వార్పితవినతుఁ డగు రామచంద్రుఁడు గడిమిన్. 323

చ. అదియును నేఁగి తెల్ప ఖరుఁ
డాదిగఁ బెక్కురు యుద్ధదుర్మదుల్
త్రిదశవిరోధు లాజి నెదు
రించిన నప్పుడునాల్గువేవురం

గదనములోనఁ దుంచు లయ
కాలఘనాఘనశంబడంబర
ప్రదరచయప్రయోగమున
రాముఁడు భీమగతిం జెలంగుచున్. 324

ఉ. వారలు మున్ను భూసురుల
వారితభక్తి ననుంగుటించి దు
ర్వారతపం బొనర్చి కడు
వక్రతరోక్తుల ముక్తిఁ గోరుటన్
తా రమరారిజన్మములు
దాల్చిరి నే రఘురామునాకృతిన్
ధారుణిఁ బుట్టి వారి నుచి
తస్థితి ముక్తులుగా నొనర్చెదన్. 325

వ. ఇట్లు రఘువీరుండు ఖర దూషణ త్రిశిరఃప్రముఖచతు
ర్దశసహస్రదానవులం బరిమార్చి మోక్షలక్ష్మీకల్యాణ
గౌరవంబు సంఘటించుఁ బదంపడి యుద్ధానవి దేవదానవ
దుర్జయంబును త్రికూటశిఖరిశిఖరస్థితంబును రత్నసం
పూర్ణంబును నవకోటిశివాలయాధిష్ఠితంబును వేదనినాద
నాదితంబును ననేకరాక్షససంకులంబును నిత్యమంగళా
లంకృతంబును నగు లంకాపురంబునకుం జని నిజాగ్రజుం
డైనదశగ్రీవునకుఁ దద్వృత్తాంతం బెఱింగించిన నతండు
ను నిజభగినిం జూచి రాక్షసవినాశనంబునకుం బొడమిన

బంధుహితపుత్త్రపౌత్త్రప్రపౌత్త్రతతియు
జాలములు గాక మోక్ష మీఁజాలఁగలవె. 330

వ. వారణాసీమరణంబును బ్రహ్మజ్ఞానంబును నిర్వాణప్రాప్తి కిం గారణంబులు దురితచరితుండ నగు నాకు నీరెండును సిద్ధింపవు రాఘవుండు తండ్రియానతి నరణ్యంబున కేతెంచి యున్నవాఁ డమ్మహాత్మునిచేఁ గదనంబున మడసి ముక్తుండ నయ్యెద నాసత్యసంధుం డనపరాధుల హింసింపండుగావున నతనికి నొక్కయహితం బాచరించి తద్బాణహతి స్మృతిఁ బొంది ముక్తి వడసెద నని నిశ్చయించి మారీచుం డనురాక్షసుని@ తత్కార్యసహాయార్థం బర్థించిన వాఁ డద్దశగ్రీవున కిట్లను. 331

చ. ఎఱుఁగుదు రామదేవు దను
జేశ్వర పిన్నటనాఁటనుండి ముఖ
వెఱచితి నమ్మహాత్మ శర
వేగము సైఁపక శైశవంబునన్
గఱచె ననేకదివ్యశర
కాండము లయ్యురువిక్రమాఢ్యుఁ డి
త్తఱిఁ దరమానె యాఘను ను
దగ్రబలున్ రణభీముఁ దాఁకఁగన్. 332

శా. ఏతన్మాత్రమె రాఘవుం డసురలో
కేంద్రా వెసన్ దానవ

వ్రాతంబుం బొలియింప మానిసుజన
వ్రాతంబుల న్మన్నఁ బ్ర
సీ్థతపరిక్రియ ధర్మము న్నిలుప నీ
పృథ్విన్ జనించె న్బలో
పేతుం డాహవకర్కశుం డతనితో
నేలా విరోధింపఁగన్. 333

క. రాక్షస! నీజీవితమున్
రక్షింపుము చెడఁగ నేల రామాగ్ని వెసన్
భక్షించుఁ దృణకణాకృతి
నక్షయశరశిఖల మర్మదానురవితతిన్. 334

తే. అతఁడు బ్రహ్మాండలయకర్త యగుశివుండు
గాని కేవలమనుజుండు గాఁడు వినుము
ఖరవిరాధాదిదుష్టరాక్షసుల నెల్ల
సంగరావని నొడుచుట సాక్షిగాదె. 335

క. గిరిపక్షక్షయకరుఁ డగు
సురపతిగతిఁ బురము లేర్చుశూలిగతిన్ భా
స్కరకులజుం డాలంబున
సురవైరులమద మడంచుసూ దనుజేంద్రా. 336

వ. కావున నాబుద్ధి విని రామదేవునితో విగ్రహింపకు మని యనేకవిధంబుల బోధించిన గనలి యతండు మండలాగ్రం బెత్తి దండింపం జూచిన వెఱచి యమ్మారీచుండు. 337

ఆ. ఖలుఁడు వీనిచేతఁ బొలిసిన రాక్షస
జన్మ మబ్బు రామచంద్రుచేత
నీల్గ ముక్తి యొదవు నిది మంచి దని యియ్యఁ
కొనును దశముఖుండు పనుచుపనికి. 338

వ. అయ్యవసరంబున నారదుండు రామునన్నిధి కేతెంచునంత.

ఉత్సా. నారికేళ పనస తినిశ నాగకేస రామ్ర మం
దార కుంద కదళికాది తరులు విరుల వఱలి చె
ల్వారు ఫలసమృద్ధి నలరి యతనియాశ్రమస్థలుల్
నారదునకు సంఘటించు నయనకంజపర్వముల్. 340

క. ఎదురేఁగి మ్రొక్కి యానా
రదునకుఁ బూజయొనరించి రఘుపతి యంతన్
వదనేందుజ్యోత్స్నాయుత
సుదరస్మితకాంతిగరిమ శోభిలఁ బలుకున్. 341

తే. అనఘ! మీరు గృహస్థగృహాంతరముల
కరుగుదెంచుట వారికి సతులభద్ర
సమితిఁ గృపసేయుటకుఁ గాక సర్వధనవి
రక్తు లగుమీకు వేఱ కార్యంబు గలదె. 342

వ. భవదీయపాదరజంబున నాగృహంబుపవిత్రం బయ్యె నని
పల్కిన విని నారదుండు. 343

సీ. హరుఁడవు నీవ బ్రహ్మవు నీవ విష్ణుండ
వీవ శక్రాది దిగీశగణము

గవ్యభుక్తియుఁ దక్షకశంఖవాసుకి
ప్రముఖఫణీంద్రులు నమరవరులు
వాలఖిల్యాదిదివ్యమునీంద్రులును నీవ
కపిలాదులును మహాకచ్ఛపంబు
మండూకపతియును మహి నీవె హృదయస
ద్మముల వసించి భూతముల నెల్లఁ

తే. ద్రిప్పుదువు కీలుబొమ్మల తెఱఁగు దోఁప
నఖిలమును నీ వెఱుంగనియర్థ మెద్ది
పంక్తివదనుఁడు జగముల బాధ సల్పఁ
దెలుపవచ్చితి నవ్వార్త దేవరకును. 344

ఆ. మహతి యను విపంచి మహియించి యేను గా
నం బొనర్తు దనుజనాథునొద్ద
వేళ దప్పెనేని తాళక దండించుఁ
బదరి వీణెకాయఁ బగులఁ నడఁచు. 345

తే. జలజగర్భుఁడు వేదముల్ సదువుచుండు
దితిజపతియొద్ద వేళ యతిక్రమింపఁ
దతచపేటాహతుల నొంచు నతని సురలు
వెట్టిఁ గొట్నముచేసి సేవింతు రతని. 346

వ. ఇట్లు చతుర్దశభువనంబులకు బాధ గావించుచున్నవాఁ
డద్దురాత్మునిఁ బరిమార్చి జగంబులకు సేమంబు సంఘు
టింపు మని ప్రార్థించిన విని యారామదేవుండు. 347

తే. శ్రుతిపరాయణు లందఱు సోమయాజు
లందఱును జపహోమక్రియాదినిరతు
లందఱు నహర్ముఖస్నాన మాచరింతు
రట్టిదశముఖముఖుల నే నెట్టణంతు. 348

క. సోమకుఁడు శ్రుతుల్ గొని చనె
నాముస విష్ణుండు దెచ్చె నవ్వేదతతుల్
భూమి న్వ్యస్తము లై నన్
శ్రీమతి రావణుఁడు సమము చేసి పఠించెన్. 349

వ. అనిన విని యద్దేవమునిప్రవరుండు. 350

ఉ. వారలు విప్రదేవముని
వర్యవిహింసకు లార్యనిందకుల్
భూరికృపావిహీనులును
బుణ్యవిహీనులు సత్యహీనులున్
దారుణకర్ము లన్యవని
తాధనలోలుపు లద్దురాత్ములం
బోర వధించి యీభువన
ముల్ గృపఁ బ్రోచినఁ బాప మబ్బునే. 351

తే. స్మరహరుండును హరియు బ్రహ్మయును సీవ
దేవకార్యంబుకొఱకుఁ బంక్తిరథునింటఁ
బుట్టినాఁడవు రామ యిప్పాలసుదిండ్లఁ
దునుము లోకంబు లెల్లను మనుపఁగోరి. 352

వ. నీస్వరూపంబు చింతింపుము రాజనందనునకు దుష్టనిగ్రహంబును శిష్టపరిపాలనంబు నవశ్యకర్తవ్యంబు లనిన రాఘవుం డమ్మునీంద్రుం గనుంగొని. 353

సీ. సత్యంబు నీమాట సంయమి ! నారూప
మే నెఱుంగుదు లోకహితముకొఱకుఁ
బుట్టితి దశరథపుణ్యగేహంబునఁ
గ్రవ్యాదవర్గంబుగర్వ మడఁప
సీతాహరణకాంక్షఁ జేరుఁ బౌలస్త్యుండు
నా కనపాయిని లోకవినుత
నవనిజఁ దాఁచి మాయాసీతఁ గల్పించి
తత్కారణంబున దనుజుఁ దుంతుఁ

తే. బాయు దర్శించుమాత్రనె బ్రహ్మహత్య
యట్టిసేతువు జలనిధియందు నిలిపి
యాసుధాకరసూర్య మీయవనిఁ గీర్తి
నినిచి కుశలంబు సంధింతు నిఖిలమునకు. 354

వ. అని పలికి యమ్మునీంద్రుం బనిచి యినకులుండు మృత్యుదేవత నాకర్షించి నీవు లంకాపురంబునకుం జని రావణాదిదానవులం ద్రుంపు మని పంచిన నది యిట్లను. 355

ఉ. రావణుఁ డేలు నప్పురవ
రంబు చొరంగఁ దరంబె నాకు నా

రావణు నాజ్ఞ లేక సుర
రాక్షస పన్నగ యక్ష ముఖ్యులుం
బోవఁగలారె రాజకుల
భూషణ బాధ యొనర్చె నన్ను న
ద్దేవవిరోధి మున్నతని
దిక్కున కేను నమస్కరించెదన్.   356

తే. ఐన నీయాజ్ఞ గైకొని యప్పురప్రి
వేశ మొనరింతు దానవవీరువలనఁ
బ్రాణసంశయ మగు నని పలుక రాముఁ
డిట్టు లను దానితోడ నహీనఫణితి.   357

క. రక్కసిరాయని వెస నే
నుక్కడఁచెద వాఁడు చేరు నుగ్రాటవికిం
దక్కటి యసురుల నెల్లను
జక్కడఁపుము వానిపురికిఁ జని నిర్భయతన్.   358

వ. అని పలికి జానకిం జూచి.   359

తే. కంటివే సీత రావణు కైతవంబు
నీచవర్తనుఁ డైన మారీచుఁ గూడి
మాయచేయంగఁ దలఁచె మన్మాయ దెలియఁ
గాన కాతండు దౌష్ట్యంబుకారణమున.   360

వ. అనిన సీత యిట్లని పల్కు.   361

తే. ఈవు చంద్రకిరీటుండ వేను గిరిజ
నీవు పంకజనాభుండ వేను కమల
నీవు కాంచనగర్భుండ వేను వాణి
నిరుపురముఁ బూజనీయుల మిద్ధచరిత. 362

వ. చిదానందమయుల మైన మన కిరువురకును భేదంబు
లేదు. సూర్యసోమాన్వయులప్రదీపకుల మై రఘునిమివం
శంబు లలంకరించి వసిష్ఠశతానందులయనుమతంబున
వర్తిల్లుచున్న వార మేను నీడయుంబోలి నెనువెంట నంటి
దేవరకు సేవ యాచరింపుదు నిట్లు సర్వలోకనిర్మాణప్ర
ళయకర్తల మైన మనల నారావణుం డేమి సేయంగలండు
వెండియు. 363

సీ. శతకోటిపద్యవిస్తృత మగురామాయ
ణంబు జగత్ప్రసిద్ధంబు దాన
నొకయక్షరము విన్న నుర్వి మానవులకుఁ
గలుషసంఘంబులు దొలఁగి పఱుచు
నిందు రెప్పుడు దాని విధిశివవిష్ణులు
వాల్మీకి యనుమునివర్యుఁ డదియు
సంకోచముగఁ జేసి జగతిపై వెలయించు
నామ్నాయతుల్యమై యమరు నట్ల

తే. వేదములు తత్కథావృత్తి వెలయుఁ గాన
యఖిలసంభవనీయమై యలరుచుండు

సారె నక్కథలోనఁ గుశంకసేయ
నరుఁడు దుర్గతిఁ జెందు నింతయు నిజంబు. 364

తే. మును వసిష్ఠుండు వ్యత్యస్తముగ నొనర్చి
రామనామోపదేశంబు ప్రేమఁజేయ
నాజపంబున వాల్మీకి యయ్యె శబరుఁ
డతఁడు రామాయణముసేయు నచలనిష్ఠ. 365

క. వ్యత్యస్తరామమనుజప
కృత్యంబున ద్విజతఁ గాంచెఁ గ్రించుఁడెఱుఁగ దా
నిత్యము ఋజుతరజపి యగు
నత్యుత్తము భాగధేయ మడుగఁగ నేలా. 366

వ. ఇట్లు భవదీయచరిత్రంబును భవన్నామమహిమంబును
నత్యంతపవిత్రంబులై వెలయు ననిన జానకీదేవిపలుకు
లకు సంతసిల్లి రాఘవుం డప్పుడ మృత్యుదేవత నొక్క
మాయాసీతఁ గా నిర్మించిన నమ్మాయాసీతయుఁ
బ్రాంజలియై నిలిచి యమ్మహాత్మునితోడ. 367

శా. స్నానధ్యానజపాదిసత్క్రియలు ని
ష్ఠం జేయుమాసీంద్రులుం
గానం జాలని నీపదాంబురుహముల్
గంటిం గనుల్ సల్లఁగా
నే నేపుణ్యము మున్ను చేసితినొకో
నిత్యంబు నీసేవ యు

త్యానందంబునఁ జేయఁ గంటిఁ బనిగొ
మ్మా భూరికారుణ్యతన్. 368

క. అతిసుందరవిగ్రహుఁ డగు
పతి గలుగుట దుర్లభంబు పడఁతులకు న్మ
త్కృతసుకృతవశతఁ గలిగితి
వతులాకృతి నేను నీకు ననురూపఁగదా. 369

ఆ. పర్ణశాల యలికి పాకంబు సేయుదు
మూలవితతిఁ దానమునకు జలము
లందియిత్తు దేవతార్చన కలరులు
దెత్తు నుచితవిధులు దీర్పనిడుదు. 370

క. చతురమతి నన్నదానం
బతిథుల కిడి యారగింపుఁ డనుజుఁడు నీవు
న్క్షితి జన్మజన్మములకుం
బతి వీవే కావలయును బార్థివ నాకున్. 371

క. విహరింపుము నాతోడుత
నహరహము న్నీకు నిష్టనై యుందు రఘూ
ద్వహ నీసుందరరూపం
బహహా వీక్షింప మిగుల నలరెం జూడ్కుల్. 372

తే. వనచరులఁ గూడి లక్ష్మణ వనికి నరిగి
ప్రసవఫలమూలములఁ దెమ్ము రామునేవ

సేయ జన్మంబు సఫలతఁ జెందు గాత్రి
మతిపవిత్రతరం బగు ననఘులకును. 373

వ. అనుచు మాయాసీత వలికిన విని నిర్వికారుండును స్వ
తంత్రుండును శివాత్మకుండును నైన రాఘవుండు సీతా
దేవిం దనయర్ధదేహంబున నిమిడ్చికొనియె ని ట్లర్ధనారీ
శ్వరుం డైన శరీరంబునం దేజరిల్లియు మాయాయవనికా
భిలీనుం డయ్యె నని చెప్పి శివుం డిట్లనియె. 374

క. ఏను రాఘవుండ జానకి శైలజ
గాన యేకగాత్రకలితు లైతి
యట్టిరూపధరుని నాత్మఁ దలఁచినఁ
గలుగు నిఖిలపుణ్యకర్మఫలము. 375

మ. భసితోద్ధూళితగాత్రుఁ బాటలజటా
భారు స్ధరానందనో
ల్లసదర్ధాంగు దరస్మితాంచితముఖో
ల్లాసు న్స్వరాభీతిహ
స్తసముజ్జృంభితుఁ జాపఖడ్గకలితున్
శార్దూలచర్మాంబరు
రసికుండై తలఁపం దదాత్మకతచే
రంజిల్లు మర్త్యుం డిలన్. 376

తే. అపుడు రావణుఁ డవనిజ నపహరింపఁ
దలఁచి పనిచిన మారీచదానవుండు

కూటమృగరూపధరుఁ డయి కూటసీత
యొద్ద విహరింప దాని నయ్యువిద గాంచు. 377

సీ. విహరించు నల్లన జహావహాద్భుతిని
నలవోకఁ బులుమేయు నాస గొలిపి
చరియించు నొయ్యన చంచలేక్షణముల
ధవళకాంతులు తళ త్తళలు గులుక
మలయు నుజ్జ్వలహేమమణిమయాంగద్యుతు
లింద్రచాపప్రభ నినుమడింప
నడచు మెల్లన వసుంధరమీఁద ఖురహీర
దీధితుల్ రేయెండ తెరల వఱల

తే. గాలిదేవరమందురఁ గట్టఁ దొఱఁగి
పాఱు తెంచినవార్వంబువగిదిఁ బఱచు
నజునినిర్మాణకుశలత యపహసించి
యందమున నందుఁ దిరిగె మిథ్యామృగంబు. 378

వ. అప్పుడు వినయావనతవదన యై సీత యామృగంబుతో
డం గ్రీడింపం గోరి రామున కిట్లను. 379

తే. పతియె తల్లియుఁ దండ్రియుఁ బతియె తోడు
పతియె బంధుఁడు మిత్రుఁడు పడఁతులకును
భ్రాతయును దండ్రి సుతుఁడు నల్పంబు నిత్తు
రమితముగ నిచ్చు భర్త నెయ్యమున సతికి. 380

వ. కావున నమ్మృగంబుఁ దెచ్చి నాకు బహూకరింపుము. గా

వింపు మనిన రాముండు తత్క్షణంబ వరశరాసనధరుండై
తద్రక్షణార్థంబు లక్ష్మణు నియోగించి యమ్మృగంబు
వెనుకొని యతిదూరం బరిగి విసివి. 381

క. ఆ లక్ష్మణాగ్రజుఁడు ప్ర
త్యాలీఢస్థానవసతి నమరి పలాశిన్
వాలమ్మున వ్రేయుటయున్
హా లక్ష్మణ యనుచు వాఁడు నసువులు దొఱఁగున్. 382

వ. ఆమృగకళేబరంబు గొనుచు నతండు నిజాశ్రమంబునకుం
జనుదెంచె ననిన విని నైమిశేయు లటమీఁదటికథా
వృత్తాంతం బెట్లయ్యె నని యడుగుటయు. 383

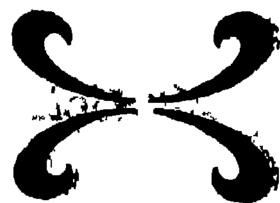
ఉ. కైరవిణీమనోరమణ
ఖండశిఖండ యఖండగర్వదు
ర్వారమతంగజాసురజ
వప్రవిఖండనచండకాండ మా
యూరశిఖండమండనస
ముజ్జ్వలకాండ గవేశకాండ సం
తారకమండలాగ్రదిత
దానవమండల భోగికుండలా. 384

క. కర్మహారిసానుగర్భాం
తర్మగ్న జనౌఘవాంఛితప్రియధనస

న్నిర్మాణదక్ష దక్షవి
నిర్మితమఘతంత్రిభంగ నిహతానంగా. 385

వసంతతిలకము. తారాగమందిర విధాతృకిరీటకోటీ
స్ఫారాబ్జరాగరుచిబంధురదీపరేఖా
నీరాజితాచ్ఛపదనీరజ వేదవాహా
వారాశితూణ నిధివల్లభసఖ్యలోలా. 386

గద్య. ఇది శ్రీమద్గురుకరుణాతిశయలబ్ధకవితావైభవ
యీదులపల్లి శంకరమంత్రితనూభవ సుధీజన
విధేయ భవానీశనామధేయప్రణీతంబైన
స్కాందపురాణంబున ధర్మఖండం
బను ప్రబంధంబునం
దష్టమాశ్వాసము.

శుభమస్తు

అవిఘ్నమస్తు

ధర్మఖండము

నవమాశ్వాసము

శ్రీలలనాధిపమార్గణ
బాలార్కద్యుతిజటావిభారపినద్ధ
ప్రాలేయకిరణ దిక్చే
లా చిన్మయవిలాస శ్రీగిరివాసా. 1

వ. అవధరింపుము వివిధపురాణకథాకథనప్రఖ్యాతుం డగు సూతుండు శౌనకాదిముఖ్యులం జూచి హరుండు సురగణంబులకుం దెల్పువృత్తాంతం బిట్లని చెప్పందొణంగె నట్లమ్మారీచవచనంబులు విని సౌమిత్రిం జూచి సీత యిట్లనియె. 2

తే. అన్న లక్ష్మణ నిన్ను మీ యన్న దలఁచె
నయ్యయో దైత్యమాయ నే మయ్యె నొక్కొ
చనుము తోడుగ వేగంబె చనుము పొమ్మని
యనుడు జనకజఁ జూచి యిట్లను నతండు.

క. వెలి పేల నీకు రాముఁడు
కలికంఠుఁడు గాని నరుఁడు గాఁ డసురతతిఁ
నలుఁచుమాడి వేగ వచ్చుఁ
నెలి వగుచేబలిమికలిమి నిక్కువ మబలా.

తే. అనుడుం నాథోరణుఁడు మదహస్తి నంకు
శాహతిఁ గలంచుమాడ్కి నయ్యంబుజాక్షి
పరుషవాక్యౌఘముల నొవ్వఁ బలుక నోడి
యగ్రజుం డున్నదిక్కున కరిగె నతఁడు.

ఉ. ఆతతి భిక్షువేషధరుఁ
డై దశకంధరుఁ డేఁగుదెంచినఁ
భూతనుజాత నిక్కపుఁద
పోధనుఁ డంచు నమస్కరింపఁగా
నాతఁడు చేతు లెత్తదియు
నాననము ల్పదియుం జెలంగ నా
భీతమృగాక్షికట్టెదుర
భీమతరాకృతితోడ నిల్చినఁ.

ఉ. తక్కనుఘోరరూపము తి
రంబుగఁ గాంచి నిమీలితాక్షి యై
యక్కమలాక్షి మూర్ఛిలఁగ
నంటఁగ నోడి త్రిశూలధారచేఁ

ద్రికొ్కన నప్పలాశి తద
ధిష్ఠితలోష్టము పెల్లగించి సాం
పెక్క రథంబుమీఁద నిడి
యేఁగె విహాయసవీథి నొక్కఁడున్. 7

ఉ. ఆయెడఁ బక్షివంశమణి
యైనజటాయువు సత్త్వశాలి య
చ్ఛాయకుఁ జేరి పంక్తిరథు
సఖ్యము నెమ్మదిలోఁ దలంచి నే
నీయసురాధముం గడపి
యీసుదతిన్ విడిపింపఁ గల్గు నా
కాయతశుభ్రకీర్తి యని
యాతనిఁ ధాఁక్షి ధ్యుకుంఠితోద్ధతిన్. 8

తే. తనదుముఖతుండమున వానితను వగల్చి
నాతఁ డసిఁ గొని కోధరక్తాక్షుఁ డగుచు
వ్రేయ నది తప్పఁ గ్రుంగి యవ్వీరుఁ జీరె
వజ్రనఖతుండహతిఁ బక్షివల్లభుండు. 9

వ. ప్రహారద్వయవిద్ధుండై మూర్ఛిల్లి కొండొకవడికిం దెలిసి
రాక్షసేశ్వరుం దప్పక్షి నీక్షించి యొపక్షి రాక్షసులకు
నంగుష్ఠప్రదేశంబు మర్మస్థానం బది ఖండింపక మేలు చేసి
తని పల్కిన నమ్మిథ్యావచనంబులు నిక్కంబులుగాఁ
దలంచి యాశకుంతకాంతుండు. 10

క. అక్షుణమ వానిపైనువే్రి
లక్షయజవశక్తిఁ దునుమ నరుదేరఁగ నా
రాక్షసుఁడు ఖడ్గమునఁ ద
త్పక్షంబులఁ దునిమె నేలఁబడి తన్నుకొనన్. 11

చ. తను విడిపింపవచ్చి నిహ
తం బగుగృధ్రముఁ గాంచి సీత స
య్యాన నిజభూషణప్రతతి
యంశుకఖండమునందుఁ గట్టి తా
ననువుగ వైచెఁ బంప యను
నాపగచెంతఁ జరించుకీశనా
థునియెదుటం బడం దనుజ
ధూర్తుఁడు గానకయుండఁ గ్రక్కునన్. 12

తే. క్రవ్యభుగ్రాజసీత యై గగనవీథి
నుత్తరీయంబు ముసుఁగిడి యువిద చనఁగ
ద్రవిడదేశాంగనలు సూచి తను హసింప
నరసి యమ్ముగ్ధ రోషతామ్రాక్షి యగుచు. 13

క. పయ్యెద దొలఁగిన నను మీ
రియ్యెడ హసియింపఁ బాడితే నేఁడుమొదల్
ప్పయ్యెదలు లేకయుండుఁడు
దయ్యంబులభంగి ద్రవిడతామరసాక్షుల్. 14

వ. అని దుఃఖార్తయై శాపం బొసంగె నారావణుండు వడి నిజ
పురంబు ప్రవేశించి సీతారూపాగత దైవమృత్యుదేవత
నశోకవనమధ్యంబున నునిచె నంత రాక్షసస్త్రీల వైధవ్య
సూచకంబులును, లంకాపురశృంగారవనవినాశపిశునంబు
లును నైనయుత్పాతంబు లనేకంబులు దోఁచినఁ గాంచి
నిమిత్తజ్ఞుండును మహాబలుండును నైనకుంభకర్ణుండు
దశగ్రీవున కిట్లనియె. 15

ఆ. అన్న చిత్తగింపు మవనిజఁ దెచ్చిన
నాఁటఁగోలె నీదునగరసీమఁ
బొడమె దుర్నిమిత్తములు పెక్కు లాసీత
సకలలోకములకుఁ జనని సుమ్ము. 16

క. సత్యావ తత్పరుఁ డను మా
ద్ధత్యంబున నవనితనయఁ దగ నంటెదవే
న్నిత్యం బగుతత్పాతి
వ్రత్యానలమేర్చు దనుజవంశస్త్రీలన్. 17

ఉత్సా. ఏల సాహసంబు సేసె దిట్టు దానవేంద్ర సీ
తాలతాంగి నెచటఁ దెచ్చితిచట నిల్పి రమ్య ది
క్పాలవినుతకీర్తి రామభద్రసంజ్ఞ నసురులం
జీలుపఱుప నవతరించె దేవదేవుఁ డిమ్మహిన్. 18

తే. యాగకర్మస్థు విప్రుని నసవరాధి
వేదవిదుఁ దుంపఁ డాధర్మవిదుఁడు రాముఁ

డహహ ! నీ దగుబాహుబలదార్ఢ్యంబుకతన
ననఁగె నుత్తమవిప్రత్వ మమరవైరి. 19

వ. తత్కారణంబున నీకు వినాశంబు వాటిల్లుట సిద్ధం బని పల్కినఁ గుంభకర్ణువచనంబు లాదరించి ప్రహస్తుండు రాక్షసులనెల్ల నిరీక్షించి యిట్లనియె. 20

సీ. హేమమందరవింధ్యహిమనగేంద్రంబుల
బాహులఁ బెకలించి బంతులాడఁ
గలశౌర్యనిధి కుంభకర్ణుఁ డీతనిగాత్ర
మీక్షింపఁగా నోడి హేమగర్భుఁ
డక్షులెల్లను మూసి యక్షణంబున నిష్ట
మగువరం బిచ్చి పొమ్మనుచుఁ బల్కె
నితనిఁ జూడఁగ నోపరింద్రాదు లెదురించి
చివ్వయొనర్చుట చెప్ప నేల

తే. యిట్టిబలశాలి నీతిమై నిట్లు దెల్పు
టంతకునకైన రామునకైన వెఱచి
కాదు సోదరజీవితకాంక్ష గదుర
బంధుశోకానహిష్ణుతఁ బలికెఁ గాని. 21

వ. కావున నీమహాత్మునిబుద్ధి యంగీకరించి మీరందఱు నేలి కసన్నిధిం దెలువవలయు ననినఁ బ్రహస్తుపలుకులకు సమ్మ తించి మయుండు రావణున కిట్లనియె. 22

డహాహా ! నీ దగుబాహుబలదార్ఢ్యంబుకతన
నణఁగె నుత్తమవిప్రత్వ మమరవైరి. 19

వ. తత్కారణంబున నీకు వినాశంబు వాటిల్లుట సిద్ధం బని
పల్కినఁ గుంభకర్ణువచనంబు లాదరించి ప్రహస్తుండు
రాక్షసులనెల్ల నిరీక్షించి యిట్లనియె. 20

సీ. హేమమందరవింధ్యహిమనగేంద్రంబుల
బాహులఁ బెకలించి బంతులాడఁ
గలశౌర్యనిధి కుంభకర్ణుఁ డీతనిగాత్ర
మీక్షింపఁగా నోడి హేమగర్భుఁ
డక్కులెల్లను మూసి యక్షణంబున నిష్ట
మగువరం బిచ్చి పోమ్మనుచుఁ బల్కె
నితనిఁ జూడఁగ నోపరింద్రాదు లెదురించి
చివ్వయొనర్చుట చెప్ప నేల

తే. యిట్టిబలశాలి నీతిమై నిట్లు దెల్పు
టంతకునకైన రామునకైన వెఱచి
కాదు సోదరజీవితకాంక్ష గదుర
బంధుశోకానహిష్ణుతఁ బలికెఁ గాని. 21

వ. కావున నీమహాత్ముని బుద్ధి యంగీకరించి మీరందఱు నేలి
కసన్నిధిం దెలువవలయు ననినఁ బ్రహస్తుపలుకులకు సమ్మ
తించి మయుండు రావణున కిట్లనియె. 22

ఉ. ఆర్య ! పులస్త్యవంశమణి
వద్వయవేదవిశారదుండవున్
ధైర్యవివేకశాలివి ప్ర
తాపవిశిష్టుఁడ విద్ధశౌర్యగాం
భీర్యధురంధరుండవు న
పేతకళంకుఁడ విట్టినీ వయో
యార్యవినింద్యదుర్గుణస
మగ్రుఁడ వైతివి వార్ధకంబునన్. 23

తే. వృద్ధుఁడవు గాన నీకు వివేక మొదలె
వయసు దిరిగినఁ బరలోకవాంఛ లేదె
తిక్ష నిష్టంబుఁ బాత్రంబుఁ దీర్థయాత్ర
స్నానమును దానము జపంబుఁ జలుపవలదె. 24

సీ. వచ్చునే యిపుడు జవ్వనము వెండియు నీకు
నేల యిత్తెఱఁగున బేల వైతి
వారాముసతి నేఁటి కపహరించితి దండ
కారణ్యవీథిఁ దత్కారణమున
హాతుఁ డయ్యె మారీచుఁ డగుఁగాక యింక కెట్టి
ఫలము సేకుఱు నీకుఁ బలభుగీశ
యచిరకాలంబున నడఁగు నధర్మంబు
ధర్మంబు వర్ధిల్లుఁ దరతరంబ

తే. దేవదేవుండు రఘురామదేవుఁ డగుచు
నఖిలలోకహితార్థమై యవతరించె
నమ్మహాత్మున కపరాధ మాచరించి
లంకఁ బోకార్పఁగల వీవు పొంక ముడిగి. 25

వ. అని పలికె నంత విభీషణుండు రావణున కిట్లనియె. 26

ఉ. రాముఁడె విష్ణుఁడున్ హరుఁడు
రాముఁడె బ్రహ్మయు రాక్షసేంద్ర యా
రాముఁ డవక్రధైర్యుఁడు ప
రాక్రమధుర్యుఁడు యాగరక్షకై
యామునఁ గాకపక్షధరుఁ
డై చని క్రూరబలాఢ్యఁ దాటకన్
జా మడఁగించె దీర్ఘతర
బాహు సుబాహునిఁ ద్రుంచె వ్రేల్మిడిన్.

వ. అక్కాలంబున నీదుర్నయమహీజంబునకు మూలంబైన మారీచుని సంహరింపం డయ్యె నమ్మహాత్మునిపరాక్రమంబు వాఁడెఱుంగు నది నీచేతనుం గొండొక వినంబడినయది యది యట్లుండె వెండియు నారఘుపుంగవుండు. 28

ఉ. ఆతపవాతబాధఁ బడి
యాఁకట నన్వహముం గృశించు న

గ్గౌతముధర్మగేహిని న
కల్మషఁగా నొనరించెఁ బాదకం
జాతరజోవిశేషమునఁ
జయ్యన నక్కమలాక్షియుం బలా
రాతిసుసంగలబ్ధ మగు
పస్తరభావము వాసె నయ్యెడన్. 29

తే. మిహిరకులనందనుం డంత మిథిల కరిగి
తుండి బిసకాండమునుబలె ఖండపరశు
చండకోదండదండంబు ఖండములుగఁ
జేసె భూపాలమండలి చేరి పొగడ. 30

ఆ. ఆ స్వయంవరోత్సవాలోకనార్థి వై
యరిగి కాంచి తీవు నమ్మహాత్ముఁ
డమరమనుజవిస్మయాపాదిసౌందర్య
నిలయుఁ డగునొ కాఁడొ నిజము సెపుమ. 31

సీ. జానకీసహితుఁడై సాకేతనగరికి
నరుగుచుఁ గ్రోధరక్తాంతనయనుఁ
దతజటామకుటమండితు రాజతాచల
తులితాంగుఁ బ్రళయాగ్నిదుర్నిరీక్షుఁ
గార్తవీర్యభుజావిఖండనపాండిత్య
స్కంధావలంబితశాతపరశు

ధృతచాపు నేకవింశతివారభూరమ
హాంకురమర్దను యమసమాను
తే. యుద్ధసన్నద్ధు భృగురాము నుగ్రధాము
వీరవరుఁ గాంచి రాముఁ డో విప్రవర్య
బలము లన్నియు నినుఁ గని పఱవఁ దొణఁగె
నెద్ది కారణముగ వచ్చి తెలుఁగఁ జెపుమ. 32
వ. అనినం బరశురామదేవుండు. 33
తే. విప్రుఁ డని పల్కితివి నన్ను వినుము నీగృ
హాంగణమునకు నన్నభిక్షార్థి నగుచు
నరుగుదెంచినవాఁడనే ? యాజిభిక్షు
డక్క నోరుచేతఁ గొందునే దాన మనిన. 34
తే. చండగతి రాఘవుండు కోదండకాండ
మెక్కిడి శరంబు సంధింప నుక్కడఁగి
భార్గవుఁడు భీతలజ్జుఁ డై ప్రాణభీతి
నతని శరణంబుసొచ్చి యిట్లనుచుఁ బల్కె. 35
ఉ. దేవ! యజాండభాండములు
దీలఁగఁ జేయుహరుండ వీవు లో
కావళి నెల్లఁ బ్రోవ మను
జాకృతిఁ బొల్చితి వట్లు గానిచో
భావభవారివి ల్దునుమఁ
బ్రాజ్ఞుఁ డొరుండు ధరం గలండె న

స్ధాపుము దీనపోష కరు
ణా శరణాగతు నేయఁ బాడిరే. 36

వ. అని పలికినఁ గరుణాకరుం డైనరాఘవుం డాశరాసనంబు విడిచి యథేచ్ఛం జను మనిన నట్ల చేసి యాభ్రాతృద్వహుండు పరమానందకంటకితహృదయారవిందుం డై యతనిం దీవించి మహేంద్రమహీధరంబునకుం జనియె నిది యంతయు నే నెఱుంగుదు నిట్టియమానుషవిక్రమశోభితుం డైనయారామదేవుని సేవను మేఘనాదాదిలంకాపురనివాసిదనుజవీరులును సేమి సేయుంగల రారాఘునకు సీత నొసంగి శరణంబు సొరవుము బాంధవుల రక్షింపుము [illegible] తు రని పల్కిన రావణుండు గినలి విభీషణుం జూచి. 37

స్రగ్ధర. ఓరీ ! నాప్రాపుచే నీ వురుఘనకనక
ప్రోజ్జ్వలద్రత్నరామా
గారారామాదిసంపత్కలితలలితభో
గంబులం గ్రొవ్వియుఁ మ
ద్వైరిం భూషించుచుఁ దుర్వచనరచన నా
వాసిఁ గుందించె దోరా
త్రారాత్మా యెల్ల ని; *న్నేర్పునఁ దలఁగు గురు
ద్రోహి యీ వేల మాకుఁ. 38

* ని న్నేఁగుమ తలఁగు; నీ వేఁగుమ తొలఁగు—వ్రా.ప్ర.

తే. నాధనంబు భుజించుచు నాదుశత్రు
పక్షవశవర్తి వైతివి పాపకర్మ
యధిపుకార్యంబు విడిచి పరార్థకార్య
ఘటకుఁ డగువానిజన్మంబు గాల్చు టురవు. 39

వ. అని యతనిపైఁ ననుకంప లేక తుత్రింపం జూచుసమయం
బున నారావణునెయ్యంపుఁదొయ్యలి యైనమందోదరి
యిట్లనియె. 40

తే. ముదుసలితనంబు గదిరిన మునులకైన
వీటిఁబోవు సునీతి వివేకసరణి
యనినచో, నెందులకొ వేఱ యరుగ నేల
యీవె దృష్టాంత మిందుల కింద్రవైరి. 41

క. ధర్మంబు లయకరంబు న
ధర్మము జయకరము ననుచుఁ దగఁ బశుబుద్ధిన్
దుర్మతి పలికెదుఁగాని య
ధర్మాత్ము వహింపలేదు ధర యెల్లపుడున్. 42

తే. ధర్మ మెచట నుండుఁ దడయక యచ్చట
జయము గల్గు ధర్మసంగ్రహుండు
చెడఁ డధర్మరతుఁడు చెడుఁ దత్ప్రసంగతి
సార మడఁగు క్షీరపూర మట్లు. 43

ఉ. మానిజనాశ్రమంబులు గ్రి
మంబుగఁ బాడుగఁ జేసి దేవతా

మానినులఁ హరించి గిరి

మం జెఱఁబెట్టితి దుర్నీతిచే

మానవనాథులం బిలుకు

మార్చితి పేర్చినవిక్రమంబునం

దానవనాథ యాగతి న

ధర్మమె చేసితి వెల్లవేళలఁ. 44

మ. భవదానీతపతివ్రతాతిలకకశుం

భచ్చిత్తసంక్షోభసం

భవకోపాగ్ని ధరాత్మజాజవమరు

త్ప్రాప్తిన్ దురాధర్షమై

భవదీయాన్వయసారసాటవిపయిం

ఙాటిల్లి యేర్పఱ్చ మనో

భవుఁ బాటించినధర్మదూరులకు సం

ప్రాప్తింపవే యాపదల్. 45

శా. మాయాభిక్షుఁడ వై హరించితివి రా

మప్రేయసిఁ రాముఁ డ

చ్ఛాయన్ * లేమిని దీన నేమి కలుగుఁ

జానొంద నీనెమ్మదిఁ

మాయాకృత్యవిశారదుండ ననుచుఁ

మతిల్లె దారాముస

* రామిడి దీన; రామిడి నైన—వ్రా ప్రతి.

న్మాయావార్ధికి నీదుమాయలు ధర
న్నా దేయకుల్యాతతుల్. 46

సీ. అతనిమాయాంబుధి నజ్జగర్భాదులు
మునుఁగుచు నుందుర్రు మోహవశత
వరవర్ణినీధనావర్తద్వయంబునఁ
బడి మును లైనను గడవలేరు
ప్రకృతితమోగుణబద్ధులై పరగెడు
దానవు లవ్వార్ధి దాఁటఁగలరె
కామానపాయిని యామహీసుత శిష్ర
నర్ధాంగమున నుండు నార్యులోలె
తే. భర్తృదేవత గాన యప్పద్మనయన
వల్లభునితోన చనుదెంచె వనికిఁ దత్ప
యోజముఖిఁ దెచ్చి యూరక యున్నవాఁడె
యతనివంచనఁ దెల్లియలే వైతి గాక. 47

సీ. బాహుబలాఢ్యు సుబాహుఁ ద్రుంచి మఘంబు
గావంగ జానకిఁ గావలేఁడె
పతిశాపహత యైనసతి నహల్యాదేవి
గావంగ జానకిఁ గావలేఁడె
ఖరవిరాధాదుల ఖండించి మునితతిఁ
గావంగ జానకిఁ గావలేఁడె

శబరికిఁ బతితాంకకబరికి గతు లిచ్చి
కావంగ జానకిఁ గావలేఁడె

తే. హరుఁడు హాటకగర్భుండు హరియు నతఁడ
బహుళమాయావి జనులకుఁ బ్రభుఁ డతండ
యువిద నతఁడు రక్షించియ యున్నవాఁడు
నీవు దెచ్చుట మిథ్య యోనిర్జరారి. 48

వ. అది యెట్లంటేని. 49

తే. మృత్యు వీలంకఁ జొరలేక మిడికి రాము
శరణు భజియింప నమ్మహాపురుషవరుఁడు
నిను సబాంధవముగఁ దరించుమనసు పూని
దాని సీతగ నిర్మించె దనుజవర్య. 50

ఉ. రాముఁడు ధార్మికుం డనవ
రాధుల సాధుల బాధసేయఁ డా
రాముని కీవొనర్చి తప
రాధము నీదగు భూసురత్వముం
గాముకవృత్తిఁ బూని పర
కాంతలఁ జెందుటఁ బోయెఁ; నయ్యెఁ బో
యీమహి రాముకార్యమును
మృత్యువుకార్యముఁ బాణినాయకా! 51

క. మృత్యువు నిచటికిఁ దెచ్చితి
సత్యం బది సీత గాదు. చని రామున కా

మృత్యువు మరల నొసఁగి కృత
కృత్యుఁడ వై బంధుజనుల నెల్ల మనుపుమా. 52

వ. అని తెలుపుమందోదరివచనంబు లాకర్ణించి రావణుండు
మిన్నకుండె నంత నచ్చట. 53

తే. రామదేవుండు తమ్మునిరాకఁ గాంచి
యేమిటికి వచ్చి తీ వమ్మపేరాజ డించి
యామగువ నిన్నుఁ బరుషోక్తులాడె నొక్కొ
కామినులపల్కులకు మేర గలదె చెపుమ. 54

క. తముఁ గినిసిన మన్నించిన
సమదృష్టిని మగనిఁ గవయుచానలు వైకుం
ఠమునం గైలాసంబున
నమరావతి నైనఁ గలుగ రవనిం గలరే. 55

తే. తెలివను విధేయుఁ డగుచు వర్తించువాఁడు
పూరుషాధముఁ డతని నప్పొవ్వుఁబోఁడి
కోఁతివలెఁ ద్రిప్పుచుండు నిక్కువము ధాత్రి
నతివ యధికార మైన గేహము నశించు. 56

తే. లలన మగవానియంగద దెలియలేక
పనుచు దుష్కరతర మగుపనికి నైన
స్త్రీవిధేయతచే నేనుఁ, జెలఁగి దాన
ధర్మమున నీవు నిచట నిదర్శనంబు. 57

గోటకవృ. అని లక్ష్మణుఁ బల్కుచు నాయనతోఁ
జనుదేర నిజాశ్రమశాలకుఁ జ
య్యన నేఁగి ధరాత్మజ యచ్చట లే
మి నతం డట పల్కె సుమిత్రిసుతుణ్. 58

తే. పద్మమిత్రాభ కంటె? యిప్పర్ణశాల
విన్ననై యున్న దయ్యలివేణి లేమి
మంజుభాషిణి సీత యమ్మహిషిఁ బాసి
యెలమి విరహానలంబు సహింపఁదరమె. 59

వ. అని వంచనావచనంబులం దమ్ముని మోహపఱుచుచు
నతండునుం దానును సీతాన్వేషణంబునం జని చని గౌత
మీసరిత్తీరంబున నిలిచి. 60

క. రావణుదుశ్చేష్టలు గో
దావరి యెఱిఁగింపదయ్యెఁ దా నిపుడు జగ
త్పావని ననుచుం బటుద
ర్పావిలమతి నణ గణింప దయ్యెం గంటే. 61

తే. గౌతమీ నేఁడు మొదలు నిక్కంబు గాఁగఁ
బావనార్థంబుగా నీదుజీవనముల
స్నాత యగువాఁడు చండాలజాతిఁ బుట్టి
జగతి నప్పుడ యాత్మతేజంబుఁ దొఱఁగు. 62

వ. అని శపియింప గౌతమియు

జనితము విప్రహత్య మొద
 లైనమహాఘములం దొలంచు న
జ్జనపతిఁ గంటి వెండియును
 శాపభయం బిఁక నేల గల్గు నా
ఘనునకు నేఁ దనూజ ననుఁ
 గావఁడె కారుణికత్వ మేర్పడన్. 63

వ. అని చింతించి. 64

మ. నలినాస్యంబు మృణాళబాహువులు
 మీనస్వచ్ఛనేత్రంబు లు
జ్జ్వలహంసీగమనంబు చక్రకుచముల్
 సత్ఫేనహాసంబు భ్రమ
ద్గలసత్కుంతలముల్ దరంగవళులుం
 గన్పట్ట నాగంగ త
జ్జలమధ్యంబుననుండి వచ్చె సురయో
 షావేష మేపారఁగన్. 65

క. సనకాదిమౌనిమానస
వనరుహకింజల్కపుంజవాసిత మగురా
మునిచరణద్వయమున కా
ఘనవేణి నమస్కరించి గౌతూహలతన్. 66

వ. ఇట్లని విన్నవించె. 67

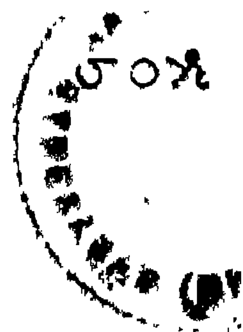
బనిశము విప్రహత్య మొద
లైనమహాఘములం దొలంచు స
జ్జనపతిఁ గంటి వెండియును
శాపభయం బిఁక నేల గల్గు నా
ఘునునకు నేఁ దనూజ ననుఁ
గావఁడె కారుణికత్వ మేర్పడన్. 63

వ. అని చింతించి. 64

మ. నలినాస్యంబు మృణాళబాహువులు
మీనస్వచ్ఛనేత్రంబు లు
జ్జ్వలహంసీగమనంబు చక్రికుచముల్
సత్ఫేనహాసంబు భ్రం
గలసత్కుంతలముల్ దరంగవళులుం
గన్పట్ట నాగంగ త
జ్జలమధ్యంబుననుండి వచ్చె సురయో
షావేష మేపారఁగన్. 65

క. సనకాదిమౌనిమానస
వనరుహకింజల్కపుంజవాసిత మగురా
మునిచరణద్వయమున కా
ఘనవేణి నమస్కరించి గౌతూహలతన్. 66

వ. ఇట్లని విన్నవించె. 67

క. విజితద్వంద్వులు కందరాశ్రియులు సం
విద్భవ్యలాబద్ధశౌ
ద్ధజటాభారులు నైనయోగులు సము
ద్యన్నిష్ఠ నీ గాంచిరే
నిజజన్మాంతరపుణ్య మెట్టిదయొకో
నీమూర్తిఁ గాంచెం దరు
వ్రజవల్లీతృణగుల్మసన్మృగఖగ
వ్రాతం బరణ్యస్థలిన్. 68

ఉ. అనితరలభ్య మైనభవ
దంఘ్రులఁ బూజ యొనర్చుభాగ్య మి
మ్మునులకు నబ్బె నీఘనులు
ము న్నొనరించినపుణ్య మెట్టిదో
యనఘచరిత్ర తావకఘ
నాశ్రయశోభిత యాట నివ్వనా
వని శివవిష్ణులోకముల
వైఖరి నొప్పె మహత్త్వసంపదన్. 69

క. ఆతాశ్రమభవచ్చరణా
బ్జాతాంకిత మగునిజోటజపరిస్థలి నీ
కాతిథ్యము ఘటియించిరి
చేతోమోదమున మౌనిశేఖరు లెల్లన్. 70

ఆ. వనజసంభవాదు లనిశంబు నీదర్శ
నంబుఁ గోరి యవసరంబుఁ జూతు
రట్టినీకుఁ బాకయత్నంబు సేయుత
పస్వికాంత యెంతభాగ్యవతులొ. 71

తే. స్వామి భవదీయదర్శనస్పర్శనములు
గాంచి మునులు గృతార్థతాగరిమఁ గాంచి
రమ్మహాత్ములు మత్తీర మాశ్రయించి
నిలుచుటను భాగ్యవతి నేన నిక్కువంబు. 72

తే. రాముఁ డరుదెంచు మన్మందిరంబున భుజి
యించు నేఁ డని మునిసతు లించువేడ్కఁ
గందఖర్జూరపనసమాకందములును
దుగ్ధదధ్యాజ్యములును దెత్తురు ముదమున. 73

ఉ. భూమిభరంబు *డించు గురు
బుద్ధి సమస్తజగద్ధితార్థమై
రాముఁడు దండకాటవికి
రాఁగలఁ డత్తఱి మత్తటంబునం
బ్రేమ వసించు నాజని య
పేతకళంకతఁ బొల్చునంచు నే
నేమఱుఁ గొల్చుచుండ రఘు
వీర వసించితి వట్లు మత్తటిన్. 74

* డించుటకు—వ్రా. ప్ర.

హరిపాదోద్భవ గంగ యంచు నను న
త్యంతంబు మన్నించి యు
ప్పరమర్షు ల్వసియించి రి త్తటి భవ
త్పాదాబ్జకింజల్కపుం
జరజఃస్తోమపవిత్రితాంగ నగుట
న్సన్మౌనిసంఘంబుల
న్దురితోన్ముక్తులఁ జేయుదు న్దళదమ
ద్దుర్వారవారాప్లుతి౯. 75

ఇట్టినే శాపహత నైన నిమ్మునీంద్రు
లహరహస్స్నాన మేగతి నాచరింతు
రనఘ ముస్నానపానంబు లైనక్రియలు
భస్మవిన్యస్తహవ్యంబు పగిది గాదె. 76

వేదశాస్త్రపురాణపారగులును, సర్వధర్మవిదులును, శాం
తులును, సోమయాజులును, ద్వాదశాహదీక్షితులును
వాజపేయవ్రతపతులును, పౌండరీకయాజులును, వసంత
యాజులును, చాతుర్మాస్యయాజులును, నిత్యయాగపరు
లును, తపస్స్వాధ్యాయపరులును, జీర్ణపర్ణజలాహారు
లును నైనమునీంద్రులు నాయందు విరక్తులై యొం
డొకచోటికి కరిగిన దండకారణ్యవాసు లగురక్కసుల
నుక్కడంచి మునీంద్రులఁ బోవుచుటకుం జేసినభవదీయ
ప్రతిజ్ఞావైఫల్యంబు సంభవించుఁ దత్ప్రతిజ్ఞాభంగభీత

నై నీశరణంబుఁ జొచ్చితి మాఱియును. 77

ఆ. పురుషునింట సర్వభోగాఢ్య యయ్యును
గన్య పుట్టినిల్లు గాంక్షసేయు
నందు నల్పమైన నత్యధికంబుగఁ
గాంచుఁ దండ్రిమీఁది కరుణకలిమి. 78

గీ. కన్య వలరించి రేనియుఁ గలిమి వొదలు
క్షుభితఁ గావించి రేనియుఁ గులము వొలియు
జగతి బాలురఁ గన్యల స్థవిరుల నవ
మాన మొనరించి రేని సంపద తొలంగు. 79

చ. అవనియు నాకసం బనలుఁ
డంబులు గంధవహుండు సర్వసిం
ధువననదీవిహంగపశు
దుష్టమృగావళియు న్నిజస్వభా
వవిధి వసించుఁ గాని నర
వారముతోడుతఁ బల్కనేర్చునే
యువనిప నేను భాగ్యవతి
నౌట నినుం గని పల్కనేర్చితిన్. 80

క. కావున నీపుత్త్రి ననుం
గావుము కరుణార్ద్రదృష్టిఁ గాంచుము నే నా
పావృత నగుటం దుర్భి
క్షావాప్తిం గలఁగు లోక మనఘ మహాత్మా! 81

క. అని పల్కు నవసరంబున
వనరుహసంభవుఁడు దిగ్విదశవర్గము గొలువం
జనుదెంచి రామదేవుని
వినుతించుచుఁ బల్కె నీట్లు విస్ఫుటఫణితిన్. 82

గీ. అనఘ భవదంఘ్రిచిహ్నితే మగుటఁజేసి
పావనం బయ్యె నీదండకావనంబు
తరువు లామరతరువులపౌరువు దోఁప
నమితసుమఫలనమితంబు లయ్యెఁ గంటె. 83

క. పూతాత్ము లైరి మౌని
వ్రాతంబులు నీదుపాదవనజంబులు సం
ప్రీతిం గాంచి భజించుచు
నాతిథ్యముసేయఁ గాంచి రతులితభక్తిన్. 84

క. ఈవు వసియించుభాగ్యం
బీవనికిం గలిగెఁగాక యిట్లేల యగుఁ
శ్రీవరునగరికి నైన మ
హావాసంబునకు నైన హరుపురికైనన్. 85

ఉ. నీపదనీరజాతమున
నీవె సృజించితి పావనార్థమి
య్యాపగ నీదుశాపహత
యైనఁ జదీర్ఘఘనప్రతీరసు

స్థాపిత దేవతాయతన
సంచయ మంతయు శాపదగ్ధ మై
యేపఱ లోకపావనత
యేగతిఁ గల్గు సరిల్లలామకున్. 86

వ. కావున గంగాశాపంబు మరలింపవలయునని ప్రార్థించినఁ
జతురాననుపల్కు లాకర్ణించి రఘువల్లభుండు. 87

తే. శబరి మద్భక్తురాలు సుస్నాన మాచ
రించు నొక్కహ్రదంబున మించువేడ్కఁ
దజ్జలంబులతోడ నిత్యంబుఁ గలసి
గౌతమీగంగ శాపమోక్షంబుఁ గాంచు. 88

తే. ప్రాఢి శబరీహ్రదంబుసంపర్కలబ్ధి
నఖిలలోకైకపావని యగుచు గంగ
సానఁ దీరినరత్నంబుచంద మొందు
నింద కర్హమె మద్భక్తబృంద మెందు. 89

తే. పడఁతులకు శూద్రులకు బ్రహ్మబంధులకును
లేదు కర్మాధికారిత లేశమైన
యవిరతము దుష్టకర్మము లాచరించు
వాఁడబుఁడు బ్రహ్మబంధుఁడు పద్మగర్భ. 90

చ. కొలకులనీరఁ గుర్రింకు లిడి
కుంజరము ల్మరలఁ మహీరజం

బలఁదినమాడ్కి శుద్ధతరుఁ
డయ్యును మానవుఁ డన్వహంబు న
గ్గలముగఁ జేయుదుష్క్రియకుఁ
గల్గదు నిష్కృతి యెన్నిభంగులం
దొలఁగుఁజుమీ కృతంబయిన
దోషము దా ననుతాపలబ్ధిచేన్. 91

వ. అని పల్కి నిజకోదండాగ్రంబుచే శబరీహ్రదజలంబున నగ్గౌతమి నాయోజించి శాపవిముక్తం గావించి పరమేష్ఠి ప్రముఖులం బనిచి రాఘవుండు. 92

చ. స్వరుధరలూనపక్ష మగు
శైలముచాడ్పునఁ బక్షిహీనుఁడై
ధరపయి రామనామజప
తత్పరతం బడియున్నపక్షిశే
ఖరు నరుణాత్మజుం వికృత
కాయు జటాయువుఁ గాంచి వానిచే
ధరణిజవృత్తముం దనుజు
ధార్త్యముఁ దెల్లముగా నెఱుంగుచున్. 93

తే. అధిపసఖువిప్రదేవకార్యార్థి యగుచు
దురమునకు నేఁగి యసువులు దొఱఁగువాఁడు
పదముపదమున కధ్వరఫలముఁ గాంచు
వంశజుల నందఱను దివ్రిదివంబుఁ జేర్చు. 94

క. అని యతని సత్యసంధుం
డని తలఁచుచు నీయభీష్ట మడుగు మనుడు వాఁ
డును దేవ నిన్నుఁ గాంచితి
ఘనతర మగుభాగ్య మింతకంటెం గలదే. 95

క. అని పలికి యమ్మహాత్మునిఁ
గనుఁగొనుచుం దనువుఁ దొఱఁగె ఖగపతి యంతన్
జనకసుతాధవుఁ గాంచుచు నా
యువయమున్ స్వర్గలోకమునకు నరిగెన్ వానిన్. 96

వ. అంత, 97

తే. యోజనద్వయదీర్ఘబాహువుని సుర్థ
వదనగహ్వరు దానవవరుఁ గబంధుఁ
జదిపి నిజభర్తురా లగుశబరిచేత
నర్చఁ గైకొని యాతఁ బూతాత్ముఁ జేసి. 98

శా. కాంచెన్ రాఘవుఁ డిత్తుకాండరసనీ
కాశాంబుసంకాశితమ్మున్
జంచన్మందమరుత్ప్రహృష్టపథిక
స్వాంతంబుఁ బద్మోత్పలో
దంచత్సారమరందమత్తమధుప
ద్వంద్వస్వనోద్దంతమున్
కాంచత్క్రౌంచచక్రాదినాదవిలస
త్పంపాసరఃప్రాంతమున్. 99

తే. అపుడు గౌతమిసుత యైనయంజనాత
నూజుఁ డనుపమతేజుఁ డనూననీతి
మంతుఁ డచలితధృతి హనుమంతుఁ డంత
నమ్మహీకాంతుఁ గాంచి యిట్లని తలంచె. 100

మ. భసితోద్ధూళితకాయుఁ డంబుధరశుం
భన్మేచకాంగుండు పా
ణిసరోజాంచితచాపగోపవరుఁ డు
న్నిద్రాంబుజాతాక్షుఁ డు
ల్లసదాజానుభుజార్గళుండు సుమన
శ్శ్లాఘ్యుక్షమావంతుఁ డీ
యసమస్థైర్యగుణాఢ్యుఁ డెవ్వఁడొ సము
ద్యద్భానుతేజుం డిలన్. 101

శా. సాక్షాన్మన్మథురీతిఁ బొల్చె నితఁ డ
క్షయ్యాకృతిన్ వారిజా
తాక్షుండో శశభృత్కళామకుటుఁడో
యంభోజసంభూతుఁడో
యీక్షోణిన్ నరమాత్రుఁడే యితఁడు లో
కేశుండు గా కారయన్
మోక్షం బియ్యఁడె యిమ్మహాపురుషు స
త్సాన్నిధ్యంబునన్ జూచినన్. 102

క. ధైర్యంబున హిమగిరి గాం
భీర్యంబున నుదధి క్షమను బృథివి దలంపన్
స్థైర్యంబున సురగిరి సౌం
దర్యంబున నితఁడు కుసుమధన్వుఁడు జగతిన్. 103

సీ. ఇతనిమాయాంబుధిఁ జతురాననాదులు
తీరంబు చేరక తిరుగుచుండు
రితఁడు జగంబులకెల్ల జనిస్థితి
సంహారకర్త నిస్సంశయంబు
నిర్వికారుండును నిత్యుండు సత్యుండు
సర్వజ్ఞుఁడును నిరంజనుఁడు నితఁడు
సనకప్రముఖులైనమునులకు నీతని
పదదర్శనము దుర్లభంబు దలఁప

ఆ. నీతఁ డలిగెనేని హేమాద్రి తృణ మగు
నితనికరుణ గలుగుతృణము మేరు
వితఁడు పూజనీయుఁ డీతని సేవించి
కమలజాండమునకుఁ గర్త నగుదు. 104

క. ఇతఁ డస్మదిష్టదేవత
గతి నొప్పెడు నిమ్మహాత్ముఁ గన్గొంటిన్ స
న్మతి మత్పవగత్వ మదూ
షిత మగు యశ మబ్బ నితనిసేవ యొనర్పన్. 105

తే. అని తలంచుచు ఫలపాణి యగుచు నాతఁ
డాత్మనామానుకీర్తనం బాచరించి
మ్రొక్కి యారఘునందనుమ్రోల నిలిచె
నంజలి ఘటించి వినయానతాంగుఁ డగుచు. 106

మహాస్రగ్ధర.
కనకాద్రీంద్రాభు నుద్యత్కనకమణిపరి
ష్కారు నాషాఢదండా
జినమౌంజీమేఖలారంజితు జితమదనుం
జితభానుప్రకాశున్
ఘనశౌర్యుం దీర్ఘబాహార్గళు ననిలజవుం
గామదుష్ప్రాభిరామున్
హనుమంతుం గిరికాంతుం హరిపరివృఢు న
ర్కాన్వవాయుండు గాంచెన్. 107

ఆ. అట్లు గాంచి యద్భుతాకాంతచిత్తుఁడై
యేమి గోరి వచ్చి తెఱుఁగఁ జెపుమ
ప్రాణసదృశుఁ డైన బంధునిగతిఁ గను
పట్టె దీవు మాకుఁ బ్లవగవర్య. 108

వ. భవత్సహాయంబు గల్గిన మహావాయుసహాయుం డైన
ప్రళయాగ్నిభంగిం బొంగి రక్కసుల నుక్కడంతు మా
ర్గదర్శి యగుపురుషుం డొక్కరుండు లేమికిఁ జింతించెద
మద్బాణానలంబునకు మేరుమందరాంబరపృథివీసింధువు

లైనను నిలువంజాలవు మద్భక్తుల ధేనువు వత్సంబులం
బోలె రక్షింపుదు నని పలికి నిజవృత్తాంతం బంతయు
వివరించిన విని సంతసిల్లి రఘునందనునకు వాయునంద
నుం డిట్లనియె. 109

సీ. వాలిసుగ్రీవు లన్నావనరుల్ కీశాధి
పులు నన్నదమ్ములు గలరు బలులు
దారానిమిత్తమై వారల కుదయించె
వైరానుబంధం బవార్య మగుచు
నిల మహాత్ములకైన నింతులకతన నై
రము గల్గు నన మర్కటముల కరుదె
శక్రనందనుఁడు నిర్వక్రవిక్రమశోభి
వాలి మహైశ్వర్యశాలి యగుచు

తే. ననుజపత్ని రుమాకాంత నపహరించి
తారఁ గైకొని యచలితవైరకలనఁ
బ్రాణములఁ గొన వల్లినఁ బఱచె నతఁ డ
ధర్మవర్తులకడ నుండఁ దగదు గాన. 110

తే. అంబుధినిమగ్నునకు సుదర్శనంబు కరణి
ధ్వాంతబాధితునకు దివాకరునిమాడ్కి
రక్షా దరిద్రునకును ధనరాశిపోల్కి
నీవు గల్గితి రవిపుత్రునియతికతన. 111

చ. జనకతనయాజ్ఞ నివ్వనికి
సన్మతి రాఘవుఁ డేఁగుదెంచె న
య్యనఘుఁ డమేయశౌర్యనిధి
యార్తశరణ్యుఁడు దుష్టశిక్షణం
బనువుగఁ జేయు సజ్జనుల
నందఱ మన్న దయార్ద్రచిత్తుఁ డా
ఘను శరణంబు సొత్తు ననుఁ
గాచు నతం డని యెంచు నాతఁడుగా. 112

వ. త్రిభువననాథుండును, ప్రతిజ్ఞాతార్థపాలకుండును నఖం డకోదండపాండిత్యశౌర్యుండును నగునమ్మహాత్మునితోడ సఖ్యంబు సంఘటింపు మని యాసుగ్రీవుండు పనిచిన నేఁగుదెంచితి నిట మీఁద దేవరచిత్తం బని పల్కిన విని రాఘవుండు సుగ్రీవుం దోడ్కొని ర మ్మతని కభయం బొసంగితి నని యానతిచ్చిన సమ్మారుతియు నట్లు సుగ్రీ వుం దోడితెచ్చుచు నుండె నాసమయంబున. 113

క. పరిఫుల్లహల్లకాంబుజ
మరందలహరీప్రమత్తమధుకరమంద్ర
స్వరపూరం బగుపంపా
సరోవరముఁ గాంచి రామజనపతి పల్కెన్. 114

తే. పాపసంతాపఘర్మనిర్వాపణాచ్ఛ
సలిలసంపరిపూర్ణమై సన్మునీంద్ర

చిత్రకమలంబు కైవడిఁ జెలువు మెఱసెఁ
జూచితే దీని లక్ష్మణ చూడ్కు లలర. 115

క. రంగత్తరంగసముదయ
సంగతచక్రాంగరేఖ చాలఁగ నొప్పెన్
శృంగారార్థముగా సలి
లాంగన ధరియించుతారహారాళి యనన్. 116

వ. అని వెండియు. 117

మ. అనఘా లక్ష్మణ కంటె యొక్కబక మీ
యచ్ఛోదతీరంబునన్
మునిలీలం దప మాచరింపఁ దొడఁగెం
బో ధార్మికత్వంబునన్
వినుమీ క్షేత్రమహత్త్వవిశ్రుతిఁ జుమీ
విజ్ఞానసంపత్తి సొం
పునఁ దీర్ఘవ్రతియుం దపంబు సలుపుం
బూజ్యప్రభావంబునన్. 118

వ. అనిన లక్ష్మణుం డి ట్లనియె. 119

తే. దీనిశీలంబు దెలియక దేవ యిట్లు
వొగడ నేఁటికి సురమునిభూసురులను
యతుల నైన నంతశ్శుద్ధి యరయు కాత్మ
సంస్తుతించిన దోషంబు సంఘటించు. 120

తే. ఇచటఁ గొండొకదడ వున్న నెఱుఁగవచ్చు
ననఘ దీనిశీలం బనునంతలోన
నదియు నప్పుడ కదసి మత్స్యముల మ్రింగి
వెండియును ధ్యాన మొనరించుచుండఁ గాంచి. 121

క. సౌమిత్రిఁ బొగడె రాఘవుఁ
డామెయి హనుమత్సమేతుఁ డై రవిజుఁడు ను
ద్దామగతి వచ్చి రాముని
శ్రీమత్పదములకుఁ బ్రణుతిచేసి నుతించెన్. 122

వ. అంతఁ గుశలప్రశ్నంబు చేసి యమ్మహాత్ముం డి ట్లనియె.

క. సుగ్రీవ నీదుశత్రు ను
దగ్రబలున్ వాలిఁ దునిమి తారన్ రుమ న
వ్యగ్రమతి నొసఁగి కపిరా
జాగ్రణిఁ గావింతు నిన్ను నఘ కేల యిఁకన్. 124

వ. నీసాహాయ్యంబున నేను దశగ్రీవుని సంహరించెద నని యగ్నిసాక్షికంబుగా సఖ్యంబు చేసి యతనితోడన ఋశ్యమూకగిరీంద్రంబునకుం జని యందు వసియించి. 125

చ. హరివర నీవు వోయి కల
హం బొనరింపుము వాలితోడ నేఁ
దరువుమఱుంగున న్నిలిచి
తత్సమయంబున వానిఁ ద్రుంచెదం

దురమున వానితోఁ గదురఁ
దోడనె శక్తి దొలంగుఁజూవె యె
వ్వరికయినన్ మునీంద్రకృప
వానికి నట్టివరంబు గల్గుటన్. 126

వ. అని పల్కి యంత, 127

చ. అలరులకమ్మదండ యపు
డాతనికంధరఁ బ్రత్యభిజ్ఞకై
నిలిపి మురంబు సేయు మన
నెమ్మది నాతఁడు నట్ల వాలితో
నలుకక పోరఁగాఁ దొడఁగె
నాసమయంబున నమ్మహాత్ముఁ డు
జ్జ్వలవిశిఖాహతిం దునిమె
శక్రతనూజుఁ బరాక్రమంబునన్. 128

తే. వాలి విక్రమశాలిని లీలఁ జదిపి
తారఁ దారాధిపాస్య నవ్వారిజాప్త
సూనునకును రుమాకాంతతో నొసంగి
మహితవానరరాజ్యసామ్రాజ్య మొసఁగె. 129

క. రాముఁడు గిరిగుహ నుండఁగఁ
దామరచెలిపట్టి ప్రేమఁ దారావరుఁడై
యామమున రామునికార్యం
బేమఱి కామాంధుఁ డగుచు నింట వసించెన్. 130

క. ప్రమదలసన్నిధి నుండిన
సమయజ్ఞానంబు దొఱఁగు సకలజనులకున్
క్షమ నతఁడు సొమ్మెుక మాఁట
యమితిఁ బ్రమత్తత వహించుటది యద్భుతమే. 131

ఉ. ఆసమయంబునన్ రఘుకు
లాగ్రణిపంపున లక్ష్మణుండు బా
ణాసనశాతబాణధరుఁ
డై విలయాంతకుబోలె నేఁగి యు
ద్వానరరాజనందనుని
వాకిట నిల్చి *తమోఘ్నరౌద్రదృ
గ్భాసురుఁడై కఠోరగతిఁ [illegible]
బల్కె నలీముఖు లెల్ల భీతిలన్. 132

ఉ. వాలికి భీతిఁ జెంద రఘు
వర్యుఁడు నిగ్రహపఁ గాఁడె మున్ను నా
వాలికతూపుచే నిపుడ
వారణ నిన్ బరిమార్పఁ గావఁగాఁ
జాలునె యంతకుం డయినఁ
జక్కనజాండవిభేదమైన యా
భీలమదీయసాయకము
భీతులఁ గ్రోతుల నొంపఁజాలదే. 133

* తమోఘ్నరౌద్రి—పా. ప్ర.

తే. సత్యహీనుని నినుఁ గావఁజాలు నెవ్వఁ
డనుచుఁ బ్రిథయాగ్ని కెవడిఁ గినుకఁ బూనఁ
దార మొదలైన సుగ్రీవుతలిరుఁబోఁడు
లతనిఁ బతిభిక్ష వేఁడిరి * యంజి యంజి. 134

సీ. అప్పుడు సుగ్రీవుఁ డవ్వీరు వెంబడి
 సమితశాఖామృగసమితి గొలువఁ
జనుదెంచి యారామజనపాలునకు మ్రొక్కి
 యమ్మహామహునాజ్ఞ నవనికన్య
నన్వేషణముసేయ ననుపుచో రాముఁ డ
 వ్వసుధాత్మజకు నానవాలు గాఁగఁ
దనయంగుళీయకం బనిలనందనుచేతి
 కొసఁగిన నాతండు నుత్సహించి

తే. పర్వకాలమహాంబుధభంగిఁ బొంగి
నీయనుగ్రహబలమున నెగడుమద్బ
లంబుఁ గను మని పెరిగె దేహంబు వొదలఁ
బద్మజాండోపరిస్థకర్పరము గదల. 135

గీ. అలతిృివిక్రమునాకృతి నభినయించు
నట్లు పెరిగినయతనియాద్యంతశూన్య
మైనరూపంబుపసఁ గాంచి వానరేంద్రు
లందఱును జిత్తముల నరుదంది రపుడు. 136

---

* యబ్జముఖులు — పాఠాం.

వ. వెండియు నతండు ప్రాకృతకపిరూపధరుం డై నిల్చి రామలక్ష్మణులకు నమస్కరించి యంగదప్లవంగప్రముఖ సేనాపరివృతుం డై మాసమాత్రంబున మరలి వచ్చెద నని చని వనగిరిగుహాప్రదేశంబుల సీత నన్వేషించుచు నతిదూరం బరిగి యొక్కబిలంబు సొచ్చి యందుఁ గనక రత్నమందిరగోపురపరిపూర్ణం బైనపురంబుఁ గాంచి తన్మధ్యంబున మాతూబలసమన్విత యగునొక్కయో గినిం గాంచె నంత నక్కపు లిప్పురం బెవ్వరి దని యడి గిన నది యిట్లనియె. 137

క. ఈపుర మింద్రుమనియది నన్
గాపుంచె నతండు దీనిఁ గడచినవారిన్
శాపాహతులుగఁ జేయుదు
నేపనికిని వచ్చినార లెవ్వరు మీరల్. 138

క. అనవుడు సీతాన్వేషణ
మొనరింపఁగ వచ్చినార మోభామిని రా
మునిబంటుల మన నయ్యో
గినియున్ రాముని దలంచి కేల్మోడ్చెఁ దగన్. 139

చ. ఫలకుసుమాభినమ్రతరు
పంక్తులఁ బొల్చెడుదాని మత్తకో
కిలకులచంచరీకశుక
కేకిరవామృత మైనదాని ని

ర్మలజలదీర్ఘికాశతస
మంజసతం బొలుపారుదాని వ
జ్జలజదళాక్షియాజ్ఞ నొక
సద్వనవాటికఁ జొచ్చి రాకపుల్. 140

ఉ. తేనియ గ్రోలి సోలి యటఁ
దియ్యనిపండుల మెక్కి తేటనీ
రాని సుఖోన్నతిం జెలఁగి
యాఁకలియుం దృషయుం ద్యజించి య
మ్మానిని వెల్వరింపఁగఁ గ్రొ
మ్మంబున నగ్గుహా నిర్గమించి యం
భోనిధితీరధారుణికిఁ
బోయి వసించి కపీంద్రు లందఱున్. 141

క. తమలోఁ బలుకుచునుండెడు
సమయంబున నచటఁ దిరుగుసంపాతి యనం
గా మరైనపక్షి సీతా
విమలేక్షణ లంక నున్నవిధ మెఱిఁగించెన్. 142

క. ఎఱిఁగించిన విని వా రం
దఱు నీసాగరము దాఁటి దక్షుం డెవ్వం
డెఱిఁగింపుఁ డనిన నంగదుఁ
డటసేయక తెలుపఁదొడఁగె నాత్మజవంబున్. 143

ఆ. నవతియోజనములు జవగతి లంఘింతు
వటులుబలిమికలిమి వారిరాశి
యంత విశ్రమించి యవతల నన్నియు
యోజనములు గడతు నోజ మెఱసి. 144

వ. అని పలికిన జాంబవంతుం డిట్లనియె. 145

తే. అమరగిరికిఁ బ్రదక్షిణం బాచరించు
నాఁడు తద్గిరిశిఖరంబు నాఁటుకొనియె
తాడితం బయి నాజానుతలమునందు
ఖంజతావాప్తి యయ్యెఁ దత్కారణమున. 146

వ. అయినను శతయోజనంబులు లంఘింపఁ బోవుదు మరలి
వచ్చుట సందియం బని పలికిన హనుమంతుం డిట్లనియె.

తే. సప్తజలధులు దాఁటి యక్షణమ వచ్చు
నట్టిజంఘాలునకు లంక యనఁగ నెంత
యవనిసుతఁ జూచి వేవేగ యరుగుదెంతు
మఱిఁ ద్రికూటాచలం బైనఁ బెఱికి తెత్తు. 148

క. అని లంకాభిముఖుం డై
యనిలజుఁ డనిలగతి నరిగి యంబుధిమధ్యం
బున ఛాయాగ్రహమున్ ఫణి
జననిన్ సురసాఖ్య గెలిచి చనిరొం బెలుచన్. 149

వ. మైనాకగిరిందర్శింబును మన్నించి కడచి చని లంకాప్రాం

తంబుం జేరి తద్ద్వారపాలిక యగులంకిణి వారించిన దాని
కి ట్లనియె. 150

తే. అల్పబలుఁ డీ వానరుని నేల యడ్డపెట్టె
దేను గనుఁగొన్నయంతన యిప్పురంబు
గాలిపోవునో వనమెల్ల గాసియగునో
మడయుదురొ దైత్యు లక్షకుమారముఖులు. 151

చ. అని పలుకంగ రక్కసియు
నయ్యనిలాత్మజుఁ డిక్కఁ జూచి యి
య్యనఘుఁ డలంతి యయ్యును భ
యంకరణోత్తులు వక్కొడిక సురల్
వనిచిరొ వీని రాఘవుఁడు
వంచెనొ కాకల నందికేశుఁ డీ
సున శపియింప నిన్నగరి
సొంపు *దహింపఁగఁ జేరుకీశుఁడో. 152

క. పలుకులచేఁ దెలియఁగ నగు
కులమును దేజంబు బలము గుణమును ధీమం
తులు వీనిపలుకు నూడఁగఁ
జొలువడు నీలంక వీనిభుజశక్తి మెయిన్. 153

తే. వీఁడు సామాన్యకీశుండు గాఁ డటంచు
శూలమున వైవ నాతఁ డాశూలమునన

* దరింపఁగ ; దలింపఁగ—వ్రా. ప్ర.

టంతురక్కసిఁ బరిమార్చి లంక సొచ్చి
యందు సీతామహాదేవి నరయఁదొణఁగె. 154

ఉ. వేదనినాదితంబు లగు
విప్రగృహంబుల గోపురంబులన్
వేదుల రచ్చకొట్టముల
వీథుల రాజగృహంబులందుఁ బ్రా
సాదతలంబులం దివిజ
సద్మములన్ వనసీమలందుఁ గ్రీ
వ్యాదని కేతనంబులను
నారయుచుం జని యాతఁ డొక్కచోన్.

చ. దివిజవిరోధి జానకిని
దెచ్చుట యాదిగ దుర్నిమిత్తము
ల్గవిసెను నేఁట రేపటనె
లంక వినాశము నొందు శక్రసం
భవు నని గెల్చి రాఘవుఁడు
భానుతనూభవు నేలి భూమిసం
భవ వెదకం గపీశ్వరులఁ
బంపినవాఁడు సహస్రసంఖ్యలన్. 156

ఉ. వారలలోనఁ జేరుకల
వాఁ డమరాచలసన్నిభాంగుఁ డా

మారుతనందనుండు హను
మంతుఁడు వారిధి దాఁటి యిప్పుర
ద్వారముఁ గాచుదానవి న
వారితశక్తి నడంచె సీతఁ దా
నారయుచుండఁ బౌరజను
లాడుకొనన్ విని సంతసిల్లుచున్. 157

తే. అనిలజుఁడు దానవేంద్రునియంతిపురము
ప్రాంతఁ జెల్లుచొందుఁ దొక్కవనాంతరమున
క్షితితనూభవఁ గని నమస్కృతి యొనర్చి
ముద్రిక యొసంగె విశ్వాసముద్రి దనర. 158

వ. నిజవృత్తాంతం బెల్ల నెఱుంగించి నమ్మం బల్కి మదాగమనంబు రాక్షసులకు నెఱుక గావించెద నని యప్పుడు. 159

ఉ. పావని యావనిం బెఱికి
పాఱఁగ వైచి తదీయపాలురం
జేవడిఁ ద్రుంచి గర్జనము
సేయుచు నేడ్గు హత శేషదానవుల్
రావణుసమ్ముఖంబునఁ ది
రంబుగఁ దెల్పిన నాతఁ డుల్కి య
త్యావిలచిత్తుఁ డై పనిచె
నక్షకుమారు మరుత్కుమారుపై. 160

తే. లంకలోఁ గల్గునట్టి బలంబునందు
నాలుగవపాలు గొల్వ నప్పాలసుండు
చక్కటికిఁ జేరఁ దోరణస్తంభహతుండు
గీటకముఁబలె నద్దైత్యుఁ గీటడంచె. 161

తే. ఇట్లు సబలంబుగా వానియేపడంపఁ
గీశవల్లభుపైఁ జాలఁ గినుక వొడమి
తనతనూభవు నింద్రజిద్దనుజుఁ బనిచె
నతనిఁ బట్టంగ రావణుం డక్షణంబ. 162

సీ. మేఘనాదుండు సమీరనందనుఁ గాంచి
యుత్తముండు [illegible]కపీశ్వరుండై
ప్రళయాగ్నికైవడి భాసిల్లుచున్నవాఁ
డని యనేకాస్త్రంబు లడరఁజేయ
నవియు భాస్కరునిపైఁ గవియునీహారక
ణంబులగతి విఫలంబు లైన
నలిగి పద్మజబాణ మడరింప బిసతంతు
బద్ధమృగేంద్రంబుపగిది దానఁ

తే. గట్టువడి వీతభీతుఁ డై కపివరుండు
దానవులు దేర రావణాస్థాని కరిగె
ననఘు రుద్రాంశసంభవు నతనిఁ గాంచి
రావణుఁడు వల్కె రోషసంరంభుఁ డగుచు. 163

తే. ఈనిశావేళ లంకకు నేఁగుదెంచి
తేమిగారణమున నిన్ను నెవ్వఁ డనిపెఁ
దస్కరుండవు వానర దండనంబు
సేయఁదగుఁగాక నినుఁ గృపసేయ నగునె. 164

వ. అనిన. 165

మ. నిను వాలంబునఁ గట్టి నీరధుల ని
ర్నిద్రస్థితిం ద్రిప్పి ముం
చినశక్రాత్మజు నొక్క బాణమున సు
స్థేమోన్నతిం బెట్టు గూ
ల్చిన యారాముని బంట వాయుజుఁడ నే
సీత న్విలోకించితిన్
హనుమంతుం డనువాఁడ నీసుతుని గ
ర్వాంధుక్ వెసం ద్రుంచితిన్. 166

ఉ. హైహయవంశసంజనితుఁ
డర్జునుఁ డాజి జయించె నిన్నుఁ ద
ద్బాహుసహస్రముం దునిమె
భార్గవరాముఁడు తద్భుజాబలో
త్సాహముఁ గుంచె రాఘవుఁడు
దాదృశవిక్రమశాలితో మతన్
సాహసవృత్తి విక్రమము
సల్పెద వెవ్వఁడు గాచు నిన్నిఁకన్. 167

క. జీవిత మిష్టమేనియును
శ్రీరఘురాముని వేభజింపు మే
సీవిధి బుద్ధిదెల్పుటకు
హీనబలుం డగుమేఘనాదుచేఁ
జేవఁ దొలంగి పట్టువడి
చేరితి నాదగుపాణిఘట్టనన్
దేవగిరిం బగుల్తు నిఁక
దేవవిరోధులు నాకు నడ్డమే. 168

తే. లంక నిశ్శంక నీయచలంబుతోడ
పెఱికి రామునిసన్నిధిఁ బెట్టువాఁడ
నోరి రావణ తత్సాయకోరుహతుల
నీవు పరిశుద్ధిఁ జెందెద విది నిజంబు. 169

ఉ. అనవుడు దానవాగ్రణి య
హంకరణంబున వీనిఁ బట్టి వే
తునుముఁ డనన్ విభీషణుఁడు
దూతలు వధ్యులు గా రటంచు జే
ర్పున వచియింప నాప్లవగ
పుంగవువాలము కీలికీలలం
బనుపడ సంఘటింపుఁ డని
పంచె నతండును దానవావళిన్. 170

తే. దానవులు చేలములు చుట్ట వానరేంద్రు
వాల మభివృద్ధిఁ బొందె యపారితగతి
నలరె ముప్పదియోజనంబులపొడవును
వరుసఁ బదియోజనంబులవలముఁ గల్గి. 171

క. ఆలంకాపురిఁ గల్గిన
చేలము లన్నియును నేతిచేఁ దడుపుచుఁ ద
ద్వాలమునఁ జుట్టి వహ్ని
జ్వాలాసంయోజనంబు సల్పిరి దనుజుల్. 172

ఉ. అంశుకము ల్ద్వరించి పరిభూ
యాపద పౌరులకుం ఘటించుచుం
బ్రాంశుశరీరుఁడై తనదు
బంధము లన్నియుఁ ద్రెవ్వఁజేసి యు
ద్వింశతిబాహుపోలు కపి
వీరుఁడు కాల్వఁదొడంగెఁ బూర్ణశీ
తాంశునిభీల వాలమున
కాశిఖ చల్లఁదనంబుఁ గూర్పఁగన్. 173

చ. సలలితరామపాదజల
జాతము లాత్మఁ దలంచుపొంటె న
బ్బలియుని కగ్ని చల్లనయి
భాసిలె శీతలచందనక్రియం

జెలువుగ రామనామసుధ
చేకొని త్రావెడువానికిన్ హాలా
హలవిలయాగ్నిమృత్యువద
నావృతుఁ డైనను భీతి గల్గునే. 174

సీ. హనుమంతుఁ డీగతి నాలంక యంతయు
హవ్యవాహార్పణం బాచరింపఁ
బౌరజనంబు లాబాలవృద్ధాతుర
సహితు లై పురబహిఃస్థలి వసించి
కట్టిసపుట్ట మొక్కటి దక్క నిఖిలము
ఖిలమయ్యె ననుచు దుఃఖించువారు
క్రివ్వ పోకార్చి నిక్కమతి యుప్పీ డని
నెట్టన రావణుఁ దిట్టువారు

తే. సగ్నికెని రామదేవున కనిలజునకు
మొనసి చేదోయి మొగుడించి మ్రొక్కువారు
నైరి యారాత్రి శివరాత్రియందమున న
ఖర్వజాగరణక్రియ గదురఁజేయ. 175

తే. హరుఁడు పురములుపోలె నప్పురి దహించి
కడలి వాలాగ్నిఁ జల్లార్చి కపివరుండు
మహిసుతాదత్త మగుశిరోమణి గ్రహించి
యుదధి లంఘించె హరివీరు లెదురుకొనఁగ. 176

క. వానచరులకు సుగ్రీవుని
వని(జూపెడిమొసంగి భక్తవత్సలుఁ డగురా
మునిసన్నిధికిం జని కం
టిని సీత నటంచుఁ బల్కె డెందం బలరన్. 177

తే. అట్లు చేసినయుపకృతి కాత్మ మెచ్చి
కపివరుని రామచంద్రుండు కౌఁగిలించి
యాజలధిమధ్యమున శతయోజనంబు
లనఘ యేగతి దాఁటితి వనుడు నతఁడు. 178

తే. రామ నీనామ మొకపరి రహిఁ జపించి
జాల్మ్రైనను భవవార్ధి సంతరింప
భద్రభవదంగుళీయకముద్రికలిమి
యంబునిధి క్రోఁతి గడచుట యద్భుతంబె. 179

క. అని నిజవృత్తాంతంబును
జనధిగభీరతయు లంక వైభవముం జ
య్యన విన్నవించుటయు న
య్యనఘుఁడు లంకపయిఁ జనఁగ నత్యుత్సుకుఁడై. 180

తే. అంగదుని నెక్కె లక్ష్మణుం డరుగుదేర
తాను మారుతిపై నెక్కె తరతరంబ
సకలవానరయూథపసమితి గొలువ
నరిగి మలయాద్రియును సహ్యగిరియుఁ గడచి. 181

మహాస్రగ్ధర.
కనియెం భూపాలుఁ డంతన్
ఘనతరముదితాఖండకూలంకషాలిం
గనమాద్యద్భంగబాహా
ర్గళదళితలసత్కంకణోన్నిద్రముద్రన్
స్వనితాంతస్వానలీలా
శమితపృథుదిశాసామజాత్మునిద్రున్
జనతారక్షాతిదక్షా
సమదినమణిరుక్సాంద్రభద్రున్ సముద్రున్.
తే. ఆసముద్రవేలాతటం బధివసించె
వానరబలంబు రెండవవార్ధిపోలె
రాజధర్మక్రమంబుఁ బురస్కరించి
యుదధిఁ బ్రార్థించె నపుడు రఘూద్వహుండు. 183
ఉ. రంగదభంగభంగరవ
రాజితమై చెలరేఁగి నింగికిం
బొంగుచునుండెఁ గాని రఘు
పుంగవునిన్ గణియింప దయ్యె న
వ్వంగలివార్ధి యట్లు పృథి
విన్ సుజమన్ హసియించుచున్ నిజా
మంగళవై భవంబె పలు
మాఱును జూపు జడాత్ముఁ డుద్ధతిన్. 184

తే. అంత రఘుపతి క్రోధరక్తాంతనయనుఁ
డగుచు వారిధియాలేప మడఁపఁ దలఁచి
శరము సంధించునాలోన శరధి తచ్ఛ
తాగ్రమున మ్రొక్కి యమ్మగతి నంటికొనుచు, 185

క. శరణము వేఁడిన శరధిం
గరుణించి తదీయవచనగౌరవమున న
య్యురుభుజుఁడు గిరులఁ దరులన్
స్థిరసేతునిబంధనంబు సేయించె వెసన్. 186

ఉ. ఆవిభుఁ డాత్మచాపమున
నైన గుణంబున నైన నంబుధిం
దా వెసఁ గట్టి వానరుల
దాఁటఁగఁ జేయ వలంతి యయ్యు సు
శ్రీవిధి లోకరక్షణము
సేయుట కై కనువారి బ్రహ్మహ
త్యావినివారణార్థమున
కై వనధిన్ ఘటియించె సేతువున్. 187

తే. అధికబలుఁ డైన దుర్బలుఁ డైన ధనికుఁ
డైన నిర్ధనుఁ డైన భాగ్యంబుకలిమి
సేతు వొకపరి చేరి వీక్షించెనేని
తొలఁగు భూసురహత్యాదిదోషసమితి. 189

క. సేతువు శ్రీశైలము బ్రఖ్యాతి న్నీలాచలంబుఁ గాశీశ్వరు సం
ప్రీతిన్ సందర్శించిన
పూతమతికి వాంఛితార్థములు సిద్ధించున్. 189

తే. అన్నఁ దొఱఁగి విభీషణుం డన్న రేంద్రు
శరణము భజించె నాలోన శరధి దాఁటి
యద్రిసమధీరుఁ డై సువేలాద్రి యెక్కి
లంక వీక్షించె వీతకలంకుఁ *డతఁడు. 190

వ. రావణుండును నొక్కమహోత్సేధసౌధం బారోహించి వానరవాహినిం గాంచి రామదేవుని గుఱుతుగా నెఱుంగం దలంచి శుకసారణు లనుచారణులం బనిచిన వారలు సేనాసాగరంబుం బ్రవేశించి యరసి వచ్చి యి ట్లనిరి. 191

సీ. అచ్ఛభల్లాధీశుఁ డగుజాంబవంతుండు
కేల వేత్రము పూని మోల నిలువ
ననిలపుత్త్రాంగదు లంఘ్రికంజద్వంద్వ
నేదిష్ఠతలముల నిలిచి కొలువ
నినజుండు సౌమిత్రియును నంజలి ఘటించి
ప్రార్థిఁ గార్యము విన్నపంబు సేయ
నంశుకసంఛాదితాస్యుఁ డై చెవిదండ
మసవిభీషణుఁడు మంతనము దెలుపఁ

* డగుచు—వ్రా. ప్ర.

తే. కూటమున మృగకృత్తిపైఁ గూరుచున్న
యసితవర్ణుఁ డాజానుబాహార్గళుండు
రాముఁ డాతఁడు రాక్షసరాజవర్య
వాసిమై నిర్వదేనేండ్లవయసువాఁడు. 192

క. ఘోరాకారులు వానర
శూరులు గోటానకోట్లు చుట్టుం గొలువన్
మేరుధరాధరధీరుం
డారాముఁడు నిన్ను గెలువ నరుదెంచె వెసన్. 193

వ. ఇందులకుఁ బ్రతివిధానం బాచరింపు మని తెల్పునవస
రంబున. 194

తే. ఆ సువేలాద్రిపై నుండి యర్కసూనుఁ
డెగసి వచ్చి రావణునిపేరెల్లి విఱిచి
ముష్టిఘాతాహతుల నొంచి మురువడంచి
చనియె వెండియు రామునిసన్నిధికిని. 195

వ. ఆసమయంబున రావణుండు పురప్రాకారరక్షణార్థం బనే
కదైత్యదానవవీరుల నియోగించి తాను ననేకాక్షౌహిణీ
మూలబలసమేతంబుగా యుద్ధంబునకు నిర్గమించె న్దదా
నవుల నెదుర్కొని వానరవీరు లత్యంతదారుణం బైనర
ణంబు సేయందొడంగి రందు దశగ్రీవు రాఘవుండును,
మేఘనాదుని లక్ష్మణుండును, ప్రహస్తుని సుగ్రీవుండును,
మహాకాయుని జాంబవంతుండును, నతికాయుని శరభుం

డును, మఱియు ననేకు లనేకులతోడఁ దొడరి ద్వంద్వ యుద్ధం బొనరింప నంత ధాతుశ్రాణపీడితుం డై ఖిన్నశరాసనుండును, నిహతారంభుండును నై రావణుండు మరలి లంకకుం బఱచె జనకునిపలాయనంబుఁ గాంచి మేఘనాదుం డత్యంతక్రోధంబునం గపిబలంబుల నెల్ల నమయించి సౌమిత్రియుం దానును బోరొనరించుచు నుండె నంత. 196

సీ. ఆయురు ధైర్యధుర్యాని ళి

తాశుగవేగము నెపలేక నై

హాయసవీథి నిల్చి గహ

నాట్టుల గీటణఁగించి మించి య

చ్ఛాయకుఁ జేరి రాఘవుల

శాతశరాహతి నాత్మమాయలం

బాయఁగఁ జేసి ఘోరఫణి

పాశనిబద్ధులఁ జేసె వారలన్. 197

ఈనెఱి రామలక్ష్మణుల

నిద్దఱ గాసి యొనర్చి లంకకున్

దానవనందనుం డరిగి

తద్విజయప్రద మైనహోమముం

బూనె నొనర్ప నంత రఘు

పుంగవు లున్న తెఱంగుఁ గాంచి యుః

వ్వానరు లెల్లఁ జింతిలంగ
శారలపాలికి నద్భుతంబుగఁ. 198

తే. నారదుఁడు వచ్చి యారఘువీరుతోడ
స్వామి నీవాహనం బైన వైనతేయుఁ
దలఁపు మన నట్లు తలఁచినఁ దార్క్ష్యుఁ డరుగు
దెంచి పన్నగబంధముల్ దీలుపఱిచె. 199

క. ఆవినతాసుతుఁ డఁహింబర
ధావళి వో మీఁటి వైవ నారాకోమరుల్
పావనితే సంజీవితు
లై వెలసినకపులు గొలువ నలరిరి గడిమిన్. 200

శా. అంతన్ వేలిమి దీర్చి రావణి శతాం
గారూఢుఁ డై వచ్చి దు
ర్దాంతానంతబలాఢ్యు లక్ష్మణు సము
ద్యత్క్రోధుఁ డై తాఁకి క
ల్పాంతాగ్నిస్ఫుటసాయకప్రతతు లే
యన్ వాని వారించి వి
క్రాంతిం దద్రథ వాజులన్ శకలము
ల్గావించె సౌమిత్రియున్. 201

తే. విరథుఁ డై వాఁడు లంకకు వేగ మరిగి
యొండురథ మెక్కి వచ్చి ప్రచండలీల

సమర మొనరించెఁ దాను శ్రీలక్ష్మణుఁడు వప్రుడౌ
వృత్రహాసన్ను లని సేయువిధము దోఁప. 202

(వ. ఫో రొనరింపం దొడంగి రంత.) 203

మ. శరసంధానము మోక్షణంబు యుగప
త్సంప్రాప్తిఁ జెన్నొంద నా
హరిశౌర్యుండు సుమిత్రపట్టి యని సే
యం గాంచి యాదృఙ్మహా
శరవేగంబు సుపర్వసంతతికి ర
క్షఃశ్రేణికిం గల్గ దీ
యురుతేజుం గెలువంగఁబోల దని తా
నూహించి హాఁ దత్తఱిన్. 204

క. సురవరులు నసురయోధులు
హరివీరులు గనఁగ రాఘవానుజు నెత్తై
శరవృష్టిఁ ముంచిన న
య్యురుభుజుఁ డజశరము వింట యోజించి వేసెన్. 205

తే. అనఘుఁ డీరాముఁడు పరాత్ముఁ డయ్యెనేని
యవని మాతల్లి తా సాధ్వి యయ్యెనేని
దశరథున కేను సుతుఁడ నై తగుదునేని
ద్రుహిణసాయక మీదైత్యుఁ దునుముఁగాక. 206

చ. అని తెగ వాపఁ దత్ప్రదర
మాదనుజుం డెగటార్చి పేర్చె నా

ఘనుపటుఁ బుష్పవర్ష మతి
గాఢముగాఁ గురియించి దేవతల్
వినుతి యొనర్చి రంతఁ గపి
వీరులు నృత్యము సల్ప మేఘనా
దునినిధనంబు దానవులు
దోడన తెల్పిరి దైత్యభర్తకున్. 207

ఆ. అతఁడు క్రోధదీప్తుఁ డై కుంభకర్ణునిఁ
బనిచె రాముతోడ నని యొనర్ప
నమ్మహోన్నతాంగుఁ డప్పురవరణంబు
గడప దాఁటుమాడ్కిఁ గడచి చనియె. 208

శా. ఆరక్షోవరుఘోరకాయము ప్లవం
గానీక మీక్షించి య
మ్మేరుగ్రావమొ మందరంబొ యటు
లిమ్మేఁ దాల్చి కీశావళిన్
సారోదారత నొంప వచ్చె నని దు
స్తారవ్యథం గుందె దు
ర్వారాహంకృతి వానిమీఁదఁ దరులుం
గ్రావంబులున్ వైచినన్. 209

చ. వనచరహస్తముక్త తరు
వారములుం ధరణీధరంబులుం

బెనుశిలపై నడంగుజల
బిందులచందము నొంది వందె న
ద్దనుజునురంబుఁ దాఁకి యట
తత్కపిపీరుల ఖిన్నింగఁజొచ్చె వాఁ
డనువుగ నిత్తుఖండములు
ఘాళి మెసంగగజేంద్రుకై వడిన్. 210

తే. జాలికుఁడు జాలముల మీనసమితిఁబోలె
హస్తములఁ బట్టి వదనగుహాంతరమునఁ
జొనుప నద్దైత్యునాసికాశ్రుతిబిలముల
వెడలి వచ్చిరి గొందఱు ప్లవగవరులు. 211

క. సుగ్రీవముక్తభూమిరు
హాగ్రావనిపాతజర్జరాంగుం డై వాఁ
డుగ్రత గదఁ గొని వైచెన్
సుగ్రీవుఁడు మూర్ఛచే వసుంధర వ్రాలెన్. 212

క. ఇనజునిఁ దనభుజమున నిడి
కొని దైత్యుం డరిగె లంకకుం జెచ్చెర న
వ్వనచరపతిచందముఁ గని
హనుమత్ప్రముఖులు గలంక నందుచుఁ దమలోన్. 213

చ. దనుజున కడ్డమై మనము
ద న్నిదీక్షించిన మానశాలి యా

యిటుకుఁ డవజ్ఞ గాఁగ మది
నెంచును దాన కడంగి దానవుం
డునుము గలం డవార్యబల
ధుర్యుఁడు ధైర్యధురంధరుం డితం
డని తలపోసి రంత నమ
రారియుఁ గ్రుక్కున నేఁగె వీటికిన్. 214

తే. అపుడు పౌరులు గంధసారాంబువులును
మండమకరందబిందునిష్యందికుసుమ
దామములు గుంభకర్ణుపైఁ బ్రేమ నినిచి
రతనివిజయంబునకు హర్షితాత్ము లగుచు. 115

సీ. శీతలహిమజలీసేచనక్రియ మూర్ఛఁ
దెలిసి శాఖామృగాధీశ్వరుండు
కరదంతములఁ గుంభకర్ణకర్ణంబులు
ఘ్రాణంబు ఛేదించి గగనవీథిఁ
జనియె నద్దానవుండును లజ్జితుం డయి
క్రమ్మఱ నరుదెంచి కపులఁ జదిపి
నిజకర్ణనాసాస్రనిర్ఝరధారలు
దాఁవి మత్తగజంబురహిఁ దిరుగుచు

తే. నట విభీషణుఁ గాంచి యోయన్న తొలఁగు
మసురవంశంబునకు నీవ యంకురంబ

వనఘు నే నిజశోణితం బానుకతన
నొరుల నాత్మీయుల నెఱుంగ కున్నవాఁడ. 216

తే. అనుచుఁ బల్కు విభీషణుం డట్ల తొలఁగె
నంత నద్దైత్యుపై రాముఁ డంపవాన
గురిసె శైలంబుపై వానగురియులీల
నది యతనిమేన గోమంబులట్ల యమరె. 217

మ. కదనం బీగతిఁ జెల్ల రాఘవుఁడు దో
ర్గర్వం బఖర్వంబుగా
గద సారించుచు నేఁగుదేరఁ గని యా
క్రవ్యాదుచేదోయియుం
బదయుగ్మంబును గంతము న్నఱికె శుం
భద్బాణధారాహతిం
ద్రిదశు ల్విస్మితచిత్తులై నిలిచి సం
ప్రీతిం బ్రశంసింపఁగన్. 218

ఆ. ఇట్లు కుంభకర్ణుఁ డీల్గిన హతశేష
బలముతోడఁ దాన బవరముడుఁ
జనియె నాపదబ్ధి మునిఁగియు ధైర్యంబు
కలిమికలిమిఁ బంక్తికంధరుండు. 219

కమలవిలసితము.

తరులును గిరులును ధరుచరవీరుల్
సురవిమతులపయిఁ జాఁచాఁ నేయం

ఖరపరశువులును *(గదలును) శాణో
త్కరములుఁ బఱపిరి గడగుచు వారల్. 220

క. ఈరీతి నుభయబలములుఁ
బోరాడఁగఁ దనకు నెదురుపోలఁడిండిపయిం
ధీరత రామమహీపతి
మారుతిపై నెక్కి పఱపె మార్గణవితతుల్. 221

తే. రామకార్ముకముక్తనారాచసమితి
నిటలమున నాఁటి మూర్ఛిల్లె నిరరాధి
యల్లికి సారథి యరదంబుఁ దోలఁగఁజేయ
నంతఁ దెలివొందె కినుక నిట్లనుచుఁ బలికె. 222

క. ఓరీ నను భీరునిఁగ వి
చారించి రథంబు దేరఁ జనునే నీకుఁ
వైరులు గని నవ్వఁగ దు
శ్చారిత్రిక యపయశంబు నందించితిగా! 223

తే. అనుచుఁ గ్రోధింప వాఁడు నద్దనుజుఁ గాంచి
దేవ యిది సూతకృత్యంబు దీని కలుగ
నగునె రాముని గెలువు మీ వనుచుఁ (బలికె)
నట్లు సన్నద్ధుఁడై యతఁ డనికి నెదిరె. 224

క. వృక్షచరవీరు లాలో
వృక్షంబుల శైలములను వివిధాస్త్రములన్

* ఇచ్చట వ్రాయసగాండ్రు పదము నొకదానిని వదలివైచెను.

రక్షోబలములఁ గెడపిన
వీక్షించి యతండు రోషవివశుం డగుచున్ 225

ఉ. రాము నెదిర్చి ఘోరశర
రాజి నిగుడ్చిన నాతఁ డల్గి యు
ద్దామగతిం దదశ్వములఁ
దద్రథసూతుఁ దదీయచాపమున్
భీమశరంబులం దునిమి
వ్రల్గఁగ * నాశుగవృష్టి ముంప న
గ్గామిడిరక్కసుండు భయ
కంపితుఁడై పఱచెన్ రయంబునన్. 226

వ. ఇట్లు రామబాణకృతవేదన సహింపలేక ప్రాణంబు విడిచి
లంకాపురంబునకుం బఱచుచు నారావణుండు. 227

మ. కులశైలోపవనావనీరుహాలతా
కుంజంబులన్ ఖేయసం
స్థల సాలాంతరసీమలన్ మఱి బహి
ర్ద్వారంబులన్ లంకలోఁ
గలసౌధంబుల వీథులన్ నిజగృహా
గారంబులన్ రాము నా
జ్జ్వలబాణాంచితచాపపాణిఁ గనియెన్
సంత్రస్తభావంబునన్. 228

* శాశర — శార్ + పరి.

మ. ప్రళయాంభోదనినాదమేదురధను
ర్జ్యాటంకృతుల్ మీఱ ను
జ్జ్వలకాండంబులు పెల్లుగాఁ గురియుచుం
జానొంది రక్తాంతప
*ర్త్మలసల్లోచనుఁడై పురంబు లలుకన్
మర్దించు శంభుండు నాఁ
‡జెలు వొ రాముని కంకి కంధరుఁడు గాం
చెన్ సర్వదిగ్భిత్తులన్. 229

క. జగమంతయు రామాత్మక
ముగఁ గని రావణుఁడు దీర్ఘముగ రోఁజె సభన్
బెగడొందుచుఁ గల గని భయ
ము గదుర నరునిగతి మిగుల మోహాతురుఁడై. 230

క. తరుణులును సభాసదులును
గర మాశ్చర్యంబు నొందఁ గడు భీతుండై
మరితతరుఁ డైనదనుజుఁడు
పొరి నుబ్బుఁ దొఱంగి వగలఁ బొగులుచు నుండెన్. 231

వ. అంత నారాఘవుండు నిజవిశ్వరూపంబు శాంతంబు గా
వించినం బ్రకృతిస్థుం డై రావణుండు లజ్జావనతుండును
మందోదరీసమేతుండును నై యంతఃపురంబున కేఁగి
చింతించుచుండె నంత. 232

---

* వర్త్మ; ‡ జెలఁగుం రాముని—వ్రా. ప్ర.

ఉ. రావణుఁ డొండె నీధరణి
రాఘవుఁ డొండెను నిల్చునట్లుగాఁ
జేవడిఁ జేయువాఁడ నని
చిత్తమునం దలపోసి రావణుం
డావిలలీల శుక్రనిల
యంబున కేఁగి తదీయబుద్ధిను
శ్రీవిభవోపదేశమునఁ
జేయఁ దొణంగెను హోమ మత్తఱిన్. 233

తే. అట్లు పాతాళగుహ హోమ మాచరింప
ధూమరేఖఁ గనుంగొని రామునకు వి
భీషణుం డెఱింగించి తద్భీమహోమ
విఘ్న మొనరించుటకుఁ గపివిభుల ననిచె. 234

తే. ఆత్మమర్మజ్ఞుఁ గుపితుఁగా నాచరింపఁ
బూనుదుర్మతి నిధనంబుఁ బొందుఁ జూవె
జగతి మర్మజ్ఞుఁ డగువిభీషణుని విడుచు
రావణుచరిత్ర మది నిదర్శనము గాదె. 235

చ. అగచరవీరు లంతట ది
శాననుఁ డున్నగుహాంతరాళ మి
మ్మగుగతిఁ జొచ్చి హోమమున
కాయత మై తగుసాధనాళి గా

సిగ శిఖిలోన వైచియును
జెన్నుగ నాతనికామినీమణిన్
సిగ దగఁ బట్టి యీడ్చియును
జేసిరి విఘ్న మవార్యశౌర్యులై. 236

వ. అయ్యవసరంబున విగళితభూషితయు, విధ్వస్తకంచులిక
యు, వికీర్ణవేణీబంధయును, వృక్షచరముష్టిఘాతతాడితాం
గయును నై మందోదరి యమందరోషంబునం జను
దెంచి రావణున కిట్లనియె. 237

తే. భామినీమణి పరులచే భంగపడఁగ
మానమున నేమి ఫల మబ్బు మానహీన!
సత్త్వహీనత హోమంబు సల్పి నీవు
గెలుతువే రామభద్రుండు గెలుచుఁగాక. 238

వ. రామునకు జయంబును నీకుఁ బరాజయంబును సిద్ధంబు
భవద్బాహునియుక్తశక్తిప్రహారంబున లక్ష్మణుండు
మూర్ఛితుండైన హనుమంతుం డనువానరేంద్రుండు
ద్రోణగిరీంద్రంబు దెచ్చి యాతని సంజీవితుం గావించె
వినుము తెల్పెద. 239

సీ. ప్రత్యూహకరుఁ డైన పలలాశి ఘుగుకాల
నేమి నుక్కడఁగించె నిముషమునను
జలచరం బయి మునిశాపంబుచే గుందు
ధాన్యమాలిని సతిధన్యఁ జేసెఁ

గడిమి మందులగట్టు గాచి మేటిలకున్న
సురసంఘముల నెల్ల మురువఁ జేసె
ద్రోణాద్రిఁ దెచ్చుచోఁ * దొలిచెలువుల వార్ధి
నడుమఁ బదాహతిఁ బొడ వడంచె

తే. దానవులగాత్రములు సముద్రమున వైచి
కపుల లక్ష్మణు బ్రదికించి క్రమ్మఱంగ
ద్రోణధాత్రీధరము నిల్పఁ దొంటిచోట
వాయువేగంబుచేత నవ్వాయుసుతుఁడు. 240

వ. యామత్రితయకాలమాత్రంబున నియ్యుద్యమం బతండు గావించెఁ. కుంభకర్ణ మేఘనాదాతికాయాదియోధులు నిహతు లైనను వెండియు సమరంబు సేయ సుద్యోగించెదవు రాజ్యతృష్ణం బోగులక సీతాదేవి నైనమృత్యుదేవిని విసర్జించి యవశిష్టబంధుజనంబులం బ్రతికింపుమని తెలిపిన సమ్మందోదరీవచనంబులదెస ననాదరంబు సేసి యారావణుం డప్పుడ సేనాపరివృతుం డై వెడలి రామచంద్రుతో ఘోరసంగ్రామం బొనర్చుచుండెనంత.

తే. రాఘవుఁడు భువి రథమున పై రావణుండు
నిలిచి యనిసేయఁ గనుఁగొని బలవిభేది
ఖడ్గతూణీధనుశ్శరకలిత మైన
రథము మాతలిచేఁ బంచె రాఘవునకు. 242

దొలిచెలువుల — వార్ధి.

ఉ. ఆయరథంబు నెక్కి విల
యాగ్నిసమప్రభుఁడై రఘూద్వహుం
డాయసురేంద్రమస్తకము
లన్నియు నొక్కటఁ ద్రుంచివైచెఁ దా
నామెడ నాదశాస్యతల
లప్పుడ వెండియు మొల్చె మొల్చినం
దోయజబంధువంశజుఁడు
దోడన త్రుంచెను వాని నన్నిటిన్. 243

క. శిరములు తెగఁగం బెరుగం
ధరణీశుఁడు దునుమఁ దునుమఁ దన్మస్తకముల్
గిరులగతి రాసు లయ్యెను
సురవరులును ఖరుచరులును జోద్యము నొందన్. 244

వ. ఆసమయంబున నగస్త్యమహామునీంద్రుం డరుగుదెంచి శత్రుభంజనార్థంబు రాముని కాదిత్యహృదయం బుప దేశించె నంత. 245

మ. కదళీషండముఁబోలె దైత్యశిరముల్
ఖండించి ఖండించి య
ప్పుడనం జేరి విభీషణుం డెఱుఁగఁ దె
ల్పన్ విక్రమోల్లాసియై
ప్రదరౌఘాహతి వానినాభిసుధధా
రన్ మీఁటె రాజేంద్రుఁ డిం

వు దలిర్ప న్నిగుడించె నాశుగతి నం
భోజాతజాతాస్త్రముక్. 246

వ. అద్దారుణబాణంబున జగద్విద్రావణుం డగురావణుండు నిహతుం డయ్యె నయ్యవసరంబున. 247

ప్రహరణకలిత. తిరమగు తెలివిన్ దిశలు సెలఁగ భా
స్కరరుచి దనరెం గపిబల మలరెం
సరసకుసుమవర్షము బెరయఁగ బం
ధురగతి సురదుందుభు లులిసె దివిన్. 248

చ. రణమున రాముఁ డిక్కరణి
రావణుఁ గెల్వఁగ నిర్జరావళుల్
ప్రణుతి యొనర్చి రచ్చరల
పాటలు నాట్యలు గాట వ్వా ల
క్ష్మణుఁడును రామునానతి వి
చంచల వైఖరి లంకలో విభీ
షణు సభిషిక్తుఁ జేసె కపి
సంఘము లచ్చెరు వొందె చూడఁగన్. 249

తే. రవియు శశియును భూమియు రాముకథయు
నెంతపర్యంత మలరు నీ వంతదనుక
నెలమి నిశ్శంక నీలంక యేలుచుండు
మనిన దీవించి దనుజు నాజ్ఞాపించె నిత్యు. 250

సీ. అపుడు రామునియాన నగచరవరు లశో
*కారామమున నున్న యవనిజాతఁ
దోడ్తేర నాతఁ డత్తొయ్యలిఁ గనుఁగొని
ప్రత్యయం బొనరింపఁ బనుప నదియు
సీతాంగనాకృతిచే లంకఁ జొచ్చితి
నే మృత్యుదేవత నిక్క మరయ
నేమహామహానిమాయామహాబ్ధి మునింగి
పారంబుఁ గనలేరు పద్మజాదు
తే. లట్టి రామునిచేఁ బరమాత్మచేత
ననుపమప్రౌఢి నాకార్య మయ్యె ననుచు
సకలలోకంబులు వినంగఁ జాటిచెప్పి
చనియె మృత్యువు తనరూపు సవదరించి. 251

తే. సకల దైవతవిమతుల సంహరించి
సమరహతు లైనకాననచరుల మనిచి
యినసుతవిభీషణాదిసమేతుఁ డగుచు
నపుడు రాముఁ డయోధ్యకు నరుగఁ దలఁచి. 252

క. నిజసీతాసంగతుఁ డై
యజరులు వినుతింపఁ బుష్పకారూఢుం డై
ప్రజవగతి నరిగెఁ బ్లవగ
ధ్వజినీసముదయము నమ్మదంబునఁ దేలన్. 253

---

* కాకాననమున నున్న — వ్రా. ప్ర.

తే. కామగమ మైన యాపుష్పకము ప్రయాణమున
నరిగి కిష్కింధఁ జేరఁ దారాదివనచ
రాంగనల నందు నెక్కించి యుర్వ్యాసరణిఁ
జని యతండు భరద్వాజమునికి మ్రొక్కి. 254

క. నందిగ్రామమునకుఁ జని
యందుఁ భరతాదిసహితుఁ డై నిబిడజటా
బృందము విడిచి యమందా
నందమతిం జెలఁగుచు రఘునందనుఁ డంతన్. 255

సీ. సమలంకృతం బయి సంతుష్టరాజన
మావృతం బగునయోధ్యాపురంబు
మహిమఁ బ్రవేశించి మునిశిష్యగణసేవ
నారూఢుఁ డై యమాత్యానుమతిని
బట్టాభిషిక్తుఁ డై భరతశత్రుఘ్నల
క్ష్మణధరానందనాసహితుఁ డగుచు
నిలఁ బదొకొండువేలేండ్లు నిష్కంట
కంబుగా నేలి భోగములఁ దనిసి

తే. వివిధయజ్ఞములు పెక్కు గావించి సుతుల
రాజ్యమున నిల్పి సద్ధర్మరతిఁ జెలంగ
వెనుక నాసన్నిధికి వచ్చె వినుతకీర్తి
రామచంద్రుండు సుగుణాభిరాముఁ డగుచు. 256

వ. అని చెప్పి యీశ్వరుండు. 257

గీ. మన్ముఖోద్గత యైన యీామహితదివ్య
కథ పఠించిన శుభములు గలుగుఁ గలుష
వితతు * లణు నాతఁ డప్సరోవితతి గొలువ
నంతమున మత్పదంబున నధివసించు. 258

ఆ. వేదసమ్మితము పవిత్రంబు దురితఘ్న
మైనరాముచరిత మనఘమూర్తి
వామలూరుభవుఁడు వాల్మీకి యనుముని
రచనసేయఁగలఁడు ప్రచురఘనశి. 259

తే. అతఁడు మును పుళిందుఁ డయ్యు వసిష్ఠోప
దేశమునఁ జెలంగి ద్విజతఁ గాంచి
యాదికవి యనంగ నలరు మహామతి
పుట్టలోనఁ బుట్టు భూనుతముగ. 260

వ. అని యానతిచ్చి శివానమేతుం డై శివుండు నిజధామం
బు ప్రవేశించె నిక్కథ నద్దేవునివలన నాకర్ణించితి నని
చెప్పి నారదుండు వసిష్ఠాదుల కిట్లనియె. 261

క. మును నే వాల్మీకాంతిక
మునఁ జదియించుచును వింటి మునులారా రా
ముని నామ మిపుడు మీరున్
ఘనగతి వింటి రది యరయఁగాఁ దగు నిచటన్. 262

వ. అనిన వసిష్ఠాదు లిట్లనిరి. 263

*లణు—వ్రా. ప్ర.

శివరాములచారిత్రము
దివిజముని శ్రేష్ఠ నీవు దెల్పఁగ వినుటన్
భవములు సఫలతఁ జెందెన్
శ్రవణానందంబు మాకు సంధిల్లెఁ గడున్.   264

అని యద్దేవమునిం బూజించి యతండును దారును ఖనిత్రప్రముఖసాధనంబులు గొని వల్మీకప్రాంతంబునకు నరిగి చిరకాలావృతం బైన యప్పుట్టం గ్రొచ్చి యందు. 265

సీ. పుటపాకశోభితభూరిప్రభాసాంద్రు
నజినవల్కలనిచయావృతాంగుఁ
బాటలస్ఫుటజటాపటలాభిశోభితు
రామనామాసక్తరమ్యరసను
సద్గురువరపాదజలజార్పితేక్షణు
దీప్యమానానలదివ్యతేజు
నవిదితబాహ్యలోకానీకవర్తను
శ్రీరామచరణాబ్జచింతనాత్ము

తే. బద్ధపద్మాసనస్థుఁ దపఃప్రదీప్తు
మునివరు నొకనిఁ గాంచి యమ్మనులు వివిధ
విధుల బోధించి విసివి రాద్విజుఁడు వారి
పలుకు వినఁ డయ్యె నిశ్చలభావమునను.   266

ఉ. వాసవముఖ్యనిర్జరులు
వారిజనాభుఁ డుమావిభుండు బ
ద్మాసనుఁడుం దిగీశ్వరులు
నచ్చటికిం జనుదెంచి యాతపః
శ్రీసముపేతుఁ బోధ యొన
రింపఁగఁజాలక విస్మితాత్ములై
రాసమయంబునన్ మునికు
లాగ్రణి యైనవసిష్ఠుఁ డాత్మలోన్. 267

ఆ. మున్ను వనచరత్వమున నుండుచును గురు
పాదపద్మభక్తిఁ బ్రబలునితని
కంటి ధర్మ మెచటి కరిగెడుఁ దద్వ్యథఁ
దెలుప మానులకును ధీరుఁ డితఁడు. 268

వ. అని యూహించి నిజాంతేవాసు లనుమతింప వసిష్ఠము
నిచంద్రుం డమ్మునీంద్రు నిరీక్షించి. 269

క. దేశికుఁడన్ జనుదెంచితి
నోశిష్యుఁడ పూజసేయు మొగి భద్రము నీ
కాశుగతిఁ గల్గు నాయుప
దేశమునను దపము సల్పితివి నిష్ఠమెయిన్. 270

క. అని పల్కిన నమ్మునియు న
యనయుగళము దెఱచి లేచి యభివాదన ము

బ్బునఁ జేసి యోగురూత్తమ
ఘనపుణ్యుఁడ నైతి మిమ్ముఁ గాంచుటకతనన్. 271

వ. అని పల్కె నాసమయంబున భగవంతుం డైన వసిష్ఠము నీంద్రుం డతనికిం బ్రచేతసునిచేత వేదోక్తక్రమంబున జాతకర్మాద్యఖిలసంస్కారంబులు సేయించి శ్రీపూర్వ కంబుగా రామనామమంత్రం బుపదేశించిన నవ్వాల్మీకి యుం దపోవినిహతపూర్వదేహుండును, గృతకృత్యుం డును నై నిర్మలత్వంబునం దేజరిల్లి సురమునిగణంబుల సన్నిధి నవ్వసిష్ఠునకు గురుదక్షిణ యొసంగి యిట్లనియె. 272

గీ. అనఘ నేఁడు కులీనుండ నైతి నీదు
శిష్యుఁడను దుస్తరాజ్ఞానసింధుమధ్య
మగ్ను నను నుద్ధరించితి మానితర్య
కృత్య మెయ్యది నా కింక నెఱుఁగఁ జెపుమ. 273

వ. భవదీయకింకరుండ ననుం బనిగొనుమని పల్కునవసరంబున.

తోదకము. అచ్చరముద్దియ లాడిరి వేడ్కం
గ్రచ్చలఁ జల్లనిగాడుపు వీచెం
హెచ్చి ప్రసూనసువృష్టులతో నై
యచ్చరదుందుభు లచ్చుగ మ్రోసెన్. 275

మ. సిరి విద్యుల్లతభంగి రంగమరఁగాఁ
జేఁదమ్మి *శార్ఙ్గంబు నుం

* వర్గంబు నుఙ్ — వ్రా. ప్ర.

* దరశకాస్త్రియుధలీల నొందఁ గృప *యు
 ద్యద్దృష్టి గా సమ్మనీ
శ్వరసారంగము లుబ్బ నీలజలద
 శ్యామాభిరామాంగుఁ డై
సరసీజేక్షణుఁ డమ్మునీంద్రునెదుటన్
 సాక్షాత్కరించెం దగన్. 276

వ. అట్లు సాక్షాత్కరించి దేవగణంబులును, మునిసంఘంబు
లును విన నవ్విష్ణుం డిట్లని యానతిచ్చె. 277

ఉ. శ్రీకరుఁ డిమ్మహామహుఁడు
 సేయుతపంబున కింద్రముఖ్యులౌ
నాకనివాసముఖ్యులు మ
 నంబుల భీతిలి రిమ్మునీశ్వరుం
డాకమలాసనాండ మొకఁ
 డాల సృజింపఁగఁ బోలె నేర్చు న
స్తోకతపఃప్రభావమున
 సొంపుఁ జేసి జగంబులం గడున్. 278

క. వల్మీకమున జనించుట
వాల్మీకి యనంగ నితఁడువర్ధిలు నతిని
ష్కల్మషతపమ్ము పలుకుట
కల్మిం బ్రహ్మర్షి యై జగంబున వెలయున్. 279

* వరచక్రాయుధలీలః * యుద్యత్సృష్టిగా; ఙ్ దేసె —(వా ప)

క. ఈబుషిరసనాగ్రంబున
భారతి నటియింప మధురఫణితి నితఁడు దా
శ్రీరామాయణదివ్యక
థారచన యొనర్చు సుకవితానిధి యగుచున్. 280

ఆ. వేదవేద్యుఁడైన విష్ణుండ నేను శ్రీ
రామరూపమునఁ గరం బలరఁగ
వసుధ వేద మితనివదనాంబుజమున రా
మాయణాఖ్యచేత నవతరించు. 281

వ. రామాయణశ్రవణపఠనంబు లాచరించినమానవుండు బ్ర
హ్మహత్యాదిసకలపాపనిర్ముక్తుండై చందురునిచందంబు
నొంది జీవన్ముక్తుండగు వెండియు నిమ్మునీంద్రునకు
సకలలోకసంచరణపాటవంబు గలుగు నని వరం బొసంగె
నంత నతని వాల్మీకిమహాముని యని యందఱుం గొని
యాడి రిట్లు లబ్ధవరుండైన యావాల్మీకి యవ్విష్ణుదేవుని
నిట్లని స్తుతియించె. 282

క. విశ్వాత్మ విశ్వరూపక
శశ్వద్వైకుంఠనిలయ చక్రధర విహం
గేశ్వరతురంగ శశిహరి
దశ్వేక్షణ నతి యొనర్తు నచ్యుత నీకున్. 283

గూఢచతుర్థపాది.

చ. దరధర సేవకేష్టఫలదా కమలాక్ష మనోజకోటిబం
ధుర మణిహార భూభరణ దోర్విజితామర వైరి శక్రసో
దర *నరసన్నుతాంచితపదా శ్రీదశగా శివవేష మేఘసుం
దర కమలామనోరమణ తామరసోదర నన్నుఁ గావవే. 284

భాస్కరవిలసితము.

వారిజనయన వివాహ రమేశా
స్వర్ణవసన నవవనధరనీలా
సారసభవముఖసర్వసురాళి
స్ఫారమకుటమణిచయరుచిపాదాం
భోరుహ మునిజనపూజిత దుగ్ధాం
భోనిధిశయన విపులఫణితల్పా
దారితదనుజ గదాధర భక్తా
ధార మనువు నను దయ చెలువారన్.285

లాటీవిటవృత్తము.

అవతారసహస్రము దాల్చి య
త్యంతాసక్తిం బ్రో♦తువు ధాత్రిన్
భవవారిధి దాఁటఁగఁ జేయుచు స
ద్భక్తౌఘంబున్ సాక్షివి నీవై
వివిధస్థితి నుండుదు లోన వెలిన్

* సుర; శ్రీశివగౌరవవేష; ♦ వుదు—వ్రా. ప్ర.

వే లోకాళి న్నిల్తువు వేడ్క

నవవారిదవర్ణ జనార్దన స
న్నవ్యాంభోజాక్షా ఖగవాహా. 286

నీ కనంతరూపంబులు నివ్వటిల్లు
నైన రామరూపమున నారూత్మయందు
మివుల విలసిల్లుదువు నీదుమ్మృదుపదములు
గంటి నాకోర్కి ఫలియించె మంటి నభవ. 287

దశరథనందన తాటకామర్దన
నవపాల మునిసతిశాపభంగ
భవచాపఖండన భార్గవమదహార
ఖరవిరాధాదిరాక్షసవిదార
వాలివిమర్దన వనజాప్తసుతపాల
కంధిబంధన కుంభకర్ణహరణ
పంక్తికంధరదర్పభారభంజన విభీ
షణరాజ్యదాయక సాధుసేవ్య
భూసుతాయుక్త సాకేతపురనివాస
యమలినస్వర్ణసింహాసనాధిరూఢ
సామ్రాజ్యసామ్రాజ్యధౌరేయ రామభద్ర
నీకు వేవందనంబులు నిష్కళంక. 288

౬. అరవిందజముఖుల కగో
చర మగు నీతత్త్వ మెన్న జాలుదునే యి

ద్దరఁ దనయుతోఁ బ్రొక్కు పలుకులు
గురుఁ డనురక్తి వినునట్లు గొను నానుతులన్. 289

క. మానసవాక్కాయముల
జ్ఞానాజ్ఞానగతిఁ జేయు సకలాఘములం
బూని క్షమియించి ననుఁ జె
ల్వారం గరుణమెయి నేలు మఖలాధిపతీ. 290

పుష్పమాలికాబంధము.

క. కనకనయనహర ధరధర
వనజనయన సురదరహర వతదరకర ధీ
జనజలజవారఖరకర
సనయనలినజాతగీతశాతవిలాసా. 291

గోమూత్రికాబంధపద్మబంధపుష్పమాలికాబంధాట వెలఁది.

ఖేదకాదభేదరాదమోదప్రద
శ్రీదపాదవేదవాదమోద
కాదశ్ఛేదయాదవాదరీదర్పద
భేదవాదసూదనాదవాద. 292

ఖడ్గబంధోత్సాహవృత్తము.

హేమవాన వాసవాద్యధీశ మౌనిశేఖరా
రామచైత్రి నీలజలదరమ్యకాంతిభ్రాసురా
రామ నీరజాతనేత్ర రక్షితాఖిలామరా
రామ మమ్ముఁ బ్రోవు రాజరాజ మైథిలీశ్వరా. 293

క. శ్వేతద్వీపంబున బద
రీతరుషండమున మానిహృదయములన్ వి
ఖ్యాతిగ క్షీరోదంబున
నాతఁ డైకుంఠనగరి నలరుచు వీశా. 294

వ. అని యిట్లు వివిధవిధుల నొనరించుస్తోత్రంబు లంగీక
రించి యవ్వాల్మీకిమహామునికి వెండియు ననేకవరంబు
లొసంగి యద్దేవుండు దేవగణసమేతుండై నిజధామంబు
ప్రవేశించె నంత. 295

క. ధీరుం డగువాల్మీకియు
గౌరవ మొప్పార రామకథ యఖిలంబున్
నారదమునివలన న్విని
శ్రీరామాయణ మొనర్చెఁ జిత్రఫణితులన్. 296

వ. అని చెప్పి సూతుండు రామనామప్రభావంబు నాకుఁ
దోఁచినకరణి వర్ణించితి నని వెండియు శౌనకాదులం
జూచి. 297

చ. కొమరుగ రామనామ మొక
కోటి జపించిన మానవుండు దా
నమరఁగ రాఘవుండె యగు
నం దొకలక్ష జపించు చంత భూ
మ్యమరుల దక్షిణం దనిపి
యన్న మొసంగఁదగున్ మహామతిం

గ్రమమున జాపకుండు భవ
కంథిఁ దరించు వరించు సంపదన్. 298

గీ. ప్రథమకోటి జపించిన బ్రహ్మసదన
మంత రెండవకోటిచే హరనివాస
మట్ల మూఁడవకోటిచే నబ్జనాభ
పదముఁ గను రామనామజాపకుఁడు నియతి. 299

వ. యావజ్జీవజాపకుల కైనను సంఖ్యానియమంబు లేక శుభంబు సెందరు మఱియును. 300

మ. శివనామంబు త్రికోటిజాపకునకుం
జేకూర్చుఁ దల్లోక మా
శివరామాఖ్య త్రికోటిజాపకునకున్
శ్రీశాభ్రికేశాత్మతా
దివి శేషంబులఁ జేర్చు వెండి భగవ
ద్గీతాజపాసక్తుఁడున్
శివగీతాపఠనాపరుండును సుఖ
శ్రీ దాఁటు జన్మాంబుధిన్. 301

వ. మఱియు శివవిష్ణుసహస్రనామంబులును, దేవీమాహాత్మ్యంబును సంతతంబును జపియించువాఁడు జీవన్ముక్తుం డగు నని చెప్పిన విని శౌనకాదులు భగవద్గీతాపఠన ప్రభావం బెఱుంగింపు మని యడిగిన సూతుం డిట్లనియె. 301